

n. 587

6-9 G-23

DE
SCRIPTORIBVS
ECCLESIASTICIS
LIBER VNVS.

CVM ADIVNCTIS INDICIBVS VNDECIM,
& breui Chronologia ab Orbe condito vsque
ad annum M. D C. XII.

ROBERTO CARD.
BELLARMINO E SOCIE
TATE IESV AVCTORE.

Editio recognita, & ab Autore ipso auctior facta.

LVGDVN.

Sumptibus Horatij Cardon.

M. D C. XIII.

SVPERIORVM PERMISSV.

20-5-5-17

DE
SCRIPTORIBVS
ECCLESIASTICIS
LIBER VNVS.

QVM ADVINCTIS INDICIBVS ANDECIM
et pteu Chronologia ab Orbe condito vsque
ad annum M. D. C. XII.

ROBERTO CARD.
BELLARMINO E SOCIE
TATE IESV AVCTORE.

Editio recognita, et ab Autore ipso auctior facta.

LEONARDVS
Sumpibus Horatii Cardon.

OK DC XIII
SUPERIORVM PERMISSV.

PRÆFATIO AD LECTOREM.

ANTE annos circiter quadraginta, cum me ad Sacram Theologiam in Scholis explicandam compararem: in lectionem veterum Scriptorum non indiligenter incubui; tum ut eorum doctrinam haurirem, tum ut legitima & vera eorum opera à falsis & supposititijs separarem. Itaque scripsi libellum de Scriptoribus Ecclesiasticis, addita censura, qua notabam, quæ illorum opera essent certa, quæ dubia, quæ manifestè supposititia. Hic meus liber, me partim nesciente, partim etiam nolente, & prohibente, ad manus multorum devenit. Quare ne
* 2 fortè

P R Æ F A T I O.

fortè post obitum meum in lucem edatur imperfectus, & mutilus, vt solent eiusmodi libri frequenter emitti; eum in hac mea vltima ætate recognoui, expoliui, & auxi, atque in lucem dare constitui, vt vel communi vtilitati deseruiat, vel saltem in emendatus & imperfectus neminem offendat. Propositum autem mihi in hoc opere fuit, non omnes omnino Scriptores in Catalogum redigere: sed eos tantum, qui de rebus Ecclesiasticis quoquo modo tractant. Itaque Scriptores Ethnici, & qui de rebus tantum profanis, aut etiam honestissimis quidem, sed politicis, & humanis agunt, quales sunt legum Ciuiliū Tractatores, Philosophi, Medici, Oratores, Poetæ, Historici, Mathematici, locum in hoc Catalogo non habebunt. Ac ne omnes quidem Scriptores Ecclesiastici ad meum Catalogum pertinebunt, sed illi solum, quorum opera adhuc supersunt. Plurimi enim sunt Scriptores optimi, quorum opera perierunt. Quos auctores poterit lector apud sanctum Hieronymum, Eusebium, Gennadium, sanctum Isidorum, Photium, Honorium, Sigebertum, ac Tritheimium, facile reperire. Denique non omnes Scriptores Ecclesiastici, quorum libri extant,

in Ca-

P R Æ F A T I O.

in Catalogo meo ponentur: sed ij tantum qui ab anno millesimo quingentesimo ante Christi aduentum, vsque ad annum Christi millesimum quingentesimum, idest, à Mose primo Scriptore Ecclesiastico vsque ad nostrum seculum, sapientiæ Ecclesiasticæ laude floruerunt. Omisi enim Scriptores nostri seculi, non quòd nulli, aut pauci, aut obscuri sint; sed quòd penè innumerabiles sint, & satis noti hominibus doctis; & quòd nulli sint libri, quòd sciam, illis falsò suppositi: ob quorum discretionem à legitimis & germanis, hunc laborem præcipuè ego suscepi. Si quis tamen cupiat hos etiam auctores cognoscere, habet Antonium Posseuinum nostrum, qui in suo apparatu Sacro tribus tomis distincto, Scriptores penè omnes, veteres, & recentiores, per alphabeti ordinem enumerauit. Quia verò in hoc Catologo solius temporis rationem habui, & miscui Theologos cum Iuris Canonici peritis; & historicos Ecclesiasticos cum Oratoribus, & Poëtis sacris: propterea ad maiorem lectorum commoditatem, subieci Indices decem, præter Indicem Alphabeticum, qui ad initium operis ponitur. In primo Indice erunt Explanatores sacræ Scripturæ.

P R Æ F A T I O.

In secundo, ij qui scribunt aduersus Hæreses. In tertio, Doctores Scholastici. In quarto, sacrorum Canonum collectores, vel expositores. In quinto, qui Casus conscientiae tractant. In sexto, Oratores Christiani. In septimo, Poëtæ, qui res sacras canunt. In octauo, historici Ecclesiastici. In nono, Chronologi item Ecclesiastici. In decimo, qui pios libellos ad alendam animi deuotionem scribunt. Adieci quoque ad finem operis breuem Chronologiam ab Orbe condito vsque ad nostra tempora, vt omnes intelligant, quid secutus sim, cum sua tempora Prophetis atque alijs Scriptoribus assignaui. Illud postremò admonendum esse censui, me in hoc Catalogo non potuisse Pontifices Romanos, qui solas epistolas ediderunt, nisi quando probabile fuit, eas epistolas ab ipsis vel dictatas fuisse, vel scriptas. Siquidem epistolæ Pontificiæ, vt plurimum, non partus sunt ingenij Pontificum, sed eorum, qui ab epistolis illis sunt. Certè sanctus Hieronymus in epistola ad Geruntiam de Monogamia, testatur se iuuisse Damasum Pontificem in chartis Ecclesiasticis; & Orientis atque Occidentis Synodicis consultationibus respondisse. Ex quo intelligimus, epistolas illas

P R Æ F A T I O.

las illas partum ingenij Hieronymi fuisse, non
Damasi. Sanctus quoque Gregorius auctor
est insignis epistolæ, quæ sub nomine Pelagij
secundi Pontificis habetur post quintam Sy-
nodum generalem. Erat enim tunc sanctus
Gregorius Pelagij Papæ Diaconus, eumque
iuvabat in chartis Ecclesiasticis, vt Hierony-
mus Damasum. Constat etiam epistolam Ale-
xandri tertij Pontificis ad Soldanum Iconij,
non ab Alexandro, sed à Petro Blesensi fuisse
compositam. Quod idem de multis alijs affir-
mare possumus.

R. D. D. THOMÆ DE MES-
CHATIN-LA FAYE,
huius libri imprimendi facultas.

THOMAS DE MESCHATIN-LA FAYE,
Comes, Canonicus & Camerarius Eccle-
siæ Lugdunensis, & Vicarius Generalis in
Archiepiscopatu Lugdunensi: Opus quod
inscribitur, *De Scriptoribus Ecclesiasticis Liber unus*, Au-
ctore ROBERTO CARD. BELLARMINO
E Societate Jesu, vt in lucem edatur, facultatem
concedo. Lugduni vigesima die Augusti 1613.

MESCHATIN-LA FAYE.

INDEX SCRIPTORVM

Alphabeticus.

A		Anastasiuſ Bibliothecarius, 155
Abdias Propheta, pag. 9		Anastasiuſ Nicenuſ, 140
Abdias Babyloniuſ, 36		Anastasiuſ Sinaita, 132
Achaia preſbyteri, 36		Andreas Barbariuſ, 231
Adam Goddamuſ, 215		Andreas Caſarienſiſ, 72
Adelmannuſ, 162		Angelomuſ, 153
Addo Propheta, 6		Angeluſ de Clauaſio, 237
Ado Vienneniſiſ, 156		S. Anſelmuſ Canthuarienſiſ, 164
Adrianuſ VI. 244		Anſelmuſ Laudunenſiſ, 67
Aeneas Gazauſ, 123		Anſelmuſ Lucenſiſ, 164
Aeneas Syluiuſ, 229		Anthelmuſ, 140
Aegidiuſ Romanuſ, 206		Antiochuſ, 136
Aggæuſ Propheta, 14		S. Antoniuſ Abbas, 57
Ahiaſ Propheta, 6		Antoniuſ Andrea, 211
Aimoinuſ, 156		Antoniuſ Bonfiniuſ, 240
Albertuſ Krantzjuſ, 241		S. Antoniuſ de Padua, 193
Albertuſ Magnuſ, 198		Antoniuſ de Butrio, 222
Albinuſ Alcuinuſ, 148		S. Antoninuſ Florentinuſ, 229
Albericuſ Bergomenſiſ, 216		Antoniuſ Meliſſa, 146
Alexander de Haleſ, 196		Apollinariuſ, 70
Alexander de Imola, 236		Apponiuſ, 149
Algeruſ Scholaſticuſ, 174		Aratuſ, 132
Alphonſuſ Varguſ, 220		Ariſteuſ, 18
Alphonſuſ Tonſtatuſ, 228		Arnobiuſ Afer, 54
Amalariuſ Treuirenſiſ, 150		Arnobiuſ alter, 122
Ambroſiuſ Anſbertuſ, 157		Arnolduſ Abbas, 188
Ambroſ. Camaldulenſiſ, 237		Aſteſanuſ, 215
Ambroſiuſ Catharinuſ, 248		S. Athanaſiuſ, 58
S. Ambroſ. Mediolanenſiſ, 75		Athenagoruſ, 59
Amoſ Propheta, 9		S. Auguſtinuſ Hipponenſiſ, 97
Ammoniuſ Alexandrinuſ, 46		Auguſtinuſ de Ancona, 209
Amphilochiuſ, 83		Auguſtinuſ de Roma, 223
		Auiuſ Aleimuſ, 130
		Aureliuſ

I N D E X.

Aurelius Prudentius,	93	S. Cyprianus Carthag.	48
Aurelius Cassiodorus,	131	Cyprianus Benetus,	238
Aufonius,	109	S. Cyrillus Alexand.	112
		S. Cyrillus Hierosolym.	70

B

M V R O T P I R S S I N D E X

B Aldus,	221
Baptista Mantuanus,	251
Baptista Platina,	236
Baptista Trouamala,	237
Barlaamus,	210
Bartholomæus Pisanus,	216
Baruch Propheta,	13
S. Basilius Magnus,	71
Beda Venerabilis,	141
Berengofius,	138
S. Bernardinus,	226
S. Bernardus,	175
Berno Augiensis,	159
Bertoldus,	168
Bessarion Cardinalis,	233
Blondus Flavius,	228
Boetius Seuerinus,	130
S. Bonauentura,	202
Bonifacius Moguntinus,	146
Bruno Carthusianus,	169
Burchardus,	159

C

C Æsarius Arelatenfis,	127
Cerealis Massiliensis,	124
Christianus Druthmarus,	153
Chromatius,	94
Claudianus Viennenf,	117
Claudius Scotus,	149
Clemens Alexand.	42
S. Clemens Romanus,	30
Conradus Vifpergenfis,	192
Conradus Koellim,	245
S. Cornelius Papa,	47
Constantinus Magnus,	56

D

D Acius Mediolanenfis,	133
S. Damasus Papa,	74
Daniel Propheta,	13
Dauid Rex, & Propheta,	5
Diadochus,	92
Didymus Alexand.	69
Dinus Mugellanus,	209
Dionysius Alexand.	52
S. Dionysius Arcopagita,	34
Dionysius Carthusianus,	235
Dionysius Exiguus,	130
Dominicus Iacobatus,	243
Dominicus à Soto,	247
Dorotheus Archimandrita,	92
Dorotheus Tyrius,	54
Durandus de S. Portiano,	211

E

E Berardus,	210
Edmundus Cantuar.	195
Egesippus,	39
Eginarthus,	147
Eliachim,	16
Eligius,	138
Ennodius,	128
Ephrem,	70
S. Epiphanius,	74
Esaïas Abbas,	138
Esaïas Propheta,	7
Eldras,	17
Euagrius Scholasticus,	134
Eucherius,	116
Eugippius,	129
Eulogius	

INDEX.

S. Eulogius Martyr. 152
 Eusebius Cæsariensis, 62
 Eusebius Emesenus, 116
 Euthymius Zigabenus, 171
 Ezechiel Propheta, 13

F

Faustinus Diaconus, 74
 Faustus Regiensis, 123
 Felinus Sandeus, 241
 Ferrandus Diaconus, 129
 Finus Hadrianus, 238
 Flavius Blondus, 228
 Franciscus Lychetus, 244
 Franciscus Ferrariensis, 243
 Franciscus Mayronis, 212
 Franciscus Petrarcha, 218
 Franciscus Tirelmannus, 245
 Franciscus Victoria, 247
 Franciscus Zabarella, 222
 Freculphus, 151
 Frodoardus, 159
 Fulbertus Carnoten. 159
 S. Fulgentius, 128

G

Gabriel Biel, 238
 Gad Propheta, 5
 Gaudentius, 93
 Gelasius Cyzicenus, 126
 Gelasius Papa, 125
 Gennadius Massiliensis, 124
 Georgius, siue Gennadius
 Scholarius, 233
 Georgius Cedrenus, 163
 Germanus Constantinop. 141
 Gilda Sapiens, 126
 Glaber Rodolphus, 160
 Gofridus Vindocinensis, 171
 Gothesfridus Viterbien. 189

Gratianus, 184
 S. Gregorius Bæticus, 169
 Gregorius de Arimino, 117
 S. Gregor. Nazianzenus, 70
 S. Gregorius Nyssenus, 80
 S. Gregorius Papa. I. 135
 S. Gregorius Papa. II. 140
 S. Gregorius Papa. VII. 162
 S. Gregorius Thaumaturgus, 146
 S. Gregorius Turonicus, 134
 Gregor. Protosyncellus, 233
 Guido Archidiaconus, 266
 Guido Carmelita, 215
 Guido Papa, 198
 Guitmundus Auerfan, 163
 Gulielmus Antifiodoren. 194
 Gulielmus Durantes, 206
 Gulielmus Neubrugen. 190
 Gulielmus Ockam, 212
 Gulielmus Parisiensis, 194
 Gulielmus Tyrius, 189
 Guntherus Monachus, 192

H

Habachuc Propheta, 11
 Hadrian. Papa I. 146
 Hadrianus Papa VI. 244
 Hatligarius Cameracen. 150
 Haymo Alberstat. 153
 Hector Boetius, 243
 Helinandus, 192
 Helmoldus, 189
 Herman, siue Pastor, 128
 Hermannus Contractus, 160
 Henricus de Gandauo, 208
 Henricus Harphius, 236
 Henricus de Hassia, 220
 Henricus de Kalteisen, 226
 Henricus Ostiensis, 198
 Henricus Stero, 105
 Henricus Suso, 216

**

2

Henricus

INDEX.

Henricus Vridonenſis,	184	Ioannes Caſſianus,	118
Herueus Brito,	211	S. Ioannes Chryſoſtomus,	94
Hieremias Propheta,	12	Ioannes Capreolus,	222
S. Hieronymus Stridonienſis,	83	Ioannes Calderinus,	216
Hilarius Arelatenſis,	120	Ioannes Climacus,	133
S. Hilarius Pictauieniſis,	67	Ioannes Curopalates,	163
Hincmarus Remenſis,	155	S. Ioannes Damascenus,	144
Hildebertus Turonenſis,	174	Ioannes de Anania,	226
S. Hildephonſus Toletanus,	139	Ioan. Franciſcus Picus,	243
Hilduinus,	151	Ioannes Diaconus,	155
S. Hippolytus Martyr,	43	Ioannes Cochleus,	247
Honorius Auguſtunus,	93	Ioannes de Caſiſtrano,	227
Hugo de S. Caro,	196	Ioannes de Imola,	225
Hugo de S. Victore,	180	Ioannes Driedo,	248
Hugo Etheriahus,	188	Ioan. de Turrecremata,	232
Humbertus Card.	161	Ioannes Duns Scotus,	209
Humbertus ord. præd.	196	Ioannes Eckius,	245
Iacobus Apoſtolus,	25	Ioannes Faber,	246
Iacobus Almainus,	244	Ioannes Gerſon,	224
Iacobus Philippus Berg.	240	Ioannes Hircanus,	19
Iacobus Sanazarus,	243	Ioannes Hieroſolym.	91
Iacobus à Vitriaco,	195	Ioannes Maior,	244
Iacobus de Valentia,	238	Ioannes Maxentius,	129
Iacobus Latomus,	248	Ioannes Moſchus,	136
Iacobus Vvimpelingius,	242	Ioannes Nauclerus,	241
Idacius Clarus,	80	Ioannes Pariſienſis,	208
Idiota,	157	Ioannes Polemar,	227
Ieſus Sirac,	118	Ioannes Picus,	238
S. Ignatius Martyr,	33	Ioannes Roſſenſis,	245
S. Ildephonſus Tolet.	139	Ioannes Raguſinus,	226
Ingulphus,	169	Ioannes Ruſbrochius,	221
Innocentius Tertius,	191	Ioannes Tabienſis,	243
Innocentius Quartus,	195	Ioannes Taulerus,	220
Innocentius Quintus,	105	Ioannes Trithemius,	242
Ioachimus Abbas,	190	Ioannes Sareſberienſis,	188
S. Ioannes Apoſtolus,	24	Ioannes Villanus,	214
Ioannes Andreas,	215	Ioannes Zonaras,	172
Ioannes Bachonius,	216	Iob Propheta,	2
Ioannes Baſſolius,	231	Ioel Propheta,	8
		Jonas Propheta,	10
		Jonas Aurelianenſis,	150
		Jonas S. Columbani,	136
		Iosephus	

I N D E X.

Iosephus Hebræus,	20
Iosephus Methonensis,	233
Iosue Dux Hebræorum	4
S. Irenæus Martyr,	40
Isaias Propheta,	7
Isichius,	135
S. Isidorus Hispalensis,	136
Isidorus Pelusiotes,	119
S. Iudas Apostolus,	27
Iulius Africanus,	43
Iulius Firmicus,	65
Iulianus Pomerius,	124
S. Iulianus Toletanus,	139
Iunilius,	132
Iuo Carnotensis,	169
S. Iustinus Martyr,	37
S. Iustus Orgelitanus,	132
Iuuenicus Presbyter.	57

L

L Actantius Firmianus,	55
Lambertus Schaphna- burg,	168
Landulphus Carthus.	215
Lanfrancus,	162
Laonicus Chalcondyla,	231
Laurentius Iustinian.	231
S. Leo Papa Primus,	119
S. Leo Papa Nonus,	160
Leo Sapiens Imp.	157
Leo Ostiensis,	170
Leontius Byzantinus,	131
Leontius alius,	136
Liberatus Archidiac.	134
S. Linus Papa,	30
S. Lucas Euangelista,	28
S. Lucianus Martyr,	112
Lucifer Caralitanus,	65
Ludgerus,	149
Luitprandus,	158
Lupoldus,	215

M

M Acharius Senior,	58
Malachias Prophe.	14
Manuel Caleca,	220
Marcus Ant. Sabellicus,	240
S. Marcus Euangelista,	27
Marcus Eremita,	157
Marcellinus Comes,	129
Marcellinus Presbyter,	141
Mardochæus,	17
Marius Victorinus,	66
Marianus Scotus,	169
Martialis Lemouiceni.	35
Marfilius ab Ingen,	238
Marfilius Ficinus,	239
Martinus Bracaren.	133
Martinus Polonus,	197
Martinus Nauarrus,	249
S. Matthæus Apostolus,	25
Matthæus Palmerius,	232
Matthæus Paris.	196
Matthias Palmerius,	232
S. Maximus Confessor,	108
S. Maximus Martyr,	138
Melito Sardenfis	38
S. Methodius Martyr,	54
Michæas Propheta,	10
Micrologus,	168
Minutius Felix,	42
Monaldus,	213
Moses Barcepha,	159
Moyfes Propheta,	1

N

N Ahum Propheta,	11
Nathan Propheta,	5
Nehemias	17
Nicephorus Callistus,	210
S. Nicephorus Constantin.	148
Nicephorus Gregoras,	214

* * 3

Nicetas

INDEX.

Nicetas Choniates,	192	Petrus Cluniacensis,	179
Nicetas Daud,	155	Petrus Bertrandus,	214
Nicolaus Abbas Panor.	228	Petrus Chrysologus,	119
Nicolaus Cabasilas,	217	Petrus Comestor,	187
Nicolaus de Cusa,	234	Petrus Damiani,	161
Nicolaus Gorram,	219	Petrus Diaconus,	128
Nicolaus de Lira,	213	Petrus Lombardus,	186
Nicolaus Papa I.	154	Petrus Paludanus,	214
Nilus Abbas,	120	Petrus Tarantasiensis,	205
Nithardus.	151	Philo Carpathius,	75
O		Philo Iudæus,	19
O Ecumenius,	168	Philastrus,	80
Olympiodorus,	168	Photius Constantinop.	154
S. Optatus Mileuitanus,	69	S. Polycarpus Martyr,	34
Oresiesis Abbas,	58	Pomerius,	124
Origenes,	43	Pontius Diaconus,	51
Oseas Propheta,	7	Primasius,	132
Otho Frisingensis.	187	Prochorus,	29
P		Proclus Constantinop.	115
		Procopius Gazæus,	133
		S. Prosper Aquitanus,	121
		Prudentius.	93
		R	
S. P Achomius,	57	R Abanus Maurus,	
Pacianus,	69		
Pacificus,	237	Radulphus Flauiacen.	158
Palladius,	92	Raymundus Lullius,	207
Paschasius Diaconus,	127	S. Raymundus de Pennaforti,	193
Paschasius Rathbertus,	149	Remigius Antifiodoren.	156
Paulinus Aquileiensis,	147	Rhegino Abbas,	158
S. Paulinus Nolanus,	110	Richardus Armachanus,	218
S. Paulus Apostolus,	24	Richardus de Mediauilla,	208
Paulus Burgenfis,	225	Richardus Victorinus,	182
Paulus Diaconus,	147	Robertus Gaguinus,	240
Paulus Middelburgius,	241	Robertus Holkot,	217
Paulus Orosius,	112	Robertus Sorbona,	198
Pelagius Aluarus,	213	Rogerius de Houeden,	190
S. Petrus Apostolus,	22	Ruffinus Aquileiensis,	92
Petrus Aureolus,	210	Rupertus	
Petrus ab Ancharano,	222		
Petrus ab Alliaco,	223		
Petrus Blesensis,	188		

I N D E X.

Rupertus à Russia,	106	Theophylactus,	163
Rupertus Tuitiensis,	172	Theophilus Alexandrinus,	91
S		S. Theophilus Antiochenus,	39
S Alomon Rex,	6	Theorianus,	187
Salonius,	122	S. Thomas Aquinas,	200
Saluianus,	122	Thomas Cantapraten.	199
Samuel Propheta,	5	Thomas de Argentina,	217
Samuel Marrochianus,	170	Thomas de Kempis,	235
Sebadius,	69	Thomas Morus,	246
Sedulius,	112	Thomas de Vio Caiet.	242
Serapion,	65	Thomas Valdensis,	224
Seuerianus,	97	Titus Bostrenus,	70
Seuerus Sulpitius,	111	Tobias.	15
Sidonius Apollinaris,	117	V	
Sigebertus,	170	V Dalricus de Argentina,	205
Simon de Cassia,	216	Venantius Fortunatus,	134
Simeon Metaphrastes,	154	Vernerus Vespheus,	237
S. Simeon Stilites,	120	Victor Africanus,	66
Siffridus Presbyter,	210	Victor Capuanus,	131
S. Sixtus Papa I I.	48	Victor Vricensis,	124
Sixtus Papa I I I.	118	Victorinus Pictauionen.	53
Socrates,	118	Vigilius,	127
Sophonias Propheta,	12	Vincentius Bellouacen.	197
Sophronius,	135	S. Vincentius Ferrerius,	222
Sozomenus,	118	Vincentius Lirinensis,	118
Stephanus Eduensis,	158	Vsuardus Monachus,	148
Strabus Fuldenis,	152	Vvalfridus Strabo,	153
Syluester Prieras,	244	Vvitichindus,	158
Synefius Prolemaidis,	109	Vvillelmus Malmesberienfis,	184
T		Z	
T Arrianus,	39	Z Acharias Chrysopolit.	170
Tertullianus,	40	Zacharias Propheta,	14
Theodoretus,	114	S. Zeno Veronenfis,	52
S. Theodorus Studites,	150	Sunt omnes scriptores quin-	
Theodorus de Raithu,	122	genti tres.	
Theodorus Balsamon,	190		
Theodulphus,	152		

F I N I S.

DE SCRIPTORIBVS ECCLESIASTICIS TESTAMENTI VETERIS.

De Mose. Anno mundi 2483.

MOSE Propheta sanctissimus & vetustissimus, & primus inter Scriptores Ecclesiasticos, natus est, secundum meum computum, anno bis millesimo quadringentesimo tertio, ab initio Mundi. Vixit annis centum viginti. Anno octogesimo vitæ suæ suscepit iussu Dei Principatum Hebræorum, idest, anno mundi 2483. obiit anno mundi 2523. Scripsit Pentateuchum, idest, quinque volumina: quorum nomina ab Hebræis sumuntur à primis verbis librorum.

Itaque primum vocant Berescit, idest, In principio.

Secundum, Ve elle semot, idest, Hæc sunt nomina.

Tertium Vaicra, idest, Vocauit autem.

Quartum, Vaiedabber, idest, Locutusque est.

Quintum, Elle addebarim, idest, Hæc sunt verba.

Græci & Latini denominant hos libros à materia, de qua agitur in principio libri, & quidem primum librum vocant Genesim, quia initio scribitur generatio cæli, & terræ, & reliquarum rerum creatarum.

Exodum vocant librum secundum, quia initio describitur egressio filiorum Israel de Ægypto. Exodus enim egressum significat.

Tertium vocant Leuiticum, quoniam in eo describitur officium

A Leuitarum

Leuitarum circa tabernaculum, sacrificia, & alia id genus.

Quartum vocant Numeros, quoniam initio libri numeratur multitudo filiorum Israel per tribus & familias suas.

Quintum vocant Deuteronomium, quasi secundam legem, quoniam in eo repetitur & explanatur lex Domini data in Monte Sina.

Ex his libris intelligi potest, Mosem fuisse virum doctissimum, non solum in omni sapientia Ægyptiorum, ut dicitur à sancto Stephano, Act. 7. sed etiam in arte Historica, Poëtica, Oratoria, Morali, & Theologica. Scribit enim Historiam, Genealogias, & res gestas Patriarcharum, ab orbe condito usque ad exitum filiorum Israel de Ægypto, idest, ab initio temporum usque ad annum bis millesimum quadringentesimum octogesimum tertium, imo etiam usque ad obitum suum, idest, usque ad annum bis millesimum quingentesimum vicesimum tertium. Quæ autem post mortem ipsius Mosi scribuntur in extremo capite Deuteronomij, addita sunt, vel à Iosue, vel ab Esdra, vel ab alio aliquo Propheta.

Quod etiam Poeta insignis fuerit Moses, testantur duo cantica ipsius, alterum, Exod. 15. alterum, Deuteronom. 32. De arte ipsius Oratoria testatur Oratio, quam scribit sub nomine Iudæ ad Ioseph. Gen. 44. & alia ipsius Mosi ad Deum. Num. 14. & exhortationes, vel reprehensiones, ad populum. De scientia Morali, & peritia legum condendarum, non tam proprio ingenio quam inspiratione diuina, testis est magna pars Exodi, Leuitici, & Deuteronomij. Denique de mysteriis Theologiæ, sub figura Arcæ fœderis, & vestium sacerdotalium, & totius tabernaculi, testis Philo Hebræus, qui has allegorias subtilissimè explanauit.

Scripserunt vitam Mosi Philo ex Iudæis, & Gregorius Nyssenus ex Christianis. Tribuuntur Mosi psalmi vndecim à sancto Hieronymo, & aliis: sed probabiliorem existimaui sententiam sancti Augustini, & aliorum, qui totum psalterium Davidis esse volunt. De quare scripsi in præfatione Psalmorum.

De Iob.

Iob, ad miraculum usque sanctus, & doctus, ante Mosem vixit. Nam Iuxta sententiam Græcorum, & multorum Latinorum, fuit tertius ab Esau, & quintus ab Abraham. Moses autem fuit quartus à Iacob, & sextus ab Abraham. Sed ex sententia Hebræorum, & sancti Hieronymi in quæstionibus Hebraicis, Iob non descendit ab Esau, sed à Nachor fratre Abrahæ: & fuit tertius à Nachor fratre Abrahæ, ac per hoc multo antiquior Mose. Quod etiam ex ætate colligitur. Iob enim vixit centum quadraginta annis post plagas, ut dicitur in fine libri, & antea vixerat multos annos, cum septem filios & tres filias genuisset. Quare non malè sanctus Isidorus in lib. de vita & morte Patrum cap. 24. scribit, Iob vixisse

xiffe 248. annos, ad quam ætatem Moſis tempore nemo perueniebat. Mihi ſententia ſancti Hieronymi ſemper viſa eſt probabilior, tum propter diſtantiã ætatis, vt diximus: tum quia pronepos ille Eſau, non dicitur Iob, ſed Iobab, vt notum eſt ex Gen. cap. 36. quo nomine nunquam vocatur Iob, neque in libro Iob, neque apud Ezechielem cap. 14. neque Tobie primo, neque Iacobi quinto, in quibus ſolis locis fit mētio ſancti Iob. Ac vt magis appareat differentia: ſciendum, ſanctum Iob, ita ſcribi Hebraicè יֹב pronepotem autem Eſau, ita ſcribi יֹבָב ubi differentia eſt in iſtis radicalibus literis. Quod autem aliqui reſpondent, literam aleph, aliquando excidere, & nomina ſæpe contrahi; non magni momenti eſt. Nam literæ radicales non ſolent excidere: & ſi, Iob, eſſet nomen contractum, aliquando legeretur integrum in libro, ubi paſſim nominatur: nuſquam autem legitur, niſi Iob.

At contra obiicitur argumentum ex editione 70. Interpretum. Habetur enim in ea editione appendix ad finem libri Iob, in qua dicitur, Iobum fuiſſe de filiis Eſau, & quintum ab Abraham. Sed ea appendix non videtur de textu 70. ſed ab aliquo addita: alioqui non ita libere à ſancto Hieronymo reiiceretur. Sed quicquid de hoc ſit, auctorem libri Iob ſanctus Iſidorus lib. 6. Originum cap. 2. ſcribit fuiſſe Moſem, aut ipſum Iob, aut alium ex Prophetis. Et quidem non pauci contendunt, auctorem libri fuiſſe Iob, ſed non pauciores volunt fuiſſe Moſem.

Mihi vtraque ſententia videtur vera, ſi ita dicamus, ab ipſo Iob fuiſſe annotatas res eius geſtas lingua Arabica: ſed à Moſe fuiſſe poſtea ex volumine Iob compoſitum librum, quem nunc habemus lingua Hebraica, addito principio, & fine, ideſt, additis illis verbis, [Vir erat in terra Huſ, nomine Iob, ſimplex & reſectus, & timens Deum, & recedens à malo,] & ad finem addita morte ipſius.

Quòd autem liber, qui nunc extat, ſit Moſis potiùs quàm Iob; ideo mihi perſuadeo, quia & Hebræi doctores ita ſentiunt, & rationes non contemnendæ pro hac ſententia poſſunt adferri.

Primum enim ſi Iob eſſet auctor libri, qui nunc extat, primus ſcriptor ſacer eſſet Iob, non Moſes. Iam enim ex ætate oſtendimus, & ex ipſa ſcriptura, Iobum fuiſſe antiquiorem Moſe. At communi conſenſu, Moſes eſt primus ſcriptor Eccleſiaſticus.

Deinde ſi Iob eſſet auctor libri huius, non eſſet hic liber in canonem ſcripturarum ab Hebræis admiſſus. Iob enim non fuit de filiis Iſrael, ſed Idumæus, vel Arabs; Idumæi autem & Arabes pro hoſtibus habebantur ab Hebræis.

Præterea liber Iob Hebraicè scriptus est, non Syriacè, vel Arabicè, quamvis aliqua vocabula Arabica in eo legantur, præsertim quando introducuntur loquentes amici Iob: at Iob, non Hebraicè scripsit, si quid scripsit, sed lingua sua. Quòd si non est Iob autor libri huius, nulli meliùs tribui potest hoc opus, quàm Mosi, qui fuit temporibus Iobi. Quod enim quidam dicunt, autorem huius libri esse Salomonem, ex auctoritate sancti Gregorij Nazianzeni, Oratione ad Iulianum exactorem tributorum, non magnificandum est; nam sanctus Gregorius non dicit, Salomonem esse auctorem libri Iob, sed solum citat sub nomine Salomonis quædam verba, quæ habentur apud Iob cap. 3. Sed facile fuit ut sanctus Gregorius ex lapsu memoriæ verba vnius auctoris tribuerit alteri: præsertim cum eo loco verbis, quæ sunt apud Iob, adiunxerit etiam alia, quæ non sunt apud Iob.

De Iosue. 2523.

Iosue filius Nun, successor Mosi fuit in principatu Hebræorum anno mundi 2523. qui populum post obitum Mosi rexit annis 26. & obiit anno centesimo decimo vitæ suæ, ut habetur in ultimo capite Iosue. Quis auctor fuerit libri Iosue, non est omnino certum. Nam sanctus Athanasius in Synopsi rectè monet ex nomine libri non necessariò colligi auctorem, sed materiam. Dicitur enim liber Iosue, quia continet res gestas Iosue: & eodem modo dicuntur libri alij, vel Iudicum, vel Ruth, vel Regum, vel Tobia, aut Iudith, aut Esther, aut Machabæorum. Theodoretus in lib. de quæstionibus in Iosue, existimat, librum Iosue scriptum ab auctore anonymo, qui scripsit librum Iustorum, de quo dicitur Iosue 10. [Nonne scriptum est hoc in libro Iustorum?] Sed hoc argumentum nihil efficit. Nam non agitur eo loco, nisi de ingenti illo prodigio, quo, ad verbum Iosue, Sol & Luna steterunt. Hoc enim prodigium cum aliis similibus videtur annotatum fuisse in aliquo libro, qui dicebatur liber Iustorum.

Sanctus Isidorus lib. 6. Originum cap. 2. affirmat, librum Iosue scriptum fuisse ab ipso Iosue. Et hoc verissimum nobis esse videtur, tum quia in extremo capite huius libri dicitur de Iosue, [scripsit omnia verba hæc in volumine legis Domini,] tum quia omnino credibile est, Iosue ministrum, discipulum, & successorem Mosi, imitari voluisse Dominum, & Magistrum, & prædecessorem suum: ut sicut ille ad æternam memoriam literis mandauerat res gestas in populo Dei usque ad sua tempora; ita & ipse faceret, cum ei nec scientia, nec assistentia Spiritus sancti in scribendis sacris historiis deesset. Porro pauca, quæ adduntur in fine libri de morte ipsius & sepultura, sine dubio scripta sunt a succes-

successoribus, quicunque illi fuerint, & verisimile est à Samuele, vel Eladra.

De Samuele Propheta. 2878.

SAmuel Propheta fuit, vltimus Iudex & Princeps populi, antequam Reges creati cœpissent. Suscepit autem Principatum anno mundi 2878. præfuit annis 20. Hunc fuisse auctorem libri Iudicum, & Ruth, & libri primi Regum, docet sanctus Isidorus lib. 6. Originum cap. 2. & quod attinet ad librum primum Regum, in quo continentur res gestæ Dauidis, testatur liber primus Paralip. cap. vlt. eum scriptum fuisse à Samuele.

Dicitur etiam lib. 1. Reg. cap. 10. à Samuele fuisse scriptam legem Regni: sed hæc non videtur extare.

De Davide. 2919.

David Rex & Propheta regnare cœpit anno mundi 2919. & regnavit annis 40, vt scribitur lib. 3. Reg. cap. 2. scripsit librum Psalmorum centum quinquaginta. Sic enim docent Chrysostomus, Theodoretus, Cassiodorus, Euthymius, & alij præfatione in Psalmos, & sanctus Augustinus lib. 17. de Ciuitate Dei cap. 14. Quamuis autem sanctus Hilarius præfatione in psalmos, & sanctus Hieronymus in epist. ad Cyprianum, velint psalmos esse compositos ab auctoribus, qui nominantur in titulis, vt à Mose, Salomone, Asaph, Chore, Idithun: tamen probabiliorem existimamus sententiam priorem. De qua re disseruimus præfatione in explanationem Psalmorum. Extat quidem psalmus quidam brevis extra numerum centum quinquaginta psalmorum, sed eum apocryphum existimamus, quia Concilium Laodicenum cap. vltimo, & Tridentinum sess. 4. non ponunt in canonem scripturarum nisi psalmos 150.

Porrò David non solùm Propheta eximius fuit, sed etiam poëta venustissimus, & doctissimus: & scientiam habuit historiæ sacræ, legum diuinarum, moralis & naturalis philosophiæ. Quæ omnia in psalmis mirificè apparent.

De Gad, & Nathan. 2959.

Gad & Nathan Prophetæ prosecuti sunt res gestas Dauidis, quæ habentur in libro primo & secundo Regum, & initio tertij, ab eo loco vbi desuit Samuel. Sic enim scribitur lib. 1. Paralipom. cap. vltimo. [Gesta

Regis David priora, & nouissima, scripta sunt in libro Samuel videntis, & in libro Nathan prophetæ, & in volumine Gad videntis.] Ætas horum duorum Prophetarum necessario debet poni post obitum Davidis; qui obitus contigit anno mundi 2959.

De Salomone Rege sapientissimo. 2959.

Salomon Rex, Davidis Regis filius, regnare cœpit anno mundi 2959. & regnavit annis 40. vt scribitur Regum lib. 3. cap. 11. scripsit sine vlla controuersia libros tres, Prouerbia, Ecclesiastem, & Cantica canticorum. De libro Sapientiæ nonnulla quæstio est. Nam non habetur in Codicibus Hebraicis, sed solum in Græcis, & Philoni adscribitur Iudæo, teste sancto Hieronymo, præfatione in Prouerbia Salomonis. Sed tamen à veteribus Patribus communi consensu hic liber tribuitur Salomoni, vt notum est ex Eusebio, lib. 4. hist. cap. 22. Tertulliano de præscriptione; Cypriano, de mortalitate; Hilario, in psalm. 127. Ambrosio, sermone 8. in psalm. 118. Basilio, lib. 5. in Eunomium; Epiphanio, hæresi Anomæorum, & Augustino, tract. in psal. 63. & ipse auctor libri Sapientiæ cap. 9. testatur, se fuisse Regem in Israel, & sibi à Domino imperatum, vt templum ædificaret: quæ in Salomonem propriè conueniunt. Sed hæc discordia facilè conciliabitur, si dicamus, sententias huius libri esse Salomonis, sed collectas in vnum volumen, & Græcis verbis expressas à Philone, non illo, qui tempore Caij Imp. floruit, sed alio antiquiore. Iosephus lib. 8. antiquitatum cap. 2. refert à Salomone scriptos fuisse libros Odarum & carminum quinque supra mille: & parabolarum libros ter mille. Item scriptas ab eo fuisse incantationes, quibus morbi curantur, & dæmones pelluntur. Quæ videntur parum verisimilia; sed siue sint vera, siue falsa, certum est ea hoc tempore non extare. & fortasse ex verbis Iosephi, occasionem acceperunt aliqui perditii homines tribuendi Salomoni librum perniciosissimum, qui inscribitur, Clauicula Salomonis.

De Abia, & Addo. 3000.

Ahias & Addo scripserunt res gestas Salomonis, vt habetur in secundo libro Paralipomenon cap. 9. siue sint eæ, quæ narrantur in tertio libro Regum, siue res aliæ. Quis autem scripserit reliqua quæ habentur in libro tertio Regum, post caput vndecimum, & in toto quarto, & in duobus libris Paralipomenon, non est omnino certum: sed credibile est scripta fuisse à Sacerdotibus & Prophetis illorum temporum.

De

De Osea. 3170.

Prophetae tam maiores quam minores floruerunt post diuisionem Regni, quae facta est post obitum Salomonis. Quo etiam tempore vixerunt auctores librorum Tobiae, Iudith, & Esther. Sed ut eos ordine disponamus, statuendum esse videtur ut certum, Prophetas minores eo prophetaſſe ordine, quo in Bibliis Hebraicis & Latinis collocantur quamuis in Graecis sit aliqua diuerſitas, & de Abdia & Habacuch sit non exigua difficultas. Ratio huius fundamenti est, quia videmus, Prophetas maiores sine vlla controuersia ſuo ordine collocatos, ut Iſaias praecesserit Hieremiam, & Hieremias Ezechielem, & Ezechiel Danielem. Item quia magna pars Prophetarum minorum sine vlllo dubio ita collocati ſunt, ut Oſeas Ioelem praecedat, & in fine Aggaeus Zachariam, & Zacharias Malachiam, proinde colligi poteſt, omnes eſſe ſuo ordine diſpoſitos: neque excogitari poteſt vlla ratio, cur prior tempore debuerit poſteriori poſtponi: niſi cum claffis (ut ſic loquar) variatur. Maiores enim Prophetæ ſuam claffem faciunt, & minores quoque ſuam. Sed nos ex vtriſque vnam claffem faciemus, ut ſecundum ordinem temporis omnes collocemus.

Primus omnium tam maiorum quam minorum fuit Oſeas, qui prophetauit, ut ipſe teſtatur, in diebus Oziae, Ioatham, Achaz, & Ezechiae, Regum Iuda, & in diebus Hieroboam filij Ioas Regis Iſrael. Annus autem quo regnare coepit Ozias in Hieruſalem, fuit vicesimus ſeptimus, quo regnauit Hieroboam in Samaria, videlicet ter milleſimus centeſimus ſeptuageſimus. Fuit autem Oſeas de tribu Iſaſchar, ut Epiphanius teſtatur: & iuſſu Domini accepit vxorem fornicariam, ut ſignificaretur fornicatio populi, per Idololatriam à Deo: & propter hoc peccatum praedicat captiuitatem decem tribuum; & deinde captiuitatem etiam duarum aliarum tribuum, quae facta eſt per Nabuchodonosor.

De Iſaia. 3190.

Poſt Oſeam ſequitur proximè Iſaias, primus ex maioribus. Quamuis enim tam Oſee quam Iſaias initio dicant, ſe prophetaſſe in diebus Oziae, Ioatham, Achaz, & Ezechiae: tamen Euſebius in Chronico, & ſanctus Hieronymus in primum caput Oſeae, ſcribunt Oſeam fuiſſe primum, & Iſaiam ſecundum in ſcribenda prophetia. Et videtur hoc poſſe confirmari, tum ex illis verbis Oſeae, [Principiũ loquendi Domino in Oſee;] quo ſignificari videtur, inter multos, qui eodem ſerè tempore prophetauerunt, primum fuiſſe Oſeam;

tum ex eo quod Oseas addit, se visionem vidisse, non solum in diebus Oziæ, sed etiam in diebus Hieroboam, ut videlicet significaret, se visionem vidisse, & prophetasse ad initium regni Oziæ, quod concurrit cum fine Regni Hieroboam: Isaias autem non meminit Hieroboam, quia non prophetavit in diebus eius, ac per hoc non prophetavit ad initium Regni Oziæ, sed postea. Sed quicquid sit de his rationibus, nos nitimur auctoritate sancti Hieronymi, & Eusebii, qui Isaiam collocant post Oseam.

Isaias igitur unus est & primus ex maioribus prophetis, scripsit librum magnum, imò etiam maiorem quam ullus alius Propheta, & scripsit ante omnes alios Prophetas maiores.

Dicuntur enim Prophetæ maiores, qui singuli suos scripserant libros integros; minores autem dicuntur illi, quorum prophetiæ omnes simul vnico libro apud Hebræos continetur. Fuit vir nobilis ex tribu Iuda, & facundissimus, ut ex eius volumine quivis intelligere potest. Scripsit autem de aduentu Christi, de natiuitate eius ex Virgine, de vita, de prædicatione, de Regno, de miraculis, de passione, de sepultura, de alijs eius mysteriis, ut Euangelista potius quam Propheta fuisse videatur. Scripsit etiam de vocatione gentium, & de gloria Ecclesiæ, planè admirabiliter. Obiit sub Manasse Rege filio perditissimo Ezechiae Regis optimi; iussu eiusdem Manassæ sectus in duas partes, crudelissimo supplicio, ut Epiphanius testatur in libro de vita & morte Prophetarum. Sed Deus eodem auctore Epiphanio, sepulchrum eius gloriosum miraculis reddidit.

De Ioel. 3195.

GRæci post Oseam ponunt Amos: sed Hebraici & Latini codices ponunt Ioel. Sed non est res magni momenti, quia fuerunt omnes isti tres Prophetæ synchroni, id est, contemporanei, ut sanctus Hieronymus loquitur initio explicationis Oseæ. Et quia Ioel non designat tempus, quo prophetauerit, intelligitur prophetasse sub eisdem Regibus, ut scribunt sanctus Hieronymus in caput primum Ioelis, & sanctus Augustinus lib. 18. de Ciuitate Dei cap. 27. & Theodoretus in prologo super duodecim Prophetas.

Porro Ioel prædicit duabus tribubus, quibus propriè Propheta datus erat à Deo, Babylonicam captiuitatem, easque ad pœnitentiam hortatur, & in extremo vaticinio prædicit aduentum Messiae, & Spiritus sancti per eum mittendi, & vltimi Iudicii diem. Obiit in pace.

De

De Amos. 3195.

AMos prophetauit eodem tempore. Nam initio dicit se visionem suam vidisse in diebus Ozia Regis Iuda, & in diebus Hieroboam filij Ioas.

Prædixit ipse quoque captiuitatem, & alia graua flagella; & grauissimè in scelera inuectus, à filio Amasiae sacerdotis fuste inter tempora percussus interiit, vt Epiphanius testatur in libro de vita & morte Prophetarum.

De Abdia. 3195.

ABdias, ab Eusebio in Chronico, ponitur temporibus Achab Regis Israel, ac per hoc longè ante Oseam, & Isaiam, & Ioel, & Amos. Idem videntur sensisse sanctus Hieronymus, & sanctus Epiphanius. Abdias enim à sancto Hieronymo in commentario creditur esse ille dispensator domus Achab Regis, qui abscondit centum Prophetas, eosque pauit, quo tempore Iezabel vxor Achab, Prophetas Domini persequabatur. de qua re loquitur scriptura lib. 3. Regum cap. 18. sed Epiphanius hunc eundem Abdiam Prophetam existimat esse illum quinquagenarium Principem, cui pepercit Elias, ne ab igne de cælo misso absumeretur. De qua historia scriptura loquitur lib. 4. Regum cap. 1. Neque dissentit Epiphanius à Hieronymo, quia potest fieri, vt ille, qui erat dispensator in domo Achab, postea factus sit dux militiæ in domo Ochozia filij Achab. Sed maxima difficultas est, quia idem sanctus Hieronymus in primum cap. Osee scribit, Abdiam fuisse contemporaneum Osee, Ioelis, & Amos, & quartum locum habere inter Prophetas minores, & non potest fieri, vt ille Abdias, qui vixit tempore Achab, peruenerit ad tempora Ozia, & Ezechia, in quibus temporibus prophetauerunt Osee, Ioel, & Amos. Achab enim antiquior fuit Ozia, plus centum quinquaginta annis.

Contrà autem videtur Abdias posterior fuisse non solum Osee, Ioeli, & Amos, sed etiam Michaa, & Iona, & alijs multis. Nam in prophetia sua meminit belli Chaldaeorum contra Hierusalem, & captiuitatis eiusdem Urbis tamquam iam peractæ, & præteritæ, vt videatur collocandus post Hieremiam.

Mihi tamen placet sententia sancti Hieronymi, qui (vt paulo antè dixi) facit Abdiam æqualem Osee, Ioelis & Amos. Quod autem alibi dixit Prophetam Abdiam fuisse dispensatorem domus Achab, non ex mente sua, sed ex traditione quadam Iudaica dixisse videtur, quæ traditio non alio fundamento niritur, nisi similitudine nominis, quasi non potuerint esse plures Abdia.

Quòd autem hic Propheta meminerit captiuitatis Babylonice, non cogit, vt sentiamus, illum prophetaſſe poſt captiuitatem: nam more Prophetarum loquitur de captiuitate illa futura per verbum præteriti temporis.

Igitur Abdias prophetauit contra Idumæos, & non ſolùm prædixit exitum eorum, ſed etiam cauſam exitij, quia videlicet tempore captiuitatis Babylonice futuri eſſent Idumæi ſocij Chaldaeorum contra filios Iſra-ël.

Obijt hic propheta in pace, Epiphanio auctore loco citato.

De Iona. 3195.

Ionas Propheta eodem tempore prophetauit, quo ſuperiores Prophetæ, vt ſcribunt ſanctus Hieronymus in prologo Ionæ, Eufebius in Chronico, & libro 10. de præparatione Euangelica cap. ultimo, & ſanctus Auguſtinus lib. 18. de Ciuit. Dei cap. 27. Prophetauit autem Ionaſ contra Niniuitas, & exitum illis prædixit. Et quamuis agentibus illis pœnitentiam Deus pepercerit: tamen poſtea reuerſis ad iniquitatem Deus exitum illis immiſit, quod Ionaſ prædixit, vt habemus in libro Tobia cap. 12.

Sanctus Hieronymus in prologo Ionæ reſert verba Tobia, quibus expreſſe dicitur, euertendam Niniuem, vt prædixit Ionaſ. Sed in noſtro libro Tobia cap. 14. non habetur nomen Ionæ: ſed ſolùm, [Prope erit interitus Niniue, non enim excidit verbum Domini.]

Hunc Ionam ſcribit Epiphanius, in libro de vita & morte Prophetarum, eſſe puerum illum, quem ſuſcitauit Elias ad præces Viduæ Sareptanæ. Quod idem ex traditione Hebræorum reſert ſanctus Hieronymus in prologo Ionæ. Quo fundamento nitatur hæc traditio, non ſcio, ceterè tempora parum cohærent.

De Michæa. 3223.

Michæas prophetauit paulo poſt ſupradictos. Scribit enim initio prophetiæ ſuæ ſe prophetaſſe in diebus Ioatham, Achaz, & Ezechia, & omittit Oziam, quem Oſeas, Iſaias, & Amos poluerunt. Proinde prophetauit initio Regni Ioatham, id eſt, anno mundi 3223. prædicit hic Propheta captiuitatem primam decem tribuum, & ſecundam duarum tribuum: prædicit aduentum Chriſti, & natiuitatem in Bethleem, & conuerſionem gentium ad Eccleſiam Dei.

De

De Nahum. 3264.

NAhum Elcesæus prophetauit post abductas decem tribus in captiuitatem à Salmanasar Rege Assyriorum, vt testantur sanctus Hieronymus, Theodoretus, & Theophylactus, in præfatione in Nahum; ijdem volunt eum prophetaſſe tempore Ezechia: illo enim anno decem tribus in captiuitatem ductas eſſe conſtat ex lib. 4. Reg. cap. 18. Itaque tempus prophetiæ Nahum incidit in annum mundi 3264.

Prædicat hic propheta exitium Regis Assyriorum, & vaſtationem Ninive per Chaldaeos. Et Iudæis prædicat, non præualiturum Regem Assyriorum contra Hieruſalem, ſicut præualuerat contra Samariam. Obiit in pace, teſte ſancto Epiphanio, in lib. de vita & morte Prophetarum.

De Habachuc. 3283.

Habachuc prophetauit ante captiuitatem duarum tribuum, vt docet Epiphanius in libro de vita & morte Prophetarum; & in Chronico Hebræorum, quod Seder olam vocant. dicitur Habachuc prophetaſſe ſub Rege Manaſſe filio Ezechie, id eſt. poſt captiuitatem decem tribuum, ſed ante captiuitatem duarum tribuum. Manaſſes autem regnare cœpit anno mundi ter miſeſimo, ducenteſimo, octogefimo tertio.

Multi tamen graues auctores volunt, Habachuc prophetaſſe poſt captiuitatem Babyloniam, vt ſanctus Hieronymus in prologo ad hunc Prophetam, Theodoretus, & alij Ducuntur hi auctores illo argumento, quod Habachuc Propheta, Angelo eum rapiente, & deferente, attulerit prandium Danieli, in lacu Leonum conſtituto; ac per hoc vixerit tempore Danielis, & ad initium Imperij Cyri Regis Perſarum. Sed nos priori ſententiæ adhæremus, quoniam ipſe Habachuc diſertis & multis verbis prædicat aduentum Regis Babylonie ad capiendos Iudæos. Non eſt autem moris Prophetarum loqui de rebus præteritis per verba temporis futuri; ſed eſt contrario prædicere futura per verba temporis præteriti. Annuntiare enim præterita, tamquam ſi eſſent futura, vnuiſque poteſt ſine ſpiritu prophetiæ. Ad argumentum autem de allatione prandij ad Daniele, facile reſponderi poteſt, non eſſe eundem Habachuc Prophetam, vnum ex minoribus, & Habachuc Prophetam, qui tulit prandium Danieli; ſicut non eſt idem Michæas Propheta, qui vixit tempore Achab Regis Samariæ, cum Michæa Propheta, qui vnus eſt ex duodecim Prophetis minoribus.

Ergo Habachuc de tribu Simeon prædicit aduentum Chaldeorum & Babylonicam captiuitatem. Prædicit etiam vastationem eorundem Chaldeorum, quæ facta est per Medos & Persas. Et tandem prædicit aduentum Christi, passionem, resurrectionem, & secundum aduentum in gloria.

De Sophonia.

3340.

Sophonias prophetauit, vt ipse testatur, in diebus Iosia Regis: & quia non designat Sophonias annum Regni Iosia, vt facit Hieremias, intelligendum est, Sophoniam prophetasse ad initium Regni Iosia, id est anno mundi ter millesimo, trecentesimo quadragesimo. Hoc enim anno cœpit regnare Iosias. Porro hic propheta concionatur contra peccata, & hortatur ad pœnitentiam, & prædicit exildium Palæstinorum, Moabitarum, Ammonitarum, Ethiopum, & aliarum gentiũ. Prædicit etiam conuersionem gentium, & ruinam Idololatriæ. Denique prædicit Christi resurrectionem, Iudæorum execrationem, & exitium vltimum, & Ecclesiæ gloriam, & felicitatem.

De Hieremia.

3337.

Hieremias, Propheta secundus ex maioribus, prophetare cœpit anno tertiodécimo Regni Iosia, id est, anno 3337. ab orbe condito, vt ipse initio libri sui testatur: & prophetauit vsque ad annum vndecimum Sedeciæ Regis, qui fuit vltimus Rex Hierusalem: & tunc completa fuit captiuitas Babylonica. Fuit autem Hieremias ex tribu Sacerdotali, vir mitissimus, & sanctissimus, & post multos labores & angustias lapidibus obrutus ab ingrato populo, vitam cum morte commutauit. Vide Epiphanium de vita & morte Prophetarum.

Scriptis autem vel dictauit insigne volumẽ, in quo populum, & Principes eius, ad pœnitentiam multis sermonibus hortatus est. Prædixit iminentem ruinam Hierusalem, & templi Domini, & totius Regni. Prædixit multa de Christi aduentu, de testamento nouo, de quæ aliis Christianis mysteriis apertissime.

Addidit Hieremias ad finem libri sui threnos, id est, lamentationes, carmine scriptas, ordine alphabetico, quibus deplorat ærumnas gentis suæ corporales, & spirituales.

Addidit denique epistolam ad populum captiuum in Babylone, qua hortatur illos, vt in fide veri Dei persistant, & ab Idolorum cultu se abstinuant; quam epistolam posuit Baruch in extremo libro suo.

De

De Baruch. 3366.

Baruch, minister, & amanuensis Hieremię, præter ea quę scripsit Hieremia dictante, vt colligitur ex cap. 36. Hieremia, scripsit proprium volumē quinque capitibus comprehensum; nam sextum est epistola Hieremię. Prophetauit autem Baruch tempore Iechonię Regis, vt ipse testatur initio sui voluminis. Regnauit vero Iechontas anno mundi 3366. & solis tribus mensibus regnauit. Proinde hęc ipso anno Baruch prophetauit, & prædixit apertissimē Dei Incarnationem, & apparitionem in carne humana. Et quamuis hic liber non inueniatur in Hebraicis codicibus, & excidisse & periisse credatur, tamen citatur passim à Patribus sub nomine Hieremię, & à sancto Cypriano lib. 2. contra Iudeos cap. 5. & à sancto Cyrillo lib. 10. in Iulianum citatur sub nomine Baruch.

Vide, si placet, defensionem huius libri Canonici in nostris Controuersis lib. 1. de verbo Dei.

De Ezechiele. 3371.

Ezechiel, tertius ex maioribus, prophetare cœpit (vt ipse testatur cap. 1.) anno quinto transmigratiōis Iechonię Regis, qui fuit annus mundi 3371. fuit ipse quoque de genere Sacerdotali, vir optimus, & sanctissimus, & prædicabat concaptiuis suis, eosque ad virtutem hortabatur, sed mercedis loco, ab ipso Principe populi sui obtruncatus occubuit. Prædixit reuersionem populi ad propria loca, & de aduentu Domini, & Baptismo, aliisque Christi mysteriis, multa, sed obscure, maximē de structura templi, vaticinatus est.

De Daniele. 3398.

Daniel, quartus ex prophetis maioribus, abductus est in captiuitatem adhuc puer, & perseuerauit in captiuitate vsque ad Cyrum Regem Persarum, id est, vsque ad finem captiuitatis. Cœpit autem prophetare anno secundo Nabuchodonosor Regis (vt ipse testatur cap. 2.) sed annus ille secundus non intelligitur ab initio regni, sed ab initio Monarchię, quam inchoauit deuastata Ægypto. Incidit autem hæc deuastatio, & initium Monarchię, in annum vicesimum tertium regni eius.

Itaque secundus annus Monarchię notatus à Daniele, est annus regni vicesimus quartus, & annus mundi 3398. Fuit Daniel de tribu Iudā, vir nobilis, & spiritu sapientię, & prophetię plenissimus, atque ea de causa gratissimus Regibus etiam Idololatriis, & ab eis magnis ho-

noribus cultus. Scripsit multa de Christo, & de tempore aduentus eius, nec non de morte eius, & de excaecatione Iudæorum; item de Antichristo, & præliis eius. Prædixit progressum quatuor præcipuorum Regnorum, & de bellis futuris inter Græcos, & Persas, & inter successores Alexandri Magni, tanta perspicuitate, ut aliqui putauerint, sed falsò, ea scripta fuisse multo posterius, quàm reuera fuerint. Liber hic partim Hebraicè partim Chaldaicè scriptus est. Didicit enim Daniel in Babylone iussu Regis, linguam, & literas Chaldeorum. De partibus quibusdam Danielis, quæ ab hæreticis non recipiuntur, vide in primo nostro libro de verbo Dei.

De Aggæo. 3465.

Aggæus prophetare cœpit anno secundo Darij Regis Persarum, mense sexto, ut ipse initio testatur. Fuit autem annus ille ab orbe condito 3465. Concionatur Aggæus ad populum, eum exhortans ad reedificationem templi, eumque grauitè increpans, quòd essent diligentiores in domibus suis ædificandis & ornandis, quàm in domo Dei reedificanda. Et prædicit, templum hoc secundum fore multo gloriosius, quàm fuerit primum. Quod intelligitur de gloria templi ob Christi præsentiam, siue de Ecclesia Christi, non de structura materiali, ut sanctus Augustinus ostendit lib. 18. de Ci. Dei cap. 45.

De Zacharia. 3465.

Zacharias, illo ipso anno secundo Darij prophetauit, sed mense octauo, ut ipse testatur. Itaque Aggæus duobus tantum mensibus Zachariam præcessit. Ipse quoque hortabatur populum ad ædificandum templum, & ad timorem Domini, & obedientiam mandatorum. Prædixit quoque multa per varias similitudines de felicitate Ecclesiæ Christianæ, & vltima perditione Iudæorum.

De Malachia. 3521.

Malachias, vltimis duodecim minorum Prophetarum, prophetauit post Aggæum, & Zachariam, tempore Artaxerxis Regis Persarum. Nam cap. 2. reprehendit Iudæos, qui duxerant filias alienigenas in uxores: & similis reprehensio extat apud Esdram lib. 1. cap. 9. & constat ex præcedentibus capitibus, hanc obiurgationem factam fuisse post templum reedificatum, regnante iam Artaxerxe filio Darij, cuius anno sexto finita est ædificatio templi, ut habetur libro primo Esdræ cap. 6.

Malachias

Malachias posterior est Zacharia, quantum distat annus secundus Darij ab anno primo Artaxerxis, qui regnare cepit anno 352. proinde hoc anno vixit, & scripsit Malachias. Hunc Prophetam Origenes existimauit non fuisse hominem, sed Angelum in specie hominis; quia Malachias Hebraicè Angelum significat.

Refellit hunc errorem sanctus Hieronymus in prooemio Malachiae. Quia si propter nomen Angeli deberet negari Malachiam fuisse hominem; eodem modo quia Osea significat Saluatorem, & Ioel significat Deum, & Dominum, possemus existimare, Oseam fuisse Christum, & Ioelem fuisse Dominum Deum.

Alij voluerunt Malachiam fuisse Esdram, & dictum Angelum ob sapientiam, & puritatem vitae. Hæc est sententia Hebræorum, quam sanctus Hieronymus nec videtur approbare, nec reprobare. Sed communis sententia, quæ omnino sequenda nobis videtur, est, Malachiam fuisse hominem diuersum ab Esdra. Sic docet Eusebius in Chronico, Sanctus Augustinus lib. 18. de Ciui. Dei cap. 36. S. Cyrillus in primum caput Malachiae, qui dicit non esse audiendos, qui contra sentiunt: sanctus Epiphanius in libro de vita & morte Prophetarum.

Porro Malachias ex tribu Zabulon erat, ex sententia Epiphaniij, loco citato, & prædixit abolitionem sacrificiorum Iudaicorum, & institutionem sacrificij noui, quod toto orbe offerendum erat. Prædixit quoque ultimum Iudicium, & reuersionem Eliæ Prophetae ad conuertendas reliquias Israel, & præter prædictiones, vehementer concionatus est aduersus negligentiam Sacerdotum, & alia vitia. Denique in pace quieuit adhuc iuuenis, teste Epiphanio.

De Tobia. 3236.

Historia Tobiae & Iudith incidit in tempus Prophetarum minorum, videlicet Nahum, & Habachuc, sed vltimum est coniungere omnes Prophetas simul, neque in chorum ipsorum extraneos admittere. Igitur Tobias senior cum Tobia iuniore translatus fuit in ciuitatem Ninive à Rege Assyriorum Salmanasar, & perseuerauit vsque ad aliquot annos Senacherib, successoris eius.

Contigit autem captiuitas illa anno sexto Fzechie Regis Iuda, qui fuit nonus Osee Regis Israel, & ab orbe condito 3264. Quis fuerit auctor libri Tobie, non est omnino certum, sed credibile est auctorem fuisse Tobiam iuniorem, vel seniore.

Siquidem Angelus Raphael cap. 12. iussit Tobiae vtrique, vt narrent, siue (vt habetur in textu Græco) scriberent omnia mirabilia Domini, quæ ipsi viderant, patientiam videlicet Tobiae senioris, & consolationem magnam quam à Deo per Angelum Raphaellem accepit.

Itaque scriptus videtur liber anno mundi 3252. mortuo Senacherib. Quæ autem in fine libri adduntur de morte Tobie iunioris, sine dubio ab aliquo alio addita sunt.

Porro liber Tobie scriptus est Chaldaicè, non Hebraicè, & ideo fortasse ab Hebræis non agnoscitur pro lib. sacro. transtulit eum in linguam Latinam sanctus Hieronymus, ut ipse testatur præfatione in Tobiam, & ab Ecclesia Catholica inter sacros libros numeratum fuisse cognoscimus ex Concilio 3. Carthaginensi, ex Innocentio I. in epistola ad Exuperium, ex Gelasio I. in decreto de Scripturis Sanctis, & Cypriano in serm. de eleemosyna, ex Ambrosio in lib. de Tobia, ex Basilio in Oratione de avaritia, denique ex Conc. Trident. sess. 4.

De Eliachim auctore libri Iudith. 3270.

Quando contigerint quæ narrantur in libro Iudith, maxima quæstio est: alij enim volunt ea contigisse post captiuitatem Babylonicam, quia in primo capite fit mentio Regis Nabuchodonosor: alij volunt contigisse ante captiuitatem illam, sed post captiuitatem decem tribuum quæ facta fuit tempore Ezechie Regis Iuda: & quamuis tam hi auctores quam illi varient circa tempus præcisum: nobis tamen videtur non posse assignari aliud tempus, quam inter duas captiuitates, tempore videlicet Regis Iuda, Manasse, & Regis Assyriorum Merodach Baladam, quem putamus alio nomine dictum esse Nabuchodonosor, qui regnavit etiam in Babylonia. Sed de hac re fusè tractauimus in libro primo de Verbo Dei cap. 12.

Itaque tempus huius historiæ erit annus mundi ter millesimus ducentessimus septuagesimus. Quis auctor fuerit huius libri, incertum est ex sententia sancti Isidori lib. 6. Originum cap. 2.

Sed si fidem habeamus Iosepho in libro primo contra Apionem, auctor erit Eliachim, qui alio nomine dicebatur Ioachim, Sacerdos magnus Hebræorum, de quo fit mentio in libro Iudith cap. 4. & 15.

Scribit enim Iosephus in more positum fuisse apud Aegyptios & Babylonios, & potissimum apud Hebræos, ut res gestæ publicè, scribendæ committerentur Sacerdotibus magnis: tempore autem Iudith Sacerdos magnus erat Eliachim, ut supra diximus.

Porro liber Iudith quamuis ab Hebræis & hereticis modernis reiiciatur ex Canone Scripturarum diuinarum: tamen Concilium Nicenum primum hunc librum retulit in numerum librorum diuinorum, teste sancto Hieronymo, præfatione in Iudith. Quod idem fecerunt Concilium tertium Carthaginense cap. 47. & Tridentinum sess. 4. & Decretum Gelasij I. de Scripturis sanctis, & Epistola Decretalis Innocentij I. ad Exuperium; & sanctus Augustinus libro secundo de doctrina Christiana

Christiana cap. 8. & sanctus Isidorus lib. 6. Origenum cap. 1. & Cassiodorus lib. 1. diuinarum lectionum, & Rabanus lib. 2. de Institutione Clericorum, & alij Patres.

Recenset hic liber victoriam diuinitus reportatam ab Hebræis contra Holofernem Principem militiæ Assyriorum per virtutem nobilissimæ & castissimæ fœminæ Iudith viduæ.

De Esdra & Nehemia. 3521.

ESdras Sacerdos, vixit sub Artaxerxe Rege Persarum, qui imperare cœpit anno ab orbe condito 3521. Scripsit autem librum primum Esdræ, & fortasse etiam secundum, vt censet sanctus Isidorus libro 6. Origenum cap. 2. quamuis probabilius sit, secundum librum à Nehemia scriptum fuisse, qui post Esdram missus est in Iudæam ab eodem Artaxerxe, cuius pincerna erat. Libri tertius & quartus inter apocryphos computantur.

Porro Esdras sancti Patres docent instauratorem fuisse sacrorum librorum: quod non ita intelligendum est, quasi Scripturæ sacræ omnes perierint in euerfione ciuitatis & tēpli sub Nabuchodonosor, & ab Esdra diuinitus inspirato reparatæ fuerint, vt fabulatur auctor lib. 4. Esdræ, cap. 14. sed, quod scripturas Moïsi & Prophetarū in varia volumina descriptas, & in varia loca dispersas, & tempore captiuitatis non diligenter conseruatas, Esdras summa diligentia collectas ordinauerit, & in vnum quasi corpus redegerit.

Vide Irenæum lib. 3. cap. 25. Tertullianum lib. de habitu mulierum, Clementem lib. 1. Stromatum, Hilarium præfatione in psalmos, Chrysostomum hom. 8. in epist. ad Hebræos, Theodoretum præfatione in psalmos.

Addit sanctus Hieronymus in prologo galeato, Esdras inuenisse novas literas Hebraicas; & antiquas Samaritanis dimisisse.

De Mardocheo auctore libri Esther. 3528.

DE tempore historiæ Reginæ Esther magna est inter scriptores controuerfia: nobis olim placuit, & hodie etiam placet sententia Iosephi Hebræi lib. 11. antiquitatum cap. 6. nec non Seueri Sulpitij lib. 1. de sacra historia, Nicephori Constantinopolitani in Chronico, & aliorum multorum, quos sine nomine refert Eusebius in Chronico. Iuxta hanc sententiam Esther nupsit Assuero Artaxerxi Longimano, anno eius septimo, qui incidit in annum mundi 3528. quo eodem tempore floruit Esdras, vt suprâ diximus, atque hac de causa sanctus Isidorus lib. 6. Origenum cap. 2. docuit, auctorem libri Esther esse Esdras.

C

Sed multo probabilius est, auctorem fuisse Mardocheum patrum, & nutricium ipsius Esther, & qui illi semper adfuit, & res gestas omnium optimè nouit.

Vide plura, si placet, in Controuersis nostris lib. 1. de Verbo Dei, cap. 7.

De LXXII. Interpretibus, & Aristæa. 3720.

ANno decimo septimo Ptolomei Philadelphi Regis Ægypti, qui fuit annus Mundi ter millesimus septingentesimus vicesimus, facta est celeberrima illa versio sacrarum Scripturarum ex lingua Hebraica in Græcam, à septuaginta duobus viris doctissimis, non sine miraculo diuino, conuenientibus tot hominibus in vnam & eandem versionem, vt scribunt Philo lib. 2. de vita Mosis, Iosephus lib. 12. antiqu. cap. 2. Tertullianus in Apologetico cap. 18. Athanasius in Synopsi, Epiphanius, de mēsuris & ponderibus, & Augustinus lib. 18. de Ciu. Dei cap. 45. sed Epiphanius non solum nominat Regem, sed etiam annum 17. Regni eius. Qui fuerint viri illi doctissimi, & nomina, exponit Aristæas in suo libro de septuaginta duobus interpretibus, qui extat in bibliotheca sanctorum Patrum tomo 7. editionis secundæ. Et quamuis aliqui recentiores existiment, Aristæam, qui nunc extat, non esse illum, qui vixit tempore ipsorum septuaginta interpretum, sed confictum ab Hebræis: tamen verè esse illum ipsum, satis probatur ex eo, quòd omnia, quæ citant ex Aristæa Iosephus lib. 12. antiqu. cap. 2. Tertullianus in Apologetico cap. 18. Eusebius libro octauo de præparatione Euangelica capite primo, & sanctus Hieronymus præfatione in Pentateuchum, inueniuntur in hoc nostro ad verbum.

Vide, si placet, de LXXII. Interpretibus in nostro libro 2. cap. 6. de Verbo Dei.

De Iesu Sirach. 3759.

Iesus Sirach, qui auctor est libri sacri, qui dicitur Ecclesiasticus, vixit tempore Ptolomæi Evergetis Regis Ægypti, vt ipse testatur in præfatione ad librum suum: ipse autem se nominat Iesum Sirach in fine capitis quinquagesimi. Hunc sacrum librum hæretici recentiores contemnunt: sed eum, vt diuinum & sacrum agnoscunt Patres Concilij Carthaginensis tertij cap. 47. & Trident. sess. 4. Item Pontifices, Innocentius in Epist. ad Exuperium, & Gelasius in Decreto de libris sacris: item sanctus Augustinus de doctrina Christiana cap. 8. Epiphanius in hæresi Anomæorum, Cyprianus lib. 3. epist. 9. Clemens Alexandrinus lib. 7. Stromatum, & alij.

De

De auctore librorum Machabæorum. 3860.

Libri Machabæorum vltimi sunt inter sacros libros Testamēti veteris: sunt autem duo libri, (nam duo alij inter apocryphos numerantur) quorum prior continet res gestas Matathæ, & trium filiorum eius, Iudæ Machabæi, Ionathæ, & Simonis, ab anno mundi 3822. vsque ad annum 3856. Huius libri ignoratur auctor: sed credibile est auctorem fuisse Ioānem Hircanum, filium Simonis, qui rebus omnibus interfuit, & fuit summus sacerdos post patrem suum Simonem, & habuit vitam diuturnam, & pacificam in principatu, annorum triginta & vnus, & fuit non solum Sacerdos, & Princeps, sed etiam Propheta, vt scribit Iosephus lib. 13. antiqu. cap. 26. Posterioris libri Machabæorum, qui continet historiam eandem, sed paulo altius incipit, & narrat martyrium insigne Eleazari, & septem puerorum Machabæorum, & Matris ipsorum, auctor fuit Iason Cyrenæus, qui libris quinque omnem hanc historiam comprehendit: quorum librorum epitomen solum habemus, vt dicitur lib. 2. Machabæorum cap. 2. Hos libros, quicquid hæretici obstrepant, vt verè Canonicos habet Ecclesia, vt perspicuum est ex Concilio tertio Carthag. & Tridentino, ex Epist. Innocentij I. ad Exuperium, & Gelasio in Decreto de Scripturis sacris, ex sancto Cypriano lib. 1. epist. 3. ad Cornelium, & sancto Augustino lib. 18. de Ciu. Dei cap. 36. & lib. 2. contra Gaudentium cap. 23. Præter hos libros sacros enumerat sanctus Athanasius in Synopsi aliquot libros apocryphos qui non extant.

De Philone Hebræo. 4024.

Philo Hebræus, vir omnium consensu doctissimus, floruit sub Caio Imperatore, ad quem etiam legatione functus est pro gente sua. Hic ponitur à sancto Hieronymo inter Scriptores Ecclesiasticos, quia scripsit in laudem Christianorum, qui sub sancto Marco Euangelista in Ægypto religiosissimè viuebant. Et præterea iure numeratur inter Scriptores Ecclesiasticos Testamēti veteris, quoniam scripturas diuinas Testamēti veteris primus exposuit. Scripsit plura quorum Catalogum refert Eusebius lib. 2. hist. cap. 17. sed non omnia extant. Eius opera ex editione Basileensi anni 1561. hæc sunt:

De Mundi opificio lib.	1
De Allegorijs legis,	2
De Cherubim,	1
De sacrificijs Abel & Cain,	1
Quòd deterius potiori insidietur,	1
De Agricultura	1
De plantatione Noe,	1

C 2.

De temulentia Noe,	I
In illud, resipuit Noe,	I
De Gigantibus,	I
Quòd Deus sit immutabilis,	I
De confusione linguarum,	I
De Abrahamo,	I
De Profugis,	I
Quis rerum diuinarum sit hæres,	I
De Ioseph,	2
De Mosis vita,	3
De Charitate,	I
De Creatione Principis,	I
De fortitudine,	I
De Decalogo,	I
De Specialibus legibus,	I
De Circumcisione,	I
De Monarchia,	2
De Sacerdotum honoribus,	I
De Victimis,	I
De offerentibus victimas,	I
De meretricis mercede,	I
Quòd omnis probus liber,	I
De Vita contemplatiua,	I
De Nobilitate,	I
De præmiis & pœnis,	I
De execratione,	I
Quòd Mundus sit incorruptibilis,	I
In Flaccum,	I
De Legatione ad Caium,	I

De his libris non est controuersia. Circumfertur nomine Philonis Breuiarium temporum, sed ab omnibus rejicitur; vt etiam alij historici, qui cum eo Breuiario simul editi sunt.

De Iosepho Hebræo. 4057.

Iosephus Hebræus floruit sub Vespasiano Imperatore, cui prædixit Imperium, cum ab eo captiuus detineretur. Scripsit

Antiquitatum Iudaicarum, lib.	20
De Bello Iudaico,	7
Contra Apionem,	2
De Machabæis,	I
Vitam ipse suam addidit ad lib. antiq.	

Porro

Porrò in libris antiquitatum comprehendit Iosephus historiam sacram à Genesi vsque ad Machabæos, & deinde addidit reliquam historiã vsque ad sua tempora. Libro autem 18. antiquitatum c. 4. reddit Christo mirabile testimonium, affirmans eum fuisse plusquam hominem, & verè Christum, in operibus magnificum, in verbis veracissimum, & à Pilato quidem occisum, sed tertia die resurrexisse: cuius testimonij meminit Eusebius lib. 1. hist. Eccles. cap. 11. & S. Hieronymus in lib. de Script. Eccles. in Iosepho.

Quod autem Hebræi dicunt, testimonium illud de Christo in suis libris non haberi; & ideo videri superadditum à Christianis; facile refelli potest. Nam Hebræi non habent Iosephum filium Matathiæ, qui Græcè scripsit libros antiquitatum, de quo nos loquimur; sed Iosephum filium Gorionis, qui aliquid simile scripsit Hebraicè: proinde non est mirum, si Iudæi in suo Iosepho hoc testimonium non habeant, cum in nostro habeatur, & non sit superadditum, sed verum & germanum Iosephi testimonium.

Certè S. Hieronymus & Eusebius viri doctissimi fuerunt, & omnes penè libros veterum Scriptorum legerunt: & nunquam hoc testimonium de Christo, Iosepho tribuissent, nisi sciissent verè ab illo auctore ita scriptum fuisse.

Omissi libros Rabinorum, qui plurimi sunt, quoniam pleni sunt fabulis Iudaicis, & erroribus perniciosis: neque verum esse arbitror, quod Io. Garetijs, & alij nonnulli scribunt, Rabinos aliquot, quorum opera nunc extant, scripsisse ante aduentum Christi; video enim passim ab iis mentionem fieri euersionis Hierusalem, & templi, per Titum Vespasiani filium.

DE

DE SCRIPTORIBVS ECCLESIASTICIS TESTAMENTI NOVI.

Seculum primum ab anno Dom. 1. ad 100.

De S. Petro Apostolo. Anno Dom. 34.

ANCTVM Petrum in Catalogo primum ponimus, & signamus anno 34. Quia illo anno Domini viuebat, & Ecclesiam regere cœperat.

Quamuis enim extet apud Eusebium lib. 2. hist. Eccles. cap. 13. Epistola Domini nostri Iesu Christi scripta ad Abagarum Regem Edessæ: tamen ea epistola nunquam fuit admissa ab Ecclesia inter scripturas canonicas, inter quas sine dubio admissa fuisset, si ab ipso Domino scriptam fuisse constaret.

Quamuis etiam extent Cantica B. Virginis Mariæ, Zachariæ, & Simeonis; ea tamen non ab ipsis, sed à sancto Luca scriptis mandata fuerunt.

Denique quamuis inter epistolas sancti Ignatii Martyris inueniatur vna B. Virginis Mariæ ad ipsum Ignatium: ea tamen non habetur in Græcis codicibus, neque eius meminerunt veteres Patres ante sanctum Bernardum: proinde non constat an sit verè beatæ Virginis epistola.

Quod autem attinet ad ordinem inter scriptores sacros Testamenti
noui,

noui, quoniam eodem vixerunt seculo, sequuti sumus ordinem, quem Ecclesia sequitur in illis collocandis, tum in Litiis, tum in sacrificio Missæ.

Ergo sanctus Petrus Apostolus, & Christianorum summus Pontifex, & Vicarius Iesu Christi, qui est Sacerdos in æternum, anno Domini tricesimo tertio, vel secundum alios tricesimo quarto, Ecclesiæ Christianæ præsidere cœpit, & anno sexagesimo nono, vel secundum alios septuagesimo, martyrio coronatus est.

Sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. scribit sanctum Petrum crucifixum fuisse anno quartodecimo Neronis. Sed sanctus Hieronymus Eusebij Chronicum secutus est. Verè enim Nero non imperavit annis quatuordecim, & mensibus octo, ut Eusebius scribit: sed annis tredecim, & mensibus septem, ut scribunt Suetonius, Dio, & alij: & quoniam imperare cœpit à die quartadecima Octobris, iisdem auctoribus; inde fit, ut sanctus Petrus, qui die vicesimo nono Iunij obiit, non anno quartodecimo, sed tertiodecimo Neronis obierit.

Scripsit epistolas duas; ac de priore nulla vnquam dubitatio fuit: de posteriore, propter stili diuersitatem nonnulla apud aliquos ambiguitas fuit. Sed Ecclesia vtramque epistolam, & canonicam, & S. Petri esse docuit, in Concilio Laodicensi, Carthaginensi tertio, Florentino, & Tridentino: & meritò Beda Venerabilis admiratur, fuisse aliquos, qui epistolam illam S. Petri fuisse dubitare potuerint, cum auctor Simonem Petrum se initio nominet, & affirmet, se in monte sancto cum Christo fuisse in transfiguratione, & disertè dicat, [Hanc secundam vobis scribo epistolam.] Hinc enim sequitur, ut auctor huius epistolæ, vel fuerit insignis impostor, quod nemo vnquam dicere ausus est, vel fuerit sanctus Petrus.

Cur autem diuersus esse videatur stili prioris & posterioris epistolæ, rationem reddit sanctus Hieronymus in epistola ad Hedibiam, quæst. 11. quoniam Apostolus non semper eodem interprete utebatur.

Addit sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. multos alios libros olim sub nomine sancti Petri scriptos fuisse; quos ipse ibidem enumerat; sed omnino apocryphos, imo spurios, & supposititios fuisse vel ex eo constat, quòd nunquam ab Ecclesia, vel in Catalogum sanctorum Scripturarum redacti, vel in Bibliis sacris repositi, vel in templis recitati sint: & hoc tempore non ipsi solùm, sed eorum nomina, & memoria euauerint.

De S. Paulo Apostolo. Ann. 35.

SANCTUS Paulus Apostolus, ab ipso Christo de cælo vocatus, & per scælestem reuelationem euangelicam plenissimè edoctus, repente de persecutore prædicator eximius factus, eodem anno & die, quo sanctus Petrus martyrio coronatus est: cuius rei Eusebius in Chronico, sanctus Hieronymus de Script. Ecclesiasticis, & omnis antiquitas testis est.

Scriptit epistolas quatuordecim:

Ad Romanos,	1	Ad Thessalonicenses,	2
Ad Corinthios,	2	Ad Timotheum,	2
Ad Galatas,	1	Ad Titum,	1
Ad Ephesios,	1	Ad Philemonem,	1
Ad Philipenses,	1	Ad Hebræos,	1
Ad Colossenses,	1		

Et quidem de primis tredecim nulla vnquam controuersia fuit. Epistolam ad Hebræos, teste sancto Hieronymo in lib. de Script. Eccles. alij tribuebant Barnabæ, alij Lucæ, alij Clementi Romano: nec defuerunt hæretici veteres, & recentiores, qui huic epistolæ auctoritatem detraherent. Cæterum esse eam & verè canonicam, & à S. Paulo scriptam, testis est Ecclesia Catholica vniuersa, quæ illam legit assidue inter Misæarum solemnia sub nomine beati Pauli Apostoli: testes sunt Patres Conciliorum suprà citatorum, qui hanc epistolam in numerum diuinarum Scripturarum posuerunt: testes veteres Patres, qui eam ad probanda dogmata fidei passim adducunt. Vide, si placet, de hac epistola integram disputationem in Controuersiis nostris lib. 1. de Verbo Dei cap. 17.

Præter has epistolas quatuordecim, fertur & alia sub nomine B. Pauli ad Laodicenses; sed ea (inquit S. Hieronymus in lib. de Script. Eccles.) ab omnibus exploditur.

Feruntur quoque sub eiusdem B. Pauli nomine epistolæ quædam breues ad Senecam: quas sanctus Hieronymus in eodem libro, in Seneca; non videtur contempsisse. Sed Ecclesia Catholica neque epistolam ad Laodicenses, neque epistolas ad Senecam in Catalogo Scripturarum posuit, ac per hoc B. Pauli eas non esse censuit.

De S. Ioanne Apostolo. 34.

SANCTUS Ioannes Apostolus, & Euangelista, dilectus Deo, & hominibus, vsque ad Traiani Imperatoris tempora peruenit, & sexagesimo octauo post passionem Domini anno, qui erat annus à natiuitate eiusdem

eiusdem Domini nostri, centesimus, vel centesimus primus, in pace quieuit: testes Eusebius in Chron. sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. & alij.

Scripsit Euangelium, Apocalypsim, & Epistolas tres: & quidem Euangelium, de quo nulla fuit vnquam dubitatio, scripsit post alios tres Euangelistas. Et quoniam sancti Apostoli breuitati studebant maximè, ideo sanctus Ioannes ferè omnia prætermisit, quæ ab aliis scripta fuerant: ea siquidem sola repetiit, quibus aliquid addendum esse existimauit.

De Apocalypsi dubitatio aliqua fuit olim, apud Græcos præcipuè, & nunc est apud hæreticos nostri tēporis: quemadmodū etiam de secunda & tertia epistola. Sed Ecclesia Catholica tum Apocalypsim, tum epistolas illas duas, vt Euangelium, & Epistolam primam, in numerum sanctarum scripturarum sub nomine sancti Ioannis recipit.

Vide Controuersias nostras lib. 1. de Verbo Dei, cap. 18. & 19.

De Sancto Matthæo Apostolo. 34.

SANCTUS Matthæus Apostolus primus omnium Euangelium scripsit lingua patria, id est, Hebraica: testis est sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. qui etiam vidisse se & descripsisse affirmat Euangelium sancti Matthæi lingua Hebraica scriptum; & ante Hieronymum id ipsum testati sunt Epiphanius hæresi 29. quæ est Nazæeorum, Eusebius lib. 3. cap. 24. & Irenæus lib. 3. cap. 1.

Quis in linguam Græcam transtulerit Hebraicum Matthæi Euangelium, ignorari scripsit sanctus Hieronymus. Sanctus Athanasius in Synopsi scribit, à sancto Iacobo fratre Domini fuisse expositum Euangelium sancti Matthæi.

Vtrum illa expositio fuerit versio in Græcum, non scimus.

De hoc sacro libro nulla fuit vnquam dubitatio.

De Sancto Iacobo Apostolo. 34.

SANCTUS Iacobus Apostolus epistolam vnā scripsit, quæ de septem Catholicis est. Ac de ipso Iacobo, vt etiam de eius epistola, nonnulla quæstio est.

Græci in Monologio tres Iacobos Apostolos celebrant, Iacobum Alphæi, die nono Octobris; Iacobum, fratrem Domini, die vicesimo tertio eiusdem mensis; & Iacobum Zebedæi, die 30. Aprilis.

Sanctus quoque Hieronymus in libro contra Heluidium meminit huius opinionis, quæ tres Iacobos facit, duos ex numero duodecim Apostolorum, & vnum extra numerum. Sed rectè idem sanctus Hiero-

in eodem loco hanc opinionem refellit: nam idem omnino est Iacobus Alphæi, & Iacobus frater Domini, qui & minor dicitur in Euangelio: & duos tantum nouit, & celebrat Ecclesia Latina, Iacobum fratrem Iohannis, die 25. Iulij, & Iacobum Alphæi fratrem Domini die primo Maij.

Cur autem dicatur frater Domini, variè sentiunt auctores. Heluidius hæreticus ausus est dicere, dictum esse fratrem Domini, quod esset filius B. Virginis Mariæ ex Ioseph. Sed hæc hæresis est manifesta. Eusebius lib. 2. hist. cap. 1. & Epiphanius hæresi 78. volunt eum fuisse filium Ioseph de priore vxore, ac per hoc fratrem Christi eo modo, quo dicitur Ioseph pater Christi, videlicet putatitius, non verus.

Sed verius est, sanctum Ioseph fuisse perpetuò Virginem, vt erat eius sanctissima coniux: & Iacobum fuisse filium Cleophæ, qui Cleophas fuit frater sancti Iosephi: hinc enim Maria Cleophæ dicitur soror Matris Domini, Ioan. 19. quia erat vxor Cleophæ fratris Ioseph. vñtatum enim est, vt coniuges duorum fratrum sorores nominentur. & quemadmodum Maria Cleophæ dicebatur soror Mariæ Matris Domini: sic etiam Iacobus dicebatur frater Domini, quia erat filius sororis Matris Domini.

Hanc sententiam colligo partim ex Hegesippo, partim ex Euangelio: Hegesippus enim apud Eusebium lib. 3. hist. cap. 11. ex versione Ruffini, dicit, Simeonem fuisse consobrinum fratrem Saluatoris, quia erat filius Cleophæ fratris Iosephi sponsi B. Mariæ Matris Domini.

Porro sanctum Iacobum minorem fuisse fratrem Simonis, & Ioseph, & Iudæ, testatur Euangelium sancti Matthæj, cap. 13. & Marci cap. 6. vbi dicuntur fratres Domini Iacobus, & Simon, & Iudas: & hoc idem testatur Epiphanius hæresi 78. quare si Simon, siue Simeon (idem enim est nomen) erat frater Iacobi, & Simeonis pater erat Cleophas frater Iosephi; certè sequitur, vt pater Iacobi fuerit Cleophas, non Ioseph.

Neque huic sententiæ repugnat, quod sanctus Iacobus minor dicatur in Euangelio, Iacobus Alphæi: potest enim fieri, vt pater sancti Iacobi fuerit binomius, quemadmodum sanctus Matthæus dicitur etiam Leui, & Sanctus Petrus dicitur etiam Simon: & obseruat sanctus Hieronymus in lib. contra Heluidium, in sacris scripturis, multos esse binomios.

Quod attinet ad epistolam eius, non defuerunt olim, qui de eius auctoritate dubitarent, vt etiam hoc tempore ab hæreticis in dubium reuocatur. Sed certissimè epistola sacra & canonica est; de qua re vide quæ scripsimus libro primo de Verbo Dei cap. 18.

Extat nomine sancti Iacobi Protoeuangelium, sed ab Ecclesia nunquam receptum.

Extat etiam Liturgia eidem sancto Iacobo attributa, quæ tamen à posterioribus ita locupletata est, vt non sit facile diiudicare, quæ pars eius Liturgiæ sanctum Iacobum habeat auctorem.

Obiit

Obiit hic beatissimus Apostolus glorioso martyrio coronatus anno septimo Neronis, vt scribit sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles.

Quod autem Epiphanius scribit hæresi 78. obiisse sanctum Iacobum anno ætatis suæ nonagesimo sexto: non videtur probabile. Fundamentum enim huius numeri est opinio illa falsa Epiphaniij, quod sanctus Ioseph anno quadragesimo ætatis suæ genuerit Iacobum, deinde anno octogesimo viduus existens, acceperit Mariam coniugem; quo tempore fuisset Iacobus annorum quadraginta, quibus si addamus triginta tres annos Domini, & viginti quatuor quibus post Ascensionem Domini Iacobus superuixit, vt idem Epiphanius dicit, fient anni Iacobi nonaginta sex completi.

Sed hic multa sunt improbabilia; nam nec probabile est, Iacobum filium fuisse Ioseph: nec Ioseph annorum octoginta accepisse Mariam in coniugem, nec Iacobum electum esse ad Apostolaturn, cum esset penè decrepitus: nec eundem Iacobum superuixisse solùm annis viginti quatuor, cum ex communi opinione gubernauerit Ecclesiam Hierosolymitanam annis triginta, & obierit anno septimo Neronis.

De S. Iuda Apostolo. 34.

SANCTUS Iudas frater Iacobi, Apostolus ex duodecim, vnam eamque breuem scripsit Epistolam, quam Ecclesia, vt sacram & canonicam recipit.

Vide quæ scripsimus lib. 2. de Verbo Dei, cap. 18. De obitu huius Apostoli nihil habemus certi.

De S. Marco Euangelista. 44.

SANCTUS MARCUS Euangelista martyrio coronatus anno octauo Neronis, breue scripsit Euangelium: testis sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. Græcè scriptum initio S. Marci Euangelium, scribunt sanctus Hieronymus in præfatione ad Damasum, & sanctus Augustinus lib. 1. cap. 2. de consensu Euangelistarum. Latinè autem scriptum, testatur Damasus in vita sancti Petri, quæ ponitur ad initium primi tomi Conciliorum: testantur etiam Syri, qui ad finem Euangelij secundum Marcum scribunt, Euangelium sancti Marci Romæ, & lingua Romana scriptum.

Sed quicquid de hac re sit, satis constat, Latinam veterem & vulgaram editionem tam Matthæi quàm Marci ex Græca editione translatam.

De S. Luca Euangelista. 44.

Sanctus Lucas Euangelista, sancti Pauli comes & sectator, vixit annos octoginta quatuor, uxorem non habens: scripsitque duo sacra volumina, Euangelium, & acta Apostolorum: testis Hieronymus in lib. de Script. Eccles. Neque de his vlla controuersia est.

De auctore libri, qui Pastor inscribitur.

Hermam siue Hermes librum scripsit apud veteres valde celebrem, quem inscripsit, Pastorem. Is liber quamuis à sancto Hieronymo in lib. de Script. Eccles. utilis esse dicatur, & nomine scripturæ à sancto Irenæo lib. 4. cap. 37. citetur; & ab aliis antiquissimis Scriptoribus, vt Clemente Alexandrino, & Origene, in testimonium adducatur: tamen nunquam fuit in canone sanctorum & diuinorum librorum: nam Gelasius in Concilio Romano inter apocrypha scripta illum reiecit, & sanctus Hieronymus in prologo Galeato: & sanctus Athanasius in libro de decretis Nicænæ Synodi, & Eusebius lib. 5. hist. cap. 3. dicunt hunc librum non esse in canone; quod idem scripsit Tertullianus in lib. de pudicitia.

Quamuis autem hic liber multa vtilia habeat, vt sanctus Hieronymus scribit: habet tamen etiam aliqua noxia, vt de vnica pœnitentia secundum errores Nouatianorum, quibus hic liber omnino fauere videtur: vt etiam illud de duobus geniis, siue de duobus Angelis, vno bono & altero malo, singulis hominibus à Deo tributis; quem errorem ex hoc auctore accepit Io. Cassianus, eumque posuit in tertia decima collatione cap. 12. & ante eum Origenes hom. 35. in Lucam.

Quis autem iste Hermam fuerit, non parua quæstio est. Nam Origenes in cap. 16. ad Romanos, Eusebius lib. 3. hist. cap. 3. & sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. dicunt, hunc esse illum Hermam, quem saluari iubet Apostolus in epist. ad Romanos cap. 16. cum ait, [Salutate Asyncritum, Phlegontem, Hermam,] &c. Damasus autem, siue potius Anastasius Bibliothecarius in vitis Pontificum, quæ habentur ad initium primi tomi Conciliorum, scribit, Hermam, siue Hermetem, auctorem libri Pastoris, fuisse fratrem sancti Pij Romani Pontificis, & librum appellatum esse Pastorem, quoniam Angelus in habitu Pastoris Hermeti apparuerat, & vt ea scriberet, quæ illi reuelauerat, iusserat.

Non videtur autem fieri posse vt Hermes frater Pij Pontificis ille sit, quem Apostolus saluari iusserat in epist. ad Romanos: nam inter illam salutationem, & Pontificatum Pij, intercedunt, vt minimùm, anni centum, & qui salutabatur ab Apostolo, non erat infans recens natus, sed

sed vir aliquis grauis, notus Apostolo ex operibus bonis: proinde non est probabile, illum superuixisse vsque ad tempora Pij Pontificis.

Deinde scribit S. Hieronymus loco notato, librum Pastoris apud Græcos fuisse notissimum, apud Latinos penè ignotum: at si auctor libri fuisset homo Latinus, & Romani Pontificis frater, debuisset liber ipsius notior Latinis esse, quàm Græcis.

Existimo igitur diuersos esse auctores, & diuersos eorum libros, quamuis idem ferè nomen gererent: nam præter ea quæ dicta sunt, is qui ab Apostolo saluari iubetur, vocatur Hermam; frater Pij dicitur Hermes: deinde liber, qui scriptus dicitur à fratre Pontificis, præcipuè continebat mandatum Domini per Angelum, vt Pascha die Dominico celebraretur: at in libro Pastoris, qui à veteribus citatur, & qui adhuc extat, nulla mentio fit Paschatis celebrandi die Dominico. Quare probabile est, librum Hermetis, fratris Pontificis, citò interiisse: & solum reliquum esse illum celebriorem, quem scripsit Hermam discipulus Apostolorum.

Quod etiam confirmatur ex eo, quòd S. Irenæus lib. 4. cap. 37. citans eum librum, dicit, [Bene ergo scriptura dicit, primò omnium crede, quoniam vnus est Deus.] Neque enim Irenæus scripturam absolutè vocaret librum auctoris sui temporis, & qui Apostolus vel Apostolorum auditor non fuisset.

De Prochoro, vno ex primis septem Diaconibus.

Prochorum fuisse vnum ex primis septem Diaconibus testatur S. Lucas in Actis Apostolorum cap. 6. Sed narratio, quæ sub eius nomine extat in Bibliotheca S. Patrum, videtur omnino conficta. Nam quod in ea legitur, sanctum Ioānem Apostolum, & Euāgelistam, cùm ei sorte obtigisset Asia, grauissimè id tulisse, ac vehementer ingemuisse, seque ad pedes aliorum Apostolorum abiecisse, atque propterea à sancto Petro fuisse reprehensum, indignum omnino est tanto Apostolo.

Quod in eadem narratione scribitur, posteaquam S. Ioannes ex olla feruentis olei illæsus exiuit, à fidelibus, qui illic aderant, Ecclesiam in eius honorem fuisse constructam, incredibile est. Qui enim id auderent in oculis sæuientis Domitiani?

Quod denique in eadem narratione dicitur, Euangelium à S. Ioanne in Insula Pathmo fuisse conscriptum, repugnat communi sententiæ, quæ habet, Euangelium à sancto Ioanne scriptum fuisse diu post exilium Pathmos, in vltima sua ætate.

Vide sanctum Athanasium in Synopsi extrema, vbi dicit, Euangelium prædicatum quidem à sancto Ioanne in Pathmo, sed editum Ephesi

post reditum ab exilio. Cui consentiunt Eusebius lib. 3. hist. cap. 24. Epiphanius in hæresi quinquagesima prima, Hieronymus in lib. de Script. Eccles. Victorinus & Primasius in expositione Apoc. Beda, Rupertus & alij initio expositionis in Ioannem.

Fortasse hæc Prochori narratio de rebus gestis S. Ioannis, est liber ille, qui sub nomine Circuitus Ioannis, inter apocrypha recensetur à S. Athanasio in Synopsi.

De sancto Lino. 70.

Similis narrationi Prochori est narratio, quæ sub nomine S. Lini extat in Bibliotheca S. Patrum. Narrat enim auctor ille multa de actis S. Petri, quæ vel falsa vel dubia sunt; neque testimonium habet hoc opusculum S. Lini à veteribus.

Inter alia scribit auctor, Agrippam fuisse Præfectum Urbis tempore passionis S. Petri, atque ab isto Agrippa fuisse S. Petrum occisum, sine consensu Imperatoris Neronis, à quo etiam id factum postea fuisse improbatum.

Sed neque constat Præfectum Urbis tunc fuisse Agrippam: & necem S. Petri Neroni displicuisse, repugnat omnibus veteribus Patribus.

In eadem narratione scribit auctor, uxorem Albini secundum doctrinam S. Petri, repudiassè thorum viri sui ob amorem castitatis, inuito & reclamante marito.

Hæc verò doctrina S. Petri esse non potest, cum repugnet doctrinæ coapostoli eius Pauli, 1. Corinth. 7. Fateor quidem à S. Lino conscripta fuisse Acta S. Petri, vel potius Acta sanctorum Apostolorum Petri, & Pauli, quod aliqui dicunt, & de Actis S. Petri in Romano Breuiario legitur: sed ea non extare, & loco eorum supposita fuisse, quæ nunc extant, arbitramur.

De S. Clemente Romano. 92.

Clemens Romanus, qui anno tertio Traiani martyrio coronatus est, cum sedisset in Apostolica sede annos nouem, multa scripsisse fertur, videlicet,

Epistolas duas ad Corinthios.	Libros 8. constitut. Apostolicarum.
Duas ad Iacobum fratrem Domini.	Canones Apostolorum.
Tres ad diuersos.	Itinerarium S. Petri.
Libros decem Recognitionū.	Disputationem S. Petri cum Apione: & Liturgiam.

Epistola prior ad Corinthios non extat; eius tamen mentionem faciunt passim veteres Patres, ut epistolæ grauissimæ, & epistolæ S. Pauli ad

ad Hebræos perquam simillimæ. Vide S. Irenæum lib. 3. cap. 3. Clementem Alexandrinum lib. 7. Stromat. Eusebium lib. 3. hist. cap. 12. & S. Hieronymum in libro de Script. Eccles.

Epistola posterior ad Corinth. neque extat, neque ab Ecclesiis probatur, ut S. Hieronymus testatur loco notato.

Epistolæ quinque quæ nunc extant, non carent scrupulo. Nam constat, S. Iacobum, ad quem scribuntur duæ epistolæ, obiisse multo ante S. Petrum, & tamen in iis significatur Iacobo mors S. Petri. Sed fortè epistolæ scriptæ sunt ad Simeonem fratrem Iacobi, non ad ipsum Iacobum. In epistola quinta laudatur communitas omnium rerum, etiam vxorum: & totus hic locus desumptus est ex lib. 10. Recognitionum, ubi hæc dicuntur à Faustiniæ Ethnico, & à sancto Clemente refutantur. Sed fortè hæc irreperunt, & in codice Vaticano non inveniuntur.

Scripsisse Clementem alias quoque epistolas, præter illam celebrem ad Corinthios, testatur S. Hieronymus in lib. 1. aduersus Iovinianum, ubi dicit, Clementem in suis Epistolis omnem penè sermonem de Virginitatis puritate contexere: quas laudes Virginitatis in epistolis, quæ extant, non reperimus.

De Recognitionibus eiusdem Clementis non habeo aliquid certi, quamuis non pauca vtilia documenta contineant, & à viris doctis aliquando citentur: tamen probabile existimo, vel non esse Clementis, vel esse idem opus cum eo, quod Itinerarium, vel Circuitus Petri aliqui vocant: ad quod opus, teste Epiphanio hæres. 30. Clemens ipse testatur, Circuitus Petri à se conscriptos, ab hæreticis deprauatos fuisse. Verè enim in Recognitionibus describuntur itinera S. Petri & sancti Clementis, & admiscuntur disputationes ex media Platonis philosophia depromptæ, quas nullo modo credibile est S. Petri esse.

Quòd si Recognitionum & Itinerarij idem sit opus, satis constabit, esse apocryphum. Itinerarium enim inter apocrypha retulerunt sanctus Athanasius in Synopsi, sanctus Gelasius in Concilio Romano, unde extat caput, sancta Romana. dist. 16. & Leo IX. in epistolis aduersus Nicetam. Verum quidem est, Recognitionum numerari libros decem, & Itinerarij libros octo: sed facile fuit corruptoribus addere vel minuere, vel mutare.

De libris Constitutionum Apostolicarum, quæ Clementi auctori tribuuntur; idem ferè iudicium fieri debet, ac de libris Recognitionum. Multa enim in illis vtilia sunt, & à Græcis veteribus magni fiunt: sed in Ecclesia Latina nullum ferè nomen habent: & ipsi etiam posteriores Græci in Concilio Trullano can. 2. improbant has constitutiones, ut ab hæreticis deprauatas.

Audio Æthiopes his constitutionibus uti, ut verè Apostolicis, & ea

de causa in erroribus versari circa cultum Sabbati, & diei Dominicæ; & circa ministrum Sacramenti baptismi, & aliis quibusdam dogmatibus: nam lib. 7. cap. 24. iubent seruari diem Sabbati, & Dominicæ, & lib. 5. constit. cap. 10. prohibetur absolutè, ne laici baptizent, & lib. 6. cap. 15. iubent rebaptizari eos, qui baptizantur ab hæreticis, ea de causa, quia hæretici non sunt Sacerdotes.

Ac ne fortè obiiceretur quòd Philippus Diaconus baptizabat, vt dicitur Act. 8. in iisdem constitutionibus lib. 6. cap. 7. dicitur, Philippum, qui baptizauit Simonem magum, fuisse Apostolum. Quod manifestè falsum est.

Habentur in iisdem constitutionibus alia non pauca, quæ abhorrere videntur à veritate, vt quòd lib. 3. cap. 2. quartas nuptias appellent manifestam fornicationem, lib. 5. cap. 6. distinguant Mariam Magdalenam à Maria sorore Lazari. lib. 8. c. 14. Iacobum fratrem Domini non velint esse Apostolum ex duodecim, & lib. eodem cap. 26. 27. & 28. velint imponi manum Subdiacono, & Lectori, & ipsi etiam Diaconissæ, dum ordinantur: & lib. eodem cap. 32. dicant, Exorcistas non ordinari: & cap. 38. dicant ancillam soli domino obsequentem recipi, si cum aliis intemperans fuerit, reiici.

De canonibus Apostolorum à Clemente scriptis maior est difficultas; nam ab vna parte Tertullianus in libro aduersus Praxeam scribit, canones Apostolorum esse nobis per manus traditos. Sanctus quoque Athanasius in Synopsi eos numerat inter agiographa. Synodus Trullana c. 2. recipit canones Apostolorum octoginta quinque. Denique S. Ioannes Damascenus lib. 4. de fide Orthodoxa cap. 18. videtur eos ponere inter sacras Scripturas.

At contra Gelasius Papa in Concilio Romano, vnde extat caput, sancta Romana, dist. 15. expressè dicit, liber canonum Apostolorum apocryphus: & hoc idem confirmatur distinct. 16. can. 1. & 2. Sed hæc conciliari possunt, si dicamus, canones legitimos esse solùm quinquaginta priores: reliquos non esse legitimos, quamuis à Græcis recipiantur. Sic enim Urbanus II. apud Gratianum dist. 32. can. præter, §. sciendum, dicit, canones Apostolorum ex toto à Græcis, ex parte à Latinis recipi: & Humbertus Cardinalis clariùs idem dicit, cuius testimonium sub nomine Leonis IX. ita refert Gratianus dist. 16. can. Clementis. [Apostolorum, inquit, canones numerant Patres inter apocrypha, exceptis capitulis quinquaginta, quæ decreuerunt Orthodoxæ fidei tractatores adiungenda.] Hincmarus quoque, vt testatur Franciscus Turrianus lib. 1. pro epistolis Decretalibus cap. 15. scribit, canones Apostolorum ab Ecclesia nobis traditos esse solùm quinquaginta: & ante hos omnes Dionysius Exiguus quinquaginta solùm canones Apostolorum in sua collectione posuit.

Denique

Denique in antiquis codicibus Conciliorum, non inueniuntur canones Apostolorum, nisi quinquaginta. Et verè canones, qui errorem sapiunt, & ab hæreticis superadditi videntur, sunt canones posteriores, vt can. 65. de sabbato non ieiunando. & 67. de baptizatis, vel ordinatis ab hæreticis. & 84. de numero librorum sacrorum: in quo canone multa sunt errata manifesta. Quod verò Gratianus dicit initio distinctionis sextæ decimæ, canones Apostolorum auctoritate Zepherini Papæ esse sexaginta: fortasse vitio librorum erratum est in numero.

De disputatione S. Petri cum Apione, & de Itinerario eiusdem S. Petri, quod non extat, nisi fortè (vt suprâ diximus) idem sint Itinerarium, & Recognitiones; non est multùm laborandum: ab initio enim reprobata leguntur, tum apud sanctum Hieronymum in libro de Scriptor. Ecclesiæ, tum apud sanctum Athanasium in Synopsi.

De Liturgia S. Clementis idem ferè dicendum occurrit, quod de Liturgia S. Iacobi, eam verè Clementis esse, sed à posterioribus auctam: credibile autem est, Clementem non ex proprio iudicio, sed ex ritu, quem obseruari viderat à sancto Petro, Liturgiam composuisse: quemadmodum & ipse sanctus Petrus nihil aliud faciebat in offerendo sacrificio Eucharistico, nisi quod ipse Dominus fieri iusserat. Meminerunt Liturgiæ S. Clementis Proclus Patriarcha Constantinopolitanus lib. 7. de traditione diuinæ Missæ, & Nicolaus Episcopus Methonensis in libro de veritate corporis Christi, & Bessarion Cardinalis in libro de Sacramento Eucharistiæ.

De sancto Ignatio. 71.

SANCTUS Ignatius Episcopus Antiochenus, post sanctum Petrum Apostolum, & sanctum Euodium, sedere cœpit anno Domini 71. & sedet annis 40. & Romæ passus est anno vndecimo Traiani, teste sancto Hieronymo in libro de Script. Ecclesiæ. Scripsit Epistolas vtilissimas, vt testatur sanctus Polycarpus eius æqualis, qui in epistola ad Philippenses dicit, se collegisse epistolas Ignatij quotquot inuenire potuit.

Eusebius lib. 3. hist. cap. 30. septem enumerat epistolas sancti Ignatij, vt etiam sanctus Hieronymus loco citato, vnam ad Ephesios, alteram ad Magnesianos, tertiam ad Trallianos, quartam ad Romanos, quintam ad Philadelphios, sextam ad Smyrnæos, septimam ad Polycarpum. Præter has inueniuntur aliæ quinque ad Mariam Cassabolitam vna, ad Antiochenos altera, ad Tarsenses tertia, ad Philippenses quarta, ad Heronem quinta. Atque hæ quinque epistolæ, quamuis ad manus Eusebij & Hieronymi non peruenerint; tamen ob styli similitudinem, & spiritum verè Apostolicum, à viris doctis omnino recipiuntur.

Tres alię circumferuntur, ad B. Virginem Deiparam vna, & ad sanctum Ioannem Euangelistam duę, quibus additur epistola B. Virginis

E.

ad Ignatium. Harum, primus (quod sciam) meminit sanctus Bernardus ser. 7. in Psalmum, [Qui habitat:] sed neque in codicibus Græcis habentur, neque gravitatem eloquij S. Ignatii omnino redolent.

Vnum hoc loco admonendum videtur, non esse magnam fidem habendam codicibus Græcis, qui nunc extant, quando discrepant à Latinis: sæpe enim emendatioris inveniuntur codices Latini, quàm Græci: quod verum esse intelliget, qui conferet testimonia, quæ ex Ignatio citant sanctus Athanasius in epistola ad Epictetum, & Theodoretus in Dialogis, cum verbis eiusdem Ignatii, quæ nunc habentur in codicibus Latinis, & Græcis.

De sancto Polycarpo. 71.

SANCTUS Polycarpus Episcopus & martyr, vnam scripsit epistolam egregiam ad Philippenſes, quæ cum epistolis sancti Ignatii circumfertur: eius epistolæ meminit sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. & Eusebius lib. 3. hist. cap. 30. aliàs 36. Vixit tempore S. Ignatii, sed superuixit vsque ad Imperium M. Antonini, ut idem S. Hieronymus in eodem loco testatur.

De S. Dionysio Areopagita. 72.

SANCTUS Dionysius Areopagita S. Pauli Apostoli discipulus fuit, teste sancto Luca, Act. 17. Quamuis autem à nonnullis dicatur martyrium subiisse sub Domitiano; contra tamen sentiunt alij, quoniam ipse idem sanctus Dionysius in libro de diuinis nominibus cap. 4. nominatim allegat S. Ignatii verba ex epistola ad Romanos; quam epistolam scriptam esse constat anno septimo Traiani, quo anno sanctus Ignatius martyrio coronatus est. Scribit autem (inquit Areopagita) & diuinus Ignatius, [Amor meus crucifixus est] hæc autem verba in epistola ad Romanos leguntur: quomodo igitur potest Dionysius obiisse tempore Domitiani, qui Traianum præcessit, si citat epistolam scriptam septimo anno Traiani? Existimamus igitur sanctum Dionysium fuisse quidem sanctorum Ignatii & Polycarpi æqualem, sed superuixisse vsque ad Imperium Adriani.

Opera sancti Dionysij, quæ nunc extant, hæc sunt:

De Cælesti Hierarchia, lib. 1.	De Diuinis nominibus,	I
De Ecclesiastica Hierarchia, 1	De mystica Theologia,	I
Item Epistolæ ad Caium,	4 Ad Demophilum,	I
Ad Dorotheum,	1 Ad Titum,	I
Ad Sosipatrum,	1 Ad Apollōphanem,	I
Ad Polycarpum,	1 Ad S. Ioannem Apostolum,	I

Ferebatur & una ad B. Paulum: sed ab omnibus merito reiecta est.

De ceteris operibus viri docti & Catholici nihil dubitant. Soli heretici Lutherani, & quidam Scioli, Erasmus, Valla, & pauci alij, opera supra numerata negant esse sancti Dionysij Areopagitæ.

Sed (vt alia nunc omittam) ad auctoritatem his operibus conciliandam satis esse debet, quod hæc opera probentur à sancto Gregorio Papa hom. 34. in Euangelia, à sancto Martino Papa, & martyre, in Concilio Romano, à sancto Agathone Pontifice, in epistola ad Imperatorem Constantinum IV. & à Nicolao I. in epist. ad Michaellem Imperatorem. Item à Concilio vj. generali Act. 4. & à Concilio vij, Act. 2. Denique à sanctis Doctoribus plurimis, qui in hæc opera, tamquam germana sancti Dionysij Areopagitæ, commentaria scripserunt, vt à sancto Maximo Monacho, à S. Thoma, & alijs.

Quod autem antè sanctum Gregorium Romanum nemo horum operum nomine S. Dionysij Areopagitæ meminert: causa videtur esse, quod alicubi latuerint, vt multa alia sepe longo tempore delitescunt; & circa tempora Sancti Gregorij reperta fuerint.

Quod enim quidam dicunt, citari nominatim hæc opera ab Origene homilia quadam in primum caput Ioannis, & ab Athanasio in quæstionibus ad Antiochum quæst. 8. nihil efficit: nam in homilia illa nominantur Ariani, qui diu post Origenem exorti sunt: & in quæstionibus ad Antiochum nominantur auctores ipso Athanasio posteriores: ex quo sequitur vt illa testimonia esse non possint Origenis, vel Athanasij, sed recentiorum auctorum.

Scribunt quidem Liberatus Abbas in Breuiario cap. 10. & Anastasius Bibliothecarius in epist. ad Carolum Caluum Imper. citari Dionysium Areopagitam à Ioan. Chrysostomo, & Cyrillo Alexandrino, sed quæ illi citant, non inueniuntur in locis citatis.

De S. Martiale Episcopo Lemouicensi.

Sanctus Martialis primus Episcopus Lemouicensis, dicitur scripisse duas epistolas, vnâ ad Burdegalenses, alteram ad Tolosanos, quæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum. Sed multa sunt, quæ eas epistolas supposititias esse indicare videantur.

Primum enim auctor harum epistolarum dicit, se cum Christo vixisse, antequam crucifigeretur: Martialis autem Episcopus primus Lemouicensium missus fuit ad eam Urbem, Decio Augusto & Grato Coss. anno Dom. 254. vt Gregorius Turroneus testatur lib. 1. hist. cap. 10. quare necesse est, vel Martialem vixisse fermè 300. annis, vel titulum epistolarum esse falsum, qui auctorem præfert Martialem Episcopum Lemouicensem, vel Epistolas esse confictas.

Deinde in secunda epistola cap. 8. scribit auctor à se baptizatum Stephanum Regem, & quendam alium Tyrannum cum Satrapis suis. At qui tempore Apostolorum, & etiam tempore Decij Imperatoris, non habuit Gallia ullos Reges, sed Imperio Romano subiecta erat. Primum enim Regem, Romanis expulsis, fuisse in Gallia Clodionem Comatum Pharamundi filium post annum Dom. 400. testantur omnes historici, Gregorius Turronicus lib. 2. cap. 9. qui eum vocat Clogionem, Ado Vienneſis, Abbas Vrſpergenſis, Aimoinus, Paulus Æmilius, Robertus Gaguinus, Papirius Maſſonius, & alij.

Tertiò, dicit idem auctor eodem loco, templa Idolorum euerſa fuiſſe, & Eccleſias ædificatas auctoritate Regia ipſo ſuo tempore: quæ videntur manifeſtè falſa; certè pugnant cum historiis Gregorij Turronici, Adonis, & aliorum.

Quartò, in epistola eadem cap. 9. citantur verba ſcripturæ Geneſeos ſecundùm S. Hieronymi verſionem, quod etiam in vtraque epistola paſſim cernitur. Id verò ſignum eſt apertiffimum nouitatis.

Quintò, in eadem epistola cap. 13. ſcribit auctor ſe interfuiſſe cum aliis diſcipulis quando Iudas oſculo Dominum prodidit. Atqui hoc videtur repugnare Euangelio: ſiquidem Marcus, cap. 14. & Lucas, cap. 22. dicunt Chriſtum cum duodecim vltimam cœnam celebraſſe, & cum eiſdem in hortum ingreſſum, ac deinde Iudæ obuiam iuiſſe.

Sextò, in epistola eadem, cap. 8. dicit, Valeriam quandam in ipſa Gallia martyrio coronatam. Id verò repugnat Sulpitio lib. 2. ſacræ hiſtoriæ, & Gregorio Turronico, lib. 1. cap. 28. hiſto. Francorum, qui ſcribunt, temporibus M. Antonini primùm intra Gallias martyria viſa.

Multa ſunt alia, quæ his epistolis fidem detrudere videntur. Alioqui autem piæ ſunt, & ex iis non pauca dogmata Eccleſiaſtica confirmari poſſent aduerſus noſtri temporis hæreticos, ſi de tempore, quo ſcriptæ ſunt, planè conſtaret.

De Abdia Babylonio.

Abdias Babylonius, vnus ex diſcipulis Domini fuiſſe dicitur. Sed vite Apoſtolorum, quæ ſub nomine eius circumferuntur, fabulis ſimiliores ſunt, quàm veræ narrationi. Sed neque eius Abdia, aut libri eius vllam in veteribus mentionem inuenio.

De Presbyteris Achaie, qui ſancti Andreae paſſionem ſcripſerunt.

Exat Paſſio S. Andreae Apoſtoli ſub nomine Presbyterorum Achaie, qui dicunt ſe ſcripſiſſe ea quibus ipſi interfuerunt. Audiui ali-
quando

Ab anno Dom. 1. ad 100.

quando magnum quendam virum, eam historiam in dubium reuocantem. Sed certè non videtur negari posse, quin vera & antiqua, & utilis historia sit.

Petrus Damiani, qui ante sexcentos annos floruit, in serm. 2. de sancto Andrea, de hac historia sic loquitur: [Non immeritò in singularem auctoritatis arcem suscepta est, quam qui viderunt, scripserunt, & ministri fuerunt sermonis.] Sanctus etiam Bernardus in serm. de sancto Andrea, in vigilia eius, & in duobus, quos habuit in die festo, miris laudibus effert verba S. Andreæ ad crucem, quæ in hoc libro ad verbum inveniuntur.

Ioannes à Louanio, vir multæ doctrinæ, & iudicij, in censura de passionibus sanctorum, quæ habetur in Martyrologio Molani, hanc historiam, vt legitimam, probauit.

Idem fecit Aloysius Lipomanus, vir grauissimus, qui ex probatis auctoribus vitas sanctorum descripsit. Denique in Breuiario Romano, nuper recognito, historia hæc, cum de ea inter viros doctos & graues acriter disputatum esset, omnium consensu approbata locum suum retinuit.

Seculum secundum ab Anno 100. ad 200.

De S. Iustino Martyre. 150.

Post Apostolica tempora primus eorum, quorum scripta ad nos perueniunt, videtur esse sanctus Iustinus Philosophus & Martyr. Floruit enim temporibus Antonini Pij, & successorum eius Marci Aurelij & Lucij Veri; & in Apologia ad Imp. & Senatum, populúmque Romanum, scribit, numerari eo tempore annos 50. à Christi natiuitate.

Opera eius multa recensentur ab Eusebio lib. 4. hist. cap. 17. & à sancto Hieronymo in lib. de Script. Eccles. quorum operum aliqua non extant, & quædam etiam extant, quorum illi non meminerunt. Hæc igitur Iustini opera nunc feruntur:

Dialogus cum Tryphone Iudæo Ephesi habitus.

Apologia ad Senatum Romanum.

Apologia altera ad Imp. Antoninum Pium.

Oratio parenetica ad gentes.

De Monarchia.

Expositio fidei, siue de recta confessione.

Epistola ad Zenam & Serenum.

Interrogationes, siue quæstiones positæ gentibus, & gentium ad eas responsiones, earumque refutationes.

Interrogationes, siue quæstiones gentium positæ Christianis, & ad eas responsiones.

Refutatio quorundam Aristotelis dogmatum.

Et quidem de primis quinque libris, quorum Eusebius & Hieronymus meminerunt, non videtur posse dubitari. Sciendum est autem, Apologiam priorem, ut in nostris libris habemus, reipsa esse posteriorem, & non ad Senatum datam, ut nostri libri habent, sed ad Marcum & Lucium Imperatoris Pij successores, ut aperte colligitur ex Eusebio & Hieronymo locis citatis: sed fefellit nostros, quia Apologia prior caret initio, & ideo non potuit cognosci ad quem, vel ad quos directæ esset.

Liber de expositione fidei, siue de confessione rectæ fidei, cuiuscunque sit, insignis liber est, & Iustino auctore dignus. Ambigo tamen an eius sit, primò, quia veteres eius non meminerunt: secundò, quia stilus videtur esse diuersus à stilo Iustini: tertio, quoniam multo apertius & distinctius disserit de mysteriis Trinitatis, & Incarnationis, quam scriptores eius seculi facere soleant.

De epistola ad Zenam & Serenum id ipsum cenfeo.

De libro quæstionum quinq; gentibus à Christianis positarum, facile iudicari potest, eum librum non esse Iustini, quòd in eo sæpe fiat mentio Manichæorum, quos post mortem Iustini exortos esse constat. Idem iudicium fieri potest de quæstionibus 146. quas gentes Christianis posuerunt: nam quæst. 82. & 86. citatur Origenes, & quæst. 115. citatur Irenæus, & Martyr appellatur: cum tamen Iustinus utroque antiquior fuerit: nam ipse etiam Irenæus lib. 5. Iustinum Martyrem adducit, tamquam se antiquiorem.

De reprehensione dogmatum Aristotelis, meminit Photius in Bibliotheca; neque extat euidens indicium falsitatis; ideo nihil habeo quod dicam.

De Melitone. 150.

Sanctus Melito Sardenfis Episcopus M. Aurelij Imp. tempore floruit; cui etiam Apologiam pro Christianis obtulit, ut refert Eusebius lib. 4. hist. cap. 25. Multa scripsit, quorum fragmenta extant apud Eusebium loco notato. Inter quæ fragmenta continetur catalogus librorum Testamenti veteris, in quo liber Sapientiæ tribuitur Salomoni; & hic solus liber recensetur à Melitone ex iis qui in Hebraicis codicibus non habentur: ut etiam solus liber Esther omittitur ex iis qui sunt in Hebræo.

Tribuitur etiam Melitoni liber de transitu B. Virginis, qui extat in 7. tomo bibliothecæ sanctorum Patrum, edit. 2. sed indignus liber est, qui tanto viro tribuatur.

De Athenagora. 155.

Athenagoras æqualis Iustini fuit, & insignem Apologiam pro Christianis scripsit, & Impp. Marco Aurelio Antonino & Aurelio Commodo obtulit: quam sub nomine Athenagoræ citat sanctus Epiphanius in hæresi Origenis, ubi refert verba Procli ex Methodio.

Scripsit etiam librum de Resurrectione: utrumque opus extat tomo 9. bibliothecæ sanctorum Patrum, edit. 2. & suspicione caret. Mirum autem est, cur Eusebius diligentissimus scriptorum inuestigator, huius auctoris non meminerit.

Quod autem sanctus Hieronymus hunc scriptorem omiserit, non est adeo mirum, cum satis constet, catalogum sancti Hieronymi, ex historia Eusebij esse desumptum, quoad illos scriptores, qui Eusebiu præcesserunt.

De S. Theophilo. 170.

Sanctus Theophilus Episcopus Antiochenus, sextus ab Apostolo Petro, vixit tempore M. Aurelij Imp. & sub Commodo eius filio obiit, teste Eusebio in Chronico. Scripsit multa, teste S. Hieronymo lib. de Script. Eccles. sed nunc extant in 1. tomo Bibliothecæ sanctorum Patrum secundæ editionis, commentaria in quatuor Euangelia: & libri tres ad Autolycum aduersus Christianæ Religionis calumniatores.

De Tatiano. 170.

Tatianus sancti Iustini auditor, scripsit infinita volumina, ex quibus (inquit sanctus Hieronymus de Script. Eccles.) vnus contra gentiles florentissimus extat liber, qui nuper est inuentus, & editus in quarto tomo Bibliothecæ sanctorum Patrum secundæ editionis. Porro Tatianus post martyrium sancti Iustini à Fide catholica defecit, & in superbiam elatus hæresiarcha factus est.

De Egesippo. 177.

Egesippus æqualis Iustini, & Athenagoræ fuit, ut ex Eusebio lib. 4. hist. cap. 21. & sancto Hieronymo in lib. de Script. Eccles. perspicuum est. Scripsit historiam Ecclesiasticam vsque ad sua tempora, idest, vsque ad Aniceti Pontificatum. Huius historiæ meminerunt Eusebius & sanctus Hieronymus locis citatis, in quibus fragmenta historiæ eiusdem leguntur. Nunc non extat. Libri verò de excidio Hierosolymæ, qui sub nomine Egesippi circumferuntur; aut alterius

De Scriptoribus Ecclesiasticis

Hegesippi recentioris, aut supposititij sunt. Certè ex lib. tertio, cap. 5. colligitur, post Constantini tempora libros illos fuisse conscriptos.

De sancto Irenæo. 180.

Sanctus Irenæus Episcopus & martyr, Commodus Imperatore & Eleuthero Pontifice vixit : & tempore Seueri Imp. martyrium consummauit. scripsit multa; sed ad nos non peruenerunt, nisi quinque libri aduersus Valentinum, qui pleni sunt doctrina, & pietate. Ambigunt nonnulli, Græcè ne an Latinè scripserit; quoniam non inueniuntur eius libri, nisi Latinè conscripti: & tamen ipse natione Græcus erat, & sancti Polycarpi discipulus, & phrasis eius Græcismum redolet. Sanctus Hieronymus lib. 11. in Ezechielem explanans caput 36. Ezechielis, apertè Irenæum inter Scriptores Græcos numerat: & in lib. de Script. Eccles. in Tertulliano, dicit, Tertullianum esse primum Latinorum post Apollonium, & Victorem, quorum vterque Irenæo posterior est.

Sæculum Tertium ab Anno 200. ad 300.

De Tertulliano. 203.

Tertullianus tempore Seueri Imperatoris floruit, vt ipse testatur lib. 1. in Marcionem, in Apologetico cap. 4. & alibi. Initio catholicus ardentissimi zeli, deinde in Montani hæresim prolapsus contra Ecclesiam non pauca scripsit. Ergo opera Tertulliani indubitata sunt.

De patientia, lib. 1

De Carne Christi, 1

De Resurrectione carnis, 1

De præscriptionibus aduersus hæreticos, 1

Aduersus Iudæos, 1

Aduersus Marcionem, 5

Aduersus Valentinianos, 1

Aduersus Hermogenem, 1

Aduersus Praxeam, 1

De corona Militis, 1

Ad Martyres, 1

De Pœnitentia, 1

De Virginibus velandis, 1

De Habitu muliebri, 1

De cultu Fœminarum, 1

Ad Vxorem suam, 2

De

† De fuga in persecutione,	I
Ad Scapulam,	I
De testimonio animæ,	I
De Anima,	I
† De exhortatione Castitatis,	I
† De Monogamia,	I
De Baptismo	I
De Pallio,	I
De Idololatria,	I
† De Pudicitia,	I
† De ieiunio aduersus psychicos,	I
Scorpiacum contra Gnosticos,	I
De Oratione,	I
De Spectaculis,	I
Apologeticus aduersus gentes,	I

Ex his libris sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccl. dicit, scriptos esse contra Ecclesiam à Tertulliano iam tum hæretico, librum De fuga in persecutione, De exhortatione Castitatis, De Monogamia, De pudicitia, De ieiunio, quibus crucem addidimus. Librum de oratione scribit sanctus Hilarius in Can. 5. Matthæi, esse volumen aptissimum, sed consequentem errorem auctoris detraxisse scriptis probabilibus auctoritatem.

Opera Tertulliani dubia, vel supposititia.

De Trinitate,	lib. I.
De cibis Iudaicis,	epistola.

De libro de Trinitate dissentiant sanctus Hieronymus, & Ruffinus: hic enim in Apologia pro Origene scribit, librum de Trinitate, Tertulliani, ab hæreticis cum operibus sancti Cypriani coniunctum fuisse, ut fallerent incautos. Ille autem in secundo libro aduersus Ruffinum contra asserit, librum illum de Trinitate, non esse Tertulliani, sed Nouatiani.

Idem etiam sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. in Nouatiano, scribit Nouatianum scripsisse grande volumen de Trinitate quasi Epitomen operis Tertulliani. Vbi aperte significat, Tertullianum quoque scripsisse de Trinitate, cuius libri epitomen Nouatianus ediderit. Sed quicquid de hac re sit, dubitari non posse existimo quin liber de Trinitate, qui nunc extat inter opera Tertulliani, Tertulliani non sit: nam in eo libro refutatur nominatim Sabelliana hæresis. Sabellius autem post tempora Tertulliani apparuit, & in tempora Nouatiani incidit, ut notum est ex epistola Dionysij Alexandrini apud Eusebium lib. 7. hist. cap. 5. Adde quod stilus (ut etiam sanctus Hieronymus annotauit) aperte clamat, librum illum Tertulliani non esse.

Liber, siue Epistola de cibis Iudaicis, non videtur stilum habere Tertulliani: & videtur ab aliquo Episcopo propriæ plebi transmissus. Tertullianus autem Episcopus non fuit. Interim tamen nihil definitio, sed causas dubitandi in medium pono. Illud postremò addendum videtur, Tertulliani libros cum iudicio esse legendos, non eos tantum, quos S. Hieronymo teste, contra Ecclesiam propriè scripsit, sed etiam librum aduersus Praxeam, librum de anima, librum aduersus Hermogenem, librum de carne Christi, & librum de pœnitentia. In his enim propositiones non pauca, vel erronea, vel certè suspecta occurrunt.

De Clemente Alexandrino. 204.

Clemens Alexandrinæ Ecclesiæ presbyter, vir doctissimus, Panteni discipulus, & Origenis magister, vixit sub Seuerò Imp. vt ipse testatur lib. 1. Stromatum. Ibi enim deducit tempora Imperatorum vsque ad obitum Commodi, cui Seuerus successit, post breuissimum Imperium Pertinacis, & Iuliani, Multa scripsit, quorum meminerunt Eusebius lib. 5. hist. cap. 11. & S. Hieronymus de Script. Eccles. Nunc verò hæc opera supersunt:

Stromatum libri octo.

Pædagogici libri tres.

Oratio exhortatoria ad gentes.

Neque de his dubitatio vlla est. Meminit Cassiodorus in lib. 1. Diuinarum Institutionum explanationis Clementis Alexandrini in epistolas canonicas: an ea sit, quæ in Bibliotheca S. Patrum inuenitur, non facile iudicare possum.

Non desunt in hoc insigni auctore sententiæ aliquæ, quæ errorem sapiunt, quas in libris nostris Controuersiarum notauimus, & ob quas Gelasius Papa, in Concilio quodam Romano, Clementis huius opuscula inter apocrypha retulit. Vtrum autem sententiæ illæ ab hæreticis insertæ sint, vt aliqui piè credunt, an auctori more humano exciderint, ignoramus.

De Minutio Felice. 206.

Minutius Felix Tertulliani æqualis, scripsit Dialogum inter Christianum Octauium, & Ethnicum Cæcilium, qui Dialogus, Octauius inscribitur; atque inde factum est, cum auctor ignoraretur, vt septem libris Arnobij contra gentes, hic veluti octauus adiungeretur. Sed re vera non est octauus liber Arnobij, sed Octauius Minutij Felicis, causidici Romani insignis, vt S. Hieronymus testatur in lib. de Script. Eccles.

De S. Hippolyto Episcopo, & Martyre. 220.

Sanctus Hippolytus Episcopus Portuensis, & martyr, Clementis Alexandrini discipulus, sub Alexandro Severo martyrium consummauit.

Multa scripsit quæ enumerantur ab Eusebio lib. 6. hist. cap. 16. & à sancto Hieronymo in lib. de Script. Eccles. Nunc solum extant excerpta quædam ex libris S. Hippolyti de Theologia, & Incarnatione, apud Henricum Canisium tomo quinto antiquæ lectionis: necnon in Bibliotheca Sanctorum Patrum, Oratio de consummatione Mundi, de Antichristo, & secundo aduentu Domini nostri Iesu Christi.

Consultat Lector notationes Card. Baronij ad Martyrologium die 22. Augusti.

De Iulio Africano. 222.

Iulius Africanus paulo senior Origene fuisse videtur, cum in epistola ad Origenem, eum filium appellet. Scripsit librum de temporibus ab origine Mundi usque ad Macrinum Imperatorem, sub quo ipse vivebat, & ad M. Antoninū Heliogabalum, legationem suscepit, ut S. Hieronymus testatur in lib. de Script. Ecclesiast. Sed hi libri perierunt, cum tamen extarent tempore Photij, ut ipse in Bibliotheca scribit. Extat hoc tempore solum Epistola ad Origenem de historia Susannæ, quam fabulosam esse contendit: cui respondit Origenes, veram illam esse demonstrans. Epistola Iulij Africani extat in secundo tomo operum Origenis.

De Origene. 226.

Origenes Adamantius Clementis Alexandrini discipulus vixit usque ad tempora Galli & Volusiani Imp. teste sancto Hieronymo in lib. de Script. Eccles. Quamvis autem doctissimus fuerit, deceptus tamen ex Platonis philosophia in multos errores incidit. Sanctus Basilius in lib. de Spiritu sancto cap. 30. dicit, Origenem non habuisse sanas de Spiritu sancto opiniones. Sanctus Epiphanius in libris de hæresibus ponit Origenem in numero aliorum hæreticorum. Sanctus Hieronymus vertit in Latinum idioma libros Origenis Periarcon, ut ostenderet errores plurimos, quibus libri illi scatent. Denique in quinta Synodo generali collatione 8. can. 11. dicitur anathema Origeni, & scriptis eius, sicut Ario, Eunomio, Macedonio, Nestorio, & Eutycheti: & in lib. qui inscribitur, Pratum Spirituale, cap. 25. in quadam reuelatione visus est Origenes cum Ario, aliisque hæreticis.

in gehennæ ignibus torqueri. Citatur autem Pratum spirituale in 7. Synodo generali, ne quis eum librum spernendum censeat. Hæc præmittenda existimavi propter eos, qui Origenem defendere vel excusare conantur, quales fuerunt olim Eusebius in lib. 6. hist. Eccles. & in Apologia pro Origene, quam nomine Pamphyli martyris edidit: & qui Eusebium imitatus est, Ruffinus, qui etiam Apologiam pro eodem Origene scripsit. Deinde paulo ante nostram ætatem eandem defensionem suscepit Ioannes Picus; & nostro tempore Gilbertus Genebrardus.

Opera Origenis ascendunt ad sena millia librorum, teste Epiphanio in hæresi Origenis, quæ est ordine 64. Sed plurima perierunt. Quæ nunc extant, in duos tomos distributa hæc sunt.

Primi tomi:

In Genesim homiliae	17
In Exodum hom.	13
In Leuiticum hom.	16
In Numeros hom.	28
In librum Iosue hom.	26
In librum Iudicum hom.	9
In lib. Regum hom.	1
In librum Iob libri	3
In psal. 36, 37. & 38. hom.	9
In Cantica canticorum hom.	6
In Isaiam hom.	9
In Hieremiam hom.	14
In Ezechielem hom.	14
Periarchon, id est, de principiis lib.	4
Threni, siue planctus Origenis tract.	1
De recta in Deum fide Dialogus.	
Commentaria in Iob, Ioachimo Perionio interprete.	
In eundem hom.	4

Secundi tomi:

In Matthæum tractatus,	35
In Lucam hom.	39
In Ioannem tractatus,	32
In diuersos locos noui testamenti hom.	10
In epistolam ad Rom. lib.	36.
Contra Celsum lib.	8
Contra Marcionistas Dialogi.	
Philocalia, siue de amore honesti.	
De Susannæ historia Epitome.	
De eadem historia Iulij Africani epistola, &	

ad

ad eandem Origenis responsio.

His addi possunt Tetrapla, Exapla, & Octapla Origenis labore contexta. Tetrapla sunt quatuor editiones testamenti veteris, 70. Interpretum, Aquilæ, Symmachi, & Theodotionis. Exapla sunt quatuor illæ adiunctis duabus Hebraicis, altera literis Hebraicis, altera literis Græcis. Octapla sunt, editiones sex supra dictæ, adiunctis duabus sine nomine auctoris, quinta & sexta: addidit ipse Origenes septimam editionem ex versione 70. Interpretum emendata, & cum Theodotionis versione collata, additis asteriscis, & obeliscis. Vide de his editionibus Epiphanius in lib. de ponderibus, & mensuris.

Opera dubia, vel supposititia.

Homiliæ in Leuiticum habentur etiam inter libros S. Cyrilli; sed verè Origenis sunt, non S. Cyrilli: nam & phrasim Origenis seruant, & erroribus eiusdem scatent.

Libri tres in Iob, non videntur esse Origenis; nam lib. 1. meminit auctor Homousianorum, quem dicit esse sectam trium Deorum, quæ totum orbem repleuit. At nomen Homousianorum inuentum est ab Arianis, qui post obitum Origenis apparuerunt. Deinde lib. 2. meminit auctor S. Luciani iam tum martyrio affecti. At S. Lucianus posterior Origene fuit.

Commentaria quoque in Iob, Perionio interprete, non videntur esse Origenis: nam in explanatione cap. 3. adfert expositionem S. Luciani martyris; item in explanatione cap. 7. & 8. refellit Manichæos nominatim: & in cap. 18. meminit Homousianistarum. At Manichæi & Ariani, qui Catholicos Homousianistas vocabant, post Origenem exorti sunt.

De Homiliis in Psalmos aliqui dubitant, an sint Origenis.

Homiliæ in diuersa loca Euangelij, sine dubio non sunt omnes Origenis.

In Homilia in primum caput Ioannis mentio fit Manichæorum, & Arianorum, qui post Origenem exorti sunt.

In Homilia nona in diuersa loca, inueniuntur fragmenta ex S. Hieronymo in vltimum caput Isaïæ Prophetæ, & ex S. Gregorio lib. 15. Moralium cap. 14. & ex aliis Origene posterioribus; & ea fragmenta Hieronymi, & Gregorij, non Origenis esse stilus manifestè docet.

In Homilia de S. Maria Magdalena, super illud, [Maria stabat ad monumentum foris plorans,] stilus est planè Latinus.

Tractatus quintus in Matthæum videtur esse Latini auctoris: nam adducens auctor verba Isaïæ 43. [Dominus misit me, & spiritus eius,] in Græco, inquit, Spiritus sanctus neutri generis est, non masculini, ut apud nos. Vbi se inter Latinos numerat. Et, si tractatus quintus Latin

auctoris est, non parua suspicio est, reliquos etiam tractatus eiusdem operis, Latini auctoris esse. Atque hæc pauca de Origene.

De Ammonio Alexandrino. 226.

Ammenius Alexandrinus tempore Alexandri Imper. vixit, & scripsit canones euangelicos, quos alij harmoniam euangelicam vocant: quam Victor Capuanus cum Tatiani diatessaron confudisse videtur. Vide in Bibliotheca S. Patrum tomo 7. editionis secundæ, & Card. Baronium tomo 2. Annalium ad annum Dom. 174.

De S. Gregorio Thaumaturgo. 233.

Sanctus Gregorius antea Theodorus dictus, Episcopus fuit Neocæsariensis, & à magnitudine miraculorum patratorum Thaumaturgus appellatus, auditor fuit Origenis, dum esset adolescens, sed ab erroribus eius omnino immunis fuit. Claruit tempore Alexandri Seueri, cuius ann. 10. factum Episcopum scribit Cardinal. Baronius in secundo tomo Annalium, ad ann. 233.

Scripsit Metaphrasim in Ecclesiastem:

Panegyricum in Origenem.

Breuem fidei confessionem, quam ex reuelatione B. Ioannis Apostoli didicit.

Expositionem fidei aduersus Elianum.

Et Epistolam Canonicam.

His nuper adiunxit Gerardus Vossius duodecim sententias cum anathematismis: Qui extant Græcè & Latine apud Henricum Canisium tomo 3. antiquæ lectionis.

Tres Sermones eiusdem S. Gregorij de Annuntiatione B. Virginis.

Item Sermonem de Baptismo Christi, siue de Theophania Domini: denique disputationem de Anima ad Tatianum.

Er quidem de metaphrasi nullum est dubium. Eius enim testatur S. Hieronymus tum in libro de Script. Eccles. tum in Commentario ad cap. 4. Ecclesiastæ. Ruffinus etiam meminit lib. 7. hist. Eusebij cap. 25. & falluntur, qui eam tribuunt Gregorio Nazianzeno.

De Panegyrico quoque in Origenem res notissima est. Scripsit enim illud adolescens, & coram ingenti multitudine, ipso etiam Origene audiente, recitauit, teste S. Hieronymo de Script. Eccles. & hoc tempore in lucem prodiit auctore Gerardo Vossio hoc ipsum Panegyricum Græcè & Latine.

Non minus certum est didicisse S. Gregorium confessionem fidei à B. Ioanne Euangelista sibi cum ipsa sanctissima Virgine Deipara apparente;

rente; cuius rei meminit Gregorius Nissenus in vita Gregorij Thaumaturgi: & eam ipsam fidei confessionem ab eodem Gregorio scriptam, totidem verbis referunt idem Gregorius Nissenus, & alij.

Denique extra Controuersiam est epistola canonica, quam etiam Balsamon Commentariis illustrauit.

Expositionem fidei, quam S. Gregorius scripsit, existimat Gerardus Vossius se inuenisse, & edidisse: sed fortasse fallitur: nam expositio illa fidei, cuius meminit S. Basilius in epist. 64. ad Neocæsarienses, quæ verè à Gregorio Thaumaturgo scripta fuerat aduersus Elianum, multum differt ab ista, quæ nunc extat apud Vossium. In illa enim habebatur, [Patrem & filium hypostasi esse vnum, & sola animi cogitatione distinguui:] ynde suspicio orta erat, à Gregorio foueri hæresim Sabellij: & S. Basilius laborat, vt S. Gregorium à Sabellianismi suspitione defendat. At expositio fidei, quam Vossius edidit, Sabellium nominatim refutat, neque vnquam dicit, Patrem & filium hypostasi esse vnum, & sola rationis cogitatione distinguui: sed contra dicit, Patrem & filium natura diuinitatis esse vnum, & vnquamque personam per se subsistere, & aliam esse hypostasim Patris, aliam filij, &c. Præterea expositio fidei Vossiana videtur omnino scripta contra Arianos, ac per hoc satis diu post tempora S. Gregorij Thaumaturgi: sic enim incipit, [Inimicissimi, & alieni à confessione Apostolica sunt, qui dicunt, esse filium ex non extantibus,] &c. & infra, [Eos verò, qui communicant cum iis, qui reiciunt homouisionem, tanquam alienum à scripturis, & qui dicunt aliquid ex Trinitate creatum esse, alienos existimamus.]

Constat autem Arianos fuisse, qui dicebant, filium esse ex non extantibus, & qui reiciebant vocem, homouisionem, tanquam alienam à scripturis. Quin etiam ita disputat hic auctor de Incarnatione, vt videatur refellere Nestorianos, & Eutychianos.

Eadem censura addi potest ad duodecim capitula cum anathematismis, quæ Gerardus Vossius S. Gregorio tribuit. Videntur enim illa capitula quasi appendix quadam ad expositionem fidei adiuncta; ac præcipuè Nestorij & Eutychetis erroribus opponuntur: qui hæretici longè post obitum S. Gregorij exorti sunt.

De sermonibus in Annunciationem, & Theophaniam Dominicam, vt etiam de libello De anima ad Titianum, nihil certi habeo, cum nec veteres horum meminerint; neque tamen conuinci possit, eos esse supposititios.

De S. Cornelio Papa. 254.

Sanctus Cornelius Papa tempore Decij sedit, & scripsit insignes epistolas, quarum meminit sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles.

è quibus extat solùm epistola ad Fabium, sine Flavianum Antiochenum Episcopum, sed non integra, apud Eusebium lib. 6. hist. cap. 35. & alia breuis ad Lupicinum, tomo 1. Bibliothecæ S. Patrum: & aliæ duæ inter epistolas S. Cypriani.

De S. Sixto Secundo.

Sixtus II. Pontifex, & martyr, dicitur scripsisse librum sententiarum, siue prouerbiorum, qui citatur à S. Augustino lib. De natura, & gratia, cap. 64. & extat in tomo 5. Bibliothecæ S. Patrum, edit. 2.

Cæterùm liber ille falsò tribuitur S. Sixto martyri, cùm sit Sixti philosophi ethnici, vt S. Hieronymus demonstrat in epist. ad Ctesiphontem; & in cap. 22. Hieremiæ, & in cap. 18. Ezechielis: & S. Augustinus lib. 2. Retractationum, cap. 42. retractat locum citatum ex libro De natura & gratia. Denique Gelasius in Concilio 70. Episcoporum reprobatur librum Prouerbiorum sub nomine S. Sixti ab hæreticis conscriptum: dicit autem ab hæreticis conscriptum, quia Ruffinus eum librum plenum erroribus conuertit ex Græco, & S. Sixto attribuit.

De S. Cypriano. 250.

Sanctus Cyprianus vir eloquentissimus & sanctissimus, sub Valeriano & Galliено martyrium passus est, teste S. Hieronymo in lib. de Script. Eccles. sed in Episcopum promotus fuit temporibus Fabiani Papæ, & Philippi Imp. proinde sedit temporibus Fabiani, Cornelij, Lucij, Stephani, & Sixti, Pontificum Romanorum. Opera eius multa extant, sed non omnia indubitata: primò igitur catalogum texemus operum indubitatorum.

Opera S. Cypriani, indubitata:

Epistolarum libri quatuor, quas Pamelius ordine temporum digessit, & sunt numero 83.

De habitu Virginum, tractatus vnus.	I
De lapsis,	I
De simplicitate Prælatorum, siue de vnitate Ecclesiæ,	I
De oratione Dominica,	I
Contra Demetrianum,	I
De Idolorum vanitate,	I
De mortalitate,	I

De

De Eleemofyna,	I
De bono patientiæ,	I
De zelo, & liuore,	I
De exhortatione Martyrij	I
Ad Quirinum contra Iudæos, libri tres.	
Ad Iubaianum de baptizandis hæreticis,	I
Ad Pompeiū contra epistolam Stephani Papæ,	I
Hos tamen duos libros Pamelius inter epistolas coniecit, & sunt epistolæ 73, & 74.	
Sententiarum ex Concilio Carthaginensi de hæ- reticis baptizandis,	I

Opera supposititia, vel dubia.

De monte Sina, & Sion, tractatus vnus.	
De reuelatione capitis sancti Io. Baptistæ.	
Expositio symboli.	
De singularitate Clericorum.	
De operibus Cardinalibus Christi, sermones 12.	
De laude Martyrij.	
De disciplina, & bono pudicitæ.	
Ad Nouatianū de spe veniæ lapsis non neganda.	
De duplici martyrio.	
De aleatoribus.	
De cœnæ dispositione.	
De duodecim abusibus seculi.	
De spectaculis.	
De Iudaica incredulitate ad Virgilium.	
De Iudæis, qui insecuti sunt Christum.	
Carmen, Genesis.	
Carmen, Sodoma.	
Carmen ad Apostatam Senatorem.	
Hymnus de Pascha.	
Oratio pro Martyribus, quæ incipit, Agios.	
Oratio altera, quæ incipit, Domine sancte Pater.	

Tractatus de monte Sina & Sion non habet stilum sancti Cypriani.

Tractatus de reuelatione capitis sancti Ioannis Baptistæ, non est sancti Cypriani, sed auctoris multo recentioris, qui in hoc ipso opere mentionem facit sanctorum Athanasij & Cyrilli: item Theodosij Imp. & Pepini Regis Francorum: & ipsa reuelatio capitis sancti Ioannis Baptistæ contigit sub Theodosio, vt Nicephorus testatur lib. 12. cap. 49. Itaque reuelatio de qua hîc agitur, facta est annis plus centum post obitum sancti Cypriani.

Expositio Symboli, non est sancti Cypriani, sed Ruffini: nomine Ruffini habetur inter opera sancti Hieronymi: & testatur Gennadius in libro de viris Illustribus, Ruffinum in explicatione Symboli excelluisse: denique stilus est Ruffini, non sancti Cypriani.

Tractatus de singularitate Clericorum, ubi prohibetur Clericis cohabitatio fœminarum, insignis & utilis est, & antiqui sine dubio auctoris: nonnullis videtur esse potius Origenis, quàm Cypriani. Sed tamen stilus apertè reclamation; & Latinum auctorem, non Græcum esse clamat. Idem etiam stilus satis diuersus est à stilo sancti Cypriani, & verba multa parum Latina admiscet, quæ in Cypriano non inueniuntur, qualia sunt, inordinaliter, contubernalitas, mulcedo, passibilitas, & alia.

Sermones de operibus Cardinalibus Christi, eruditi & antiqui auctoris sunt, sed non videntur esse Cypriani. Primùm enim stilus multo humilior est, quàm sancti Cypriani esse soleat. Deinde in sermone de tentatione & ieiunio, docet hic auctor, Diabolum cecidisse de cælo ante hominis creationem: cuius sententiæ contrarium habet sanctus Cyprianus in tractatu de zelo, & liuore. Denique in præfatione sic alloquitur sanctum Cornelium Papam, [Quia, inquit, solent aliquando Patres nugis infantilibus arridere, & linguis balbutientibus delectari, indulgentiam meretur humilitas, quæ quo potest accessu sublimitatis vestræ manibus se porrigit attrectandam:] hæc ille. At S. Cyprianus semper Cornelium fratrem, & collegam appellabat: nec ignorabat, se non minùs doctum, & disertum, quàm Cornelius esset; & cùm præterea Episcopus ante Cornelium ordinatus fuisset, & in Ecclesia vniuersa mirificè clareret; nunquam profectò scripta sua nugas infantiles appellaret: neque diceret sublimitatem Cornelij lingua balbutienti Cypriani oblectari debere.

Libellus de laude martyrij ideo positus est inter opera Cypriani dubia, quoniam Erasmus dubitauit ob aliquam stili dissimilitudinem. Sed communiter admittitur inter vera opera sancti Cypriani, præsertim cùm Moses, & Maximus, ad quos liber iste scribitur, in epistola ad Cyprianum, quæ est 26. inter epistolas sancti Cypriani, huius ipsius libri mentionem faciant: neque stilus dissidet ab aliis operibus, nisi quòd est magis elaboratus, quàm aliqua alia eiusdem opera, sed non magis quàm omnia. Si quidem epistola secunda, quæ est ad Donatum, non cedit huic libello; & tamen illa epistola est, hic verò liber similis orationi in genere demonstratiuo.

Liber de disciplina, & bono pudicitiae; & liber ad Nouatianum de spe veniæ danda lapsis; sancti Cypriani mihi esse videtur; quicquid Erasmus dicat, qui nimis subtiliter de stili dissimilitudine aliquando iudicat.

Liber

Liber de duplici Martyrio, sancti Cypriani esse non potest, cum auctor mentionem faciat Diocletiani, & Maximiani Imperatorum, qui nondum imperare cœperant, cum sanctus Cyprianus martyrium pateretur: ac ut magis miremur qua fronte eiusmodi libri sub Cypriani nomine edantur, meminit hic idem auctor belli Cæsarei contra Turcas.

Liber de aleatoribus utilis & doctus est; sed non videtur esse Cypriani, cum in principio satis aperte significet auctor, se vniuersali Ecclesiæ præsidere, & Apostolatum gerere, super quem Christus fundauit Ecclesiam, & Christi vicariam sedem obtinere, & sibi traditas esse clauēs ligandi, & soluendi, &c. Itaque videtur libellus esse alicuius Romani Pontificis, qui sancti Cypriani scriptiones imitatur, quamuis stili eius elegantiam non assequatur.

Liber de cœnæ dispositione non solum Cypriani non est, verum neque alicuius docti hominis est. Fortasse auctor eius Cyprianus dicebatur, sed longè diuersus ab illo, de quo nunc agimus: nam neque verba, neque sententias habet homine docto dignas: sed ineptas, & ridiculas narrationes & fabellas.

Liber de duodecim abusibus seculi, S. Cypriani esse non potest, cum passim citet scripturas ex versione S. Hieronymi: qua ratione neque S. Augustini erit, quamuis inter eius etiam opera feratur.

Liber de spectaculis egregius est, & ad imitationem libri Tertulliani de eodem argumento conscriptus. Ratio dubitandi sitne Cypriani, an non, sola stili diuersitas esse videtur.

Liber de incredulitate Iudaica ad Vigiliū, nihil est aliud, nisi versio in Latinam linguam dialogi Græci inter Iasonem Christianum, & Papiscum Hebræum: qui Græcus dialogus antiquissimus est, cum eius meminerit Origenes lib. 4. contra Celsum. Auctor autem Latinæ versionis non Cyprianus, sed Celsus dicitur, ut perspicuum est ex vltimis verbis libri.

Liber de Iudæis, qui insecuti sunt Christum, S. Cypriani non esse videtur, ob nimis magnam stili diuersitatem.

De carminibus & orationibus nihil certi habeo: nam neque habemus veterum testimonia, vnde probemus opera ista esse Cypriani: neque habemus argumenta, vnde probemus non esse: opera sunt graua, & docta, & S. Cypriano digna.

De S. Pontio Diacono. 250.

SANCTUS Pontius Diaconus S. Cypriani, scripsit insigne volumen de vita, & passione S. Cypriani, teste Sancto Hieronymo de Script. Eccl. Id volumen extat ad initium S. Cypriani in editione Iacobi Pamelij.

De S. Dionysio Alexandrino. 250.

Sanctus Dionysius Alexandrinus Episcopus æqualis fuit S. Cypriani, sed paulo prior in Episcopatu, & paulo posterior in morte: & scripsit libros, & epistolas multas, teste sancto Hieronymo de Script. Eccles. Extat nunc epistola vna satis brevis inter Canones Ecclesiasticos Græcorum cum annotationibus Balsamonis. Extant etiam multa & magna fragmenta operum huius Dionysij apud Eusebium lib. 6. hist. cap. 33. & sequentibus, vsque ad finem libri, & lib. 7. cap. 1. & sequentibus, vsque ad 21. Extant denique alia fragmenta apud Arhanasium in libro de sententia Dionysij Alexandrini, & in lib. de sententia Nicænæ Synodi. Neque de his vlla controuersia est.

De S. Zenone Episcopo, & Martyre. 260.

Eccllesia Veronensis sanctum Zenonem Episcopum veneratur, quem sub Gallieno Imperatore passum esse prædicat, & eius sermones per multos nuper edidit. Huius Zenonis Episcopi, & martyris, nulla fit mentio apud Eusebium in hist. neque apud sanctum Hieronymum in lib. de Script. Eccles.

Primus est sanctus Gregorius, qui sanctum Zenonem Episcopum Veronæ, Martyrem nominat, lib. 3. Dialogorum, cap. 19. sed de operibus eius mentionem nullam facit. Extant sub nomine eius sermones editi Veronæ anno 1586.

De Genesi sermones,	4
De Abraham,	3
De Somnio Iacob,	1
De Iuda Patriarcha,	15
De Exodo,	11
De Præcepto, Attende tibi,	1
De Iob,	1
De Psalms,	9
De Isaia,	6
De Martyrio Isaia,	1
De Daniele,	9
De Iona,	1
De Euangelio secundum Lucam,	1
De Euangelio secundum Ioannem,	1
De epistola ad Corinthios,	1
De æterna filij generatione,	3
De Aduentu Christi,	1

De

De Natiuitate Christi,	3
De Circumcisione,	1
De Fide,	1
De Fide, Spe, & Charitate,	1
De Fidei veritate,	1
De Pascha,	9
Inuitatio ad fontem,	8
Ad Neophytos,	7
De Spirituali ædificatione,	1
De Patientia,	1
De Pudicitia,	1
De Continentia,	1
De Iustitia,	1
De Timore,	1
De Ieiunio,	1
De Spiritu, & corpore,	1
De Auaritia,	3
De Liuore, & Inuidia,	1
De S. Arcadio,	1
De Resurrectione,	1

Ex his, sermo in illud, Attende tibi; & sermo in Euangelium Lucae, & sermo de ieiunio, & sermo de liuore, & inuidia, non sunt S. Zenonis, sed S. Basilij magni, vt notum est, tum ex stilo, tum ex communi sententia. Item sermones in Psalmos, si non omnes, certè maiore ex parte apud Hilarium inueniuntur.

De aliis non habeo, quod dicam, nisi aliquos esse breuissimos, vt sermones dici non mereantur; aliquos esse repetitiones aliorum; aliquos ita obscuros, vt intelligi nequeant; & quod me malè habet, de his sermonibus nullam extrare apud veteres mentionem. Primus enim, qui eos inuenit, Guarinus fuit Veronensis Orator, ante annos circiter centum: editi sunt autem Venetijs anno 1508. & postea emendatijs, & pulchrioribus characteribus Veronæ anno 1586. consulat Lector Card. Baronium in notis Martyrologij.

De S. Victorino Pictauiouense. 270.

SANCTUS Victorinus Pictauiouensis Episcopus, & Martyr, S. Cypriani sæqualis, vel paulo posterior, multa opera scripsit, teste S. Hieronymo in lib. de Script. Eccles. Nunc solum extrat Commentarius in Apocalypsim, & de hoc ipso dubium est, an sit Victorini opus. Scribit enim S. Hieronymus in epistola præfixa Commentario Victorini in Apocalypsim, Victorinum in isto suo Commentario secutum esse errorem Chri-

liastarum; quod etiam scripsit in lib. de Script. Eccles. in Papia: qua de causa Gelasius Papa, Victorini opera inter apocrypha numeravit. At Commentarium, quod nunc extat sub nomine Victorini, non solum hoc errore caret, sed contra hunc errorem etiam pugnat. Hic beatus vir sub Diocletiano martyrium passus est anno Dom. 303.

De S. Methodio Episcopo, & Martyre. 285.

Sanctus Methodius Episcopus Tyri claruit tempore Diocletiani Imperat. & anno eius 20. martyrio coronatus est, ex Hieronymo de Script. Eccles. Is multa scripsit, sed nunc solum extant fragmenta satis magna ex lib. eius de resurrectione aduersus Origenem, apud Epiphanium hæresi 64. Extant etiam alia fragmenta apud Photium in bibliotheca. Circumfertur libellus reuelationum sub nomine S. Methodij, sed supposititius censetur.

De Dorotheo Tyrrhenfi.

Dorotheus Tyrrhensis dicitur tempore Diocletiani exilium passus, & scripsisse Synopsim de vita Prophetarum, & discipulorum Christi: quæ Synopsis extat in bibliotheca S. Patrum, & frequenter citatur. At huius Dorothei nullam mentionem inueni apud Eusebium, S. Hieronymum, vel Gennadium, aut etiam Io. Trithemium, qui scripserunt de viris Illustribus.

Ipsa verò Synopsis plena est fabulis: consulat lector, quæ iste auctor scribit in vita Abdiæ, Ionæ, Isaïæ, Hieremiæ, & Elisæi. Præterea consulat, quæ scribit in vita Iacobi Alphæi, & Clementis: & in summa sciat, ab isto numerari inter 72. discipulos Christi, omnes, qui ab Apostolo Paulo nominantur, etiam si Ethnici fuerint, vel fœminæ: & illos omnes non solum discipulos Domini, sed etiam Episcopos facere. Non meminissim libri tam fabulosi, nisi vidissem à multis citari, & non minimi fieri.

De Arnobio. 285.

Arnobius sub Imp. Diocletiano floruit, teste sancto Hieronymo de Script. Eccles. ac ut probaret, se verè factum esse ex pagano Christianum, scripsit libros septem contra gentes: nam octauus, qui illi operi adiunctus est, non est liber octauus Arnobij, sed Octavius Felicis Minutij, de quo supra dictum est. Feruntur etiam sub nomine Arnobij Commentaria breuia in Psalmos. Sed ea non videntur esse huius Arnobij, sed alterius recentioris: nam in explicatione Psal. 108. refellit hic auctor hæresim prædestinatorum, quæ tempore S. Augustini, vel postea, exorta est: &

est: & in explicatione Psal. 109. nominatim refellit Photinum hæresis Ebionitarum instauratorem. At Photinus tempore Valentiniani Imperatoris vixit, teste S. Hieronymo de Script. Eccles. quo tempore Arnobius superstes esse non poterat. Fuit enim Arnobius præceptor Lactantij; Lactantius autem in extrema senectute vocatus est à Constantino Magno, ut Crispum filium erudiret, teste S. Hieronymo de Script. Eccles. in Lactantio. Quamvis autem Commentaria in Psalmos, non sint illius Arnobij, qui circa initia Principatus Diocletiani florebat: sunt tamen auctoris alicuius veteris, qui etiam Arnobius dicebatur, ut constat ex Commentariis Bedæ in Psalmos, in quibus explicatio Arnobij non semel adducitur. Vide infra in verbo, Arnobius iunior. Feruntur etiam annotationum in varios locos Euangelij; sed parui momenti, neque certum est, an sint Arnobij.

De Lactantio Firmiano. 290.

Lactantius Firmianus, Arnobij auditor, floruit sub Diocletiano, & ad Principatum Constantini Magni in senectute peruenit, teste S. Hieronymo in libro de Script. Eccles. ubi multa eius opera recenset, quæ non extant: quæ autem extant hæc sunt:

Diuiinarum Institutionum lib.

7

De Ira Dei,

1

De Opificio Dei,

1

Epitome in libros suos.

Carmen de Phœnice,

Aliud de Passione Domini,

Tertium de resurrectione eiusdem, & de Paschate.

Et quidem opera omnia, exceptis carminibus, sine controuersia Lactantij sunt: & quemadmodum ad eloquentiam Tullianam proximè accedunt, ita erroribus variis sic deformata sunt, ut non sine causa Gelasius Papa in Concilio Romano apocrypha censeret voluerit.

Carmen de Phœnice Ethnici hominis esse videtur.

Carmen de Resurrectione, & de Paschate, ut etiam de Passione, ambiguum est, an Lactantij sint, quia nonnulli negant illius esse: & tamen non habemus certum argumentum, unde probetur illius non esse.

Seculum Quartum ab Anno 300. ad 400.

De Constantino Magno Imperatore. 306.

CONSTANTINUS S. Helenæ filius, Imperator Maximus, & felicissimus, quamvis occupatissimus in Imperio Orbis terræ gubernando, quod suscepit anno Dom. 306. & tenuit vsque ad 337. scripsit tamen multas Latinas orationes, earumque magnam partem recitauit, Eusebio teste libro 4. de vita Constantini, cap. 29. Vna tantum nunc superest, scripta ad Sanctorum cœtum: cuius meminit idem Eusebius lib. 4. cap. 32. de vita Constantini, atque eadem excudi solet post ipsos libros de vita Constantini. Oratio sanè pulchra & luculenta de Christi aduentu, & diuinitate: vbi etiam, cap. 18. inseruntur carmina Sibyllæ Erythræ; quarum literæ capitales reddunt hanc sententiam, [Iesus Christus, Dei filius, Seruator, Crux.] Scripsit etiam idem Imperator epistolas multas, quarum aliquæ extant tum in hist. Eusebij, tum in libris de vita Constantini. Sed epistolæ possent fortasse tribui secretariis; sed orationes, ipsius Constantini proprio labore & studio scribebantur, vt diximus.

De Eusebio Cæsariensi. 326.

EUSEBIUS Pamphili Episcopus Cæsariensis, tempore Constantini Magni floruit: scripsit plurima, ex quibus hæc nunc extant:

De Euangelica præparatione lib.	14
De Euangelica demonstratione,	10
De Historia Ecclesiastica,	10
De vita Constantini,	4
Aduersus hæresim Hieroclis,	1
De Philosophorum dissensione.	1
Chronicum interprete S. Hieronymo.	

Ex his, libri de præparatione & demonstratione Euangelica imperfecti sunt. Scripsit enim Eusebius, teste S. Hieronymo de Script. Eccles. De præparatione lib. 15. De demonstratione lib. 20. Nunc autem illi sunt 14. isti sunt 10. Historiam Eusebij Ecclesiasticam Ruffinus vertens, libros nouem confecit, quibus duos ipse addidit. Sed Io. Christophorus in sua interpretatione libros decem esse ostendit, quot etiam S. Hieronymus numerauit. Cæterum Ruffinus non ad verbum vertit, sed aliqua addidit, aliqua detraxit. Hanc historiam Gelasius inter apocryphos libros retulit, fortasse ob nimias laudes Origenis.

Scripsit præterea Eusebius sub nomine S. Pamphili martyris Apologiam pro Origene: quamvis enim S. Hieronymus in libro de Script. Eccles.

Eccles. in Pamphilo testatus sit, à sancto Pamphilo scriptam fuisse Apologiam pro Origene: tamen idem sanctus Hieronymus lib. 2. in Rufinum, se postea comperisse dicit, Apologiam illam esse partem Apologię Eusebij pro eodem Origene, cui Rufinus mutauerat titulum, & hoc ipsum probat testimonio Eusebij: qui sanctum Pamphilum nihil scripsisse asseruit præter epistolas aliquot.

Porro Eusebium hunc Cæsariensem Arianum hæreticum fuisse testatur sanctus Athanasius in libro de Decretis Nicænæ Synodi: testatur sanctus Hieronymus in utroque libro aduersus Rufinum, ubi Eusebium hunc non solum hæreticum Arianum, sed nunc signiferum, nunc Principem Arianorum vocat: testatur septima Synodus Act. 5. ubi primum Legati Apostolici, deinde tota Synodus reiciunt auctoritatem Eusebij Pamphili, tamquam hæretici Ariani. Quare mirum est, cur aliqui moderni Eusebium hunc tanto ardore defendere velint.

De Iuenco Poëta Christiano. 330.

Iuencus presbyter scripsit Constantino Imperante libros quatuor carminum, quibus Euangelicam historiam complexus est. Laudar hoc opus sanctus Hieronymus tum in libro de Script. Eccles. tum in epistola ad Magnum, tum etiam in Commentario ad cap. 7. Matthæi. Extant hi libri in 8. tomo Bibliothecæ Sanctorum Patrum editionis secundæ.

De sancto Antonio Abbate. 330.

Sanctus Antonius Abbas eodem Imperatore Constantino floruit, scripsitq. epistolas septem lingua Ægyptiaca, sed sensu & spiritu Apostolico, ut sanctus Hieronymus testatur in lib. de Script. Eccles. Extant epistolæ S. Antonij in Bibliotheca sanctorum Patrum. Addit Io. Trithemius in libro suo de Script. Eccl. scriptos fuisse ab eodem magno Antonio duos libros sermonum, qui pariter nunc extant in Bibliotheca sanctorum Patrum. Sed mirum est Trithemium non aduertisse, in sermonibus illis citari Basilium, Gregorium Nyssenum, Io. Chrysostomum, Nilum, Photium, & alios, qui multis annorum centuriis posteriores fuerunt S. Antonio Abbate, de quo nos loquimur.

De S. Pachomio. 340.

Sanctus Pachomius ex milite gentili Monachus probatissimus effectus, S. Antonij æqualis, & fortè discipulus, scripsit regulam Monachorum, Angelo dictante, quæ extat inter opera Ioannis Cassiani, Romæ excusa.

De sancto Oresiesi. 340.

Oresiesis Monachus æqualis S. Pachomij scripsit (Gennadio teste in libro de viris Illustribus) librum diuino sale conditum , de Instructiōe vitæ Monasticæ : hic liber extat in Bibliotheca SS. Patrum, editionis secundæ tomo quarto.

De sancto Machario Seniore. 340.

Sanctus Macharius Senior S. Antonij discipulus , & S. Pachomij , atque Oresiesis æqualis , scripsit homilias quinquaginta ad Monachos, quæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo secundo editionis secundæ.

De sancto Athanasio. 340.

Sanctus Athanasius Episcopus Alexandrinus, sub eodem Constantino florere cœpit , & sub Valente Imperatore migravit ad Dominum, teste sancto Hieronymo de Script. Eccles. Opera S. Athanasij quatuor tomis continentur, nec tamen sunt omnia : meminit enim sanctus Hieronymus duorum librorum contra gentes , & libri vnus contra Valentem & Vrsacium , & alterius de Psalmorum titulis , & etiam de vita S. Antonij, qui tamen libri in his quatuor tomis desiderari videntur , nisi fortè mutata sint nomina, vt mox dicemus.

Tomi Primi:

Oratio contra Idola,

De Incarnatione Verbi eiusque ad nos aduentu.

Ad Epictetum Episcopum Corinthiorum epistola.

Expositio fidei.

Liberij Episcopi Romani ad Athanasium epistola.

Athanasij Responso.

Ad Antiocheneses epistola.

De æterna substantia Filij & Spiritus sancti cum Deo.

Oratio quòd Christus sit vnus.

Ad Adelphium fratrem contra Arianos.

Orationes quatuor contra Arianos.

In hoc dictum, Ex Deo Deus est Verbum.

In hoc dictum, Omnia mihi tradita sunt, &c.

Compendium è superioribus contra eos qui dicunt Spiritum sanctum esse creaturam.

Observatio

Observatio in libros Primi Tomi.

O Ratio contra Idola, & liber de Incarnatione Verbi, videntur esse duo libri contra gentes, quorum sanctus Hieronymus meminit. Nam initio libri de Incarnatione Athanasius dicit, se hactenus disputasse contra Idola, nunc sequi, ut disputet de Incarnatione Verbi, ut planè appareat duo illa opera esse coniuncta, & vnum esse partem alterius. Vtrunque autem est contra gentiles, & refertum testimoniis gentilium. Quare mirum est cur vnum dicatur oratio, & alterum dicatur liber, cum vtrunque sit disputatio contra Idola, & pro Christo aduersus gentes.

In eodem primo tomo est quædam expositio fidei, de qua num sit Athanasij, ambigo, tum quia diuersa est à Symbolo Athanasij, nec scio cur duas expositiones fecerit; tum maximè, quia hæc videtur illi contraria: in hac enim dicitur, tres personas diuinas non esse tres subsistentias, seorsim distinctas: in illo autem Symbolo dicitur, alia est persona Patris, alia Filij, alia Spiritus sancti: & Græcè, alia hypostasis, idest, substantia: testatur enim sanctus Gregorius Nazianzenus, Oratione in Athanasium extrema, ab Athanasio fuisse declaratum, intelligi à Latinis per nomen personæ, quod à Græcis per nomen hypostasis, & Græcos dicere tres hypostasies; Latinos, tres personas.

In eodem tomo habetur epistola Liberij Papæ ad Athanasium, & responsio Athanasij ad Liberium: sed neutra videtur conuenire auctori, cui tribuitur. Liberius enim ita scribit ad Athanasium, ac si dubitet de eius fide: & iubet illum anathema dicere Sabellio & Ario: deinde addit rationem, [Vt ego securior efficiar, tuæque mandata inhæsitanter obcam.] At neque credibile est, Liberium vnquam dubitasse de fide S. Athanasij: neque etiam ita se illi subiecisse, ut mandata eius obiturum se polliceretur. Adde, quòd epistola, quæ tribuitur Liberio incipit per, Ergo, sine interrogandi nota, ut conclusio potius epistolæ, quàm epistola esse videatur.

Responsio quoque Athanasij non habet formam epistolæ, sed simplicis confessionis fidei: neque confessio concepta est verbis satis proprijs, præsertim vbi dicit, [Illa caro suspensa est in cruce, non ipse: in illa omnes humanas passionēs, ut homo sustinuit, non ipse.] At negari non debet, ipsum Christum, siue etiam ipsum Deum crucifixum in carne: sic enim loquitur sanctus Petrus, [Christo igitur in carne passio.] & [Christus passus est pro nobis:] & sanctus Paulus, [Humiliavit semetipsum factus obediens vsque ad mortem.] &, [nunquam Dominum gloriæ crucifixissent.] Sanctus vero Athanasius maximè propriè & castigatè de

propriè & castigatè de eiusmodi mysteriis loqui solet. Proinde non videtur eiusmodi scriptio sancto Athanasio tribuenda.

Tomi Secundi.

Apologia ad Constantium,
 Apologia de fuga sua.
 Epistola ad omnes Orthodoxos.
 De sententia Dionysij Alexandrini.
 De decretis Nicenæ Synodi contra Eusebium.
 Apologia contra Arianos secunda.
 Ad Serapionem epistola.
 Ad solitariam vitam agentes epistola.
 Ad Iouianum Imp. epistola.
 De Synodis Arimini & Seleuciæ.
 Ad Dracontium Episcopatum fugientem epistola.
 Ad Episcopos Africa epistola.

Observatio in Tomum secundum.

IN hoc secundo tomo nihil est, de quo aut ego ambigam, aut alios ambigere sciam. Illud vnum admonendum duxi, quod sanctus Hieronymus in libro de Script. Eccles. scribit, extare etiam librum Athanasij contra Valentem & Ursacium, rectè accipi posse de libro inscripto, De Synodis Arimini, & Seleuciæ: in illis enim contra Valentem & Ursacium propriè scribitur.

Sunt etiam in hoc tomo duæ breues epistolæ post epistolam ad Iouianum Imperatorem, quæ nescio cur in indice sint prætermissæ.

Tomi Terrij.

De Incarnatione Verbi.
 De natura humana suscepta.
 De Incarnatione Christi.
 De salutari aduentu Christi contra Apollinarem.
 Contra omnes hæreses sermo.
 Ad Maximum Philosophum Oratio.
 In illud, Profecti in pagum, inuenietis pullum.
 In passionem Saluatoris.
 Ad Marcellinum de interpretatione Psalmorum.
 De Virginitate, siue de meditatione.
 Testimonia ex scriptura de naturali communione similis essentia trium personarum.
 Ad omnes vbique per Ægyptum, & Syriam, &c.
 Refutatio contra hypocrisim Meletij.
 De sanctissima Deipara Maria.

In passio

In passionem & crucem Domini.

Ad Serapionem Episcopum Tmusæos epistola.

In illud, Quicumque dixerit verbum, &c.

Disputatio in Nicæno Concilio contra Arium.

Homilia de femente.

Declaratio Leuitici de diuerfa eiusdem rei nomenclatura.

Obseruatio in Tomum Tertium.

Liber qui hîc dicitur, de interpretatione Psalmorum, videtur esse ille, quem sanctus Hieronymus vocat de titulis Psalmorum, in lib. de Script. Eccles. in Athanasio: nam Cassiodorus quoque hunc eundem librum vocat, de titulis Psalmorum, id est, de varia excellentia Psalmorum.

Sermo de sanctissima Deipara, non videtur esse sancti Athanasij, sed alicuius posterioris, qui post Concilium tertium, & quartum, imò etiam sextum, floruerit: ita enim accuratè disputat de vnione diuinæ & humanæ naturæ in vna hypostasi; nec non de appellatione Deiparæ, quòd Virgini ea appellatio iure conueniat, & denique de duabus voluntatibus, & operationibus vnus volentis & operantis Christi; vt dubitari non possit, quin iste auctor viderit decreta Conciliorum contra Nestorium, Eutychetem, & Monothelitas. Ac (vt rectè ratiocinatur Card. Baronius tomo primo Annalium ad annum Christi 48.) si hic sermo esset Athanasij, sine dubio citatus fuisset à sancto Cyrillo, & à Patribus tertix, quartæ, & sextæ Synodi ad conuincendos hæreticos. Videmus autem non citari vnquam hunc sermonem, sed libros de Incarnatione, vbi non tam apertè Athanasius loquitur. Adde, quòd in hoc sermone auctor dicit, attributa Dei non esse ipsam substantiam Dei, sed circa substantiam versari: quod valde improprie dictum est, & alienum à consuetudine sancti Athanasij, qui valdè consideratè loqui solet. Adde vltimò, quòd in explicatione vocabuli *ἰσότης*, dicit vocem *ἰσότης* significare qualitatem: at Græcis *ἰσότης* est æqualitas, non *ἰσότης*, & tota illa deductio vocis *ἰσότης* à voce *ἰσος*, est leuior quàm vt Athanasium decere videatur.

Disputatio Athanasij cum Ario, quæ in hoc tomo habetur, non est habita in Concilio Nicæno, vt inscriptio indicare videtur; sed est habita in Monasterio aliquo, vt ex initio disputationis intelligi potest: neque est habita proprie cum ipso Ario, sed cum aliquo eius discipulo, vt perspicuum est ex illius verbis, [Derepente ex radice, Christo inimici Arii, bellua sub humana specie ad nos insiluit.] Neque obstat, quòd postea, qui disputat, dicatur Arius: ponitur enim Arius, pro, Arianus: quo modo in eadem disputatione, non semel ponitur nomen Sabellij, pro nomine Sabelliani. Vtrùm hæc fuerit vera disputatio, an dialogus conscriptus

in personam Athanasij, & alicuius Ariani; & utrū sit ab Athanasio, an ab alio scriptus, non facillè iudicari potest.

Tomus Quartus:

Quæstiones ad Antiochum Principem.

De definitionibus Theologicis.

Disputatio cum Ario Laodicæ habita.

Exhortatio ad Monachos.

De Passione imaginis Domini.

Ad Marcum Papam epistola.

Marci Papæ responsio.

Ad Serapionem de sancto Spiritu, epistola.

De vnita Deitate Trinitatis, libri septem.

Synopsis totius Scripturæ.

Observatio in Tomum Quartum.

In hoc tomo nihil ferè est, quod verè sit Athanasij.

Quæstiones ad Antiochum, Athanasij esse non possunt; nam quæst. 23. citat auctor magnum Athanasium, & ab eo dissentit. Quæst. 108. dicit, Romanos esse Francorum genus: ex quo apparet, auctorem esse recentem. Franci enim dicuntur omnes occidentales in Regnis Turcarum. Quæst. 129. citatur sanctus Gregorius Theologus, qui tamen posterior est Athanasio. Multo minùs Athanasij sunt quæstiones quadraginta sex, quæ in aliis codicibus inueniuntur: nam in ijs citantur vt antiqui Patres, Epiphanius, Gregorius Nyssenus, & alii.

Liber de definitionibus Theologicis non videtur esse sancti Athanasij, quia in cap. de Actu, citat ad confirmandam suam sententiam sanctum Gregorium Nyssenum, his verbis, [Actus,] quemadmodum sanctus Gregorius Nyssenus inquit, [est naturalis cuiusque rei,] &c. At credibile est Gregorium Nyssenum nondum scribere cœpisse, quando Athanasius obiit: obiit enim Athanasius sub Valente: Gregorius autem sub Theodosio scribere cœpit, vt probabiliter colligitur ex lib. sancti Hieronymi de Script. Eccles. Scripsit enim eum librum sanctus Hieronymus anno 15. Theodosii, vt ipsemet testatur in extremo libro: & in eodem libro dicit, à Gregorio Nysseno lectum sibi fuisse librum quendam à se compositum, ante paucos annos. Adde, quòd in hoc libro de definitionibus, tam distinctè loquitur auctor de duabus naturis Christi in vna hypostasi, vt omnino scripsisse videatur post Concilium Chalcedonense.

Disputatio cum Ario Laodicæ habita, non potest esse Athanasij vera disputatio: dicitur enim habita anno secundo Constantii, & tamen

tamen introducit Athanasius diaconus disputans cum Ario presbytero: at ex historicis constat, Athanasium factum esse Episcopum Alexandrinum anno 21. Constantini Magni. Præterea Arius obiit morte turpissima anno 31. Constantini, omnium consensu: quomodo ergo disputaturus adducitur anno secundo Constantij? Denique in hac disputatione mentio fit Photini hæretici, quasi ab ipso Arius hæreses didicisset: at Photinus posterior Ario fuit, ut ex sancto Hieronymo colligitur lib. de Script. Eccles. Denique videtur omnino hæc disputatio, dialogus ille esse, quem à se scriptum fuisse Vigilii Episcopus Tridentinus testatur lib. 5. contra Eutychem.

Liber de Passione imaginis Domini, citatur in secunda Nicæna Synodo, act. 4. ubi totus hic liber legitur & recipitur sub nomine sancti Athanasij, sed non videtur esse sancti Athanasij huius, de quo nunc agimus, sed alterius multo recentioris. Scribit enim Sigebertus in Chronico, accidisse hoc miraculum anno Domini 766. eo tempore videlicet, quo quæstio agitabatur de cultu sacrarum imaginum: voluit enim hoc tam insigni miraculo Deus confundere hæreticos Iconoclastas. Illud autem observandum est, illa vltima verba, cap. 7. [Hæc est vera, & vehementer credula ratio de cruore lateris Domini nostri Saluatoris, qui profluxit de sancta imagine eius, quæ crucifixæ est in Syria in Beryto ciuitate: hic est sanguis ille Dominicus, qui apud plerosque repertus esse dicitur, nec aliter æstimandum est à verè Catholicis, præter id quod scribitur à nobis, quasi ex carne, & sanguine Christi aliquid possit in mundo inueniri, nisi illud, quod in ara altaris per manus Sacerdotum quotidie spiritualiter efficitur, &c.] Ista, inquam, vltima verba non haberi in codice Græco Concilij Nicæni secundi; neque in versione Anastasij Bibliothecarij; sed esse addita ab aliquo, post disputationem habitam de sanguine Christi coram Pio II. Pontifice Maximo: quod etiam apparet ex varietate stili istius conclusionis à reliqua narratione. Quod autem auctor huius additionis dicit, à veris Catholicis non debere credi esse alium sanguinem Domini super terram, nisi illum, qui consecratur in altari; repugnat traditioni Ecclesiæ Mantuanæ, quæ gloriatur habere se, de sanguine illo, qui de latere Domini fluxit; eumque verum esse Domini sanguinem, declaratum fuisse à Leone III. Pontifice ante annos octingentos. Scribunt enim historici plurimi, ut annales antiqui Francorum, Ado Viennensis, Aimoinus, Regino, Abbas Urspergensis, & alii, Leonem Pontificem, Carolo Magno id petente, contulisse se Mantuam, ut de veritate sanguinis Domini miraculis multis ibi coruscante iudicaret: atque inde in Franciam ad Carolum perrexisset. Et quamvis historici non explicent qualis fuerit sententia Pontificis: tamen Card. Baronius, tomo 9. Annalium, ad annum Domini 804. scribit,

Romæ extare diplomata Pontificia, in quibus veritas illius sanguinis declaratur. Et certè si Pontifex illo tempore secus censuisset, tandiu sanguis ille conseruatus non fuisset. Scribit etiam Matthæus Parisiensis in Henrico III. Angliæ Rege, pag. 713. in meo codice, missum fuisse à Patriarcha Hierosolymitano vasculum cum vero sanguine Christi ad eundem Regem, & susceptum cum incredibili celebritate, Episcopis prædicantibus, & rationem reddentibus de veritate illius sanguinis.

De Epistolis Athanasij ad Marcum Papam, & Marci Papæ ad Athanasium, constat ex ratione temporis, eas epistolas esse supposititias, ut dicemus infra, in obseruatione ad Gratianum.

Libri septem de vnita Deitate Trinitatis, non mihi videntur Athanasij, quia Latine scripti videntur non ex Græco versi, ut patet, tum ex stilo, tum quia aliquoties auctor significat, quo modo dicantur apud Græcos quæ ipse Latine scripsit. ut lib. 6. [Maledictus, inquit, qui hanc Dei natiuitatem ex nullis extantibus phantasma esse confiteretur, quod Græci ἐξ μὴ ὄντων appellant.] & lib. 7. in vltimis verbis: [Ac per hoc, inquit, vnita est Patris, & Filij, & Spiritus sancti substantia, quam Græci dicunt ὁμοούσιον. Deinde refellit hic auctor nominatim Urbicum Potentinum, qui Eunomii discipulus fuit. Non videtur autem credibile, Athanasium potuisse confutare discipulum Eunomii, cum ipsum Eunomium, non Athanasius, sed Basilius, qui Athanasio iunior erat, primus confutauerit.

Præter libros, qui in his quatuor tomis continentur, extat seorsim vita sancti Antonij, & Symbolum, quod incipit, [Quicumque vult saluus esse,] quæ sancti Athanasij opera esse vera & germana non dubitamus. Quod enim sanctus Athanasius scripserit vitam sancti Antonij testatur sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. in Antonio, in Euagrio, & in Athanasio: testatur etiam sanctus Gregorius Nazianzenus oratione in Athanasium, & sanctus Augustinus, lib. 8. confess. cap. 6. Quod autem ea, quæ nunc extat, sit illa ipsa, cuius meminit sanctus Hieronymus, & sanctus Augustinus, perspicuum est ex eo quod est reuera in signe volumen, ut eam vocat sanctus Hieronymus, & continet magna illa miracula, quorum meminit sanctus Augustinus; & habet reuelationem illam de anima Ammonis, quam ex vita à sancto Athanasio scripta referunt Palladius in historia Lausiaca cap. 8. & Socrates in hist. lib. 4. cap. 18. Neque potest contra obiici, nisi quod in hac vita non fiat mentio Pauli primi Eremitæ, & aliarum rerum, quæ narrantur à sancto Hieronymo in vita S. Pauli primi Eremitæ. Sed responderi potest, Athanasium, non omnia, quæ ad vitam S. Antonij pertinebant, assecutum fuisse, vel non omnia quæ acceperat, in mentem venisse illi, cum scriberet, vel etiam noluisse
omn

omnia scribendo nimis longam orationem suam facere: alioqui si obiectio illa vim ullam haberet, possemus de Scriptoribus Euangeliorum etiam dubitare: multa enim Matthæus & Marcus omiserunt in vita & rebus gestis Christi referendis, quæ Lucas non omisit: multa quoque omisit Lucas quæ Matthæus & Marcus non omiserunt: multa denique & grauissima Ioannes scripsit, quæ tres Euangelistæ prætermiserunt.

De Symbolo Athanasii Ecclesia ipsa Catholica testimonium perhibet, dum illud sub nomine S. Athanasii in diuinis officiis recitandum proponit: neque id facit sine veterum Patrum testimonio. Sanctus enim Augustinus tractatu in Psalm. 120. sic loquitur explicans illud, [Per diem sol non vret te] De hoc sole Pater Athanasius Alexandrinus Episcopus ita pulchrè locutus est, [Filius, inquit, Dei à Patre solo est, non factus, nec creatus, sed genitus.]

Tribuuntur sancto Athanasio à nonnullis commentaria in omnes epistolas S. Pauli. Sed ea Theophylacti sunt, non Athanasii.

De Serapione.

Serapio Episcopus Thmuseos à S. Athanasio ordinatus. Vir fuit S. Antonio charus, vt scribit S. Hieron. in lib. de Script. Eccl. scripsit librum contra Manichæos, qui extat apud Henricum Canisium tomo quinto antiquæ lectionis: scripsit de Psalmorum titulis, & epistolas ad diuersos: teste sancto Hieronymo in lib. de Script. Eccles. Sed non videntur extare.

De Iulio Materno Firmico. 340.

Iulius Maternus Firmicus floruit tempore filiorum Constantini Magni, ad quos scripsit egregium librum de mysteriis & erroribus profanarum religionum. Extat hic liber in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo quarto.

De Lucifero Calaritano. 350.

Lucifer Episcopus Calaritanus Athanasii æqualis, ita zelo fidei catholice ardens fuit, vt à sanctis Patribus, etiam post schisma factum, & sectam Luciferianam post se relictam, non nisi timidè & dubitanter arguatur. Sanctus Ambrosius in Oratione de obitu Satyri, [Lucifer, inquit, se à nostra tunc temporis communione seiunxerat, quamquam pro fide exulauit, & fidei suæ reliquit hæredes.] Sanctus Hieronymus in Dialogo contra Luciferianos prope finem, [Ventum est, inquit, ad asperrimum

locum, in quo aduersum voluntatem & propositum meum cogor de beato Lucifero secus quicquam, quàm & illius meritum, & mea humanitas possit æstimare, &c.]

Sulpitius lib. 2. sacræ historiæ, [Cæterum, inquit, Luciferi tum Antiochiæ longè diuersa sententia fuit: nam in tantum eos qui Arimini fuerant, condemnauit, vt se etiam ab eorum communione secreuerit, qui eos sub satisfactione, vel pœnitentia receperant.] Id rectè an perperam constituerit, dicere non ausim. Sanctus tamen Augustinus liberius schisma Luciferi condemnat, tum in libro de hæresibus, tum in libro de agone Christi, cap. 30.

Vide de Luciferi rebus gestis historicos, Ruffinum lib. 1. c. 30. Sulpitium lib. 2. sacræ hist. Socratem lib. 3. cap. 7. Theodoretum lib. 3. cap. 5. Sozomenum lib. 3. cap. 14. Nicephorum lib. 10. cap. 17. Historiæ trip. lib. 6. cap. 23. Libri Luciferi qui extant hi sunt:

Ad Constantium Imperatorem, lib.	2
De Regibus Apostaticis,	1
De non conueniendo cum hæreticis,	1
De non parcendo delinquentibus in Deum,	1
Quòd moriendum sit pro filio Dei,	1
Epistola ad Florentium,	1

His additæ sunt Epistolæ Florentij ad Luciferum.

Item epistolæ duæ S. Athanasij ad eundem Luciferum.

Item epistola Liberij Papæ ad Constantium Imp.

Item epistola Athanasij ad seruos Dei.

De quibus libris, vel epistolis nulla dubitatio mihi esse videtur, quin sint eorum auctorum, quorum nomina præferunt.

Impressi sunt hi libri Parisiis anno 1568. opera Io. Tilij Episcopi Meldensis.

De Victorino Afro. 350.

C Marius Victorinus Afer floruit tempore Cōstantij Imperatoris, anno quadragesimo, vt ipse testatur post Concilium Nicænū. In senectute conuersus ad fidem est, teste sancto Augustino lib. 8. confess. cap. 2. & post conuersionem relictis libris Gentilium scripsit, teste sancto Hieronymo in lib. de Scriptorib. Eccles. contra Arianos, & in epistolas B. Pauli: de quo Commentario in epistolas idem Hieronymus scribit in præmio epistolæ ad Galatas, non esse admodum probandum. Extant nunc in tomo 4. vel 8. Bibliothecæ Sanctorum Patrum lib. 4. de Trinitate, Hymni tres, & carmen Heroicum de Machabæis, quæ omnia cautè legenda sunt, cum auctor magis arti Rhetoricæ, quàm Theologiæ & sacris literis operam dederit.

De

Sanctus Hilarius Pictauorum Episcopus, S. Athanasij æqualis fuit, & quamuis iam prouectæ ætatis Christianus factus, tamen breui in Ecclesiastica doctrina ita profecit, vt Doctor maximus, & Ecclesiæ Catholice columna meritò habitus sit. Eius opera hæc extant:

De Trinitate libri	12
Aduersus Constantium Augustum,	1
Ad eundem,	1
Ad eundem alter.	
Aduersus Auxentium Arianum.	1
De Synodis aduersus Arianos	1
Ad Apram filiam epistola.	
Ad eandem Hymnus.	
In Matthæum Commentaria.	
In psalmos aliquot explanatio.	
De Patris & Filii vnitate,	1
De essentia Patris, & Filii,	1
Ad Augustinum epistolæ,	2
Carmen in Genesim.	

Et quidem de libris de Trinitate; De duobus libris aduersus Constantium, De libro contra Auxentium, De libro de Synodis, De Commentariis in Matthæum, & in Psalmos, nulla dubitatio est: horum enim & meminit sanctus Hieronymus in lib. de Scriptor. Eccles. & nemo illis contradixit vnquam.

De Epistola & Hymno ad Apram filiam Erasmus non solum dubitauit, sed etiam scripsit, notha esse. Cæterum Fortunatus S. Hilarij successor in vita ipsius disertis verbis scripsit, dedisse sanctum Hilarium epistolam ad Apram filiam, & totum argumentum epistolæ descripsit, vt non sit dubium, hanc ipsam quæ extat epistola, verè S. Hilarij esse, vt etiam hymnum adiunctum.

De epistolis ad Augustinum extra controuersiam est, eas non esse Hilarii Pictauiensis, sed Hilarij alterius multo recentioris: nam & Pelagiani, de quibus in illis epistolis agitur, post Hilarij obitum exorti sunt, & ipse Augustinus ad quem scribuntur, post Hilarij excessum Christianus factus est.

Pari ratione carmen in Genesim Hilarij esse non potest, cum ad Leonem Papam scriptum sit: sed etsi hoc carmen non sit Hilarij, tamen constat ex Concilio Toletano 4. can. 12. hymnos aliquot S. Hilarij cani in officio Ecclesiastico.

De libris duobus, de Patris, & Filij vnitate, & de essentia Patris, & Filij, non omnino certus sum, Hilarij an alicuius alterius sint: nam S. Hiero-

I 2 nymus

nymus horum librorum non meminit; & in posteriore inuenitur fragmentum valde magnum ex lib. 8. de Trinitate: quæ sunt argumenta, quod libri isti non sunt Hilarij, sed alterius, qui Hilarium imitari voluerit. Libri certè graues sunt, & docti, & Hilarij spiritu & eloquentia non indigenti.

Vna superest quæstio, an liber primus aduersus Constantium Imp. sit scriptus ipso Constantio viuento, an post eius mortem. Sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. dicit, vnum librum scriptum esse Constantio viuento, alterum post eius obitum: & nisi is, qui primus nunc extat, sit scriptus Constantio mortuo, nullus erit illo mortuo scriptus: nam alij duo citra controuersiam scripti sunt viuento Constantio. Erasmus hoc argumento ductus, primum librum existimat scriptum esse post obitum Constantij. Cardinalis Baronius tomo tertio Annalium pag. 714. & 715. contendit omnes tres libros scriptos esse viuo adhuc Imperatore Constantio, & librum, quem sanctus Hieronymus testatur post obitum Constantij scriptum, non extare: & rationem adducit, quia sanctus Hilarius in hoc libro scribit se per hanc liberrimam confessionem tendere ad martyrium, & animat alios ad martyrium per eandem libertatem loquendi. [Ponamus, inquit, animas pro ouibus, quia fures introierunt, & Leo sæuiens circumit. Ad martyrium per has voces exeamus, quia Angelus Satanae transfigurauit se in Angelum lucis. Clament pastores, quia mercenarii fugerunt.] At si iam persecutor erat mortuus, ridicula videretur Hilarij iactantia. Deinde scribit, se ita loqui cum Constantio, vt Io. Baptista loquebatur cum Herode: At Ioannes Baptista Herodi viuenti, non mortuo, dicebat: [Non licet tibi habere uxorem fratris tui.] Præterea ipse Hilarius describit tempus, quo hunc librum scripsit, & dicit, ante annos quinque missos fuisse in exilium, Paulinum, Eusebium, Luciferum, Dionysium: at illi in exilium pulsi sunt anno 19. Constantii, tempore Concilij Mediolanensis: ergo scripsit Hilarius librum illum anno Constantii 24. quo anno Constantius viuebat. Obiit enim ad initium anni 25. Sed fortasse possunt hæ sententiæ conciliari, si dicamus, Hilarium scripsisse librum illum ex Gallia, cum putaret, Constantium adhuc viuere, sed verè mortuus esset. constat enim ex Sulpitio, in secundo de sacra historia, & ex S. Hieronymo in Chronico, & ex ipso Card. Baronio, sanctum Hilarium rediisse in Galliam, paulo antequam Constantius moreretur: & quia res in tam remota regione gestæ continuò resciri non possunt, facile concurrere potuit finis scriptionis Hilarij, cum fine vitæ Constantii. Itaq; immeritò Erasmus in annotationibus marginalibus irridet Hilarium, quasi Constantio minetur audacter, sed post mortem eius.

De

De Gregorio Batico, & Sebadio Agennensi.

Gregorius Baticus in Hispania, & Sebadius, sine Phegadius, siue Phebadius Agennensis in Gallia, eodem tempore, quo S. Athanasius, & S. Hilarius, aduersus Arianos librum quisque suum edidit. Meminit horum auctorum & librorum S. Hieronymus in libro de Script. Eccles. & libri ipsi nunc extant in Bibliotheca S. Patrum tomo 4. Phegadij verò miræ laudes extant apud Sulpitium lib. 2. hist.

De Paciano Episcopo Barchiononensi. 360.

Pacianus Episcopus Barchiononensis obiit Theodosio imperante: & scripsit epistolas tres contra Nouatianos, quarum meminit S. Hieronymus in libro de Script. Eccles. Nunc verò in Bibliotheca S. Patrum, & seorsim in editione Romana anni Dom. 1564. non solum extant tres illæ epistolæ, sed etiam parænesis eiusdem Paciani ad pœnitentiam, & libellus de baptismo. Neque aliquid occurrit, vnde de eorum librorum auctoritate dubitari possit.

De Didymo Alexandrino. 361.

Didymus Alexandrinus cæcus à prima ætate dictauit opera plurima, & nobilissima, teste S. Hieronymo in lib. de Script. Eccles. Nunc solum extat liber de Spiritu sancto inter opera S. Hieronymi, quoniam eum librum idem S. Hieronymus Latinitate donauit: & expositio in epistolas canonicas in Bibliotheca S. Patrum tomo 9. extat etiam liber contra Manichæos apud Henricum Canisium tomo quinto antiquæ lectionis. Claruit sub Valentiniano & Valente Principibus. In eo reprehenditur ab ipso etiam S. Hieronymo, eius alioqui admiratore, quòd Origenis errores secutus sit. Vide Apologiam aduersus Ruffinum.

De S. Optato Mileuitano. 365.

Sanctus Optatus Mileuitanus Episcopus eodem tempore floruit: & Segregios septem libros aduersus Donatistas edidit. S. Hieronymus in lib. de Script. Eccles. sex libros ab Optato scriptos fuisse dicit: sed nunc septem numerantur, neque septimus dissentit à cæteris. Facile fuit in librum S. Hieronymi irrepsisse errorem in numeris.

De Tito Bostreno. 365.

Titus Bostrorum Episcopus vixit Imperatore Iuliano, sed obiit sub Valente, ut S. Hieronymus testatur in libro de Script. Eccles. Scripsit egregios libros contra Manichæos, è quibus tres cum argumento quarti, editi sunt Ingolstadij anno 1604. ab Henrico Canisio, tomo quinto antiquæ lectionis. Extant etiam eiusdem Titi commentaria in Matthæum, & Lucam, impressa cum aliis quibusdam Ingolstadij apud Sartorium. Obseruandum est autem Commentaria in Matthæum, & Lucam non posse esse huius Titi; quoniam auctor horum commentariorum passim citat Chrysostomum, Cyrillum Alexandrinum, & Pelusiotam, qui puerierant cum Titus moreretur.

De S. Cyrillo Hierosolymitano. 365.

Sanctus Cyrillus Hierosolymæ Episcopus sub Constantio Episcopus factus, ac sæpe de sede eiectus, & sedi restitutus, tandem Theodosio Imperante obiit. Scripsit in adolescentia Catecheses, quæ nunc Latine & Græcè extant. Fertur etiam eius epistola ad Constantium de apparitione Crucis: cuius epistolæ S. Hieronymus in libro de Script. Eccles. non meminit; sed nihil est cur improbetur.

De Apollinario. 365.

Apollinarius Laodicens Episcopus vixit à tempore Constantij Imp. usque ad Theodosium seniore. Vir fuit magis peritus Poeticæ, & Rhetoricæ, quàm Theologiæ: ideo in errores grauissimos incidit, atque in eum potissimum, quòd in Christo non esset anima rationalis. Scripsit innumerabilia, teste S. Hieronymo, in libro de Script. Eccles. & S. Basilio epist. 71. vbi dicit, Apollinarem fuisse nimis promptum ad scribendum, & mundum totum libris suis repleuisse, sed libris parum consideratè scriptis. Nunc solùm extant Psalmi Dauidis ab ipso carmine heroico descripti, & Parisiis impressi, ann. 1580.

De S. Ephrem Syro. 365.

Sanctus Ephrem Diaconus Edessenus obiit sub Valente Principe, scripsitque plurima opera, quæ teste S. Hieronymo in libro de Script. Eccles. in Ecclesiis post lectionem scripturarum publicè legi solebant. Editæ sunt Colonia anno 1547. Multa opera S. Ephrem, magis pia quàm docta. Sed multo plura Romæ à Gerardo Vossio, partim anno 1589. par-

tim

tim anno 1593. Sed non vacauit mihi legere, nisi sermones aliquos de compunctione, & pœnitentia, & de S. Cruce, & passione Domini, & de S. Deipara, & alia quædam; ideo iudicare nequeo an sint omnia verè S. Ephrem opera, an supposititia aliqua sint admixta.

De S. Basilio. 370.

SANCTUS Basilius magnus Archiepiscopus Cæsariensis in Cappadocia, Valente imperante floruit, & sub Gratiano obiit, vt S. Hieronymus testatur in lib. de Script. Eccles. Opera eius præclarissima sunt, & quatuor tomis continentur in editione Basileensi anni 1540.

Tomi primi hæc sunt:

In opificium sex dierum homiliae	11
In Psalmos homiliae	17
Variorum argumentorum homiliae	28

Tomi Secundi.

De Virginitate lib.	2
De Paradiso,	1
Contra Eunomium libri	3
Contra Sabellianos & Arianos lib.	1
De Spiritu Sancto,	1
De libero arbitrio,	1
De Baptismate,	2

Tomi Tertij:

Sermones ascetici,	7
De Iudicio Dei,	1
De Confessione fidei,	1
Moralium Summæ,	80
Quæstiones fusè explicatæ,	55
Quæstiones compendio explicatæ,	313
Constitutiones Monasticæ.	

Quarti Tomi:

Epistolæ Basilij, & Gregorij Theologi,	180
Epistola ad Chilonem de vita solitaria.	
Aliæ eiusdem epistolæ.	
Oratio aduersus eos qui calumniantur, quòd tres Deos dicimus.	

Observatio in Opera S. Basilij.

IN primo tomo ponuntur homiliae vndecim de opificio sex dierum: sed nouem tantum censentur à nonnullis esse Basilij, quia sanctus

Hieronymus nouem tantum meminit. Duæ postremæ tribuuntur Gregorio Nysseno, qui opus Basilij imperfectum perficere studuit. Sed falli videntur, qui decimam & vndecimam homiliam Gregorio tribuunt, & Basilij esse negant: nam ipse Gregorius in libro suo de opere sex dierum extremo dicit quidem in supplementum operis Basilij composuisse se librum de opificio hominis, sed non duas homilias: & liber ille extat inter opera Gregorij Nysseni, sed diuersus omnino ab illis duabus homiliis Basilij. Scribit S. Hieronymus in libro de Script. Eccles. homilias Basilij de opere sex dierum, esse nouem: sed hoc dicit quia Basilius nouem tantum initio scripsit; sed postea addidit alias duas, quarum initium est, [Veteris debiti solutionem, &c.] Vide infra in obseruatione in opera Gregorij Nysseni.

In secundo tomo ponitur liber vnus de Paradiso: sed in editione Antuerpiensi anni 1568. ponuntur homiliae quatuor.

Item in secundo tomo ponuntur libri tres contra Eunomium: sed in editione Antuerpiensi, libri quinque: & quamuis duos vltimos libros Erasmus sustulerit, vt indignos Basilio: alij tamen Basilio non indignos censent.

In tertio tomo sunt quaestiones compendio explicatae, quæ non sunt indubitatae. Nicephorus enim lib. 9. cap. 16. & lib. 13. cap. 29. & Sozomenus lib. 3. cap. 13. dicunt, à multis tribui Eustathio Sebasteno Ascetica Basilij: id quod de quaestionibus compendio explicatis intelligendum videtur: nam q. 1. & 95. videtur damnare traditiones, quas Basilius acriter defendit in libro de Spiritu sancto cap. 27. item q. 4. & 293. videtur tollere de medio discrimen peccati mortalis, & venialis: quod certè S. Basilio tribui non potest. Additur etiam in editione Antuerpiensi Commentarius S. Basilij in 16. capita Isaia Prophetæ: & alia quædam minutiora, tum in ea editione, tum in aliis adduntur.

De Andrea Episcopo Cæsareæ.

ANdreas Episcopus Cæsareæ Cappadociæ vir doctus scripsit commentaria in Apocalypsim, quæ extant in Bibliotheca S. Patrum tomo primo editionis secundæ. Quando vixerit non est omnino certum: sed hoc loco eum posuimus, quia post S. Basilium Episcopus Cæsariensis fuit, eumque sæpe citat, & omnium consensu antiquus scriptor habetur: ex quo Arethas Cæsariensis compendium suum decerpfit in Apocalypsim.

De S. Gregorio Nazianzeno. 70.

Sanctus Gregorius Episcopus Nazianzenus, cognomento Theologus, S. Basilij æqualis & studiorum comes, floruit sub Valente, & anno 11. Theodosij obiit, teste sancto Hieronymo de Script. Eccles. Multa scripsit, in quibus sapientiam cum eloquentia mirificè copulauit. Quæ extant Colonia edita, anno Domini 1570. hæc sunt:

Libri scripti soluta Oratione:

Apologetici lib.	4
Orationes ad diuersos,	3
Orationes funebres,	7
Oratio in laudem Heronis Philosophi,	1
Orationes de pace,	3
Orationes siue libri de Theologia,	5
Orationes in Iulianum Imp.	2
Ad Clidonium epistolæ,	2
Orationes in dies festos,	7
Tractatus de fide,	1
Tractatus de fide Nicænæ Synodi,	1
Orationes variorum argumentorum,	17
Ad Virginem exhortatio,	1
Metaphrasis in Ecclesiastem,	1
Epistolæ,	80

Carmina.

Tragœdia, Christus patiens,	1
De rebus suis,	2
De variis argumentis veteris & noui Testamenti,	9
De Virginitate insigne carmen,	1
De præceptis à Virgine seruandis,	1
Spiritualia epigrammata,	13
Sententiarum spiritualium carmine scriptarum libri	3

Observatio in opera S. Gregorij.

Oratio in laudem Heronis Philosophi, debet inscribi, in laudem Maximi Philosophi, vt testatur sanctus Hieronymus in libro de Script. Eccles. in Gregorio Nazianzeno, vbi reprehendit eos qui mutauerunt nomen Maximi in nomen Heronis.

Metaphrasis in Ecclesiastem non est Gregorij Nazianzeni, sed Gregorij Thaumaturgi, vt supra ostendimus. Tragœdia, [Christus patiens,] non videtur habere grauitatem solitam Nazianzeno, præsertim cum describitur eiulatus matris Christi, quæ prudentissima & constantissima erat.

Sanctus Damasus Romanus Pontifex anno sexto Theodosij obiit, & scripsit de Virginitate, & alia, quorum meminit S. Hieronymus in libro de Script. Eccles. Sed vera eius scripta non extant, exceptis paucis epistolis, quarum aliquæ sunt inter epistolas S. Hieronymi, aliquæ in historia Theodoret lib. 2. cap. 22. & lib. 5. cap. 10. & 11. Tribuitur sancto Damaso liber de vitis Pontificum, qui extat in primo tomo Conciliorum: sed liber ille est Anastasij Bibliothecarij, non Damasi, ut notum est.

De Faustino Diacono. 367.

Faustinus Diaconus vixit tempore Damasi Pontificis, & bis schismaticus fuit, semel in schismate Ursicini contra Damasum; & iterum in schismate Luciferianorum, ut testantur Gennadius de viris Illustribus, & Card. Baronius tomo 4. Annalium ad annum Damasi I. & Syricij IV. placuit tamen eum in hoc Catalogo ponere, quoniam scripsit ad Flacillam Imperatricem libros septem contra Arianos satis eruditos, qui extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tom. 4. edit. 2.

De Sancto Epiphanio. 370.

Sanctus Epiphanius Salaminæ Cypri Episcopus floruit sub Valente, Gratiano, & Theodosio Augustis. Scribit sanctus Hieronymus in libro de Script. Eccles. Epiphanium anno quattodecimo Theodosij adhuc superfuisset, & in extrema etiam senectute libros scripsisse.

Opera eius hæc extant:

Opus panarium contra omnes hæreses, quæ tunc ad octoginta numerabantur.

Liber inscriptus Ancoratus.

Anacephalæosis, siue summa panarij.

De mensuris & ponderibus liber.

Historia brevis de Prophetarum vita.

Ad Ioannem Episcopum Hierosolymitanum epistola, à sancto Hieronymo Latinitate donata.

De his operibus nulla dubitatio est.

Dicitur Epiphanius scripsisse vitam S. Hilarionis: sed ea non extat.

Ad finem epistolæ ad Ioannem Hierosolymitanum videtur aliquid additum ab Iconoclastis: de qua re vide controuersias nostras lib. 2. de Sanctis cap. 9.

De Philone Carpathio. 374.

PHilo Carpathius à S. Epiphanio Episcopus ordinatus est, vt in vita S. Epiphaniij legitur. Scripsit Commentaria in Cantica canticorum, quæ extant in primo tomo Bibliothecæ sanctorum Patrum, secundæ editionis. Sed videntur multa inserta ex Commentario S. Gregorij Papæ in cantica, quæ cum reliqua explicatione non multum cohærent.

De sancto Ambrosio Mediolanensi. 374.

SANCTUS Ambrosius Episcopus Mediolanensis, vir planè sanctissimus, & doctissimus, Gratiano & Theodosio Imperatoribus floruit. Obiit anno tertio post excessum Theodosij, qui erat trecentessimus nonagesimus septimus ab aduentu Saluatoris; ex Card. Baronio.

Opera eius in editione Parisiensi, anni Domini 1549. qua ego utebar cum hæc scriberem, hæc sunt:

Tomi Primi:

De Officiis, lib.	3
De Virginibus,	3
Ad Virgines exhortatio,	1
Institutio Virginis,	1
Ad Virginem deuotam,	1
Ad Virginem lapsam,	1
De Viduis,	1
De Pœnitentia,	2
Exhortatio ad Pœnitentiam,	1
De Fuga seculi,	1
De bono mortis,	1

Tomi Secundi:

De Vocatione gentium, lib.	2
De fide ad Gratianum,	5
De Spiritu sancto ad eundem,	3
De fide contra Arianos,	1
De Incarnationis Sacramento,	1
De mysterio Paschæ,	1

Tertij Tomi.

Oratio funebris de obitu Valentiniani.	
Alia de obitu Saryri.	
De fide resurrectionis Oratio.	
Alia de obitu Theodosij.	
Epistolarum ad diuersos lib.	10
Conciones ad populum,	92

Exameron, lib.	6
De Paradiso	1
De Cain, & Abel,	2
De Noe, & Arca,	1
De Abraham Patriarcha,	2
De Isaac, & Anima,	1
De Iacob, & beata vita,	2
De Ioseph Patriarcha,	1
De benedictionibus Patriarcharum,	1
De Nabute Iesraëlita,	1
De Elia, & Ieiunio,	1
De Tobia,	1
De interpellatione Iob, & Dauid,	3
Apologia Dauid,	1
De Salomone,	1
De iis qui mysteriis initiantur,	1
De Sacramentis,	6
De dignitate Sacerdotali,	1
Precationes ante Missam,	2
Commentarii in Psalm. 1. 35. 36. 37. 38. 39.	
40. 43. 45. 47. 48. 61. & 118.	
Alia Dauid Apologia.	
De interpellatione Dauid.	

Tomi Quinti:

In Euangelium Lucæ, lib.	10
In omnes epistolas Sancti Pauli cōmentaria,	
De fide resurrectionis acephalus.	
Precationes pię.	
Hymni sacri.	
Canticum sanctorum Ambrosii & Augustini,	
quod incipit, [Te Deum laudamus.]	

Observatio in opera S. Ambrosij.

IN primo tomo, Liber ad Virginem lapsam non videtur esse S. Ambrosii: nam cap. 8. sic loquitur auctor, [Inhære pœnitentię vsque ad extremum vitę, nec tibi pręsumas ab humana die posse veniam dari: quia decipit te, qui hoc tibi polliceri voluerit: quę enim proprię contra Dominum peccasti, ab illo solo te conuenit in die Iudicii expectare remediũ.] Atqui hæc sententia Nouatianum errorem continet, & contra eam disputat S. Ambrosius in duobus libris de pœnitentia: quos libros indicat ipse

ipse cap. 8. lib. 2. à se fuisse compositos, dum describit, quo pacto à forensi negotio ad sacerdotium repente vocatus fuerat. Petrus quidem à Soro lect. 2. de necessitate confessionis libros duos de pœnitentia non audet affirmare esse S. Ambrosij : sed communiter S. Ambrosio adscribuntur.

In secundo tomo, libri de vocatione gentium, falsò tribuuntur S. Ambrosio, cùm manifestè S. Prosperi sint. Certè Ambrosij esse non possunt, cùm lib. 1. cap. 7. & lib. 2. cap. 8. disputet auctor aduersus Pelagianos, qui post mortem S. Ambrosij exorti sunt.

In tertio tomo certum est aliquas epistolas & aliquos sermones non posse esse Ambrosij. Nam in epist. 84. quæ est ad Demetriadem, mentio fit Pelagianorum, qui (vt paulo antè dixi) Ambrosio noti non fuerunt. Sunt etiam, qui epistolam 82. ad Vercellenses, S. Ambrosij esse negent, quòd in ea fiat mentio Venetiarum, quæ tempore S. Ambrosij nondum conditæ erant. Sed falluntur. nam per Venetias eo loco non intelligitur ciuitas Venetiarum, sed regio : coniunguntur enim Venetiæ cum Liguria, & Æmia : sic enim loquitur auctor in principio epistolæ [Ex omnibus Liguriæ, atque Æmiliæ, Venetiarumque vel cæteris finitimis Italiæ partibus, &c.]

Sermones, nonus, tricesimus septimus, & septuagesimus secundus inueniuntur etiam inter sermones S. Augustini. Item sermo sexagesimus nonus, qui est de sancto Eusebio Vercellensi Episcopo, & sermo septuagesimus tertius, qui est de sancto Cypriano, inueniuntur etiam inter sermones S. Maximi, sed verbis alicubi mutatis.

Sermones verò sequentes nempe 3. 14. 30. 31. 32. 44. 47. 50. 51. 52. 53. 54. 56. 57. 58. 60. 61. 62. 66. 71. 77. 78. & 82. sunt ad verbum inter sermones S. Maximi, vt planè iudicari non possit, vtrum Ambrosio, vel Maximo tribui debeant. Sed cuiuscunque sint, antiqui & Sancti auctoris sunt.

Sermo nonagesimus de passione B. Agnetis dubius redditur, quoniam sanctus Ambrosius lib. 1. de Virginibus significat, Beatæ Agneti ceruicem gladio amputatam. [Stetit, inquit, orauit, ceruicem inflexit.] At illius sermonis auctor scribit, B. Agneti ad palum alligatæ, vt combureretur, cùm flamma diuinitus extincta esset, iussu Aspalij iudicis gladio guttur fuisse perfossam.

Sermo quoque nonagesimus secundus de baptismo S. Augustini, longissimè distat à stilo & grauitate Ambrosij : neque vllò modo credibile est, quod in eo sermone dicitur, Ambrosium sæpe Deum orasse, vt eum à captionibus Augustini liberaret. Augustinus enim non disputando cum Ambrosio, sed eum concionantem audiendo, ad fidem Catholicam conuersus est, vt ipse idem testatur lib. 5. confess. cap. 13. & lib. 6. cap. 1.

In quarto tomo Apologia David posterior, & liber etiam posterior de interpellatione David, non videtur esse Ambrosij, tum quia stilus diuersus est, & iam antea scripserat Ambrosius Apologiam David, & libros tres de interpellatione, quorum tertius est de interpellatione David; tum quia auctor posterioris Apologiæ negat, adulterium David fuisse verum adulterium, & allegoricè interpretandum censuit: Ambrosius autem in vera Apologia sua peccatum adulterij confitetur, sed laudat pœnitentiam.

In Quinto tomo, sunt commentaria in epistolas S. Pauli, quæ à multis non creduntur Ambrosij; nec sine causa.

Primò, quia S. Augustinus, qui libenter & frequenter Ambrosij testimoniis utitur contra Pelagianos, ex his commentariis nulla testimonia petit.

Secundò, quia Pelagius ipse, qui Ambrosij testimonia S. Augustino obiiicere solet, ex his commentariis nihil obiiicit; cùm tamen in his commentariis sint non pauca, quæ Pelagij errores continere videntur, ut perspicuum est ex commentariis in epistolam ad Romanos.

Tertiò, quia auctor horum commentariorum multa exponit contra sententiam S. Ambrosij, quod planè perspiciet, qui conferre voluerit illud Philipp. 2. [Qui cùm in forma Dei esset:] explicatum in commentario huius auctoris, cum explicatione Ambrosiana in epist. 47. & lib. 2. de fide cap. 4. & illud 1. Timoth. 1. [Regi seculorum immortal:] explicatum in commentario huius auctoris, cum expositione Ambrosiana lib. 2. de fide cap. 1. & 3. & lib. 3. cap. 2.

Quartò, quia S. Augustinus lib. 4. contra duas epistolas Pelagianorum cap. 4. citat S. Hilarium in expositione illorum verborum ad Rom. 5. [in quo omnes peccauerunt:] & sententia, quam sanctus Augustinus citat, habetur totidem verbis in commentario huius auctoris: non igitur auctor huius commentarij, est Ambrosius, sed Hilarius aliquis. non est autem auctor huius operis S. Hilarius Pictaviensis, aut Hilarius Arelatensis: nam iste auctor vixit tempore Damasi, ut ipse testatur in Commentario ad caput 3. prioris ad Timotheum: tempore autem Damasi Hilarius Arelatensis, aut natus non erat, aut adolescens erat: sanctus autem Hilarius Pictaviensis obiit anno quinto Valentiniani Imp. ex Hieronymo in Chronico: annus autem quintus Valentiniani erat secundus Damasi: non est autem credibile, in extrema ætate tam ingens opus cudisse Hilarium; & stilus Hilarij cum stilo huius auctoris nihil simile habet: Hilarius verò Arelatensis post Damasi tempora floruit. Credibile igitur est auctorem horum commentariorum esse Hilarium Diaconum Romanum, qui Luciferi schisma propagauit, & libros etiam non paucos scripsit, ut sanctus Hieronymus testatur in dialogo contra Luciferianos extremo. Neque mirum est, hunc Hilarium
à sancto

à sancto Augustino, sanctum Hilarium vocari, cum nuncupatio Sancti, tunc satis communis fuerit Christianis, præsertim Ecclesiasticis.

Postremò accedit, quòd idem videtur esse auctor horum commentariorum, & quæstionum veteris & noui testamenti, quæ extant inter libros sancti Augustini: doctrina enim horum Commentariorum & illarum quæstionum, simillima est, vt notauerunt Censores Louanienſes in notis ad Augustinum: stilus videtur etiam esse idem, & ætas mirificè consentit: auctor enim illarum quæstionum quæst. 44. scribit, ab excidio Hierosolymæ vsque ad sua tempora fluxisse annos trecentos: quibus si addas annos à Natiuitate Christi vsque ad excidium Hierosolymæ, erunt omnes anni 372. vel 373. vt ex Chronico S. Hieronymi apparet. Hoc eodem tempore sedisse Damasum Pontificem, sub quo auctor horum commentariorum scripsisse se memorat in explicatione capitis primi epistolæ prioris ad Timoth. notissimum est.

Quòd si auctor horum commentariorum idem sit cum auctore illarum quæstionum, planè efficietur auctorem horum commentariorum non esse Ambrosium. Ambrosius enim nihil scripsit antequam Episcopus fieret, neque factus est Episcopus ante annum Dom. 374. vt Card. Baronius in Annalibus docet. Ille autem auctor cum scriberet, numerabat annum Dom. 372. vel 373. vt suprà diximus.

In eodem tomo sunt hymni sacri, ex quibus aliqui certò sunt Ambrosij, vt ille, [Deus creator omnium, Polique rector vestiens, &c. cuius meminit S. Augustinus lib. 9. confess. cap. 12. & ille, [Æterne rerum conditor, Noctem diemque qui regis, &c.] cuius meminit idem Augustinus lib. 1. Retract. cap. 21. Aliqui certò non sunt Ambrosij, vt ille, [Vexilla Regis prodeunt;] qui est Fortunati, & alij quidam, in quibus non seruatur ratio metrica, quæ Ambrosio notissima erat. eiusmodi est ille, [Optatus votis omnium Sacratuſ illuxit dies, Quo Christus mundi spes Deus Conscendit cælos arduos.] & ille, [Christe, qui lux es, & dies, Noctis tenebras deregis, &c.] Iti enim indigni videntur qui Ambrosio tribuantur. Canticum, [Te Deum laudamus,] Ecclesia in diuinis officiis, Ambrosij & Augustini canticum vocat: & extat Chronicum S. Dacij Episcopi Mediolanensis, qui Iustino imperante floruit, in cuius Chronici libro primo cap. 10. scribitur, completo baptismo S. Augustini, toto obstupesciente populo, repente canticum illud à sanctis Ambrosio & Augustino alternatim fuisse cantatum.

Præter opera suprà scripta, In editione Romana anni 1585. adduntur opera quædam S. Ambrosio adscripta, quamuis eius non sint, vt cōmentarius in Apocalypsim, & alia quædam: & rectè dicuntur ea opera non esse S. Ambrosij; ac præsertim explicatio Apocalypsis, cū auctor mētionē

faciat Longobardorum Italiam inuadentium: quæ inuasio diu post mortem S. Ambrosij contigit.

De S. Philastrio Brixienfi. 380.

Sanctus Philastrius Episcopus Brixiae, tempore S. Ambrosij vixit, vt S. Augustinus testatur initio libri de hæresibus ad Quod vult Deus: scripsit librum de hæresibus vsque ad sua tempora; qui liber extat in Bibliotheca S. Patrum secundò edita, tomo 4. Sed illud est obseruandum, multa à Philastrio inter hæreses numerari, quæ verè hæreses non sunt: proinde cum prudentia legendus est. Quod autem in hæresi 63. meminit anni Dom. 430. mendum est typographorum: nam ad eum annum hic auctor non peruenit.

De Idacio Claro. 380.

Idacius, siue Ithacius Clarus, Episcopus Hispanus, de quo multa Sulpitius in historia sacra, cum de Priscilliano agit: scripsit libros tres aduersus Varimandum Arianum, qui extant in Bibliotheca S. Patrum tomo 4. edit. 2. scripsit etiam Apologeticum aduersus Priscilliani hæreses, teste Isidoro de viris Illustribus cap. 15. quem librum extare non puto. Vixit circa annum Dom. 380. & in eo reprehensus, & punitus ab Episcopis fuit, quòd Priscillianum apud seculares Iudices accusauerit, & occidi curauerit.

De S. Gregorio Nysseno. 380.

Sanctus Gregorius Nyssenus Episcopus, S. Basilij frater, viuebat adhuc, & scribebat anno 14. Theodosij, teste S. Hieronymo lib. de Script. Eccles. Interfuit Concilio primo Constantinopolitano, & scripsit Symbolum fidei in ea Synodo editum, vt refert Nicephorus lib. 12. hist. cap. 13.

Eius opera ex editione Basileensi anni 1562, hæc sunt:

Epistola de nomine Christiani.

De Oratione Dominica. lib.

De octo beatitudinibus in cap. 5. Matth. 1.

Sermones, de Natiuitate.

De S. Stephano.

In sextum psalmum.

De octaua.

De Pascha.

De Christi Assumptione.

De

De Trinitate, & quòd Spiritus sanctus sit Deus.
De eo, Quòd non sint tres Dij.
De differentia essentia, & hypostaseos.
De fide Trinitatis.
In dictum Apostoli, Tunc ipse filius subiicietur ei.
De Dormientibus.
De Infantibus pramaturè raptis.
De Resurrectione Orationes 4.
De Assumptione Domini.
In dictum Domini [Quatenus fecistis vni ex minimis
his, mihi fecistis.]
De Anima & resurrectione disputatio.
De Trinitate contra Iudæos.
De sancto baptismo.
Orationes laudatoria in Basilium.
In 40. martyres.
In Pulcheriam.
In Placillam.
In Gregorium Neocæsariensem.
In Theodorum martyrem.
In Meletium.
De imagine, siue de creatione hominis, supplementum
exameron Basilij.
De philosophia, lib. 8
De vita Moïsis, 1

Prima observatio in opera S. Gregorij Nysseni.

Desse videntur in hoc librorum Catalogo libri in Eunomium, quorum meminit sanctus Hieronymus in libro de Script. Ecclesiast. Neque dici potest, contra Eunomium scriptum esse librum de Trinitate, &, Quòd Spiritus sanctus sit Deus: nam hic est libellus, non libri plures: & in hoc libello Eunomius ne nominatur quidem. Audio, ex Bauarica Bibliotheca depromptos Græcè libros duodecim contra Eunomium, eosq. Latinitate donatos à Patre Iacobo Gretsero nostro, de literis, & quod est longè amplius, de Ecclesia Catholica optimè merito. Hi sunt igitur libri, quos commemorat S. Hieronymus, & sibi ab ipso Gregorio lectos fuisse dicit.

Secunda Observatio.

Præter libros suprâ numeratos extât ex editione Parisiensi anni 1573.
In Ecclesiasten conciones octo.
In Cantica canticorum explanatio.
De perfecti hominis Christiani forma.

L

Cateche-

De Scriptoribus Ecclesiasticis

Catechetica Oratio, quæ dicitur magna.
 In eos, qui differunt baptisma.
 De fugienda fornicatione.
 In eos qui ægrè ferunt reprehensiones.
 In mulierem peccatricem.
 De Pauperibus amandis.
 De vera Virginitate.
 Ad Flavianum epistola.

Tertia Observatio.

Libri octo de Philosophia non videntur esse S. Gregorij Nysseni: nam in lib. 2. docet, animam non creari in corpore, sed ante corpus fuisse creatam; qui est error Origenis: & præterea totum hoc opus philosophicum est, & sapit Pelagianismum. Adde quòd hoc idem opus inuenitur in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo nono, ex editione secunda, sub nomine cuiusdam Nemefij Philosophi Christiani: eo solùm excepto, quòd apud Nyssenum diuiditur in octo libros: apud Nemesium est vnus liber diuisus in capita 45. & inscribitur, De homine, siue de anima. Hic autem Nemeseus, quando scripserit, ignoratur: sed quia nominatim refellit Manichæos, Apollinarem, & Eunomium, videtur vixisse, & scripsisse tempore S. Gregorij Nysseni, aut certè non antea.

Quarta Observatio.

Posset ab aliquo quæri, cur Gregorius scripserit de creatione hominis ad supplendum exameron Basilij, cum ipse Basilius suppleuerit opus suum, addens decimam & vndecimam homiliam, in quibus creationem hominis satis copiosè explicat. Respondemus, Basilium in duabus illis postremis homiliis absoluisse explanationem diuinæ scripturæ de opere sex dieŕum; sed non accuratè disputasse de tota structura corporis humani, imò verò solùm attigisse ea quæ ad oculos pertinent, vt ex illis cætera colligerentur. Itaque in homilia postrema apertè indicat, se non omnia dixisse, quæ dici potuissent, cum ait, [Si mihi tantùm superesset otij, vt tibi hominis structuram demonstrare possem, ex te ipso sanè disceres sapientiam Dei circa te.] Gregorius igitur ex his & aliis Basilij verbis occasionem accepit scribendi libri de creatione hominis, libri, inquam, longissimi, in quo suppleret ea quæ Basilius omisit, de voce, de auribus, de manibus, de aliis denique membris, vel sensibus, quæ structuram humani corporis admirabilem reddunt.

Quinta

Quinta Observatio.

Hæretici, qui peregrinationes ad loca sancta reprehendunt, nituntur maximè Oratione quadam valdè prolixa sancti Gregorij Nysseni, quam totam referunt Magdeburgenses centuria quarta cap. 10. Sed eam orationem non inuenimus hætenus inter opera S. Gregorij Nysseni. Neque argumenta, quæ inde colligunt hæretici, aliquid probant, ut nos apertè ostendimus in controuersis lib. 3. de Sanctis cap. 8.

De Amphilocho. 380.

Amphilocheus Iconij Episcopus S. Gregorij æqualis, quem S. Hieronymus in epistola ad Magnum, parem doctrina sacra & prophana facere videtur Basilio, & Gregorio Nazianzeno, cum de his tribus viris dicit, non facilè iudicari posse, quid in illis primum admirari debeas, eruditionem seculi, an scientiam scripturarum.

Scripsit librum de Spiritu sancto, & homilias non paucas: de priore libro testis est sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccl. De homiliis testis est Theodoretus, qui eas in dialogis frequenter citat.

An hoc tempore extet liber de Spiritu sancto, & homiliæ, quas Theodoretus citat, equidem certò scire non potui.

Extat quidem sub nomine Amphilocheij vita S. Basilij Magni, sed haud dubiò falsa, vel supposititia. Primum enim narrat ille auctor Basilium factum Episcopum ante mortem Iuliani. Quod repugnat historiis, & ipsi S. Gregorio Nazianzeno in oratione de S. Basilio. Deinde narrat auctor, sanctum Basilium ostensum fuisse per reuelationem Eusebio Cæsariensi, cum antea eum non nosset. Quod etiam falsum esse certum est, ex eo, quòd Nazianzenus scribit, Eusebium cum Basilio de Episcopatu contendisse, & ea de causa inimicum Basilio factum. Tertiò constat, sanctum Basilium obiisse anno ultimo Valentis Imper. & octo annis Episcopatum administrasse: ex Gregorio Nazianzeno, & aliis: proinde Episcopum factum anno sexto Valentis: at iuxta supposititium Amphilocheium, Basilium, vel sedisset annis quindecim, vel antè mortuus esset, quàm Episcopus fieret, si viuente Iuliano iam Episcopus erat.

Omitto multa alia, quæ perperam narrantur in illa vita tum de Libanio, tum de aliis.

De S. Hieronymo. 390.

Sanctus Hieronymus presbyter & Ecclesiæ doctor floruit anno quartodecimo Theodosij, ut ipse de se testatur in libro de Script.

Eccles. extremo. Obiit Honorio imperante anno Domini 412. ætatis suæ anno 91. ex Chronico S. Prosperi, vel anno Dom. 420. ætatis anno 78. ex Annalibus Card. Baronij. Opera sancti Hieronymi nouem tomis continentur in editione Lugdunensi anni 1530. In editione vetò Romana anni 1565. & 1572. Mariani Victorij idem est tomorum numerus, sed quæ prior editio coniecerat in quartum tomm, editio posterior coniecit in octauum, & nonum: & quæ editio prior collocauerat in tomis quinto, sexto, septimo, octauo, & nono: posterior collocat in quarto, quinto, sexto, & septimo. Nos sequemur ordinem editionis posterioris, quæ ab erroribus Erasmi purgata est.

Igitur in primo tomo hæc opera insunt.

Primi Tomi:

Epistolæ hortatoriæ, vt plurimum, 42.

Ad Heliodorum.

Ad Rusticum.

Ad Lætiam.

• Ad Saluinam.

Ad Ageruchiam duæ.

Ad Paulinum.

Ad Paulam & Eustochium nomine Marcellæ.

Ad Marcellam tres.

Ad Paulum Concordiensem.

Ad Theophilum Alex.

Ad Castrutium.

Ad Exuperantium.

Ad Iulianum Diaconum.

Ad Virgines Hermonenses.

Ad Ruffinum.

Ad Chromatium & alios.

Ad Antonium.

De vitando suspecto contubernio.

Ad Sabinianum Diaconum.

Ad Nepotianum.

Ad Florentium duæ.

Ad Demetriadem.

Ad Furiam.

Ad Gaudentium.

Ad Celantium.

Ad Eustochium duæ.

Ad Lucinium.

Ad Abigaum.

Ad Iulianum.

Ad

Ad Castorinam.
Ad Theodosium Monachum.
Ad Augustinum.
Ad Nicæam Diaconum.
Ad Chrysogonum.
Ad Rusticum.

In eodem tomo sunt epistolæ laudatoriæ, siue funebres, num. 12.

In Nepotianum.	In Lucinium.
In Marcellam.	In S. Paulum.
In Blefillam.	In Malchum.
In Asellam.	In Fabiolam.
In Leam.	In S. Hilarionem.
In Paulam.	In mulierem septies ietam.

Denique ad finem primi tomi est liber de Script. Ecclesiast. siue de viris Illustribus.

Observatio in primum tomum.

In hoc primo tomo nihil est, de quo meritò dubitari possit.

Secundi Tomi.

In 2. Tomo libri sunt contra hæreticos, vel calumniatores.

Aduersus Heluidium, liber 1.
Aduersus Iouinianum, lib. 2.
Apologia pro libris in Iouinianum.
Apologeticum ad Domnionem.
Ad Pammachium pro ijsdem libris.
Aduersus Vigilantium ad Riparium epistola.
Aduersus Vigilantium, liber 1.
Ad Marcellam aduersus Montanum epistola.
Aduersus Luciferianos Dialogus.
Ad Auitum contra Origenem.
Ad Ioannem Hierosolymitanum Origenistam.
Ad Pammachium de erroribus Io. Hierosol.
Ad Theophilum contra eundem Ioannem.
Apologiæ aduersus Ruffinum, lib. 3.
Ad Ctesiphontem aduersus Pelagium.
Aduersus Pelagianos, lib. 3.
Ad diuersos diuersorum argumentorum epistolæ triginta: nec-
non epistolæ Epiphaniij, Theophili, & Augustini.
Ad Hieronymum epistolæ octo.

Observatio in secundum Tomum.

In hoc etiam tomo nihil est dubium, vel supposititium.

Tertij Tomi.

In tomo tertio sunt præfationes, & quæstionum explicationes.

Ad Paulinum de libris diuinæ scripturæ.

Præfationes in Pentateuchum.

In Iosue.

In Ecclesiastem.

In Libros Regum.

In Cantica.

In librum Paralip. 2.

In Isaiam.

In Esdram.

In Hieremiam.

In Tobiam.

In Ezechielem.

In Iudith.

In Danielelem.

In Esther.

In 12. Prophetas.

In Iob.

In quatuor Euangelia.

In Prouerbia.

Sequuntur in eodem tomo explicationes quæstionum à diuersis propositarum.

A Damaso.

A Sophronio.

A Dardano.

Ab Hedibia.

A Vitali.

A Principia Virgine.

Ab Amando.

A Fabiola.

A Minerio, & ab Alexandro.

A Ruffino.

A Cypriano.

A Sunia, & Fretella.

A Paula Urbica.

Ab Algasia.

Ab Euagrio.

A Paulino.

A Marcella.

A Desiderio.

Denique sunt in eodem Tomo.

Traditiones, siue quæstiones Hebraicæ.

In Genesim.

In libros Regum.

In libros Paralipomenon.

Item libri, de locis Hebraicis, & de nominibus Hebraicis, quæ in omnibus libris testamenti veteris & noui occurrunt.

Observatio in Tomum tertium.

In hoc tomo nihil est, de quo dubitetur, exceptis quæstionibus in libros Regum, & in libros Paralip. Sanctas enim Hieronymus in lib. de Script. Eccles. extremo, testatur, se scripsisse traditiones, siue quæstiones Hebraicas in Genesim, loca Hebraica, & nomina Hebraica: & de traditionibus, siue quæstionibus Hebraicis in libros Regum, & in libros Paralip. nihil dicit: præterea in quæstionibus Hebraicis in Genesim adscribit idem Hieronymus passim verba Hebraica; in quæstionibus autem in libros Regum, & Paralip. nonnisi semel, aut iterum id facit. Denique grauior videtur scriptio illa in Genesim, quam ista in libros Regum, & Paralipomenon, sed cuiuscunque sit hoc opus, non magni refert.

Quarti

Quarti Tomi.

In 4. tomo sunt commentaria in quatuor Prophetas maiores, & Threnos Hierem.

Quinti Tomi.

In quinto tomo sunt commentaria in Ecclesiastem: & in duodecim Prophetas minores.

Sexti Tomi.

In tomo sexto commentaria in Matthæum, In epistolas ad Galatas, ad Ephesios, ad Titum, ad Philemonem. Liber Didymi de Spiritu sancto à Hieronymo Latinus factus.

Observatio.

In his tribus tomis omnia sunt legitima, & certa, quod attinet ad auctorem, excepto Commentario in threnos Hieremiæ, qui videtur esse potiùs Rabani, quàm Hieronymi: habetur enim inter opera Rabani, & inveniuntur in eo sententiæ aliquæ ex sancto Gregorio decerptæ.

Post Commentarium in Matthæum, sequebatur Commentarium in Marcum; quod Marianus prudenter omisit, quia auctor ostendit, se neque Græcæ linguæ neque Hebraicæ fuisse peritum: & in explicatione cap. 14. & 15. multa scribit inepta & falsa.

Septimi Tomi.

In tomo septimo Commentaria in Psalmos omnes.

Versio S. Hieronymi ex Hebræo.

Observatio.

De Commentarijs in psalmos obscura quæstio est: scripsit sanctus Hieronymus in psalmos septem, videlicet in psal. 14. 15. 16. 17. 18. 19. & 20. ut ipse testatur in lib. de Script. Eccles. Deinde scripsit in psal. 44. 89. & 126. 26. ut notum est ex Epistolis eius ad Principiam, ad Cyprianum, & ad Marcellam. Scripsit denique Commentariolos in omnes Psalmos, ut ipse idem testatur in Apologia prima contra Ruffinum. Certum est primos tractatus in psalmos septem, periisse: non minùs certum est, explicationem trium psalmorum, esse sancti Hieronymi, & extare inter epistolas. De Commentariolis quæstio est, an sint ista Commentaria, quæ sub nomine sancti Hieronymi extant in hoc septimo tomo. Quòd enim sint ista ipsa Commentaria, quæ nunc extant, probari potest, primò ex eo, quòd sanctus Hieronymus in Apologia prima contra Ruffinum, scribit, se in Commentariolis illis vertisse verba Hebraica, nasssecubar,] quæ habentur in secundo Psalmo, [adorate filium,] eadem autem verba in interpretatione Psalterij de Hebræo in Latinum, vertisse, [adorate purè:] & vtranque lectionem defendit. Atqui in istis Commentarijs, de quibus agitur, inuenitur, [adorate filium:] & in interpretatione ex Hebræo inuenitur,] adorate purè:] igitur sicut interpretatio Psalterij ex Hebræo, quæ extat,

est sancti Hieronymi; ita & commentaria quæ extant, eiusdem sunt Hieronymi. Deinde probati potest alio simili argumento ex sancto Augustino: sanctus enim Augustinus in epistola ad Fortunatianum citat verba sancti Hieronymi exponentis Psalmum nonagesimum tertium: & verba illa omnia inueniuntur in Commentario isto, vt non videatur posse esse dubium, quin sanctus Augustinus citauerit Commentaria ista sub nomine sancti Hieronymi. Accedit tertium argumentum ex testimonio sancti Gregorij, qui explicans verba illa Psal. quarti penitentialis, [Cor contritum, & humiliatum Deus non despiciet:] allegat sanctum Hieronymum exponentem eundem locum: & expositio illa in his Commentarijs inuenitur: proinde testimonio sancti Gregorij, hæc ipsa Commentaria sancti Hieronymi esse videntur. Contra tamen sunt argumenta non minùs probabilia. Nam hic auctor in explicatione Psal. sextidecimi, disertis verbis citat Eucherium: Eucherium autem, qui ex scriptis notus est, multis annis sanctus Hieronymus præcessit: neque in libro de Script. Eccles. vllius Eucherij sanctus Hieronymus meminit, cum tamen nullum ferè prætereat ex maioribus vel æqualibus suis. Deinde hic idem auctor in explicatione Psal. 108. scribit, suo tempore fuisse annum quadringentesimum ab excidio Hierusalem, in quo cæpit vltima captiuitas Iudæorum: excidium autem Hierusalem contigit anno quadragesimo secundo post passionem Domini, vt idem auctor ibidem affirmat: quibus annis si addamus annos triginta tres vitæ Christi, erunt omnes simul anni 475. Igitur auctor horum Commentariorum viuebat anno Domini 475. Atqui sanctus Hieronymus obiit anno Domini 422. vt suprâ dictum est. Accedit tertium argumentum, quod hic auctor in explicatione Psal. 86. dicit, illa verba, [Nunquid Sion dicet homo;] esse ex Hebraica veritate: & tamen in translatione Psalterij ex Hebræo sanctus Hieronymus vertit, [Ad Sion dicetur homo:] & verè sic est in Hebræo, vt videatur auctor horum Commentariorum non calluisse linguam Hebraicam, ac per hoc non esse Hieronymum, qui eius linguæ, sine controuersia, peritissimus erat. Ac (vt omittam alia multa) S. Hieronymus in Apologia prima contra Ruffinum scribit, se Commentariolos confecisse in Psalmos: auctor autem horum Commentariorum in quorundam Psalmorum explicatione longissimas disputationes vel cohortationes adiungit. Vide Commentaria in Psal. 81. 86. 32. 133. & secundam expositionem Psal. 119. quæ habetur ad finem vltimi tomi: isti enim Psalmi breuissimi sunt, & Commentaria habent fusissima. Ego igitur (si mihi liceat sententiam meam exponere) existimo, Commentaria, de quibus agimus, verè esse sancti Hieronymi, sed non pura. Videtur enim aliquis longè posterior scriptor adiunxisse multa de suo: quod idem accidit versioni Scripturarum ex Hebræo, quam habemus in editione vulgata: est

ta: est enim versio ipsa sancti Hieronymi, exceptis Psalmis, in editione vulgata, sed multis additis, ut ostendi in Controuersis, l. 2. de Verbo Dei, c. 9. extremo: sic igitur Commentaria ista Hieronymi sunt, sed aucta ab aliquo, qui multa inseruit ex Hilario, ex Ambrosio, ex Ruffino, & ex Augustino; & qui etiã adiecit cohortationes, siue conciunculas, quæ habentur interdum ad finem: & qui ista adiecit, videtur vixisse anno Domini 475. ut etiã facile Eucherium citare potuerit. Atque ex hac obseruatione soluitur omnia argumenta, quæ nos paulo antè adduximus, quæque ab aliis Scriptoribus adducuntur. Illud vnum videtur solui non posse, quod hic auctor dicat, secundum Hebraicam veritatem haberi in Psal. 86. [Nunquid Sion dicet homo.] Respondemus tamen, vocem illam, (Hebraicam,) irrepsisse in textum, scilicet alicuius temeritate, & omnino abradendam esse: auctor enim dixerat, alicubi legi, [Mater Sion,] alicubi, [Nunquid Sion:] & addidit, in textu Græco haberi μητι, id est, [nunquid,] sed ab aliquo mutatum est in μητηρ, id est, [mater:] & se velle utroque modo exponere: & cum exposuisset, [Mater Sion,] addit, exponamus nunc secundum Hebraicam veritatem, quæ habet, [Nunquid Sion:] vbi illud, Hebraicam, superuacaneum est: & legendum videtur, exponamus nunc secundum veritatem, quæ habet, [Nunquid Sion.] Illud enim [mater Sion] non est secundum veritatem Græci textus, sed secundum corruptionem: in illis enim Commentariis sanctus Hieronymus exponit Psalterium secundum versionem Græcam 70. Interpretum, non secundum versionem ex Hebraico.

Octauæ Tomi.

In tomo octauo hæc sunt:

In Iob Commentaria Bedæ.

In Prouerbia Commentaria Bedæ.

In Cantica Homiliæ Origenis.

In omnes Pauli epistolas Commentaria falso attributa Hieronymo.

Obseruatio.

Rectè Marianus Victorius Commentaria in Iob non tribuit sancto Hieronymo, sed Bedæ: nam in extremo volumine scribit auctor, se scripsisse in gratiam Vesterij: Vesterium autem Episcopum fuisse in Anglia tempore Bedæ, ex historia eiusdem Bedæ manifestè colligitur.

Rectè quoque Commentaria in Prouerbia tribuuntur Bedæ, non autem Hieronymo: siquidem in caput 21. & 31. citatur sanctus Gregorius Papa: & in capite 30. citatur nominatim sanctus Hieronymus.

Commentaria in omnes Epistolas, non solum non sunt Hieronymi,

sed, quod magis mirum est, Pelasij hæresiarchæ sunt. Nam sanctus Augustinus, lib. 3. de peccatorum meritis, & remis. cap. 1. dicit se legisse Commentaria Pelagij breuia in omnes epistolas Pauli: & infra cap. 12. allegat quædam ex Cōmentario in caput 7. prioris ad Corinth. quæ in his Cōmentariis inueniuntur. Vide auctorem horum Commentariorum, in caput 5. 6. 7. & 8. & 11. ad Romanos; item 1. Cor. 4. Philipp. 1. & 3. & in caput 6. prioris ad Timoth. & inuenies sententias manifestè Pelagianas.

Noni Tomi.

In Tomo nono sunt multa aliorum, vt Eusebij Cæsariensis, Ruffini, Augustini, Gennadij, & aliorum, de quibus nullum est dubium.

Plurimi etiam libri, vel epistolæ ponuntur, quas Erasmus tamquam supposititias in tomum quartum coniecerat. Verè enim nihil horum est, quod Hieronymi doctrina vel fide sit dignum. Ego solùm ea commemorabo, quæ manifestè comperi ad Hieronymum non pertinere.

Epistola ad Demetriadem Virginem, quæ incipit, [Si summo ingenio;] Pelagiana est, & à sancto Augustino tribuitur ipsi Pelagio, & confutatur in lib. de gratia Christi, cap. 22. 27. 37. 38. & 40.

Epistola ad Geruntij filias, similiter Pelagiana est: sicut etiam

Epistola ad Amicum de cognitione diuinæ legis.

Epistola de Scriptoribus Ecclesiasticis ad Deliderium ponit inter lumina Ecclesiæ Origenem, Iouinianum, Pelagium, hæreticos: numerat etiā Hilarium Pontificem, qui sancto Leoni successit, qui diu post mortem sancti Hieronymi, clarere cœpit.

Epistola de filio luxurioso, & frugi, Pelagiana est: & multum omnino discrepans à vera epistola sancti Hieronymi de eodem argumento.

Symbolum ad Damasum, quod incipit, [Credimus in Deum Patrem,] & clauditur illis verbis, se imperitum, & maleuolum, vel non Catholicum, non me hæreticum comprobabit: non est Hieronymi ad Damasum, sed Pelagij ad Innocentium. Id ostendit sanctus Augustinus in lib. de gratia Christi, cap. 30. 31. 32. & 33. vbi dicit Pelagium misisse ad Innocentium Papam libellum fidei suæ: & ibidem refert verba eius libelli, quæ sunt illa ipsa, quæ in hoc Symbolo continentur.

Epistolæ sancti Augustini ad Cyrillum Hierosolymæ Episcopum de obitu sancti Hieronymi, sine dubio falsæ & supposititiæ sunt. Constat enim Cyrillum Hierosolymitanum Episcopum obiisse diu antequam sanctus Hieronymus moreretur. scribit enim sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. in Cyrillo, Cyrillum sæpius expulsum, & reuocatum, tandem octo annis pacificè sedisse. Adde quòd epistolæ istæ, vt etiam epistola Eusebij ad Damasum de morte sancti Hieronymi nouitatem suam manifestè produnt. Nec solùm nouitatem, sed etiam imperitiam, & imposturas: scribit enim fictitijs Cyrillus ad

Augu-

Augustinū hæreſiarchā, quendā Syluanum docuiſſe, duas in Chriſto eſſe voluntates : ſed miraculis ſancti Hieronymi hunc hæreſiarcham fuiſſe confutatum. At hæreſis monothelitarum ducentis annis poſt tempora Cyrilli & Hieronymi exorta eſt : & non eſt hæreſiarcha dicendus, qui duas voluntates in Chriſto confitetur, ſed qui vnam tantū, vt ex concilio ſexto generali intelligi poteſt. Itaque auctor harum epiſtolarum confundit tempora, hæreſim monothelitarum pro fide Catholica vendit, Cyrillum, Auguſtinum, & Hieronymum pro magna laude hæreticos monothelitas facit.

Tribuitur ad vltimum ſancto Hieronymo liber de vitis ſanctorum Patrum : ſed ſciendum eſt, eum librum non eſſe vnius auctoris : nam in prima parte ponuntur vitæ Monachorum, quas ſcripſit Euagrius Ponticus, de quo ſcribit ſanctus Hieronymus in epiſtola ad Cteſiphontem; ex illis vitis ſolam primā eſſe veram, quæ eſt Ioannis Abbatis : eidē Euagrio tribuit vitas Patrum Gennadius in ſuo Catalogo ſcriptorum. Vitis illis ab Euagrio ſcriptis adiunctæ ſunt vitæ Pauli primi Eremitæ, Hilarionis, & Malchi, à ſancto Hieronymo ſcriptæ : item vita ſancti Antonij ſcripta ab Athanaſio : item vita Mariæ Egyptiacæ à Zozimo edita : item multa ex collationibus Caſſiani : denique vita ſancti Hieronymi parum fideliter conſcripta.

De Theophilo Alexandrino. 390.

Theophilus Alexandrinæ Eccleſiæ Episcopus ſancti Hieronymi æqualis, vt epiſtolæ vtriuſque inuicem ſcriptæ teſtantur : ſcripſit epiſtolas tres Paſchales, quas ſanctus Hieronymus Latinas fecit. Atque epiſtolæ iſtæ ſatis vtilis & doctæ extant in Bibliotheca ſanctorum Patrum tomo 3. ſcripſit præterea aduerſus Origenem & alia quorum meminit Gennadius in lib. de viris Illuſtribus, ſed hæc non extant.

De Joanne Episcopo Hieroſolymitano. 390.

Ioannes Episcopus Hieroſolymitanus vixit tempore ſancti Hieronymi, vt notum eſt ex contentionibus inter eos non ſemel excitatis. Scripſit, teſte Gennadio, librum in obtrectatores ſtudiij ſui, oſtendens ſe non eſſe Origeniſtam. Tribuitur eidem Ioanni liber ad Capraſium de institutione Monachi, qui habetur in Bibliotheca ſanctorum Patrum tomo 9. edit. 2. ſed hic liber videtur ſcriptus ab aliquo longè poſteriore : ſiquidem eo in libro dicit auctor ſe eſſe Ordinis Carmelitarum, & deſcribit habitum Carmelitarum : at illis temporibus nomen Carmelitarum Religioſorum erat planè inauditum, vt etiam Card. Baronius affirmat, tomo 6. Annalium, ad annum 444. adde quòd ſtilus eſt hominis Latini, & temporum poſteriorum.

De Diadocho. 390.

Diadochus Episcopus Photices scripsit insignem librum De perfectione, continentem capita centum: hic liber extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo quinto, edit. 2.

De Dorotheo Archimandrita.

Dorotheus Archimandrita scripsit sermones viginti quatuor, qui extant in Bibliotheca sanctorum Patrum, tomo 2. edit. 2. Hi duo quando vixerint, non compertum habeo, quamvis antiquos fuisse satis constet.

De Ruffino Presbytero. 390.

Ruffinus presbyter Aquileiensis, sancti Hieronymi quondam amicissimus, deinde æmulus factus, scripsit libros duos historię Ecclesiasticę, quos addidit ad historiam Eusebij Cæsariensis à se conuersam ex Græco: scripsit etiam explicationem Symboli Apostolici: item in Psalmos aliquot Commentaria; inuectiuas duas in sanctum Hieronymum; & Apologiam pro Origene, in qua multa mentitur, ipso Hieronymo teste in secunda Apologia: scripsit quoque multas epistolas. Hęc omnia extant, partim inter opera sancti Hieronymi, partim in historia Eusebii, partim etiam seorsim. Vertit quasdam sententias Sixti Philosophi Pythagorici, easque tribuit sancto Sixto Pontifici & Martyri, vt testatur Hieronymus in epistola ad Ctesiphontem. Sanctus etiam Augustinus ex versione Ruffini deceptus, eas sententias esse putauit sancti Sixti Martyris: quod retractat. lib. 2. retract. cap. 46. Hęc sententię extant in tomo quinto Bibliothecę sanctorum Patrum, editionis secundę. Vertit præterea in Latinam linguam Recognitiones Clemētis, vt Gennadius testatur in lib. de Viris illustribus. Sed sicut ipsę Recognitiones falsò fortasse tribuuntur Clementi, ita etiam non est incredibile, falsò adiunctam illis fuisse præfationem Ruffini, quasi interpretis; denique Ruffinus, meritò notatur erroris à Gelasio Papa, cap. sancta Romana, distinct. 15.

De Palladio Galata. 390.

Palladius Galata, Ruffini æqualis & amicus fuit: vt ex operibus eius intelligi potest. Scripsit historiam Lausiacam, & Paradisum Heraclidis, in quibus describuntur breuiter multorum Sanctorum vitę, quę non modicam

modicam præstare possunt legentibus vtilitatem. Ipse tamen reprehenditur, ut Origenista, à S. Hieronymo in epistola ad Ctesiphontem, & à S. Epiphano in epistola ad Ioannem Hierosolymitanum, quæ extat in secundo tomo S. Hieronymi. Extat etiam dialogus quidam sub nomine Palladij in tomo primo operum S. Ioannis Chrysostomi, editionis Parisiensis.

De S. Gaudentio Brixienfi. 390.

Sanctus Gaudentius successor Philastrij in Episcopatu Brixia, scripsit vtilissimos tractatus de variis argumentis, qui extant in tomo 2. Bibliothecæ S. Patrum editionis 2.

De dedicatione Basilicæ, tractatus vnus.

De Pascha in exodum,

7

De lectione Euangelij,

2

De exodo iterum.

1

De Paralytico,

1

In illud, Nunc iudicium est Mundi,

1

De promissione Paracleti,

1

De Machabæis Martyribus,

1

De Villico iniquitatis ad Germinium,

1

In illud, Pater maior me est,

1

De Aurelio Prudentio. 390.

Avrelus Prudentius Poeta Christianus, floruit sub Theodosio seniore, & filii eius: scripsit egregia carmina, psychomachiam, de pugna Fidei, & Idololatriæ: Pudicitia, & Libidinis; Patientia, & Ira: Superbia, & Humilitatis: Luxuria, & Sobrietatis: Avaritia, & Largitatis: Concordia, & Discordia.

Scripsit librum Cathemerinon, idest, rerum diurnarum, in quo continentur hymni à Matutino ad Vespertinum.

Scripsit librum Peristephanon, idest, de coronis, in quo sunt laudes multorum martyrum, S. Laurentij, S. Vincentij, S. Eulalia, SS. Petri & Pauli, S. Agnetis, S. Cypriani, S. Cassiani, & aliorum.

Scripsit Apotheosim, idest, de diuinitate, vbi sunt hymni in infideles, in hæreticos Sabellianos, in Iudæos; item de natura animæ, & de resurrectione carnis.

Scripsit Amartingenia, idest, de origine peccatorum; contra Marcionem.

Scripsit libros duos contra Symmachum.

Addit Gennadius in libro de viris Illustribus, scripta quoque fuisse ab eo, Enchiridion veteris & noui Testamenti, & de opere sex dierum;

De S. Chromatio Episcopo Aquileiensi. 390.

SANCTUS Chromatius Episcopus sanctissimus & doctissimus fuit testimonio S. Hieronymi, præfatione in librum Paralip. Scripsisse fertur commentaria in Matthæum; sed nunc extant solum homiliæ de octo beatitudinibus in cap. 5. Matthæi, & tractatus in illud, [Ego à te debeo baptizari.] Vide in Bibliotheca S. Patrum tomo 2.

Extat in quarto tomo operum S. Hieronymi epistola sub nomine Chromatij, & Heliodori ad Hieronymum, & responsio Hieronymi, in quibus agitur de Natiuitate Beatissimæ Virginis: sed vtræque falsa & supposititia est: vt etiam falsam esse conuincit Card. Baronius epistolam eorundem Chromatij & Heliodori ad Hieronymum circa Martyrologium. Vide præfationem Card. Baronij ad Martyrologium Romanum, cap. 5. & 7.

De S. Ioanne Chrysostomo. 398.

SANCTUS Ioannes Chrysostomus, magnus Ecclesiæ Doctor, primùm in foro versatus est magna cum laude: deinde Monasticam vitam exercuit, atque ab eremo ad clerum vocatus, presbyter Antiochenus ordinatus est anno 11. Valentiniani iunioris & 8. Theodosij senioris: anno deinde 4. Arcadij & Honorij Episcopus Constantinopolitanus factus; tandem anno 13. eorundem Imperatorum, & Episcopus sui nono, mortem obiit circa annum Domini 407. Opera, quæ extant, quinque tomis comprehenduntur, in editione Veneta anni Domini 1574. hac enim editione utebar dum scriberem.

Tomi Primi:

In Genesim homiliæ,	67
In Psalmos homiliæ,	26
In varia loca testamenti veteris,	52
Ex quibus quinque sunt de visione Isaia.	

Secundi Tomi:

In Matthæum homiliæ,	89
In eundem operis imperfecti hom.	54
In varia loca Matthæi hom.	26
In Marcum hom.	14
In varia loca Lucæ hom.	7

Tertij

Tertij Tomi:

In Ioannem hom.	87
In varia loca Ioannis hom.	6
In Acta Apostolorum hom.	51
Conciones de sacris feriis,	32
In varia loca Pauli hom.	14
In quibus sunt multæ de laudibus Pauli.	

Quarti Tomi:

Commentaria per homilias in omnes epistolas B. Pauli.

Quinti Tomi:

Ad Populum Antiochenum hom.	80
De Sacerdotio dialogi, siue libri,	6
De compunctione cordis, lib.	2
De prouidentia Dei, lib.	6
De orando Deo, lib.	2
De comparatione Regis & Monachi,	1
Contra vituperatores vitæ Monasticæ,	3
Contra gentiles, siue in Babylam martyrem,	1
De pœnitentia sermones.	12
Aduersus Iudæos, & hæreticos serm.	15
Contra Concubenarios serm.	2
Variorum argumentorum serm.	48
Epistolæ,	8
Ad Innocentium Papam,	2
Ad Cyriacum,	1
Ad Episcopos & Presbyteros ob pietatem in carcere inclusos,	1
Ad Theodorum lapsum,	2
Ad Eutropium,	1
Ad Olympiam illustrem fœminam,	1
Liturgia, siue Missa S. Io. Chrysostomi.	

Observatio.

In primo tomo ex homiliis in diuersa loca testamenti veteris est homilia in cap. 2. Genes. quæ incipit, [Deus institutor Mundi:] quæ homilia non videtur posse esse Chrysostomi, cum in ea inserta sint duo integra capita ex libro Latino de Ecclesiasticis dogmatibus, videlicet tricesimum primum, & tricesimum secundum. Liber autem iste habet auctorem Chrysostomo posteriorem, ut infra dicemus. Aliæ quoque nonnullæ sunt, quæ dubiæ fidei videri possunt. Sed homiliæ in Genesim, & in Psalmos, & de visione Isaïæ, & aliæ plurimæ indubitatæ sunt.

In secundo tomo Cōmentaria in Matthæum sine dubio Chrysostomi sunt. Sed opus imperfectum non videtur esse Chrysostomi: non enim

erat vlla ratio, cur bis de argumento eodem tam multa idem auctor scriberet. Sed cuiuscunque sit opus, aut ab heretico aliquo compositum fuit, aut ab heretico aliquo corruptum, quamuis alioqui liber sit doctus, & minimè spernendus. Hom. 4. dicit, [Spiritum sanctum esse ministrum filij:] & hom. 48. homousianos numerat inter hereticos: quæ duæ sententiæ Arianorum sunt. Contra tamen hom. 28. & 44. dicit, hereticos esse, qui affirmant, filium esse minorem patre: quæ superioribus dictis contraria sunt; proinde credibile est, auctorem fuisse Catholicum, sed opus illius ab Arianis esse deprauatum.

In eodem tomo sunt Commentaria in Marcum, quæ sine dubio Chrysostomi non sunt, sed alicuius simplicis Monachi, qui fratribus suis Euangelium explicabat, vt constat ex hom. 3. 4. 8. 9. & ex aliis. Ex aliis, quæ in eodem tomo habentur, quædam sunt manifestè Chrysost. vt homilia de proditiōe Iudæ; item de diuite, & Lazaro. Hom. 4. & alia de publicano, & Phariseo, & alia de Cruce, & latrone. Reliqua videntur excerpta partim ex Comm. Chrys. in Mat. partim ex opere imperfecto, partim ex hō. in Marc.

In tertio tomo hom. 87. in Ioannem omnium consensu Chrysostomi sunt. Idem omnino sentiendum existimo de hom. 55. in Acta Apostolorum, quamuis ab Erasmo reuocentur in dubium. Certè hom. 9. auctor Episcopum se esse dicit, & hom. 11. addit Episcopum se esse Urbis amplissimæ, & hom. 41. dicit, se vixisse tempore Iuliani apostatæ, & hom. 52. nomen suum dicit esse Ioannem: neque est aliquid alicuius momenti, vnde suspicio supposititij operis colligi possit. Adde quòd Ioannes Damascenus lib. 3. de fide, & Oecumenius in catena explanationis in Acta, testimonia petunt ex his homiliis sub nomine S. Io. Chrysostomi. De sex homiliis interpositis inter Commentaria in Ioannem, & in Acta, non est omnino certum, an sint Chrysostomi, excepta tertia, quæ incipit, [Hirundinum pulli.] Reliqua omnia creduntur esse Chrysostomi, ac præsertim homiliæ de laudibus Pauli.

In quarto tomo nihil est, quod iure reuocari possit in dubium.

In quinto tomo omnia ferè sunt certa, & indubitata, exceptis homiliis ad populum Antiochenum, ex quibus viginti & vna tantum repetiri dicuntur manuscriptæ in antiquis Bibliothecis: & apertè colligitur ex contextu ipsarum, permultas earum esse fragmenta homiliarum Chrysostomi in Matthæum, vel in Ioannem, vel in Acta Apostolorum, vel in epistolas Pauli, vt exempli gratia, homilia ad populum Antiochenum vicesima septima decerpta est partim ex hom. 10. partim ex 11. partim ex 12. in Acta, & hom. 60. & 61. ad populum decerptæ sunt ex hom. 83. in Matthæum, & 45. in Ioannem. Sed hoc non multum refert, cum sententiæ eiusdem auctoris sint.

De

De Seueriano Gabalensi. 398.

Seuarianus Episcopus Gabalensis, vir eloquentissimus dicitur fuisse: & Gennadius in lib. de viris Illustr. scribit se legisse huius Seueriani expositionem in Epistolam ad Galatas, & alia quædam, addit etiam, illum sæpè inuitari solitum à S. Ioanne Chrysostomo, & ab Arcadio Imperatore ad sermones habendos in Ecclesia Constantinopolitana. Extat huius Seueriani sermo vnus in quinto tomo operum S. Ioannis Chrysostomi.

Seculum Quintum ab Anno 400. ad 500.

De S. Augustino. 400.

Sanctus Augustinus Episcopus Hipponensis florebat circa annum Dom. 420. cuius anni ipse meminit in epistola ad Isichium, quæ est octogesima. Obiit autem anno ætatis suæ septuagesimo sexto, teste Possidio in eius vita, & à natali Domini ann. 433. vt Prosper testatur in Chronico. Ac vt ex catalogo librorum ipsius possit lector intelligere, quæ sint opera eius indubitata, adscribam locum Retractionum, in quo ipse met operis sui mentionem facit, vel abscribam Indic. quod significat, eum librum esse in indiculo Possidij, qui diligentissimè in indiculum redegit omnes libros S. Augustini. Vbicunque igitur inuenietur notatus liber Retract. vel Indic. is liber sine dubio erit S. Augustini: vbi nihil erit annotatum, de eo libro dicemus in obseruatione, quam subiiciemus.

Primi Tomi hæc sunt:

Retractionum libri	2	Lib. 2. retract. c. 67.
Confessionum	13	2. retract. cap. 6.
De Grammatica,	1	1. retract. cap. 6.
De Dialectica,	1	1. retract. cap. 6.
Categoriæ decem,	1	1. retract. cap. 6.
Principia Rhetorices,	1	1. retract. cap. 6.
De Musica,	6	1. retract. cap. 11.
Contra Academicos,	3	1. retract. 1.
De ordine,	1	1. retract. 3.
De vita beata,	1	2. retract. 2.
Soliloquiorum,	2	1. retract. 4.
De Magistro,	1	1. retract. 12.
De immortalitate animæ,	1	1. retract. 5.
De quantitate animæ,	1	1. retract. 8.

N De

De libero arbitrio,	3	1. retract. 9.
De vera religione,	1	1. retract. 15.
De moribus Ecclesiæ,	1	1. retract. 7.
De moribus Manichæorum,	1	1. retract. 7.
De Genesi contra Manichæos,	2	1. retract. 10.
Regulæ Monastica,	3	
De vita Eremitica ad sororem,	1	

Observatio.

In hoc tomo, ut notum est ex libris Retractationum, sola duo opera dubia esse possunt, Regulæ, & De vita Eremitica, quorum non fit mentio in lib. Retract. Et quidem ex tribus regulis, sola tertia est certa S. Augustini, sed feminis data, non viris: habetur enim in epistola 109. reliquæ duæ non videntur Augustini. Liber de vita Eremitica non potest esse Augustini, cum in eo nominentur SS. Patres, Benedictus, & Gregorius.

Tomi secundi hæc sunt:

Epistolæ S. Augustini cum iis quæ ad ipsum scribuntur numero 221.

Observatio.

Ex his inveniuntur in retractationibus septem.

Epistolæ duæ ad Ianuarium, idest,	118. & 119.	2. retract. 20.
Epistola ad Deo gratias,	49	2. retract. 31.
Epistola ad Honoratum,	120	2. retract. 36.
Epistola ad Paulinum,	112	2. retract. 41.
Epistola ad Bonifacium,	50	2. retract. 48.
Epistola ad Dardanum.	57	2. retract. 49.

Admonet tamen ipse idem in extremo libro secundo Retractationum, à se epistolas, & sermones omnes, non fuisse in Retractationibus comprehensos.

Epistolæ sexdecim Augustini ad Bonifacium, & Bonifacij ad Augustinum, quæ interfuerunt inter epistolam ad Honoratum de fuga in persecutione, & epistolam ad Ediciam de voto continentia, non videntur esse Augustini, sed brevissimæ sunt, & non multum refert cuius tandem sint.

Epistolæ Augustini ad Cyrillum, & Cyrilli ad Augustinum, de obitu & miraculis S. Hieronymi, falsæ sunt, ut notauimus supra in observatione ad tomum nonum S. Hieronymi.

Tomi tertij hæc sunt:

De Doctrina Christiana, lib.	4	2. retract. 4.
Locutionum sacræ Scripturæ,	7	2. retract. 54.
De fide, & Symbolo,	1	1. retract. 17.
Enchiridion,	1	2. retract. 63.
Trinitate,	15	2. retract. 15.

De Genesi

De Genesi imperfectus,	1	1. retract. 18.
De Genesi ad literam,	12	2. retract. 24.
De mirabilibus sacrae Scripturae,	3	
De agone Christiano,	1	2. retract. 3.
De opere Monachorum,	1	2. retract. 21.
De spiritu & litera,	1	2. retract. 37.
De diuinatione daemonum,	1	2. retract. 36.
De Ecclesiasticis dogmatibus,	1	
De spiritu, & Anima,	1	
De fide ad Petrum,	1	
Speculum,	1	Indic.
Quaestiuiculae de Trinitate,	1	
De benedictionibus Patriarcharum,	1	
Sententiae.	1	

Observatio.

Liber de mirabilibus sacrae Scripturae non sine causa non inuenitur in Retractationibus, neque in Indiculo Possidij, quoniam liber est indignus ingenio & grauitate S. Augustini, quem etiam non magnificat, & S. Augustini esse negauit S. Thomas. 3. p. q. 45. art. 3. ad secundum.

Liber de Ecclesiasticis dogmatibus non videtur esse S. Augustini, cum praecipue conflatus sit ex sententiis Concilij Arausici, & summorum Pontificum Innocentij, Zozimi, Caelestini; & maxima ex parte ex operibus S. Augustini: atqui Concilium Arausicanum, & epistolam Caelestini, scripta esse constat post obitum S. Augustini. Hadrianus Papa in epistola ad Carolum Magnum tomo 3. epistolarum summorum Pontificum, citat de reliquiarum veneratione cap. 73. libri de Ecclesiasticis dogmatibus, sub nomine Gennadij Massiliensis Episcopi. Algerus, qui floruit anno Dom. 1100. tribuit eundem librum Gennadio, scribens de corpore & sanguine Domini lib. 1. cap. 22. quod etiam facit Platina in vita Symmachi, ubi dicit, tempore huius Pontificis scriptum fuisse à Gennadio Massiliensi librum de Ecclesiasticis dogmatibus.

Liber de spiritu & anima non est S. Augustini, sed alicuius multo recentioris, cum cap. 37. citet Boetium, qui ferè centum annis fuit Augustino posterior, & cap. 48. multa proferat ex libro de Ecclesiasticis dogmatibus: est tamen liber doctus, & pius.

Liber de fide ad Petrum, non videtur esse S. Augustini, cum non fiat eius mentio nec in Retractationibus, nec in Indiculo. Tribuitur à multis sancto Fulgentio, tum quod Petrus quidam Diaconus eius amicissimus fuerit, & hic liber scribatur ad Petrum Diaconum: tum etiam, quia stilus conformis sit stilo sancti Fulgentij. Denique Bertramus presbyter, qui circa annum Dom. 1010. scripsit de corpore,

& sanguine Christi, hunc librum sub nomine sancti Fulgentij citauit & (quod maius est) in Breuiario Romano recognito, in festo sanctissimæ Trinitatis assignantur lectiones secundi nocturni ex libro de fide ad Petrum sub nomine S. Fulgentij.

Liber, qui inscribitur, Speculum, quamuis de eius auctore aliqui dubitauerint, verè S. Augustini est: nam & habetur in Indiculo Possidij, & ipse idem Possidius in vita S. Augustini, tradit hunc librum ab Augustino fuisse conscriptum.

Quæstionculæ de Trinitate, videntur excerptæ ex libris Augustini de Trinitate. incertum à quo.

Liber de benedictionibus Patriarcharum similiter excerptus videtur ex quæstionibus Hebraicis S. Hieronymi. Vterque parvus libellus est, vt non multum referat, quis eorum sit auctor.

Sententiæ sine dubio Augustini sunt, sed collectæ à sancto Prospero, nec solum soluta oratione, sed etiam carmine descriptæ, vt in eius operibus videre licet.

Tomi quarti hæc sunt:

De mendacio, lib.	1	1. retract. 27.
Contra mendacium,	1	2. retract. 60.
De fide, & operibus,	1	2. retract. 38.
Quæstionum in eptateuchum,	7	2. retract. 55.
Quæstionum Euangelicarum,	2	2. retract. 12.
Quæstionum ex Matthæo,	1	Indiculum.
De consensu Euangelistarum,	4	2. retract. 16.
Octoginta trium quæstionum,	1	1. retract. 26.
Sententiarum viginti & vnus,	1	
Quæstionum ad Simplicianum.	2	2. retract. 1
Quæstionum ad Dalcitium, lib.	1	2. retract. 65.
Quæstionum sexaginta quinque,		
Quæstionum veteris & noni testamenti,		
De cura pro mortuis,	1	2. retract. 64.
De Carechizandis rudibus,	1	2. retract. 14.
De Incarnatione Verbi,	2	
De Trinitate, & vnitæ Dei.	1	
De essentia diuinitatis,	1	
De fide rerum inuisibilium,	1	
De substantia dilectionis,	1	
De continentia,	1	Indic.
De patientia,	1	Indic.
De bono viduitatis,	1	Indic.
De vera & falsa pœnitentia,	1	
De salutaribus documentis.	1	

De amicitia, *retract.* 19.
 De sermone Domini in monte, *retract.* 25.
 Expositio inchoata in epist. ad Rom. *retract.* 27.
 Expositio quarundam propositionum epistolæ ad
 Romanos. *retract.* 28.
 Expositio epistolæ ad Galatas. *retract.* 29.
 Annotationes in Iob. *retract.* 30.

Observatio.

Ex libris, quos Augustinus pro suis agnoscit in retractationibus, nemo iure dubitare potest, nisi fortè de libro annotationum in Iob. Ipse enim Augustinus dicit, eum librum ita se depravatam inuenisse vitio librarium, ut vix audeat illum pro suo agnoscere.

Liber sententiarum viginti vnus, & liber questionum sexaginta quinque non videntur esse S. Augustini, non solum quia non habentur in retractationibus, neque in Indiculo; sed etiam quia nihil habent graue, & dignum Augustino.

Liber questionum veteris & noui testamenti, non est Augustini, sed alicuius hæretici; nam quæst. 2. dicit, Mundum factum fuisse propter diaboli præsumptionem, quæst. 13. dicit, paruulos filios, qui vnâ cum parentibus perierunt in subuersione Sodomæ, liberos esse à gehenna: ac per hoc negat iste auctor peccatum originis, quæst. 21. Dicit, mulierem non esse creatam ad imaginem Dei, quæst. 43. Dicit Iephthæ nullum habere testimonium iustitiæ: & tamen extat clarissimè ad Heb. 11. quæst. 80. Dicit, homines non nasci filios diaboli, quæst. 109. Dicit, Melchisedech esse Spiritum sanctum, & esse Sacerdotem, sed non summum; ut in oblatione, inquit, præsumunt Antistites. Vbi reprehendit canonem Missæ, vbi legitur, [Summus sacerdos tuus Melchisedech.]

Hunc locum videtur notare sanctus Hieronymus in epistola ad Euarium, vbi dicit, auctorem cuiusdam operis, in quo asseritur, Melchisedech esse Spiritum sanctum, esse imperitum sermone, & scientia. Quæst. 44. dicit, ab excidio Hierusalem vsque ad sua tempora fluxisse annos trecentos: ex quo planè colligitur, hunc auctorem esse antiquorem Augustino: nam anni trecenti ab excidio Hierusalem sunt anni trecenti septuaginta tres à natiuitate Domini: eo autem tempore sanctus Augustinus erat adolescens annorum sexdecim. Obijtenim anno Domini 433. cum esset ætatis annorum 76. ut supra diximus: proinde nasci debuit anno Domini 357. ex quo vsque ad 373. sunt anni sexdecim, nec scribere cœpit libros Ecclesiasticos, nisi post baptismum, quem suscepit post annum tricesimum: quis autem credatur fuisse auctor harum questionum diximus supra, dum S. Ambrosij libros recenseremus.

Libri de Incarnatione Verbi, De Trinitate, & vnitatis Dei, De essentia diuinitatis, De fide rerum inuisibilium, De substantia dilectionis, non videtur esse S. Augustini, cum non inueniantur in Retractationibus, nec in Indiculo Possidij, qui diligentissimus fuit in libris Magistri sui colligendis, neque etiam sapiunt phrasim & doctrinam S. Augustini.

Libri de continentia, De patientia, & de bono Viduitatis, S. Augustini sunt, etiam si Erasmus reclamet: nam inueniuntur in Indiculo Possidij, & citantur à venerabili Beda sub nomine S. Augustini in Commentario ad cap. 8. ad Rom. & in cap. 1. & 7. prioris ad Corinth. in cap. 4. ad Philipp. & in cap. 5. prioris ad Timoth. & alibi: denique nulla est probabilis ratio in contrarium.

Liber de vera, & falsa poenitentia non est S. Augustini: nam præterquam quod non fit eius mentio in Retractationibus, nec in Indiculo, cap. 17. hic auctor adducit sententiam quandam sancti Augustini, & ab ea dissentit.

Liber de salutaribus documentis, & liber de amicitia, non videntur esse S. Augustini, tum quia eorum non facit mentionem Possidius in Indiculo, tum quia stilus humilior est, & oratio ipsa magis ieiuna, quam soleat S. Augustini: libri tamen pii sunt, & non inutiles.

Tomi quinti sunt.

Libri viginti duo de Ciuitate Dei, quos & sanctus Augustinus pro suis agnoscit in lib. 2. Retract. cap. 43. & grande opus appellat, ut re vera est, & tempus etiam & occasionem scribendi fuisse dicit, euerfionem Urbis Romæ, sub Alarico Rege Gothorum.

Tomi sexti hæc sunt.

De hæresibus ad Quod vult Deus lib.	Indic.
De quinque hæresibus Oratio.	Indic.
Concio ad Catechumenos.	Indic.
Oratio aduersus Iudeos.	Indic.
De altercatione Ecclesiæ, & Synagoga.	
De utilitate credendi, liber.	1. retract. 14.
Contra epistolam fundamenti.	2. retract. 2.
De duabus animabus contra Manichæos,	1. retract. 15.
Contra Fortunatum Manichæum,	1. retract. 16.
Contra Adimantum Manichæum,	1. retract. 22.
Contra Faustum Manichæum,	2. retract. 7.
De actis cum Felice Manichæo,	2. retract. 8.
Contra Secundinum Manichæum,	2. retract. 10.
De natura boni contra Manichæos,	2. retract. 9.
De fide contra Manichæos,	
Contra aduersarium legis, & Prophetarum,	2. retract. 58.
Contra Priscillianistas, & Origenistas,	2. retract. 44.

Contra

Indic.

Contra sermonem Arianorum,	1	2. retract. 52.
Contra Maximinum Episcopum Arianorum,	3	Indic.
Contra Felicianum Arianum,	4	Indic.
De bono coniugali contra Iovinianum,	1	2. retract. 22.
De sancta Virginitate,	1	2. retract. 23.
De adulterinis coniugiis ad Pollentium,	2	2. retract. 57.
De Stoicis & Epicureis tractatus,	1	
De eo quod dictum est, Ego sum, qui sum, tract.	1	

Observatio.

Liber de hæresibus, S. Augustini est; nam & est in Indiculo, & citatur à sancto Gregorio lib. 6. epist. 179. Sed duæ postremæ hæreses Nestorij & Eutychetis adiectæ sunt ab aliquo alio post obitum S. Augustini: ipse enim recentissimam esse scripsit hæresim Pelagianorum.

Libellus, siue Oratio de quinque hæresibus, quicquid Erasmus dicat, verè est sancti Augustini, cum sit in Indiculo, & citetur à Beda in comment. ad cap. primum ad Romanos.

Idem iudicium esse debet de concione ad Catechumenos, & de Oratione aduersus Iudæos.

Liber de altercatione Ecclesiæ & Synagogæ non videtur Augustini, cum nec sit in Retractionibus, nec in Indiculo, nec ab ullo bono auctore testimonium habeat, neque phrasim S. Augustini sapiat.

Liber de fide contra Manichæos, non videtur esse S. Augustini, quia non fit eius mentio in Retractionibus, nec in Indiculo Possidij, & quia utitur phrasibus insolitis Augustino, ut est illa ca. 18. [Si Deus incorruptibilis est, vel omnis natura summi boni inuiolabilis, immaculabilis, inadiabilis, incoinquinabilis, &c.] Alioqui liber est doctus, & hominis in scriptis Manichæi versatissimi.

Libri tres contra Maximinum tametsi non habentur in libris Retractionum, tamen sine dubio S. Augustini sunt, quia habentur in Indiculo Possidij, & citantur à Beda in cap. 8. ad Roman. & in sexta Synodo generali Act. 4. ex epistola Agathonis Papæ.

Idem iudicium fieri debet de libro contra Felicianum, etiam si Erasmus nolit: nam & habetur in Indiculo, & citatur à Beda in primum caput prioris ad Corinth.

Tractatus de Stoicis, & Epicureis, & tractatus in illud [Ego sum, qui sum,] pulcherrimi sunt, & Augustino dignissimi, & posterior citatur à Beda in primum caput prioris ad Corinthios. Neque mirum est, non haberi hos tractatus in Retractionibus, aut in Indiculo: debuissent enim hi tractatus collocari in tomo decimo cum sermonibus, non in sexto, cum libris: tractatus enim & sermones, siue homilias sanctus Augustinus testatur, se non recognouisse, fortasse ob nimiam multitudinem, & varietatem Possidius quoque non singulos tractatus in indicem redegit.

Tomi septimi hæc sunt.

Psalms contra partem Donati.		1. retract. 10.
Contra epistolam Parmeniani, lib.	3	2. retract. 17.
Contra literas Petiliani,	3	2. retract. 25.
Contra Cresconium Grammaticum,	4	2. retract. 26.
Contra epistolam Gaudentij,	2	2. retract. 59.
De baptismo contra Donatistas,	7	2. retract. 18.
De vnico Baptismo contra Petilianum,	1	2. retract. 34.
De vnitae Ecclesiæ contra Petilianum,	1	Indic.
Opus breuiculi collationis contra Dona- tistas.	1	2. retract. 39.
Post collationem contra Donatistas, lib.	1	2. retract. 40.
Sermo super gestis cum Emerito.		Indic.
De gestis cum Emerito Donatista,	1	2. retract. 51.
Contra Fulgentium Donatistam,	1	
De peccatorum meritis & remissione.	5	2. retract. 33.
De natura, & gratia,	1	2. retract. 42.
De gratia Christi, & peccato originali contra Pelagianos,	2	2. retract. 50.
De nuptijs & concupiscentia,	2	2. retract. 53.
Contra duas epistolas Pelagianorum,	4	2. retract. 61.
Contra Iulianum Pelagianum,	6	2. retract. 66.
De anima, & eius origine,	4	2. retract. 56.
De prædestinatione, & gratia,	1	
Prosperi & Hilarij epistolæ ad Augustinum,		
De prædestinatione sanctorum & bono per- seuerantiæ,	2	Indic.
De prædestinatione Dei,	1	
De gratia, & libero arbitrio,	1	2. retract. 66.
De correptione, & gratia,	1	2. retract. 67.
Ad articulos sibi falsò impositos,	1	
Hypognosticon contra Pelagianos,	6	
De perfectione iustitiæ contra Cælestium,	1	Indiculum.
De gestis Pelagij.	1	2. retract. 47.

Observatio.

Omissis libris, quorum mentio fit in retractationibus, vel in Indiculo, de quibus dubitatio esse non potest, de reliquis dicemus.

Liber contra Fulgentium Donatistam, dialogus est, in quo primùm introducuntur interlocutores, Donatista, & Catholicus; deinde Fulgentius, & Augustinus, & certè nihil est in hoc dialogo, vnde probari possit, auctorem eius non esse Augustinum, nisi quòd eius mentio non habetur in retractationibus, neque in Indiculo. Sed fieri potest, vt in rãto

numero

numero librorum, tum ipse Augustinus, tum Possidius vnus libelli oblitus fuerit: si hoc non placet, non habeo quod dicam, nisi librum alicuius esse, qui Augustinum in dialogo loquentem introduxit, quo modo M. Tullius Lelium, & Catonem, Antonium, & Crassum in dialogis loquentes facit.

Liber de prædestinatione, & gratia, non videtur esse Augustini: nam discrepat à phrasi, & à doctrina Augustini: si quidem cap. 16. dicit hic auctor, hominem potuisse iuste à Deo damnari, etiamsi non peccasset. Contrarium docet sanctus Augustinus in epist. 105. & 106. & libro secundo de peccatorum meritis, & remiss. cap. 16. & alibi: deinde nulla erat ratio cur hunc librum scriberet, qui tam copiose scripserat de prædestinatione sanctorum. Denique liber hic neque à Possidio, neque à Beda, neque ab alio veteri testimonium habet.

Libellus de prædestinatione Dei non est S. Augustini, cum in extremo libro doceat, prædestinationem esse ex præuisione operum. quam sententiam vbique sanctus Augustinus oppugnat.

Responsio ad articulos sibi falso impositos, S. Prosperi est, & inter eius opera habetur.

Libri, qui inscribuntur, Hypognosticon, eruditi sunt, & utiles, & vetusti auctoris, sed phrasim non habent Augustini, neque à Possidio, vel Beda, vel alio vetere citantur sub nomine Augustini.

Liber de perfectione iustitiæ, S. Augustini est: non enim solum est in Indiculo, sed etiam citatur sub nomine Augustini in libro contra Collatorem extremo à sancto Prospero, & à venerabili Beda passim.

Liber de gestis contra Pelagium non extat in tomis S. Augustini, sed eum addidimus, quia nuper inuentus, & typis mandatus est.

Tomi octauæ hæc sunt:

Tractatus in omnes Psalmos Dauidis: cuius operis mentio fit in Indiculo Possidij, & omnium consensu Augustini sunt illi tractatus; sed eos partim concionando in populis, partim dicendo confecit, ut ipse testatur in præfatione Psalm. 118.

Tomi noni hæc sunt:

In Euangelium S. Ioannis tractatus,	124	<i>Indic.</i>
In Epistolam primam Ioannis tract.	10	<i>Indic.</i>
In Apocalypsim Ioannis hom.	18	
Meditationum liber	I	
De diligendo Deo,	I	
Soliloquiorum,	I	
Manuale,	I	
De triplici habitaculo,	I	
De scala Paradisi,	I	
De 12. gradibus abusuum,	I	

O

De contritione cordis,	I	
De cognitione veræ vitæ,	I	
De Speculo,	I	
De vita Christiana,	I	
De Assumptione B. Mariæ,	I	
De disciplina Christiana,	I	<i>Indic.</i>
De decem chordis,	I	<i>Indic.</i>
De cantico nouo,	I	
De contempnu Mundi,	I	
De vanitate seculi,	I	
De obedientia & humilitate,	I	
De bono disciplinæ,	I	
De visitatione infirmorum,	I	
De consolatione mortuorum,	I	
De quarta feria,	I	
De Cataclysmo.		
De tempore barbarico.		
De sobrietate.		
Speculum peccatoris.		
De pœnitentiæ medicina.		
De vtilitate pœnitentiæ.		
De conflictu virtutum & vitiorum.		
De quatuor virtutibus Charitatis.		
De laudibus Charitatis.		
De honestate mulierum.		
De Pastoribus, & de ouibus, lib.		<i>Indic.</i>
De Symbolo fidei,	4	
De conuenientia decem præceptorum, & decem plagarum.		<i>Indic.</i>
De rectitudine Catholicæ conuersationis.		
De vtilitate ieiunij.		
De Urbis excidio.		
De creatione primi hominis.		
De arbore scientiæ boni & mali.		
De pugna animæ.		
De Antichristo.		
Psalterium Matri suæ.		
Expositio super Magnificat.		

Observatio prima.

Ex tot libris indubitati sunt, expositio Euangelij, & Epistolæ S. Ioannis: de his enim nulla vnquam controuersia fuit, & habentur in Indiculo Possidij.

Item

Item liber de disciplina Christiana, & liber de decem chordis, & de utilitate pœnitentiæ, & de Pastoribus, & de ouibus, & de conuenientia decem præceptorum, & decem plagarum. Hi enim omnes sunt in Indiculo Possidij. His accedunt liber de quatuor virtutibus Charitatis, quem citat Beda in cap. 13. prioris ad Corinth. & liber de Urbis excidio, quem citat Beda in cap. 10. prioris ad Corinth. & liber de pœnitentiæ medicina, quem etiam citat Beda non raro.

Obseruatio Secunda.

Manifestè supposititij hi sunt, liber de Speculo: nam cap. 3. citantur versus Boetij.

Liber de conflictu virtutum, & vitiorum, qui tribui solet etiam sancto Leoni: nam in extremo libro commendatur regula sancti Benedicti, qui utroque posterior fuit, & stilum habet omnino diuersum à stilo SS. Augustini, & Leonis.

Liber explicationis Apocalypsis, quoniam exponit caput 21. de statu præsentis Ecclesiæ, quod impudentiæ nimix esse dicit sanctus Augustinus lib. 20. de Ciuit. Dei cap. 17.

Liber de Antichristo; nam mentionem facit Imperij translati à Græcis ad Francos: quod contigit 400. annis post Augustini tempora.

Obseruatio Tertia.

De reliquis libris nihil certi habemus. Nam nec possumus certò astruere eos esse Augustini, cùm diligentissimus collector Possidius eos præterierit, neque inueniamus à Beda citatos, qui ex operibus Augustini Commentaria in epistolas B. Pauli confecit: neque audeamus plerosque horum librorum, negare esse Augustini, cùm pij sint, & docti, & Augustini ingenio non indigni.

Tomi decimi hæc sunt:

De Verbis Domini hom.	64
De verbis Apostoli hom.	35
Liber quinquaginta homiliarum.	
De tempore hom.	256
De Sanctis hom.	51
Ad fratres in Eremo hom.	76
De communi vita Clericorum ferm.	2
Sermones nuper excusi ex Carthusia Parisiensi.	
Sermones noui, id est, recēs inuenti & excusi, nu.	128

Homiliae, siue sermones de Verbis Domini, & de verbis Apostoli, aut omnes, aut ferè omnes S. Augustini sunt: multi enim habentur in Indiculo Possidij, & qui non habentur similes sunt aliis, siue grauitatem sententiarum, siue stilum & verba consideres.

Liber quinquaginta homiliarum totus, aut ferè totus Augustini est, eadem ratione.

De homiliis de tempore, & de Sanctis non eadem certitudo haberi potest: credibile tamen est, magna ex parte Augustini esse.

Sermones ad fratres in Eremo videntur magna ex parte conficti: dicit enim auctor illorum sermonum, Augustinum degisse in solitudine cum Monachis, ibique ad eos sermones istos habuisse. At constat ex Possidio in vita S. Augustini, Augustinum post Baptismum Mediolani susceptum rediisse in Patriam, ad propriam domum, & agros, ibique tres annos cum paucis amicis suis in commune vixisse: deinde factum presbyterum Hipponensem, monasterium habuisse intra ipsam Ecclesiam, ibique cum nonnullis vitam Apostolicam duxisse, non utique in Eremo, sed intra urbem. Denique factum Episcopum, cum clericis suis in domo Episcopali vitam communem egisse: de qua re extant duo sermones eius de communi vita clericorum, qui sunt inter sermones ad fratres in Eremo, quinquagesimus secundus, & quinquagesimus tertius: qui duo sermones sine iudicio collocati inter sermones ad fratres in Eremo, arguunt reliquos fictitios esse: inde enim intelligi potest, sanctum Augustinum, monachum quidem fuisse, sed non in solitudine cum Eremitis, sed in ciuitate & Episcopali domo, cum clericis suis monasticam vitam duxisse. Addo quod inter sermones ad fratres in Eremo multi sunt leues, & fabulosi, ut est sermo vicesimus quartus, in quo narratur, sanctum Hieronymum Cardinalem fuisse in Ecclesia sancti Laurentij, & veste muliebri indutum irrisum à Romanis, quæ sunt omnia falsa & conficta. Addo denique quod phrasis horum sermonum, exceptis duobus de communi vita clericorum, qui verè sunt Augustini, est inepta, impropria, lutulenta, ut mirum sit, potuisse eiusmodi sermones sancto Augustino ab aliquo viro prudente tribui.

Sermones recens excusi, præsertim opera Louaniensium Doctorum, sunt omnes Augustini: nam vel habentur in Indiculo, vel citantur à Beda, & sunt omnes graues, & docti, & sancto Augustino (mea saltem opinione) dignissimi.

De sancto Maximo. 420.

SANCTUS Maximus Episcopus Taurinensis, floruit, & obiit sub Honorio, & Theodosio iuniore, Impp. teste Gennadio in lib. de viris Illustribus. Extant huius Maximi homiliae Romæ editæ anno 1564.

De aduentu Domini,
In vigilia natalis Domini,
In natali Domini,
In circuncisione Domini,
In Theophania,

2
1
6
1
8

In

In Quadragesima,	17
In solemnitate Paschali,	5
In litanis de ieiunio,	1
In solemnitate Pentecostes,	3
In natali S. Stephani,	1
In natali S. Agnetis,	1
In natiuitate S. Io. Baptista,	3
In natali Apostolorum Petri, & Pauli,	5
In natali S. Laurentij,	3
In natali S. Eusebij Vercellensis,	2
In natali S. Cypriani,	2
In feriis S. Michaelis,	1
In natali SS. Martyrum Tauricorum,	1
In communi martyrum,	1
Item de expositione Symboli,	1
De non metuendis carnalibus hostibus,	2
De auaritia vitanda,	2
De Eleemosynis largiendis,	2
De hospitalitate,	1
De defectu Lunæ,	1
In dictum Isaia, Caupones tui miscent aquam vino.	

Observatio.

Diximus in Ambrosio multos sermones tribui simul & S. Ambrosio, & S. Maximo, sed credibilis est, S. Maximi esse illos etiam qui tribuuntur Ambrosio. Gennadius enim enumerat ferè omnes sermones S. Maximi, & inter illos sunt aliqui, qui tribuuntur Ambrosio: quamuis non magnus sit error, cum vterque auctor sit doctus, antiquus, & sanctus.

De Ausonio Poeta. 420.

Ausonius Poeta, S. Maximi æqualis, scripsit multa prophana; scripsit etiam epistolas aliquas carmine ad S. Paulinum Nolanum: & extat sub eius nomine apud Paulinum precatio matutina ad Deum, & inter opera Ausonij egregium carmen de Resurrectione dominica: ex quo Christianus fuisse intelligitur; quamuis de Diis gentium nonnulla scripserit, more Poetarum.

De Synesio Episcopo. 420.

Sanctus Synesius Episcopus Prolemaidis, vir fuit admirandæ sanctitatis, & doctrinæ: floruit tempore Theodosij iunioris ad quem scripsit librum,

librum, vt Euagrius testatur lib.1. hist. cap. 15. scripsit etiam plurimas & elegantissimas epistolas. Extant etiam in 8. tomo Bibliothecæ SS. Patrum editionis secundæ Synesij hymni decem, sed anno 1612. prodierunt opera omnia Synesij Parisiis.

De S. Paulino Nolano. 420.

Sanctus Paulinus Episcopus Nolanus æqualis fuit Ausonij, vel potius aliquanto iunior: notus fuit opinione sanctitatis, Ambrosio, Martino, Hieronymo, Augustino, Sulpicio: obiit anno Dom. 431. ex Card. Baronio tomo 5. Annalium. Scripsit Epistolas elegantes, & pias.

Ad Sulpitium Seuerum,	14
Ad Delphinum Episcopum,	5
Ad Amandum Episcopum,	6
Ad Victricium,	2
Ad Aprum,	3
Ad Florentium,	1
Ad Alithium Episcopum,	1
Ad incertos de Gazophylacio,	1
Ad Desiderium,	1
Ad Macharium,	1
Ad Pammachium,	1
Ad Iouium,	1
Ad militem quendam,	1
Ad Sebastianum Eremitam,	1
Ad Augustinum,	3
Ad Alipium,	1
Ad Romanianum,	1

Scripsit etiam Poemata.

Ad Iouium epistola carmine scripta.

Ad Ausonium epistolæ quatuor carmine scriptæ.

Ad Citherium de naufragio,

De natali Celsi pueri,

De natali S. Felicis Nolani,

De reditu Nicetæ in Daciam,

Psalmi tres Dauidis metricè decantati.

Extant præterea in Bibliotheca S. Patrum tomo 8.
secundæ editionis

Libri sex de vita S. Martini carmine conscripti.

Observatio.

Tribuitur à nonnullis S. Paulino Nolano vita S. Ambrosij, sed vita illa Paulini est, sed non huius Nolani, vt non solum stilus ipse diuersissimus docet,

docet, sed etiam quia ille Paulinus S. Ambrosio, ut administer assistebat, etiam tempore mortis eius: imò ut clericus sub cura Casti diaconi, amanuensius fungebatur officio, ut ipse indicat in vita B. Ambrosij. Sanctus autem Paulinus nunquam astitit S. Ambrosio, ut minister, sed multo ante mortem eius presbyter erat, & à B. Ambrosio in numero sacerdotum Ecclesiæ suæ habebatur, ut ipse scribit in epistola ad Alipium.

Porro inter opera S. Paulini fertur etiam carmen Eucharisticum de vita sua: sed non est eius; ille enim auctor scribit res gestas suas usque ad annum vitæ octogesimum tertium. At S. Paulinus non excessit annum septuagesimum octauum, ut ex Card. Baronio constat. Denique tribuit Gennadius S. Paulino librum de pœnitentia, & alium de laudibus Martyrum, qui non extant.

De Seuerio Sulpitio. 420.

Seuerus Sulpitius æqualis & amicissimus fuit S. Paulini, ut notum est ex epistolis inuicem scriptis.

Scripsit libros duos de sacra historia.

Item vitam S. Martini Episcopi Turonensis.

Item dialogum de conuersatione Orientalium Monachorum, in quo interlocutores sunt Gallus, & Postumianus: cuius dialogi meminit S. Hieronymus lib. II. in Ezechielem cap. 36.

Item epistolas multas, quarum meminit Gennadius in libro de viris Illustribus, qui etiam Gennadius addit, hunc Seuerum in senectute à Pelagianis deceptum, agnouisse citò errorem suum, & silentium usque ad mortem tenuisse, ut vitium loquacitatis taciturnitate deleteret.

Observatio.

Seueri Sulpitij libri de sacra historia, & dialogi de conuersatione Orientalium cautè legendi sunt.

In libro primo de sacra historia dicit, filios Dei, qui filias hominum adamauerunt, fuisse Angelos: quod refellitur à Chrysostomo in cap. 6. Genesis, & ab Augustino lib. 15. de Ciuit. Dei cap. 23. & aliis probatis auctoribus. Dicit, sacerdotes qui habent possessiones, immemores esse præcepti dominici dati quondam Leuitis. At Leuitæ possessiones habebant, quin etiam oppida & suburbana eorum, Leuit. 25. quare Hieremias ex genere Sacerdotum agrum vendidisse legitur, Hierem. 32. & Barnabas Leuites agrum similiter quem possidebat, vendidit, Act. 4. Dicit præterea templum fundatum fuisse anno 588. ab egressu filiorum Israel de Ægypto. At scriptura 3. Reg. 6. notat annos 480.

In dialogo dicit, Ecclesiam auro non strui, sed destitui. Reprehendit Episcopos, qui Libros Origenis damnauerunt. Scribit coniugium

ad veniam pertinere, Virginitatem ad gloriam, fornicationem ad poenam. Dicit, ex sententia sancti Martini, Neronem simul cum Antichristo venturum, & Antichristum ex malo spiritu concipiendum. Denique notatur à S. Hieronymo in cap. tricesimum sextum. Ezechielis, erroris eorum qui nouam Hierusalem auream & gemmatam expectant.

De S. Luciano. 420.

SANCTUS Lucianus presbyter vixit tempore Honorij & Theodosij iunioris Imp. scripsit librum de inuentione corporum sancti Stephani, & aliorum, quæ ipse diuina reuelatione inuenit: hic liber extat apud Lipomanum, & Surium, die tertio Augusti. Eodem tempore scripti sunt libri duo de miraculis S. Stephani ad Euodium Vzalem Episcopum: sed quia nomen auctoris ignoratur, dicuntur libri Euodij.

De Paulo Orosio. 425.

PAULUS Orosius presbyter Hispanus S. Augustini discipulus, scripsit ad ipsum S. Augustinum libros septem historiarum ab orbe condito, in quibus potissimum clades Romanorum describit, quas dum Idola colebant, acceperunt.

De Sedulio. 430.

CÆLIUS Sedulius presbyter Scotus Theodosio iuniore scripsit explanationem in omnes epistolas S. Pauli, ex Origene, Ambrosio, Hieronymo, & Augustino excerptas: ex quo intelligimus errare illos, qui Sedulium floruisse scribunt tempore Constantij filij Constantini Magni: & veriùs sentire Trithemium, qui ponit Sedulium anno Domini 430.

Scripsit præterea Sedulius libros quinque carminum de quinque mirabilibus operibus Dei: & hymnos duos de Christo, quorū alter alphabeticus est, & in Ecclesia canitur in festis Natalis & Epiphaniæ: incipit autem, [A solis ortus cardine.]

De S. Cyrillo. 430.

SANCTUS Cyrillus Episcopus Alexandrinus vir sanctissimus, & doctissimus, ac præsertim circa mysterium Incarnationis Dominicæ à Deo doctus,

doctus, imperante Theodosio iuniore præfuit Concilio Ephesino primo, nomine S. Cælestini Papæ, Nestoriûmque hæresiarcham primum scriptis egregiis, deinde etiam auctoritate damnauit. Eius opera in editione Parisiensi anni 1605. duobus tomis comprehenduntur.

Tomi Primi:

In Genesim ad literam, & mysticè, explanationum lib.	11
In Leuiticum.	16
In Isaiam.	5
In Euangelium Sancti Ioannis.	12
Dicta veteris testamenti anagogicè explicata, collecta ex Cyrillo, Maximo, & aliis.	
Liber aduersus Iudæos cum quæstionibus.	
Breues anagogæ de iis qui floruerunt ante legem.	

Tomi Secundi:

Epistolæ Sancti Cyrilli ad diuersos, & diuersorum ad Sanctum Cyrillum, numero	39
Homiliæ præsertim de incarnatione,	10
Apologia ad Theodosium Imperatorem,	1
Declaratio 12. anathematismorum,	1
Liber apologeticus pro suis anathematismis.	
Alius apologeticus liber ad Euoptium pro iisdem capitibus contra Theodoretum.	
Expositio Symboli Nicæni.	
Scholia de Incarnatione Vnigeniti.	
Epistolæ duæ ad Successum Episcopum.	
Synodales epistolæ duodecim.	
Dogmata Nestorij ex ipsius libris excerpta.	
Oratio de exitu animæ, & secundo aduentu.	
Opus insigne, Thesaurus, inscriptum, libros continens quatuordecim.	
Dialogorum cum Hermia libri	7
De adoratione in spiritu & veritate libri	17
Contra Iulianum apostatam,	10
De recta fide ad Theodosium, & Reginas,	3
Aduersus anthropomorphitas,	1
De sacrosancta Trinitate,	1

Præter hos libros, extant commentaria in Prophetas minores Græcè & Latinè excus. Ingolstadij in folio.

Observatio prima.

Extare dicuntur Græcè explanationes in totum pentateuchum, sed

P Latinè

Latine non extant, nisi libri vndecim in Genesim.

Observatio Secunda.

Libri sexdecim in Leuiticum Cyrilli non sunt, sed Origenis, vt supra diximus in Origene, & manifestum hoc est, tum quia auctor vbique sensum literalem destruit; tum quia habentur isti ipsi libri inter opera Origenis; vt mirum sit cur Impressores in omnibus editionibus ista opera auctori non suo attribuant.

Observatio Tertia.

Scripsisse dicitur Cyrillus in alios etiam Prophetas, sed non extant commentaria eius nisi in Isaiam.

Observatio Quarta.

Scripsit Cyrillus libros duodecim in Ioannem, sed quatuor intermedij perierunt. Sed Iodocus Clitoveus ad imitationem Cyrilli addidit quatuor libros intermedios. Itaque Cyrilli non sunt nisi primi quatuor, & quatuor postremi.

Observatio Quinta.

Liber aduersus Iudæos, & breues illæ anagogæ, haud scio an Cyrilli sint. Sed res parui momenti est, cum sint libelli breuissimi, & leues.

Observatio Sexta.

Thesaurus creditur esse imperfectus: multa enim citantur à S. Thoma in opusculo de erroribus Græcorum ex Thesauro Cyrilli, quæ in his libris non inueniuntur.

Observatio Septima.

Liber de sacrosancta Trinitate non videtur esse Cyrilli, sed alicuius posterioris: auctor enim copiose disputat de duabus naturis in Christo, & de duabus voluntatibus, & operationibus; & reddit rationem, cur non repugnent istis dogmatibus, qui aliquando dixerunt, in Christo esse operationem theandricam, & vnâ verbi naturam esse incarnatam. Itaque videtur auctor scripsisse post sextam Synodum.

De Theodoro Episcopo Cyriæ. 430.

Theodoretus æqualis sancti Cyrilli, & aliquando etiam aduersarius, vt notum est ex Concilio Ephesino. Quamuis autem Nestorio fauerit initio controuersiæ: tamen postea resipuit: & Nestorium inter hæreticos numerauit in lib. 4. de fabulis hæreticorum, & in Concilio Chalcedonensi admissus inter Catholicos fuit. Opera Theodreti ex editione Colonienfi anni 1573. duobus tomis comprehensa, hæc sunt.

Tomi Primi:

De obscuris quæstionibus in Genesim, Exodum, Leuiticum, Numeros, Deuteronomium, Iosue, & Iudices; accesserunt in librum Ruth, in libros Regum, & Paralipomenon.

Com

Commentaria in omnes Psalmos Davidis.
Commentaria in Cantica Canticorum Salomonis.
Commentaria in omnes Prophetas excepto Isaia.
Commentaria in Cantica Moſis, Annæ, Habachuc, Isaia, Ezechia, Trium puerorū, Virginis Mariæ, Zachariæ, & Simeonis.
Tomi Secundi:

Commentaria in omnes epistolas B. Pauli.
Historiæ Ecclesiasticæ à Constantino vsque ad Theodosium iuniorē libri quinque.
Addit Gennadius continuasse historiam vsque ad Leonem Imperatorem quinque aliis libris adiunctis: sed hi posteriores libri non extant.
Dialogorum libri tres.
De hæreticis fabulis, libri quatuor; quibus addidit epitomen diuinorum decretorum.
Historia sanctorum Patrum, quam religiosam vocat.
De prouidentia, sermones decem.
De curandis Græcorum affectionibus, lib. 12.
Denique Epistola ad sanctū Leonem Papā, & altera ad Sixtum Presbyterum Romanum: & Oratio de dilectione valde insignis.

Observatio.

Multo plura scripsit Theodoretus, vir planè doctissimus, atque inter alia meminit Gennadius in lib. de viris Illustribus librorum Theodoretī fortissimorum contra Eutychem & Dioscorum. Scripsit etiam nonnulla contra sanctum Cyrillum, quæ extant inter opera sancti Cyrilli, sed in quinta Synodo Generali damnata sunt, vnà cum scriptis Theodori Mopsuesteni, quem idem Theodoretus mirificè laudat libro quinto extremo suæ historiæ. extat denique in quinta Synodo Act. 5. epistola Theodoretī ad Ioannem Antiochenum de obitu Cyrilli: sed ea epistola, non solū falsitatis arguitur, quia constat Ioannem Antiochenum obiisse ante Cyrillum, sed etiam indigna est, quæ Theodoro, aut cuius Christiano attribuatur.

De Proclo Episcopo Constantinopolitano. 430.

PROCLUS Episcopus Constantinopolitanus sancti Cyrilli æqualis, cuius magno cum honore meminit idem sanctus Cyrillus in expositione Symboli Nicæni, & in epist. 31. ad Ioannem Antiochenum: scripsit epistolam valde celebrem de fide ad Armenos, quæ extat in Bibliotheca sanctorum Patrum, tomo 3. & nuper excusa est Græcè & Latinè, in primo tomo Conciliorum Generalium Romæ typis mandatorum: &

P 2. fragmen-

fragmentum inde recitatur in quinta Synodo Generali, Act. 5. scripsit etiam de traditione diuinæ liturgiæ. Vide de Proclo, quæ scribit Socrates lib. 7. cap. 40. 41. & 42.

De Eusebio Emeseno. 430.

Eusebij Emeseni nomine circumferuntur homiliæ in Euangelia totius anni, & rursus homiliæ quinquaginta variorum argumentorum disertissimæ. Eusebij Emeseni cuiusdam meminit sanctus Hieronymus in lib. de Script. Eccles. quem dicit scripsisse plurimos libros, & vixisse tempore Constantij Imperatoris filij Constantini Magni. Sed illius opera non extant, ideo non posuimus eum suo loco. Hic autem vel est alius Eusebius Emesenus vndecunque hoc nomen acceperit, vel sub nomine supposititio homiliæ istæ sunt editæ, cum verus auctor ignoraretur. Neque videntur homiliæ illæ breues in omnia Euangelia eiusdem esse auctoris, cuius sunt quinquaginta homiliæ de variis argumentis: stilus enim valde diuersus est.

Illud certum est, auctorem quinquaginta homiliarum, fuisse Latinum, & Monachum in Monasterio Lirinensi: nam homilia quinta ad Monachos indicat, se fuisse Abbatem Monasterij in Insula constituti. Idem homilia de sancto Maximo, eam insulam Lirinensem vocat. Videtur etiam ex Abbate Lirinensi factus Episcopus, ut ipse subindicat in homilia de sancta Blandina. Disputat etiam contra Pelagianos in homilia de feria quinta in cœna Domini: vnde manifestum est, eum non esse Eusebium Emesenum, qui floruit sub Constantio. Sunt qui has homilias tribuant Eucherio Episcopo Lugdunensi; nec desunt qui auctorem nominent Cæsarium Arelatensem; vidi vnam ex his homiliis prænotatam nomine Fausti Episcopi Rhegiensis: neque est improbabile, esse omnes eiusdem Fausti, qui Abbas fuit Monasterij Lirinensis, & ex Abbate Episcopus creatus, teste Gennadio in libro de viris illustribus.

Non definio, cuius sint, sed hoc loco placuit auctorem earum homiliarum constituere, quoniam siue sit Eucherius, siue Faustus, siue etiam Cæsarius, ante hoc tempus non vixit.

De sancto Eucherio Episcopo Lugdunensi. 440.

Sanctus Eucherius Episcopus Lugdunensis vixit temporibus Theodosij iunioris, & Valentiniani: & sub Valentiniano & Martiano Imperatoribus obiit circa annum Domini 433. ut scribunt Gennadius, de viris Illustribus, & Ado Viennensis, in Chronico. Existimat tamen Card. Baronius tomo 5. Annalium, hos auctores falli, & Eucherium vixisse ultra annum Domini 463. quia inuenitur Eucherij nomen in subscri

in subscriptionibus Episcoporum Concilij Arausici secundi, & Arelatensis tertij. Sed ego suspicor peruenisse etiam ad annum 499. nam in Vita sancti Cæsarii Episcopi Arelatensis dicitur Eucherius Episcopus Lugdunensis aliquando iter fecisse cum ipso Cæsario Arelatensi: Cæsarium autem fuisse in viuis tempore Symmachi Papæ, qui sedere cœpit anno 499. aperte constat ex eadem vita sancti Cæsarii, apud Surium, die 27. Augusti. Itaq. vel oportet librum Gennadij esse corruptum; vel fuisse duos Eucherios Lugdunenses Episcopos.

Sed quicquid de hoc sit, scripsit S. Eucherius varia opuscula, quæ Gennadius enumerat, nec satis noui an adhuc extent. Scripsit etiam teste Claudiano Episcopo Viennensi in lib. de statu animæ, eloquentissimas conciones, quæ fortasse sunt illæ, quæ sub nomine Eusebij Emeseni nunc extant. Tribuuntur Eucherio libri explanationum in Genesim, & in libros Regum. Sed Eucherij esse non possunt, cum auctor sæpe sanctum Gregorium citer, & ad finem expositionis libri primi Regum lectorem inuitet ad moralia sancti Gregorij perlegenda: sanctus autem Gregorius plus centum annis fuerit Eucherio posterior. Fortasse qui hos libros Eucherio tribuerunt, ex eo permoti sunt, quod Gennadius testatur scripsisse Eucherium ad Salonium, & Vranium, de obscuris sanctarum Scripturarum capitulis.

Porrò auctor huius operis in Genesim, & in libros Regum, videtur fuisse Angelus: nam in tertio libro Commentariorum in libros Regum cap 22. sic loquitur, [Nostris, inquit, nuper temporibus sanctus Gregorius Papa Evangelicis roboratus eloquijs Romanam rexit Ecclesiam, & Reuerendissimi Patres Augustinus, Paulus, & alij socij eorum iubente illo venerunt in Britanniam, &c.] Atque ab hoc auctore multa iisdem penè verbis descripsit Beda in suis quæstionibus super libros Regum.

De Claudiano Episcopo Viennensi. 440.

Claudianus Mamertus Episcopus Viennensis æqualis sancti Eucherij: scripsit insigne opus de statu animæ, in quo Eucherij mentionem facit, vt suprà diximus. Habetur hoc opus tribus libris comprehensum in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo quarto.

De Sidonio Apollinari. 440.

Sidonius Apollinaris vir nobilissimus eodem tempore floruit. Fuit autem Episcopus Aruernensis. Scripsit varia opera soluta oratione, & carmine, vt Gennadius refert in libro de viris Illustribus. Nunc extant libri epistolarum eius ad diuersos, & carmina eiusdem simul edita.

De Ioanne Cassiano. 440.

Ioannes Cassianus sancti Ioannis Chrysostomi olim Diaconus, & postea ad Gallias accedens, ibique sedem figens apud Massiliam presbyter ordinatus, scripsit Latino idiomate.

De habitu Monachorum, & de canonico orationum & Psalmorum modo, lib. 3

Institutionum, 1

De origine, & remedio octo principalium vitiorum, 8

Collationes Patrum, 24

De Incarnatione Verbi, 7

Et hoc opere expleto ad petitionem Leonis, postea summi Pontificis, finem viuendi fecit Theodosio iuniore & Valentiniano regnantibus, ut testatur Gennadius in libro de viris Illustribus. Hæc omnia extant, & vtiliter legi possunt, excepta collatione tertiadecima, & paucis alijs, quæ in editione Romana notata sunt.

De Vincentio Lirinensi. 440.

Vincentius Monasterij Lirinensis presbyter æqualis Cassiani fuit, quippe qui paulo post Concilium Ephesinum se scripsisse testatur, idest, tribus annis post Concilium celebratum. Scripsit opusculum paruum mole, sed virtute maximum, de prophanis vocum nouitatibus. Libellus extat, & vtilissimè legitur.

De Socrate, & Sozomeno. 440.

Socrates & Sozomenus historiam Ecclesiasticam scripserunt ab eodem tempore in quo desinit historia Eusebij Cæsariensis, vsque ad tempora Theodosij iunioris. Eodem tempore ipsi vixerunt, & quod dolendum est, vterque Nouatianis erroribus fauisse dignoscitur.

De Sixto Tertio. 442.

Sixtus III. Papa sedit Romæ tempore Valentiniani tertij Imperatoris. Scripsit insignem epistolam ad Ioannem Antiochenum: cuius fragmentum extat in libro Vincentij Lirinensis. Scripsit etiam alteram ad omnes Orientales, quæ extat in tomo primo Conciliorum. Extant etiam duæ in tertia parte Concilij Ephesini, editionis Romanæ. Extat præterea in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo quinto secundæ editionis sub nomine Sixti tertij Pontificis liber de diuitijs: & alter de castitate,

de castitate, & epistola de malis doctoribus: quæ tria volumina falsò adscribuntur Sixto Pontifici, cùm sint plena erroribus Pelagianorum. Sixtus enim, cùm adhuc presbyter esset, primus damnavit Pelagium, vnde est epistola 105. Augustini ad Sixtum: ac deinde magno zelo Pelagianos infecutus est, vt testatur Prosper.

De Isidoro Pelusiota. 442.

Isidorus Pelusiota Monachus doctissimus floruit tempore Theodosij iunioris, ad quem extat eius epistola apud Card. Baroniũ tomo quinto Annalium ad annum Dom. 431. Scripsit epistolas plurimas, quas Græcè & Latine impressas habes Parisijs opera Billij anno 1585.

De S. Petro Chrysologo. 440.

Sanctus Petrus Chrysologus Episcopus Rauennas à Sixto III. Papa Episcopus creatus scripsit homilias 122. breues, sed disertas. Scripsit etiam insignem epistolam ad Eutychetem hæresiarcham, exhortans illum ad obedientiam sancto Leoni præstandam in materia fidei potissimum. [Hortamur, inquit, te, vt ijs, quæ à beatissimo Papa Romanæ ciuitatis scripta sunt, obedienter attendas: quoniam B. Petrus, qui in propria sede viuit, & præsidet, præstat quærentibus fidei veritatem.] Habetur alia epistola, inter epistolas quæ præcedunt Chalcedonense Concilium.

De sancto Leone Papa. 440.

Sanctus Leo primus Papa, iure magnus appellatus, sedit in Apostolica sede tempore Theodosij iunioris, Martiani, & Leonis Imp. ab anno Dom. 440. vsque ad 461. scripsit homilias eloquentissimas de præcipuis solemnitatibus Domini, & Sanctorum, necnon epistolas ad diuersos de rebus grauissimis numero nonaginta octo. Ex quibus illa ad Flavianum, quæ incipit, [Lectis dilectionis tuæ literis:] magna veneratione recepta fuit in Synodo Chalcedonensi Act. 4. ab omnibus, & singulis Patribus: & Gelasius Papa in decreto de libris Doctorum, dicit anathema ijs, qui Epistolam hanc sancti Leonis integram, & vsque ad vnum iota non recipiunt.

Tribui solet sancto Leoni liber de conflictu virtutum, & vitiorum. Sed (vt supra in Augustino diximus) S. Leonis is liber esse non potest, cùm in eo fiat mentio regulæ S. Benedicti.

De sancto Nilo. 445.

SANCTUS Nilus, Constantinopolitanus Monachus, S. Ioannis Chrysostomi discipulus, vixit tempore Theodosij iunioris, & multa scripsit de institutione Monachorum, vt refert Nicephorus lib. hist. 14. cap. 53. Nunc extant in Biblioth. SS. Patrum tomo quinto edit. 2. capita parænetica: item asceticus: item aduersus vitia: item de Oratione centum quadraginta octo capita. Extat etiam separatim liber S. Nili de Christiana philosophia, quo nomine Monasticem significat. Citantur etiam epistolæ Nili in septima Synodo, Act. 4. Sed loci quidam ab hæreticis deprauati esse dicuntur.

De sancto Simeone Stilita. 457.

SANCTUS Simeon, cognomento Stilita, quia stetit in columna annis 81. floruit tempore S. Leonis Papæ, & Leonis Imperatoris. Scripsit librum de morte assidue cogitanda, qui extat in Bibliotheca sanctorum Patrum, secundæ editionis tomo secundo. Idem scripsit epistolas pro Concilio Chalcedonensi; quæ an extent, ignoro: sed earum meminit Card. Baronius tomo quinto Annalium ad annum Dom. 458. Fuit etiam alius Simeon Stilita iunior, tempore Iustiniani Imp. cuius vna epistola recitatur actione quinta Concilij Nicæni secundi: de quo vide Euarium lib. 6. Historiæ cap. 22.

De Hilario Arelatenfi. 458.

HILARIUS Arelatenfis Episcopus vixit tempore S. Leonis Papæ: ad quem scripsit heroico carmine historiam Geneseos vsque ad septimum caput. Scripsisse dicitur præterea epistolam vnā ad sanctum Augustinum, de prædestinatione: cuius occasione sanctus Augustinus scripsit libros de prædestinatione Sanctorum, & de bono perseverantiæ.

Sed ea epistola non videtur esse huius Hilarij, sed alicuius alterius: nam sanctus Prosper, in epistola quam scripsit cum Hilario ad sanctum Augustinum de eadem re, dicit, Hilarium Arelatensem tunc fuisse Episcopum: & tamen iste Hilarius, qui scribit ad Augustinum, significat, se tunc fuisse laicum; quod etiam confirmatur ex primo capite libri de prædest. Sanctorum, vbi Augustinus vocat Filios, Prosperum & Hilarium: quod certè non faceret si hic Hilarius Episcopus Arelatenfis fuisset.

Scripsit denique vitam S. Honorati decessoris sui, & aliqua alia breuia opuscula.

opuscula, teste Gennadio in libro de viris Illustribus. Sed opera superiora scripsit ante Episcopatum : in Episcopatu enim ob nimiam superbiam reprehenditur à sancto Leone Papa in epistola ad Episcopos per Vienneensem prouinciam constitutos: postea tamen resipuit, & multis virtutibus clarus sancto fine quieuit.

De sancto Prospero Aquitano. 460.

SANCTUS Prosper Aquitanus Hilarij æqualis, & S. Leonis quondam notarius, Episcopus fuit Rhegiensis in Italia, vel in Gallia. Scio passim existimari sanctum Prosperum fuisse Episcopum Rhegij in Æmilia prouincia Italiae: sed ego suspicor, Episcopum fuisse Rhegiensem in Prouincia Prouinciæ suffraganeum Archiepiscopi Aquensis: nam video sanctum Prosperum subscripsisse in Concilio Prouinciali Vafensi, & Carpentorateni: quod argumentum est, illum fuisse Episcopum in prouincia Gallie. Præterea sancto Prospero successit in Episcopatu Faustus Rhegiensis: omnes autem Faustum, Episcopum Gallum faciunt, non Italum, ac dicunt metropolitano Aquensi subiectum, non Rauennanensi, cui subiectus est Episcopus Rhegij in Æmilia. Sed quicquid de hac re sit (nihil enim definitio) sanctus Prosper multa præclare scripsit pro gratia Christi contra Pelagianos, sequens S. Augustini discipulum, & defensorem acerrimum demonstrauit.

Scripsit libros tres de prædictionibus, & promissionibus Dei.

De vita contemplatiua alios tres.

De vocatione gentium duos.

De gratia & libero arbitrio ad Ruffinum.

Responsiones ad capitula obiectionum Gallicarum, Vincentianarum, & Genuensium.

De gratia Dei contra Collatorem,

Librum sententiarum S. Augustini,

Librum de prouidentia Dei,

Epistolam vnā ad sanctum Augustinum de prædestinatione,

Commentaria in Psalmos à centesimo vsque ad centesimum quinquagesimum.

Librum Epigrammatum, inter quæ est carmen contra ingratos.

Chronicum Eusebij & S. Hieronymi continuauit.

Observatio.

Gennadius in lib. de viris Illustribus scribit, epistolam illam celebrē S. Leonis ad Flauianum contra Eutychem, existimari à sancto Prospero fuisse scriptam. At certè si vlla epistola sancti Leonis est, illa omnino est, siue stilum, siue doctrinam Leonis attendas.

Libri de vocatione gentium tribuuntur etiam sancto Ambrosio, sed

verè Prosperi sunt, non Ambrosij, vt supra demonstrauius, cum de libris Ambrosij ageremus.

Liber de prouidentia Dei, non videtur Prosperi, sed alicuius ex factione Gallorum, qui Semipelagiani sunt appellati. Legat prudens Lector, & iudicet.

De Arnobio iuniore. 445.

Arnobius, non ille qui scripsit contra gentes, & sub Diocletiano floruit, sed alius iunior, qui paulo post sanctum Leonem Papam vixisse videtur, scripsit librum titulo, Conflictus Catholici cum Serapione de Deo trino, & vno. Item de duabus in Christo substantiis in vnitatem personarum: item de gratia, & liberi arbitrij concordia: qui libri editi sunt Colonia anno 1596. Neque est improbabile huius Arnobij iunioris esse Commentarios in Psalmos, qui sub Arnobij nomine circumferuntur: de quibus vide quæ diximus supra in Arnobio.

De Theodoro presbytero in Raytu. 460.

Theodorus presbyter in monasterio Raytu, quia Gennadio dicitur, Theodorus presbyter Antiochenus, scripsit quindecim libros de Incarnatione Domini: nunc extat Commentarium de Incarnatione Domini contra Nestorium & Eutychetem in Bibliotheca SS. Patrum tomo 1. edit. 2.

De Saluiano Episcopo Massiliensi. 460.

Saluianus presbyter, ac postea Episcopus Massiliensis, æqualis fuit S. Eucherij Lugdunensis, quippe qui filiorum Eucherij, (habuit enim Eucherius ex legitimo coniugio ante Sacerdotium duos filios, qui ipsi quoque Episcopi fuerunt) Veranij & Salonij Episcoporum magister fuit, teste Gennadio in lib. de viris Illustr.

Porro Salufianus plurima opera scripsisse fertur, sed nunc extant solum, quod ego sciam, libri octo de prouidentia, & iudicio Dei, & libri quatuor de Ecclesia, sub nomine Timothei, in quibus ita exaggerat vitia Christianorum, & maximè clericorum sui temporis, vt nimius videri posset, nisi ex vero zelo gloriæ Dei, & salutis animarum, oratio eius proficeretur.

De Salonio Episcopo. 470.

Salonius sancti Eucherij filius, & Saluiani discipulus, scripsit in Prouerbia, & Ecclesiastem Salomonis, dialogum, qui extat in Bibliotheca san-

sanctorum Patrum tomo 1. editionis secundæ. An Episcopus fuerit Viennensis, nec ne, disputat Card. Baronius tomo 6. Annalium, ad annum Domini 441.

De Fausto Regiensi. 480.

FAUSTUS ex Monacho Lirinenſi factus Episcopus Regienſis in Gallia, vixit medio tēpore inter ſanctū Proſperū & ſanctū Fulgentiū: ſcripſit de Spiritu ſancto, & cōtra Arianos, & Macedonianos, quę non extāt: ſcripſit præterea libros duos de gratia & libero arbitrio, qui extant, & quos Gēnadius in lib. de viris Illuſt. miris laudibus effert: ſed Gelāſius Papa in decreto de libris apocryphis omnino reſcit: vt etiam reiſciunt & reſellūt ſanctus Fulgentius, Petrus Diaconus, Alcimus Auitus, & alij. Ado Viennensis in Chronico ad annum 492. ſic loquitur, [Faustus ex Abbate Monasterij Lirinenſis apud Regium Gallię Episcopus factus, Pelagianorum dogma destruere conatus, in errorem labitur: vnde qui eius ſenſus in hac parte Catholicos prædicant, ſicut Gennadius de viris Illuſtribus ſcribens, omnino errant.] Ita enim liberum arbitrium tam Auguſtinus quàm cæteri Catholici in Eccleſia Dei docent, vt illuminatio, virtus, & ſalus illi à Christo, per Christum, & in Christo ſit. Faustus verò iſte ita liberum Chriſtianorum arbitrium docere conatur, vt illuminatio, virtus, & ſalus non à Christo, ſed à natura ſit: contra hunc ſcribit Beatiffimus Auitus Viennensis Episcopus lucidiſſima fide, eius redarguens errorem. Similiter & Ioannes vir erudiſſimus Antiochenus præbyter.

Idorus de viris Illuſtribus, in Fulgentio, dicit, à Fulgentio ſcriptos libros ſeptem contra Faustum, qui mira calliditate Catholicus videri volebat, cum Pelagianus eſſet. Auctor quoque vitę ſancti Fulgentij cap. 28. teſtatur à ſancto Fulgentio reſutatos libros duos Fauſti de gratia & libero arbitrio. Et Petrus Diaconus in libro de Incarnatione & gratia Chriſti, cap. vltimo, anathema dicit libris Fauſti. Hęc admonere volui propter aliquos, qui noſtro tempore Faustum Catholicum fuiſſe contendunt.

De Aenea Gazeo. 490.

AENÆAS Gazeus vir doctiſſimus ſcripſit dialogum inſignem de animę immortalitate, & corporum reſurrectione, quem inſcripſit Theophrastum, quia perſona principalis in dialogo nominatur Theophrastus: ætatem ſuam ipſe aperit in extremo dialogo, vbi dicit, ſe viſiſſe ſanctos illos, qui in perſecutione Vandalica abſciſſis linguis optimè loquebantur: hoc autem contigiſſe imperante Zenone, notum eſt ex Victore Vriegenſi de perſecutione Vandalica.

De Cereali. 490.

Cerealis Episcopus Africanus, scripsit contra Maximinum Episcopum Arianum, librum de fide, qui extat in Bibliotheca sanctorum Patrum, tomo 4. editionis secundæ, cuius meminit Gennadius Massiliensis.

De sancto Victore Uticensi. 490.

Sanctus Victor Uticensis Episcopus scripsit libros tres de persecutione Vandolica lectu dignissimos ob insignium Martyrum fortitudinem, qui in ea persecutione claruerunt. Vixit autem ipse regnante Zenone Imperatore, ut ipse testatur lib. 3. de persecutione Vandolica, id est, circa annum Domini 490.

De Gennadio Massiliensi. 490.

Gennadius Massiliensis presbyter, & postea Episcopus, vixit tempore Gelasij Papæ, circa annum Domini 490. nam attipsum Gelasium misisse librum suum de fide testatur ipse Gennadius in extremo lib. suo de viris Illustribus, quamvis non in omnibus codicibus liber Gennadij inueniatur completus.

Scripsit librum de Ecclesiasticis dogmatibus, qui extat inter libros sancti Augustini, & hic esse creditur liber, quem ipse misit ad Gelasium.

Scripsit etiam librum de viris Illustribus, in quo suspensionem non parvam reliquit suæ non rectæ fidei. Laudauit enim Cassianum, & Faustum, qui Semipelagiani fuerunt, & sanctum Prosperum depreffit, qui pro gratia Dei contra Pelagium fortissimè dimicauit.

Scripsit præterea multa alia, quæ ipse commemorat in extremo libro de viris Illustribus; sed canon extant, aut certe ad manus meas non venerunt.

De Pomerio. 490.

Pomerius, aliàs Iulianus Pomerius, presbyter, vivebat cum Gennadius catalogum suum scriberet: scripsit autem per modum dialogi libros octo de natura animæ, qui videntur excerpti ex libris octo Gregorij Nysseni, de Philosophia, siue potius Nemesij philosophi, de anima: scripsit etiam prognosticon tribus libris comprehensum, sed diuersum ab eo, quod diu postea scripsit sanctus Iulianus Archiepiscopus Toletanus. vide Card. Baronium in notis Martyrologij, die 8. Martij.

De S. Gelasio Papa. 492.

Sanctus Gelasius Papa primus sedet in Apostolica Sede ab anno Domini 492. vsque ad annum 496. scripsit epistolas aliquot insignes ad Imp. & alios, quæ extant. Scripsit tomum de vinculo anathematis, qui extat inter epistolas eius decretales. Scripsit etiam librum contra Pelagianos, qui extat inter quintam & sextam epistolam, in editione Romana. Scripsit etiam hymnos Ecclesiasticos ad imitationem S. Ambrosij, & libros quinque contra Nestorium, & Eutychetem, teste Anastasio Bibliothecario, in vita S. Gelasij. De hoc opere dubitatio existit, an extet, vel perierit: circumfertur enim liber sub nomine Gelasij Papæ de duabus naturis Christi contra Eutychetem; sed non videtur hic liber esse Gelasij Papæ, & multo minus esse ille, de quo loquitur Anastasius, & de quo etiam loquitur Gennadius Massiliensis in lib. de viris Illustribus. Non esse hunc librum Gelasij Papæ, videtur manifestum, quia in hoc libro citatur tamquam vnus ex catholicis & S. Patribus Eusebii Cæsariensis, quem tamen hæreticum Arianum fuisse, & Origenis acerrimum defensorem, notum erat S. Gelasio, qui hac de causa reprobaui opera Eusebij Cæsariensis in decreto de libris apocryphis. adde quod iste auctor, Græcus fuit, non Latinus, cum inter S. Patres non posuerit Hieronymum, Augustinum, Leonem, &c. Non esse hunc eundem librum eum cuius mentio est apud Anastasium, & Gennadium, ex eo colligitur, quod Anastasius dicit opus illud Gelasij diuisum fuisse in quinque libros: Gennadius autem dicit fuisse grande volumen: hic verò vnus est, & non magnus liber. Non desunt, qui hunc librum velint esse Gelasij Cæsariensis, cuius meminit S. Hieronymus in lib. de Script. Eccles. in Gelasio. Sed iste Gelasius ad tempora Eutychetis non peruenit, cum post ipsum defunctum fuerit Episcopus Cæsareæ Paulus, & post Paulum Eulogius, antequam hæresis Eutychetis appareret, vt Card. Baronius demonstrat tomo 6. ad annum Christi 496. Præterea ab eo tempore, quo scripsit S. Hieronymus librum de Script. Eccles. quod erat annus 14. Theodosij senioris, vsque ad exortam hæresim Eutychetis, qui primum apparuit anno 42. Theodosij iunioris; sunt anni paulo minus sexaginta: nam Theodosius senior superuixit tribus annis, quibus si addas annos Arcadij tredecim, & annos Theodosij iunioris quadraginta duos, fient anni quinquaginta octo: neque credibile est Gelasium scripsisse contra Eutychetem ipso primo anno, quo errorem suum manifestare cœpit, sed post eius hæresim iam promulgatam, & fortasse etiam damnatam: quare credibile est, eum, aut non superuixisse vsque ad hæresim Eutychetis, aut planè decrepitem fuisse, & ineptum ad scribendum, quando hæresis Eutychiana con-

futura erat: non enim verisimile est, eum fuisse adolescentem, aut puerum, quando à S. Hieronymo inter Scriptores Ecclesiasticos numeratus est. Alij sunt, qui librum istum Gennadij esse credunt, eo quòd facile fuerit Gelasium pro Gennadio scribere. Sed neque hoc verisimile est, cum ipse Gennadius Catalogum librorum suorum scripserit, & hoc opus inter alios non numerauerit. Card. Baronius tomo 6. Annalium ad annum Christi 496. probat satis apertis coniecturis, auctorem libri fuisse Gelasium Cyzicenum, de quo nunc dicemus.

De Gelasio Cyziceno. 495.

Gelasius Cyzicenus vixit tempore Basilici Imperatoris, siue potius Tyranni, circa annum Domini 476. vt ipse testatur in præfatione librorum de actis Nicænæ Synodi. Scripsit historiam de actis Nicænæ Synodi tribus libris comprehensam, quæ nuper excusa est in primo tomo Conciliorum generalium Græcè & Latinè Romæ editorum. Scripsisse etiam creditur librum de duabus naturis Christi contra Eutychem, qui liber hæcenus est editus sub nomine Gelasij Papæ. Coniecturæ, cur auctor huius libri existimari possit Gelasius iste Cyzicenus, hæc sunt:

Prima, quòd non inueniatur alius Gelasius, cui liber ille tribui possit.

Secunda, quia in hoc auctore conueniunt nomen, & tempus, vt notum est.

Tertia, quia in præfatione historiæ de Actis Nicænæ Synodi, scribit, se disputasse cum Eutychanis.

Quarta, quia sicut Gelasius in historia Nicænæ Synodi, lib. 2. mirificè laudat Eusebium Cæsariensem, eumque affirmat nunquam adhæsisse Arianis: sic etiam auctor libri de duabus naturis Christi, ponit eundem Eusebium Cæsariensem inter Sanctos, & probatissimos Patres, Athanasium, Nazianzenum, & alios eiusdem gloriæ.

Quinta, quia stilus est omnino similis, simplex, & nudus omnibus ornamentis. Quomodo autem intelligi debeat, quod iste auctor dicit in libris de duabus naturis Christi, remanere in Eucharistia, panis & vini naturam; diximus in controuersijs lib. 2. de Eucharist. cap. 27.

De Gilda Sapiente. 495.

Gilda cognomine Sapiens scripsit de excidio Britannia, quòd incidit in annum Dom. 445. Scripsit etiam reprehensionem acrem in clerum Britannia: nam propter peccata populi, & maximè propter peccata

cata cleri iratus Deus immittit flagella huiusmodi. Extant hæc opera in Bibliotheca S. Patrum tomo quinto editionis secundæ.

De Vigilio. 495.

Vigilius scripsit libros quinque valde eruditos contra Nestorium, & Eutychetem, pro defensione epistolæ S. Leonis, & Concilij Chalcedonensis: ex quo coniectura est, eum vixisse tempore Zenonis, & Anastasij Imp. quo tempore Concilium Chalcedonense grauer oppugnabatur. Quis fuerit iste Vigilius, non satis constat; non enim potest esse S. Vigilius Episcopus Tridentinus, & Martyr: ille enim vixit tempore S. Ambrosij: ad quem etiam est epistola eiusdem Ambrosij; & ex vita eius, quæ extat apud Lipomanum, & Surium, constat eum martyrio coronatum sub Stilicone Honorij Imperatoris Duce. Vide de hac re Card. Baronium tomo quinto Annalium ad annum Dom. 400. accuratissime differentem.

De Paschasio Diacono Cardinali. 469.

Paschasius Diaconus Card. Rom. Ecclesiæ, floruit sub Gelasio, Anastasio, & Symmachio Pontificibus Romanis. Vir fuit magnæ sanctitatis, & doctrinæ, & scripsit libros duos de Spiritu sancto, rectissimos, & valde luculentos: sic enim loquitur S. Gregorius lib. 4. dialog. cap. 40. Hi libri extant in Bibliotheca S. Patrum tomo 9. edit. secundæ.

De S. Casario Arelatensi. 499.

Sanctus Casarius Episcopus Arelatensis vixit tempore Symmachii Papæ, & Theodorici Regis Italiæ, vt in eius vita scribit Cyprianus eius discipulus, apud Surium die 27. Augusti: itaque falsum esse videtur, quod Concilium Arelatense tertium, cui præfuit S. Casarius, celebratum sit æra 461. idest, anno Dom. 423. Sed (vt habet alia lectio) æra 492. idest anno 454. Falsum quoque est, quod Trithemius scripsit, hunc S. Casarium floruisse anno 670. & veritas est in medio; peruenit enim ad annum 499. Extant eius homiliæ 46. in Bibliotheca S. Patrum tomo 1. edit. secundæ.

Seculus

*Seculum sextum ab Anno 500. ad 600.**De S. Fulgentio.*

Sanctus Fulgentius Carthagenensis, Episcopus Ruspensis, vir sanctissimus & doctissimus, floruit tempore Thrasymundi Regis, ad quem scripsit libros. Obiit anno Dom. 529. vitæ suæ anno 65. Episcopatus autem 25. vt Card. Baronius annotat tomo 6. Annalium. Scripsit plura teste Isidoro in lib. de viris Illustr. quorum multa perierunt. Extant nunc in editione Antuerpiana anni 1574.

Ad Thrasymundum Regem, lib. 3

De Incarnatione & gratia Christi, 1

Ad Monimum, 3

Contra obiectiones Arianorum, 1

Ad Donatum, 1

Ad Euthymium, 2

Ad Ferrandi quæstiones, 2

De fide ad Petrum, qui inter libros Augustini habetur, de quo diximus supra, 1

Epistolæ septem satis prolixæ instar librorum, 7

Denique Sermones decem variorum argumentorum, qui soli supersunt, ex multis, quos scripsisse & habuisse dicitur.

De Ennodio. 503.

Ennodius Diaconus, & postea Episcopus Ticinensis, claruit tempore Symmachi & Hormisdæ Pontificum Romanorum, scripsit anno 503. Apologeticum librum, pro quarta Synodo sub Symmacho, qui receptus fuit, & probatus à quinta Synodo sub Symmacho: scripsit etiam epistolas, & alia, quæ extant excusa Parisiis in 8.

De Petro Diacono. 503.

Petrus Diaconus æqualis S. Fulgentij fuit, vt notum est ex libris inuicem scriptis. Scripsit enim Petrus hic librum de Incarnatione & gratia Christi, ad S. Fulgentium, & alios Episcopos Africanos: qui liber extat inter opera S. Fulgentij proximè ante librum S. Fulgentij de eodem argumento.

De Ferrando Diacono. 504.

Ferrandus Diaconus Carthaginensis eodem tempore scripsit paræneticum ad Reginum Comitem, qui extat in Bibliotheca sanctorum Patrum, tomo quinto edit. secundæ. Scripsit etiam epistolas, quæ extant Romæ impressæ. Scripsit denique breue compendium sacrorum canonum.

De Eugippio Abbate. 510.

Eugippius Abbas Africanus vixit tempore sancti Fulgentij, & composuit magno labore tomos duos thesaurorum sancti Augustini: in quorum priore posuit quæcunque sanctus Augustinus scripserat de rebus obscurissimis, ut de anima, de charitate, de Resurrectione, de iudicio, de vita ac morte æterna. In posteriore collocavit, quæ sanctus Augustinus disputat contra Arianos, Donatistas, Manichæos, & Pelagianos. Editum est hoc opus Basileæ anno Dom. 1542. & Venetijs anno 1543. sed cauendæ sunt insidiæ hæreticorum, qui hoc opus in lucem miserunt.

De Marcellino Comite. 520.

Marcellinus Comes vixit tempore Iustiniani: nam anno Iustiniani nono, & salutis 535. finem imposuit Chronico suo, quod à Cassiodoro valde laudatur libro de diuinis lectionibus cap. 17. extat hoc Chronicum in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 7. edit. 2. Scripsit idem Marcellinus, teste Cassiodoro, quatuor libros de Vrbe Constantinopolitana & Hierosolymitana: qui libri (ut opinor) non extant.

De Ioanne Maxentio. 520.

Ioannes Maxentius Monachus, &, ut creditur, presbyter Antiochenus, vixit tempore Hormisdæ Papæ, contra cuius epistolam scripsit. Eius opera extant in quarto tomo Bibliothecæ sanctorum Patrum. Scripsit autem Catholicæ fidei professionem, item libellum contra Acephalos, item dialogorum contra Nestorianos libros duos, item responsionem ad epistolam Papæ Hormisdæ, in quibus disputat aduersus Nestorianos, & aduersus Faustum Regiensem Semipelagianum. Et quidem Faustum, & Pelagianos egregie refellit, ex libris S. Augustini: at Nestorianos ita refellit scribens contra Possessorem Episcopum Africanum, ut ad Eutychianos declinare videatur. Certè S. Hormisdæ Papa Possessorem defendit, & Ioannem cum suis Monachis acriter in-

R

ctatus

atus est. Vide epistolam Possessoris ad Hormisdam, & responsionem Hormisdæ in ipso opere Ioannis Maxentij. Scripsit autem Maxentius contra epistolam Hormisdæ, negans illam esse Hormisdæ, ne videretur contra summum Pontificem scribere; sed reuera negari non potest, epistolam illam verè esse Hormisdæ.

De S. Auito Alcimo. 520.

A vitus Alcimus Episcopus Viennensis vir nobilissimus, sanctissimus, & doctissimus, floruit temporibus Papæ Hormisdæ, à quo Vicarius in Galliis cōstitutus est, vt constat ex epistola Hormisdæ ad ipsum. Multa scripsit & versu & soluta oratione, vt docent Gregorius Turronicus lib. 2. cap. 34. & Adu Viennensis in Chronico. Ego solùm legi libros quinque metricè scriptos in Genesim, & Exodum, & librum de castitate, ad fororem, planè grauissimos, & venustissimos, qui extant in Bibliotheca sanctorum Patrum edit. 2. tomo 8.

De Boëtio Seuerino. 520.

B oëtius Seuerinus, vir clarissimus, Senator & Consularis, floruit tempore Theodorici Regis Italiae. nam ad ipsum Boëtium extat epistola Regis Theodorici, quæ est quadragesima quinta libri primi apud Cassiodorum. Scripsit multa de re Philosophica, & Theologica; ac vt philosophica omittam, scripsit librum vnum de Trinitate ad Symmachum socerum suum.

Item librum de vnitare Trinitatis.

Item librum vnum de duabus naturis Christi aduersus Eutychetem.

Item librum vnum de fide, ad Ioannem Diaconum.

Item de consolatione philosophiæ libros quinque, partim carmine, partim prosa, eruditissimos. Obiit capite obtruncato iussu Theodorici Regis anno Dom. 521. Papiæ.

De Dionysio Exiguo. 525.

D ionysius Exiguus natione Scythæ, sed moribus Romanus, quem admodum cognomento Exiguus, sed doctrina & sanctitate maximus, vixit tempore Theodorici Regis Italiæ, & successorū eius: nam anno 527. scripsit cyclum Paschalem, & omiſſa profana numeratione annorum ab Imperio Diocletiani impij persecutoris, numerare cœpit ab Incarnatione Domini Iesu Christi. Scripsit præterea collectionem sacrorum canonum ex Conciliis Ecclesiæ Catholiæ: quem postea imitati sunt Martinus Bracarenſis & Cresconius.

De Victore

De Victore Episcopo Africano. 530.

Victor Episcopus scripsit de ratione fidei Catholicæ ad Hunericum Regem Vandalorum circa annum Dom. 530. extat eius liber in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo quarto editionis secundæ.

De Aurelio Cassiodoro. 530.

Avrelus Cassiodorus Senator, & Regi Theodorico ab epistolis fuit. Scripsit eo tempore libros 12. epistolarum variarum, & Chronicum breue ab initio Mundi vsque ad tempora Theodorici Regis Italiæ, quæ simul excusa extant. Scripsit etiam libros 12. de rebus gestis Gothorum, cuius operis compendium fecit Iordanus Episcopus Rauennæ, quod compendium cum libris epistolarum excusum inuenitur. Deinde mundo valedicens, & monachus effectus, se rebus diuinis addixit, & tum scripsit:

De Institutionibus diuinarum lectionum lib. duos.

In omnes Psalmos, & in Cantica canticorum Commentaria.

Historiam tripartitam ex libris Socratis, Theodoret, & Sozomeni, per Epiphanium Scholasticum in Latinam linguam conuersis, confecit.

Atque hæc omnia extant. Dicitur præterea à Trithemio Cassiodorus scripsisse in Acta Apostolorum, in epistolas canonicas, & in Apocalypsim Commentaria: præterea, summam diuinæ Scripturæ, quam memoriale Scripturarum appellauit, quæ an extent ignoro.

De Leontio Byzantino. 540.

Leontius Byzantinus Monachus paulo ante quintam Synodum floruisse videtur. Scripsit libros tres contra Nestorianos, & Eutychianos: necnon contra fraudes Apollinaristarum; & contra Senerum: quæ omnia extant apud Henricum Canisium tomo 4. antiquæ lectionis.

De S. Victore Capuano. 540.

Sanctus Victor Capuanus Episcopus vir sanctus, & doctus, tempore Iustiniani Imp. circa annum Dom. 545. scripsit de cyclo Paschali, teste Beda, de sex ætatibus, & de ratione temporum cap. 48. Scripsit etiam præfationem in Harmoniam Tatiani, quæ ex quatuor Euangelis vnum fecit. Sed rectè Cardin. Baronius monet, tonro secundo

Annalium ad annum Christi 174. à Victore Capuano erratum esse in nomine: Ammonij enim, non Tatiani ea Harmonia est. Vide Bibliothecam sanctorum Patrum tomo quarto edit. 2.

De S. Justo Orgelitano.

SANCTUS Iustus Orgelitanus Episcopus vixit tempore Iustiniani Imperatoris: scripsit in Cantica canticorum. Extat hoc opus in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 1. edit. secundæ. Vide de hoc auctore Isidorus de Scriptor. Ecclesiast. cap. 14. & de viris Illustribus, cap. 34.

De Anastasio Synaita. 544.

ANASTASIUS Synaita Episcopus Antiochenus vixit tempore Iustiniani Imp. vt scribit Euagrius lib. 4. hist. e. 39. scripsit multa, sed solum extat *ὁδὸς*, id est, dux viæ, contra Acephalos, impressus Ingolstadij anno 1606. & præterea extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 1. edit. 2. Anagogicarum contemplationum in exameron libri vndecim: & de fidei dogmatibus libri quinque.

De Aratore. 545.

ARATOR Subdiaconus. S. R. E. scripsit duos libros carminum, quibus Acta Apostolorum complexus est: eos libros Vigilio Papæ obtulit, & publicè eodem Papa annuente recitauit: extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo octauo.

De Iunilio. 545.

IUNILIUS Episcopus Africanus, scripsit ad Primasium item Episcopum Africanum libros duos de partibus diuinæ legis, qui extant in Bibliotheca sanctorum Patrum editionis 2. tomo 1. Tribuitur etiam Iunilio Commentariolus in prima capita Geneseos: sed ille non est Iunilij, sed Bedæ: citat enim sanctum Gregorium, & habetur inter opera Bedæ.

De Primasio. 545.

PRIMASIUS Episcopus Africanus tempore Vigilij Papæ Constantino-
poli fuit, cum quinta Synodus generalis celebraretur, vt constat ex collatione secunda eiusdem Synodi: scripsit in epistolas sancti Pauli, & in Apocalypsim non contemnenda Commentaria.

De Ma

De Martino Dumienſi, aliàs Bracarenſi. 560.

Martinus Dumienſis monaſterij Abbas, ac deinde Eccleſiæ Bracarenſis Episcopuſ : vixit circa annum Domini 572. nam præfuit Concilio ſecundo Bracarenſi, quod habitum eſt Era, 610. id eſt, anno Domini 572. ſed videtur anno ſequente obiſſe, vt notat Card. Baroniuſ: ſcripſit collectionem Canonum ex Græciſ Synodiſ, qui extant in tomis Conciliorum poſt ſecundam Synodum Bracarenſem. Scripſit etiam de quatuor virtutum Cardinalium differentia, & alia, quæ extant in tomo quinto Bibliothecæ ſanctorum Patrum edit. 2. meminit huius Martini S. Iſidoruſ in catalogo Script. Eccleſ. cap. 12. & in lib. de viriſ Illuſtribus cap. 33.

De Procopio Gazeo. 560.

Procopiuſ Gazeuſ ſophiſta, cuiuſ meminit Photiuſ in ſua Bibliotheca, ſcripſit in octateuchum Commentaria magiſ ex aliorum libris. quàm ex proprio ingenio : ſcripſit etiam in Iſaiam, quæ extant excuſa Pariſiſ, Græcè & Latinè. dicitur etiam ſcripſiſſe in libros Regum, & Paralipomenon ; quæ opera vtrùm extent, ignoro : quando vixerit, non certum eſt : ſed poſuimus eum poſt annum quingentimum, quia nec ſanctuſ Hieronymuſ, nec Gennadiuſ, neque alij qui ſcripſerunt ante annum quingentimum, hunc auctorem nominauerunt.

De Ioanne Climaco. 560.

Ioanneſ Climacuſ Monachuſ religioſiſſimuſ, ſcripſit librum triginta Igraduum, quibuſ aſcenditur ad perfectionem, vnde ipſe nomen Climaci inuenit. Exiſtimant aliqui recentioreſ illum floruiſſe anno Domini 340. ſed non putamus id eſſe verum, tum quia nemo veterum hoc dicit, neque ex ipſiuſ libro id colligi poteſt ; tum quia in eo libro fit mentio ſancti Abbatiſ Sabbæ, qui tempore Iuſtiniani Imp. obiit anno Domini 532. vt refert Card. Baroniuſ tom. 6. Annalium.

De ſancto Dacio Mediolanenſi. 560.

Sanctuſ Daciuſ Episcopuſ Mediolanenſiſ vixit tempore Iuſtini Imp. ſteſte ſancto Gregorio lib. 3. dialog. cap. 4. & ſcripſit Chronicuſ, in cuiuſ Chronici lib. 1. cap. 10. tradit, Canticuſ, [Te Deum laudamuſ,] compoſituſ fuiſſe à ſanctiſ Ambroſio & Auguſtino.

R ; De

De Liberato. 560.

Liberatus Archidiaconus Carthaginensis vixit paulo post quintam Synodum, ut ex eius Breuiario intelligi potest: scripsit enim Breuiarium de causa Nestorij & Eutychetis: quod Breuiarium extat in 2. tomo Conciliorum, & cautè legendum est: siue enim ab aliquo deprauatum fuerit, siue ipse auctor non bene affecutus sit historię veritatem, non pauca in eo videntur esse perperam scripta.

De Venantio Fortunato. 570.

Venantius Fortunatus Episcopus Pictauiensis, floruit doctrina & sanctitate tempore Iustini iunioris, scripsit vitam sancti Hilarij, quę extat apud Surium die 14. Ianuarij: scripsit plurima carmina sacra, quę extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 8. edit. 2. sed in Ecclesia celebrantur maximè illa de sancta Cruce, [Vexilla Regis prodeunt:] & [Pange lingua gloriosi.]

De Euagrio. 596.

Evagrius Scholasticus scripsit historiam Ecclesiasticam libris sex, ab eo tempore in quo desijt Sozomenus vsque ad annum duodecimum Mauritij Imperatoris, id est, ad annum Domini 597.

De sancto Gregorio Turonico. 56.

Gregorius Turonensis Episcopus floruit imperante Mauritio, & sancto Gregorio Papa aliquanto senior fuit: siquidem anno septimo decimo inchoante Episcopatus Gregorij Turonici, Gregorius Papa creatus est: & anno vicesimo primo completo in Episcopatu suo Gregorius Turonicus obiit: cui superuixit Gregorius Papa annis octo. Itaque Gregorius Turonicus obiit anno Dom. 596. Gregorius autem Papa anno Dom. 604. Hęc ex Breuiario vitę S. Gregorij Turonici, & ex vita S. Gregorij Papę decerpta sunt. Scripsit sanctus Gregorius Turonicus,

De historia Francorum, lib.

10

De gloria Martyrum,

1

De gloria Confessorum,

2

De miraculis sancti Iuliani,

1

De miraculis sancti Martini,

4

Epitomen historię Francorum,

1

Alia

Alia præterea scripsisse dicitur, quæ vel non extant, vel certè ad notitiam meam non peruenerunt.

Seculum Septimum ab Anno 600. ad 700.

De sancto Gregorio Papa.

SANCTUS Gregorius Papa sanctissimus, & Doctor eximius, & meritò magnus appellatus, floruit, Iustini, Mauritij, & Phocæ temporibus, & anno quartodecimo Pontificatus sui, salutis autem 604. obiit. Scripsit

Moralis expositionis in Iob, lib.	38
De cura pastoralis partes tres,	1
Dialogorum cum Petro,	4
Expositionis in Cantica,	1
Expositionis in Ezechielem, homil.	22
In Euangelia, homil.	40
Expositionem in septem psalmos Pœnitentiales.	
In primum librum Regum, lib.	6
Epistolarum libros duodecim.	
Decreta nonnulla.	
Responsiones ad vndecim interrogationes Austini	
Episcopi Anglorum.	

De Hesychio, siue Isychio. 601.

HESYCHIUS, siue Isychius, Episcopus, Hierosolymitanus, tempore S. Gregorij vixit: nam ad eum est epistola 40. libri 9. ex registro S. Gregorij. Neque alius inuenitur Episcopus Hierosolymæ, qui dicatur Hesychius, vel Isychius, ante istum. hic igitur scripsit in Leuiticum libros septem, & exponit versionem S. Hieronymi, quod est argumentum, auctorem hunc esse posteriorem Hieronymo, & Augustino, & alijs veteribus: non enim cœpit versio sancti Hieronymi esse in usu Ecclesiarum, nisi satis diu post obitum S. Hieronymi.

De S. Sophronio Episcopo. 630.

SANCTUS Sophronius Episcopus Hierosolymitanus vixit tempore Honorij Papæ primi, & Heraclij Imperatoris, & initio hæresis Monothelitarum insignis fuit defensor fidei Catholicæ. Extat epistola ipsius ad Sergium Episcopum Constantinopolitanum in sexta Synodo, Act. 11. Extant etiam in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 2. edit. 2.

R 4 duo

duo sermones eius, vnus de natali Domini, alter de Angelis. Obijt anno Dom. 634. Ex Card. Baronio, tomo octauo Annalium.

De Joanne Moscho. 630.

Ioannes Moschus, aliàs Euiratus, scripsit ad sanctum Sophronium Episcopum Hierosolymitanum, librum, qui dicitur Pratum spirituale: atque hinc fortasse factum est, vt ipsi Sophronio, à multis hic liber tribuatur. Extat in tomo septimo Bibliothecæ sanctorum Patrum editionis secundæ. Et quidem liber est magna ex parte utilis, & citatur in septima Synodo.

De Leontio. 630.

Leontius tempore Heraclij Imperatoris vixit, & sancti Ioannis Episcopi cognomento Eleemosynarij æqualis sui admirabilem vitam literis mandauit. Obijt sanctus Ioannes anno 11. Heraclij, qui fuit annus Dom. 620. Hic liber testimonium habet à Synodo secunda Nicæna, & verè lectu dignissimus est.

De Iona. 630.

Ionas Anglus, siue Hibernus, tempore eiusdem Heraclij, scripsit vitam & res gestas sancti Columbani (vt est apud Bedam lib. 5. hist. gentis suæ cap. 17.) qui vt nouus quidam Apostolus Angliam, Gallias, & Italiam mirificè illustrauit. Obijt anno sexto Heraclij, qui erat annus Dom. 615. Extat hæc vita apud Surium die 21. Nouembris.

De Antiocho Monacho. 630.

Antiochus Monachus vixit Heraclij tempore, & centum viginti nouem homilijs (quæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo secundo edit. 2.) deplorauit ingentem illam calamitatem, quæ contigit anno quartodecimo Heraclij, cum Hierusalem à Persis capta, & lignum sanctæ Crucis in Persidem asportatum fuit: quo tempore Christiani plurimi, ad nonaginta millia, Iudæis vilissimo pretio diuenditi, atque ab eis crudeliter morte necati dicuntur.

De S. Isidoro Hispalensi. 630.

Sanctus Isidorus Hispalensis Episcopus sedere cœpit in Episcopali sede anno 596. & anno 636. migravit in cælum, vt ex Chronicis Hispaniensibus

Hispaniensibus intelligitur: Scripsit multa, quorum catalogum his verbis texit sanctus Hildephonsus in libro de viris illustribus.

Scripsit, inquit, opera eximia, & non pauca, id est;

Librum de genere officiorum.

Librum proœmiorum.

Librum de ortu, vel obitu Patrum.

Librum commentariorum, quem Synonyma vocitauit.

Libellos duos ad Florentinam contra nequitias Iudæorum.

Librum de natura rerum ad Sisebutum Principem.

Librum differentiarum.

Librum Sententiarum.

Librum quæstionum, siue expositionis Sacramentorum.

Librum Etymologiarum, quem non compleuit.

Hæc ille. Sed in edit. Parisiensi anni 1601. adduntur isti libri:

De contemptu Mundi.

Norma viuendi.

Exhortatio ad pœnitentiam.

Lamentum pœnitentiæ, versu, & alphabeticè editum.

Oratio S. Isidori prolixa, ad peccata deflenda.

Oratio breuior contra insidias Diaboli.

Epist. ad Massonum de lapsu, & reparatione Sacerdotis.

Chronicum ab initio Mundi vsque ad annum quintum Suinthiliani Regis Gothorum.

Chronicum Gothorum.

Historia Vandalorum.

Historia Sueuorum.

De Antiocho Rege, & martyrio Machabæorum.

De Scriptoribus Ecclesiasticis.

De natiuitate Domini, Passione, Resurrectione, Regno, & Iudicio ad Florentinam sororem.

De vocatione gentium ad eandem.

Epistola ad Ludifredum de Episcopi & aliorum clericorum in Ecclesia officio.

Sententiarum, siue de summo bono libri tres.

Regula Monachorum.

De conflictu vitiorum, & virtutum.

Expositio in Cantica canticorum.

Liber de viris Illustribus,

Glossarium ex diuersis, quæ nomine Isidori Hispalensis circumferuntur, collectum.

Observatio.

Mirum est, vnde tot opera sancti Isidori prodierint, quorum non
S m eminit

meminit sanctus Hildephonsus, qui eadem ætate vixit, qua Isidorus ipse. Ideo suspicor, hæc non esse ab ipso sancto Isidoro scripta, sed ab aliquo alio superaddita. Certè liber de contemptu mundi, & Norma viuendi, decerpta sunt ex libro Synonymorū. Item Chronicum decerptum est ex lib. 5. Etymologiarum: aut si non inde decerptum est, non est verisimile Chronicum bis ab Isidoro scriptum.

Porro quæ dicuntur in editione Parisiensi Commentaria in Genesim, Exodum, &c. dicuntur à sancto Hildephonso, quæstiones, siue expositiones Sacramentorum, ex variis auctoribus collectæ: & qui sunt duo libri ad Florentinam sororem; de natiuitate Domini, &c. & de vocatione gentium: fortasse sunt duo illi, quorum meminit sanctus Hildephonsus, contra nequitiam Iudæorum. Et qui vocantur in editione Parisiensi de officiis Ecclesiasticis, vocantur à sancto Hildephonso, de genere officiorum.

De sancto Eligio Episcopo. 640.

SANCTUS Eligius Episcopus Nouiomensis, scripsit homilias sexdecim, quæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum, tomo 2. edit. 2. Obiit anno 665. teste Sigeberto in Chronico: cuius vita scripta satis diligenter libris duobus à Beato Audoeno Rothomagensi præposito, extat apud Surium die 1. Decemb.

De Berengosio Abbate.

BERENGOSIUS Abbas scripsit de inuentione sanctæ Crucis libros tres: item librum de mysterio ligni Crucis: & sermones variorum argumentorum, quæ omnia extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo secundo editionis secundæ: quo tempore vixerit, ignoratur.

De Esaia Abbate.

ESAIAS Abbas, qui quo tempore vixerit, inuenire non potui, scripsit hom. 29. valde vtilis, præsertim Monachis ad perfectionem tendentibus. Extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo secundo editionis secundæ.

De sancto Maximo Martyre. 650.

SANCTUS Maximus Monachus Constantinopolitanus, & Martyr clarissimus, vixit temporibus Honorij Papæ primi, & Heraclij Imperatoris: obiit autem sub Vitaliano Pontifice, & Constante Imperatore anno
Domin

Domini 660. Scripsit plurima, quorum catalogum refert Card. Baronius tomo 8. Annalium: nunc extat insignis disputatio habita in Africa contra Pyrrhum Monothelitam, quam Græcam & Latinam edidit idem Card. Baronius in appendice ad octauum tomum Annalium. Extat etiã in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 6. edit. secundæ liber de Ecclesiastica mystagogia. Extant denique tomo 5. eiusdem Bibliothecæ sanctorum Patrum Centuriæ S. Maximi de charitate, & de Incarnatione Verbi: sed cum translata sint è lingua Græca in Latinam opera hæreticorum, non multum illis fidendum est. Solent enim hæretici in auctoribus bonis transferendis sæpe ad suos errores sententias auctorum bonorum accommodare.

De sancto Hildephonso Episcopo Toletano. 658.

SANCTUS Hildephonsus Episcopus Toletanus factus est anno Domini 658. tempore Vitaliani Papæ. Obiit anno Dom. 667. Scripsit insignè tractatum de Virginitate B. Mariæ, & alium de perpetua Virginitate, & parturitione eiusdem sanctissimæ Deiparæ, & sermones duodecim de eadem: quæ omnia extant excusa Parisiis apud Niuellium anno 1576. & inueniuntur in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 9. edit. secundæ. Extat item liber de viris Illustribus, inter opera S. Isidori Hispalensis, sed cum titulo S. Hildephonsi: alia multa & versu & prosa scripsisse dicitur, quæ non extant. Ob singularem deuotionem erga Beatissimam Dei Matrem, & defensionem perpetuæ Virginitatis eiusdem Virginum Reginæ, meruit iste felix Antistes non solum in terris intueri eam diuino splendore fulgentem, sed etiam ab ea donari præclara veste Sacerdotali, & quod summo gaudio animam eius repleuit, certus reddi de veste gloriæ post beatam mortem consequenda: quæ omnia scribit Iulianus eius Diaconus, præfatione in librum S. Hildephonsi de laudibus intemeratæ Virginis Mariæ.

De sancto Iuliano Episcopo Toletano. 680.

SANCTUS Iulianus Episcopus Toletanus, creatus est anno Dom. 680. & post annos decem obiit. Scripsit tres libros aduersus Iudæos, qui extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo quarto edit. 2. Scripsit etiam tres libros de futuro seculo, quos Prognosticon vocauit, qui extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 9. edit. secundæ. admonet autem Card. Baronius in notis ad Martyrologium, die octauo Martij, sanctum Iulianum Episcopum Toletanum non rectè vocari Iulianum Pomerium: duo enim fuerunt Pomerij, vnus Presbyter qui simpliciter dicebatur Pomerius, à Gennadio, sed ab Isidoro, & ab alijs

dicatur Iulianus Pomerius, quem Gennadius Massiliensis in Catalogo illustrium virorum, scribit, suo tempore vixisse, id est, ante annum Dom. 500. atque hic videtur esse ille, quem tam sæpe citat in suo Prognostico sanctus Iulianus Archiepiscopus Toletanus, de quo nunc agimus. Alter fuit Iulianus Pomerius Diaconus, qui præfationem addidit ad libros S. Hildephonsi, de quo paulo antè meminimus. Hic autem sanctus Iulianus vivebat Æra. 724. id est, anno Dom. 686. Sed cùm auctor huius operis in Epistola ad Regem Ervigium se Iulianum Pomerium nominet, non video, cur non ipse Iulianus Pomerius dici possit, ut sint tres Iuliani Pomerij, vnus presbyter, alter Diaconus, & tertius Episcopus.

De Anastasio Nicæno.

Anastasio Nicænus Episcopus vixit post Concilium Trullanum, quinisextum à Græcis nuncupatum, quia canones addidit Concilio quinto & sexto generali: citat enim hic auctor canonem secundum Trullanum. Scripsit responsionem ad interrogationes de multis capitibus Ecclesiasticis. Vide Bibliothecam sanctorum Patrum, tomo primo edit. secunda, vbi notæ marginales cautè legendæ, aut potius delendæ sunt, quia non sanam doctrinam continent.

Seculum octauum ab anno 700. ad 800.

De S. Gregorio Iunior. 714.

Sanctus Gregorius Papa secundus, siue Iunior, sedere cœpit anno salutis 714. sedit annos 17. obiit anno 731. Scripsit varia opera, sed extant solum Epistolæ doctissimæ, & multæ, quarum vna ad sanctum Germanum extat in septima Synodo Act. 4. duæ Græcè & Latine ad Imperatorem Leonem Isauricum, extant apud Card. Baronium, tomo Annalium 9. ad annum 13. Gregorij secundi. apud eundem extant epistolæ ad Bonifacium anno vndecimo Pontificatus; & ad Carolum Martellum, ad Turingos, ad Saxones, & ad alios anno decimo Pontificatus.

De S. Anthelmo.

Sanctus Anthelmus, siue Adelmus, Episcopus fuit in Scotia, & anno Dom. 700. sedere cœpit, ex Beda lib. 5. hist. cap. 19. scripsit de Virginitate librum, qui extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo tertio edit. secunda. Scripsit etiam de Paschatis die contra errores Britonum, teste Beda. Eius vita habetur apud Surium die 28. Maij.

De

De S. Marcellino. 717.

SANCTUS Marcellinus Presbyter vir Apostolicus socius fuit S. Suiberti, primi Verdensis Episcopi, qui obiit anno Dom. 717. Sed ipse B. Marcellinus diutius multo vixit, & scripsit vitam S. Suiberti, quæ extat apud Surium die primo Martij, atque ad relationem factam ex hoc libro S. Marcellini, S. Suibertus canonizatus fuit postea à Leone III. Pontifice anno 804.

De S. Germano Constantinopolitano. 720.

SANCTUS Germanus Episcopus Constantinopolitanus vixit temporibus Gregorij II. Papæ, & Leonis Isaurici Imper. hæretici. Multa propter sacras Imagines, & fecit egregiè, & pertulit fortiter: tandem nonagenarius in exilio mortuus est, anno Domini 730. Scripsit multa. Extat nunc Theoria rerum sacrarum in Bibliotheca S. Patrum tomo 6. edit. 2. Extant etiam epistolæ tres Græcè & Latine eiusdem S. Germani in Concilio secundo Nicæno, art. 4. quarum tertia valde prolixa est: quibus epistolis præponitur epistola Gregorij Papæ II. ad Germanum. Extat apud Henricum Canisium tomo 3. antiquæ lectionis fragmentum Græco Latinum Orationis eiusdem de hæresibus.

De Venerabili Beda.

VENERABILIS Beda Presbyter Anglus floruit eodem tempore; anno siquidem Dom. 731. in viuis erat, ut ipse testatur in fine quinti libri historiæ Anglicanæ. Scripsit plurima, quæ octo tomis continentur.

Primus Tomus

Continet ea, quæ ad Grammaticam, Arithmeticam, Geometriam, Astronomiam, Musicam, & similes artes pertinent.

Secundus Tomus.

Continet librum de natura rerum.

De temporum ratione.

De sex ætatibus mundi.

De temporibus ad intelligendam supputationem.

Temporum sacræ Scripturæ.

Sententias ex Cicerone & Aristotele.

De Prouerbiis.

De substantiis Elementorum.

Philosophiæ libros quatuor.

De Scriptoribus Ecclesiasticis

Librum de Pascha, siue *Æquinoctio*.
 Epistolam de diuinatione mortis, & vitæ.
 Librum de Arca Noe.
 Librum de linguis gentium.
 Denique oracula Sibyllina.

Tertius Tomus

Continet libros quinque historiæ gentis suæ, cum Epitome.
 Vitas SS. Guthberti, Felicis, Vedasti, Columbani, Attalæ, Patricij, Eustasij, Bertolfi, Arnolphi, Burgundoforæ.
 Item carmen de Iustini martyrio.
 Martyrologium.
 De situ Hierusalem.
 Interpretationem nominum Hebraicorum & Græcorum in sacris Bibliis occurrentium.
 Excerpta, & collectanea.

Quartus Tomus

Continet explanationem in Pentateuchum, & libros Regum.
 Item in Samuelem explanationum allegoricarum libros quatuor.
 Item explanationem in Esdram, Tobiam, Iob, Prouerbia, & Cantica.
 Denique de tabernaculo, & vasis, ac vestibis eius libros duos.

Quintus Tomus

Continet Commentaria in totum nouum testamentum, exceptis epistolis B. Pauli.

Sextus Tomus

Continet retractationes, & quæstiones in Acta Apostolorum.
 Commentaria in omnes epistolas S. Pauli ex Augustini sententiis, & verbis excerpta.

Septimus Tomus

Continet homilias de tempore, & de sanctis plurimis.
 Item librum de muliere forti.
 Librum de officiis.
 Scintillas siue locos communes.
 Fragmenta in libros Sapientiales, & Psalterij versus.

Octauus Tomus

Continet lib. de templo Salomonis
 Librum de creatione siue opere sex dierum.
 Quæstiones in Octateuchum.
 In quatuor libros Regum.
 Quæstiones varias.
 Commentaria in Psalmos.
 Commentaria in Boetij librum de Trinitate.
 De Verbis Christi.

Medita-

*Meditationes passionis,
De remediis peccatorum.**Observatio prima.*

Extat Indiculus operum venerabilis Bedæ ab ipsomet scriptus, ut etiam vita eiusdem vique ad annum ætatis quinquagesimum nonum ab ipso descripta est post historiam gentis suæ. Aliqua opera postea scripsit. Vixit enim longissimam vitam: ideo mirum non est, si aliqua nunc eius nomine circunferantur, quorum ipse in Indiculo suo non meminit.

Observatio secunda.

Non desunt, qui à Catalogo operum venerabilis Bedæ demere velint Commentaria in epistolas S. Pauli ex Augustini verbis contexta. Sed nullus probabilius id fecit, quàm Card. Baronius. Siquidem tomo septimo Annalium ad annum Christi 562. refert ex Cassiodoro, Petrum quendam Abbatem Tripolitanum S. Pauli epistolas exemplis opusculorum S. Augustini subnotasse, ut per os alienum sui cordis declararet arcanum: quæ ita locis singulis competenter aptauit, ut hoc magis studio B. Augustini credas esse profectum. Mirum est enim, sic alterum ex altero dilucidasse, ut nulla verborum suorum adiectione permixta, desiderium cordis proprii complectere videatur. hæc Cassiodorus. Censet igitur Card. Baronius, Commentaria illa in epistolas S. Pauli, non Bedæ esse presbyteri, sed Petri Tripolitani Abbatis. Quia verò in præfatione Bedæ in epistolas habentur hæc verba, [In Apostolum quæcunque in opusculis S. Augustini exposita inueni, cuncta per ordinem transcribere curavi.] Respondet Card. Baronius, eam præfationem non esse Bedæ, sed alicuius, qui, ut hæc Commentaria Bedæ adscriberet, illa verba adiecit.

Ego verò quamuis à viro doctissimo, & optimo, & mihi, cum viueret, coniunctissimo valde ægrè dissentiam: exponam tamen rationes, quæ me mouent, ut existimem ista commentaria verè esse Bedæ, & iudicium lectori relinquam.

Primum, Præfatio illa non est quidem à Beda his commentariis adiuncta; sed tamen tota sumpta est à verbis Bedæ, quæ habentur ad finem historię, siue epitomes, cui subiecerat ipse Beda vitam suam, & Indiculum operum suorum, ut Card. ipse Baron. affirmat, tomo 8. Annal. ad annum Dom. 731. vbi ipsum Indiculum, qui in multis codicibus deest, ad verbum ponit, & in eo Indiculo Bedæ à Card. Baronio repræsentata sunt illa verba, [In Apostolum quæcunque in opusculis S. Augustini exposita inueni, cuncta per ordinem transcribere curavi.] Neque eo loco Card. Baronius dicit ea verba non esse Bedæ, neque credibile est, vllum fuisse tam audacem, & temerarium, ut Indiculo Bedæ aliquid addere vellet.

Quòd si verba illa sunt Bedæ, vt verè sunt, necesse est omnino, aut Bedam esse mentitum, quod nemo diceret, aut commentaria illa verè esse Bedæ.

Deinde, si ea commentaria non sunt Bedæ, certè sequitur, vt Beda, qui tam diligenter in vtriusque testamenti libris explanandis laborauit, solum Apostolum prætermiserit, cuius epistolæ nobilissima pars scripturarum esse videntur.

Præterea quid impedit, quominus duo auctores, Petrus Abbas, & Beda Presbyter, diuersis temporibus & locis eodem studio in Paulo ex Augustini scriptis explicando defudauerint? si commentarium Petri Abbatis haberemus, & eo collato cum commentario Bedæ, vnum & idem esse videremus: tum planè fatendum esset, non esse hoc opus Bedæ adscribendum: sed cùm illud non extet, licet omnino existimare, diuersum ab isto fuisse, idest, ex diuersis Augustini sententiis verbisque conflatum.

Observatio tertia.

Ex vitis Sanctorum, quæ habentur tertio tomo Bedæ, quædam sunt, quæ ab ipso Beda scriptæ non sunt. Certè vita S. Patricij duobus libris comprehensa, non habetur in Indiculo, & satis constat scriptam à Probo, vt in extremo libro secundo legitur: sic etiam vitam S. Columbani non Beda, sed Ionas scripsit: & vitam S. Arnulphi Paulus Diaconus scripsit, non Beda: sic etiam inter Collectanea, & flores, quæ habentur 3. tomo, nihil fere est quod sit Bedæ ingenio dignum. Collectaneum de luminaribus Ecclesiæ habetur etiam in quarto tomo S. Hieronymi, & nec Hieronymi, nec Bedæ est. Collectaneum de quatuor generibus ligni in Cruce Domini, nihil solidi habet. Oratiuncula, vbi inuocantur tres Iacobi, & altera, vbi inuocantur Angelus Vriel, & Rumiell, longè absunt à grauitate, & scientia Bedæ; sed sicut sunt inter opera Bedæ aliqua, quæ non sunt Bedæ, ita desunt commentaria in Isaiam, Hieremiam, Danielem, & duodecim Prophetas minores, quæ in Indiculo operum Bedæ numerantur, & periisse videntur.

De S. Io. Damasceno. 731.

SANCTUS Ioannes Damascenus, vir magnæ doctrinæ, & sanctitatis, æqualis fuit venerabilis Bedæ, & vnus Occidentem, alter Orientem sapientia sua illustrauit: nam tempore Gregorij II. Papæ, & Leonis Isauri Imperatoris hæretici scripsit Orationes pro defensione sacrarum imaginum aduersus prædictum Leonem, circa annum Dom. 731. sed diu postea supervixit, & multa passus est ab Imperatore Constantino Copronymo

pronymo propter fidem Catholicam. Itaque longè à veritate aberrant, qui Damascenum tempore Theodosij senioris floruisse scribunt. Scripsit multa præclara opera, arque in primis libros quatuor de fide Orthodoxa, in quibus ipse primus vniuersam Theologiam recto ordine comprehendit. Eum imitati sunt Magister sententiarum, & Doctores, qui Scholastici dicuntur. Scripsit præterea Orationes tres doctissimas & vtilissimas aduersus impugnatores sacrarum Imaginum. Scripsit etiam alia minora opuscula:

De Logica librum vnum.

De Physica,

1.

De introductione dignitatum,

1.

De duabus voluntatibus Christi,

1.

De centum hæresibus,

1.

De trisagio,

1.

De altercatione Christiani, & Saraceni,

1.

Historiæ Barlaam, & Iosaphat.

1.

De his qui in fide dormierunt, Orationem,

1.

Parallelorum,

3.

De transfiguratione Christi.

De natiuitate B. Virginis, & de eiusdem Assumptione Orationes.

Aduersus Manichæos Dialogum.

Vitæ S. Stephani Iunioris,

1.

Accesserunt nuper liber eiusdem Damasceni contra Acephalos, sed mutilus: & alius contra Nestorianos, apud Henricum Canisium tomo quarto antiquæ lectionis.

Observatio.

Ex his operibus nihil in dubium renocari potest, nisi historia Barlaam: & Oratio de his qui in fide dormierunt. Historia Barlaam & Iosaphat, insignis & utilis est. Sed quia Barlaam, dum instruit discipulum suum Iosaphat, iubet eum credere in Spiritum sanctum ex Patre & Filio procedentem: dubitatio exorta est an hoc opus esse potuerit Ioannis Damasceni, qui libro primo de fide Orthodoxa cap. 11. docet, Spiritum sanctum non procedere ex filio, sed per filium. Sed responderi potest, in historia Barlaam particulam illam, [ex filio,] videri additam ab aliquo: nam in noua editione per Billium castigata, non habetur [ex filio.] Dubitatio quoque existit, an hæc narratio sit vera historia, an potius conficta ad erudiendos nobiles adolescentes, qualis est vita Cyri apud Xenophontem. Cæterum veram historiam esse constat ex eo, quod sanctus Ioannes Damascenus in fine historiæ inuocat sanctos Barlaam, &

T Iosaphat,

Iosaphat quorum res gestas scripserat, & Ecclesia Catholica in Martyrologio descriptos veneratur, die 27. Nouembris, eisdem sanctos Barlaam & Iosaphat.

Oratio de his qui in fide migrauerunt, scrupulum iniecit, quia narrat Falconillam precibus primæ Martyris, & Traiani animam precibus S. Gregorij Papæ ab inferni suppliciis liberatos, quæ narrationes falsæ esse videntur, & fabulis similiores, quàm historiae. Sed fieri potest, vt sanctus Ioannes Damascenus, quamuis alioqui doctus, & prudens, istis narrationibus facillè fidem habuerit, neque de veritate earum inuestiganda sollicitus fuerit.

De S. Bonifacio Moguntino. 740.

SANCTUS Bonifacius natione Anglus Archiepiscopus Moguntinus, & Martyr, vixit temporibus Gregorij II. & III. & Zachariæ Pontificum Romanorum, & obiit anno 755. Scripsit epistolas multas, quæ excusæ extant anno 1605. Mogun. De eius rebus gestis, vide Card. Baronium tomo 9. Annalium, ad annum 755.

De Antonio Melissa.

ANTONIUS Melissa Monachus scripsit libros duos communium locorum ad virtutes sequendas, & vitia fugienda, quos ex Patribus collegit: & quoniam vltimus, quem citat, est sanctus Ioannes Damascenus, ideo hoc loco eum posuimus: cum veram ætatem eius ignoraremus. Extant hi libri in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo quinto editionis secundæ. Sed cautè legendi sunt, quoniam ab hæreticis Latinitate donati, & impressi sunt. Vide obseruationes Iacobi Billij additas ad epistolas Isidori Pelusiota: & Frontonis Ducæi notas, & Indicem expurgatorum Romæ impressum anno 1607.

De Hadriano Papa primo. 772.

HADRIANUS Papa primus sedere cœpit in Apostolica sede, anno Dom. 772. Constantino Copronymo hæretico imperante, & sedit annis viginti quatuor, minùs vno mense cum dimidio, usque ad annum Dom. 795. Vir fuit sanctus, & eruditus, & præter epistolas multas, quæ extant partim in septima Synodo Act. 2. partim inter epistolas Pontificias: scripsit insignem librum pro defensione septimæ Synodi, & responsionem ad librum missum à Carolo Rege Francorum ex Concilio Francofordien- si: qui liber Hadriani Papæ extat post septimam Synodum, in noua edi-
tione

tione Romana Conciliorum Generalium, Græcè & Latinè impressorum anno 1612. Sciendum est autem, librum, cui respondet Hadrianus, non fuisse compositum à Carolo Rege (vt hæretici Iconoclastæ falsò affirmant,) sed esse librum continentem obiectiones aduersus septimam Synodum, quam Patres Concilij Francfordiensis arbitrati sunt celebratam fuisse sine consensu Rom. Pontificis, & erroribus multis lætare, atque ideo non recipiendam, sed reijciendam videri.

De Paulo Diacono. 774.

Paulus Diaconus Aquileiensis, à secretis erat Desiderij Regis Longobardorum, quando per Carolum Regem Francorum Desiderius captus, & Regnum ipsius euersum fuit anno Domini 774. qui deinde Monachus Cassinensis factus piè & religiose vitam duxit, vt scribit Leo Hostiensis in Chronico Cassinensi lib. 2. cap. 17. Scripsit libros sex de gestis Longobardorum. Scripsisse etiam dicitur libros historiæ Romanæ, quos videmus adiunctos historiæ Eutropij post imperium Iouiani, vbi desinit Eutropius. Sed viri docti negant eos libros esse Pauli Diaconi. Scripsit præterea in regulam S. Benedicti, vt Leo Hostiensis testatur loco notato; & ea dicitur haberi manuscripta in monasterio Cassinensi. Scripsit hymnos sacros, quorum vnus, qui incipit, [Vt queant axis resonare fibris,] ab Ecclesiâ frequentatur in natali S. Io. Baptistæ. Denique scripsit homilias, & alia, quæ non extant, nisi manuscripta in Bibliothecis.

De Paulino Aquileiensi. 780.

Paulinus Aquileiensis Episcopus, vir doctus & pius, tempore Caroli Magni scripsit contra Felicem & Elipandum, librum de sancta Trinitate, qui extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tome quarto edit. 2. obiit anno Dom. 802. clarus miraculis.

De Eginarto. 780.

Eginartus Cancellarius Caroli Magni scripsit eius vitam satis diligenter. Scripsit etiam historiam Francorum. Scripsit quoque de translatione sanctorum Petri & Marcellini, prosa & versu, quæ extant apud Surium tome 7. die 2. Iunij. Tandem Monachus & Abbas relictæ seculo factus est.

De Albino Alcuino. 780.

Albinus Alcuinus Anglus Bedæ discipulus, in Gallias à Carolo Rege Francorum euocatus multa scripsit: è quibus extant:

Liber de diuinis officiis.

Epistola ad Carolum Regem.

Et altera ad Oduinum presbyterum.

Hæc, inquam, extant in codice impresso Colonia anno 1568. cum aliis septem auctoribus de eodem argumento.

Extant præterea in Bibliotheca SS. Patrum to. 3. edit. 2.

Quæstionum in Genesim lib.

In Ecclesiastem,

De virtutibus, & vitiis,

Quæstionum de Trinitate,

De Trinitate, libri

De ratione animæ Epistola ad Eulalium.

De diuinis officiis,

Extant etiam epistolæ eiusdem Albini num. 67. apud Henricum Canisium tom. 1. antiquæ lectionis.

Seculum nonum ab anno 800. ad 900.

De S. Nicephoro. 811.

Sanctus Nicephorus Episcopus Constantinopolitanus vixit tempore Leonis Tertij Pontificis, ad quem anno Dom. 811. misit epistolam valde prolixam, quæ extat tomo 9. Annalium Card. Baronij. Scripsit etiam Chronikam, quod extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo secundo edit. secundæ. Scripsit quoque quatuor opuscula contra Iconomachos, quæ extant apud Henricum Canisium tomo quarto antiquæ lectionis. Tandem vir sanctissimus propter fidei confessionem in exilio obiit anno Domini 828.

De Vsuardo. 812.

Vsuardus Monachus natione Gallus, Alcuini discipulus, iussu Caroli Magni Martyrologium scripsit satis accuratum, & celebre, quo multæ Ecclesiæ vsz sunt.

De S. Ludgero. 812.

Sanctus Ludgerus primus Episcopus Monasteriensis, vixit tempore Caroli Magni Imp. de quo illud insigne narratur, quod cum ab Imperatore vocatus semel atque iterum ire recusasset, quod in Dei laudibus recitandis occupatus esset: & ipse apud Imperatorem se purgavit, quod maiori domino obsequium tunc præstaret, & à pio & religioso Imperatore mirificè inde laudatus fuit. Scripsit post sanctum Marcellinum, Epistolam egregiam de vita & miraculis sancti Suiberti, quæ extat apud Surium die primo Martij. Dicitur etiam scripsisse res gestas sancti Bonifacii Episcopi, & Martyris, atque Apostoli Germaniæ.

De Aponio. 812.

Aponius vir doctus scripsit in Cantica canticorum Salomonis: quod opus extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 1. edit. 2. & floruisse dicitur anno Dom. 812.

De Paschasio Ratberto. 820.

Paschasius Ratbertus Abbas Corbeiensis floruit tempore Paschalis Papæ primi, & Ludouici Imperatoris. Scripsit insignem librum de corpore, & sanguine Domini, qui extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 6. edit. 2. Scripsit etiam vitam S. Adhelardi Abbatis, quæ est apud Surium die 2. Ianuarij. Scripsit quoque in Threnos Hieremiæ librum, qui editus est Colonia anno 1532. Hic auctor primus fuit, qui seriò & copiosè scripsit de veritate corporis, & sanguinis Domini, in Eucharistia, contra Bertramum presbyterum, qui fuit ex primis qui eam in dubium reuocarunt.

De Claudio Scoto. 820.

Claudius Scorus vixit tempore Ludouici Pij Imperatoris, cuius Expeditionis in Northmannos meminit præfatione Commentarij in Matthæum. Contigit autem ea expeditio anno secundo Ludouici, qui fuit annus Dom. 815. Fertur hic auctor scripsisse non solum in Matthæum, sed etiam in Genesim, Exodum, Leuiticum, Numeros, Deuteronomium, Iosue, lib. Iudicum, & Ruth: an autem hæc extent, ignorare me fateor.

T 3 De

De Iona Aurelianensi. 820.

Ionas Episcopus Aurelianensis eodem imperante Ludouico scripsit libros tres, qui extant, aduersus Claudium Episcopum Taurinensem pro defensione sacrarum Imaginum, & signi sanctæ Crucis, & peregrinationum ad loca sancta. Sed hic tamen auctor cautè legendus est, quoniam laborat eodem errore, quo Abogardus, & reliqui eius ætatis Galli, qui negabant factis Imaginibus vllum deberi cultum religiosum: de qua re, vide Anastasium Bibliothecarium præfatione in septimam Synodum.

De S. Theodoro Studite. 820.

Sanctus Theodorus Studites, vir admirandus, & potens opere, & sermone, dimicauit pro cultu sacrarum Imaginum, & contra hæresim defendentem adulterium posse fieri licitum ex dispensatione; vsque ad exilia, carceres, & supplicia varia. Tandem miraculis clarus migravit in cælum anno Dom. 826. vide Card. Baronium tomo 9. Annalium, vbi fusissimè de hoc sancto viro agit, & sæpe fragmenta epistolarum eius adducit. Scripsit epistolas plurimas, supra 200. vtilissimas, & doctissimas; quarum duæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 3. edit. secundæ. Extaretiam apud Surium die 16. Decembris vita S. Platonis Abbatis, prædecessoris S. Theodori, ab ipso sancto Theodoro Studita conscripta. Extant quoque Catecheses, & homiliæ eiusdem Theodori Studitæ editæ Antuerpiæ interpretibus partim Andiea Scotto Societatibus Iesu Presbytero, partim Ioanne Diuineio Canonico. Extat denique Oratio de Cruce, eiusdem auctoris, in secundo tomo de Cruce, Iacobi Gretseri Societatis Iesu.

De Halitgario. 830.

Halitgarius Episcopus Cameracensis, vixit tempore Ludouici Pij, & scripsit libros quinque de vitiis, & virtutibus, & ordine penitentium, qui extant apud Henricum Canisium tomo quinto parte secunda antiquæ lectionis.

De Amalario Fortunato. 830.

Amalarius Fortunatus Episcopus Treuirensis floruit tempore Gregorij IV. summi Pontificis, & Ludouici Pij Imperatoris, cui libros suos dedicauit. Scripsit libros quatuor de Ecclesiasticis officiis, Item

Item scripsit librum de ordine antiphonarij, in quo se missum fuisse testatur à Ludouico Imperatore ad Gregorium IV. Pontificem.

De Nithardo. 830.

Nithardus Caroli Magni filius ex Bertha, scripsit libros quatuor de dissidio filiorum Ludouici Pij Imp. incipit autem ab excessu Caroli Magni, idest, ab anno Dom. 814. & perducit historiam ad annum Dom. 843. extat hæc historia cum Chronico Frodoardi, & Annalibus Francorum, excusa Parisijs anno Domini 1588.

De Freculpho Lexouienfi. 830.

Freculphus Monachus S. Benedicti, & postea Episcopus Lexouienfis, eodem Ludouico Imperatore floruit Scripsit enim ad Iuditham Ludouici uxorem libros quinque historiae vniuersalis ab Orbe condito usque ad annum Domini sexcentesium: sed ipse vixit usque ad annum Dom. 840. in eo autem falsus fuisse inuenitur, quod scripsit tomo secundo libro quarto capitul. 20. [Gothos ab Arianis ad fidem Christianam fuisse conuersos.] Scribit enim Theodoretus lib. 4. hist. cap. vltimo, Gothos ab Vlphila Episcopo fidem Catholicam fuisse edoctos; sed postea tum ipsum Vlphilam tum eius populos ab Arianis fuisse seductos. neque enim hæretici Paganos conuertere, sed Catholicos peruertere norunt, vt scribit Tertullianus in lib. de præscriptionibus.

De Hilduino Abbate. 830.

Hilduinus Abbas S. Dionysij petente Imperatore Ludouico Pio scripsit Arcopagitica, quæ extant cum epistolis præfixis Ludouici ad Hilduinum, & Hilduini ad Imperatorem. Reperiuntur hæc apud Surium tomo quinto die 9. Octobris. Sed quod in extremo libro Hilduinus scribit, passum esse sanctum Dionysium anno Domitiani 16. ingruente, & Christi 96. non caret dubitatione: nam S. Ignatius martyrium fecit anno 11. Traiani; teste sancto Hieronymo de Scripturis Ecclesiasticis, in Ignatio. Sanctus autem Dionysius martyrio consummatus est post sanctum Ignatium, quem nominatim citat in libro de diuinis nominibus cap. 4. citat autem ex epistola ad Romanos, quam scripsit sanctus Ignatius illo ipso anno, quo mortuus est. Notum verò est Traianum post Domitiani, & successoris eius Neruæ obitum; imperasse. Itaque necesse esse videtur, vt sanctus Dionysius non sub Domitiano, sed sub Traiano, vel Hadriano, & non anno Christi 96. sed post annum Domini centesimum obierit.

De Theodulpho Aurelianensi Episcopo. 835.

Theodulphus Abbas Floriacensis, ac deinde Episcopus Aurelianensis, tempore Ludouici Pij Imperatoris floruit laude ingenij. Scripsit enim multa, & soluta oratione, & versibus; illius est carmen, quod canitur in die Palmarum, [Gloria, laus, & honor tibi sit Rex Christe redemptor.] Multa alia carmina ipsius extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 8. edit. 2. extat etiam apud Card. Baronium tomo 9. Annalium, ad annum Dom. 835. epistola lectu digna ad clerum suum Aurelianensem.

De Rabano Episcopo Moguntino. 835.

Rabanus Maurus, natione Germanus, Abbas Fuldenfis fuit tempore Ludouici Pij Imp. Episcopus Moguntinus creatus est tempore Lotharij eius filij, Obiit anno Dom. 856. tempore Ludouici iunioris Imp. vir fuit æquè doctus, ac pius. Scripsit multa & versu, & prosa. Edidit commentaria in vniuersam sacram Scripturam vtriusque testamenti. Edidit etiam libros tres de Institutione Clericorum, qui extant cum aliis multis similis argumenti impressi Colonia anno 1568. Sed præter cætera scripsit in flore ætatis suæ opus admirandum soluta & ligata oratione de laudibus sanctæ Crucis ad Gregorium quartum Papam anno Dom. 843. quod mortuo Gregorio misit ad Sergium successorem. Extat hoc opus editum studio Iacobi Vvimpelingij anno 1501. inter opera Rabani, & Commentarium in Threnos, quod ab aliquibus tribuitur sancto Hieronymo; sed verè Rabani est, non Hieronymi, vt diximus supra.

De Strabo Fuldensi. 840.

Strabus Fuldenfis Monachus Rabani discipulus, ex Magistri operibus decerpens explicationes scripturarum, composuit glossam, quæ dicitur ordinaria, in scripturas vtriusque testamenti, quæ postea aucta & ornata à posterioribus fuit.

De sancto Eulogio Martyre. 850.

Sanctus Eulogius Martyr, & Episcopus electus Tolétanæ Ecclesiæ, vixit tempore persecutionis Saracenorum, qui Cordubæ sedem Regni constituerant: incidit autem ea persecutio, in qua multi gloriosi martyres compendio mortis sacræ vitam æternam possederunt, in
 annos

annos Dom. 850. & 851. Sanctus igitur Eulogius occasione persecutionis scripsit memoriale martyrum, ubi tribus libris descripsit martyria Cordubensium martyrum.

Item Apologeticum pro martyribus.

Item epistolas aliquot.

Item documentum siue exhortationem ad martyrium ; siue documentum martyriale.

Extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo nono edit. 2. Tandem & ipse sanctus Eulogius martyr occubuit anno Dom. 859. Vide Annales Card. Baronij ad hunc annum.

De Haymone Halberstatensi. 850.

Haymo Episcopus Halberstatensis, discipulus quondam Alcuini plurima dicitur scripsisse in omnes scripturæ diuinæ libros. Sed utrum omnia extent, ignoro.

Extant Commentaria in Psalmos.

Item in epistolas omnes sancti Pauli.

Item in Prophetas omnes, & Cantica canticorum.

Item in Apocalypsim.

Item in Euangelia homiliarum tomi duo.

Item de Christianarum rerum memoria libri tres.

Obiit anno Dom. 853. ex Annalibus Card. Baronij ad hunc annum. Alij aliter scribunt.

De Angelomo. 850.

Angelomus Monachus Gallus floruit Lotharij Imperatoris tempore. Scripsit in quatuor libros Regum, & in Cantica canticorum, ex antiquis Patribus explicationem.

Porro præfatione in Cantica laudat Imperatorem Lotharium Angelomus, quod Imperio dimisso Monachus factus sit, & in Monasterio obierit.

De Christiano Druthmaro.

Christianus Druthmarus Monachus Gallus scripsit commentaria in Euangelium sancti Matthæi, quod extat impressum anno 1530.

De Valafrido Strabone. 849.

Valafridus Strabo à vitio oculorum sic appellatus, Abbas Augiæ, scripsit de rebus Ecclesiasticis librum satis utilem, qui extat cum

aliis similibus libris vnà impressis. Colonia anno Dom. 1568. & postea Romæ anno 1590. Scripsit etiam duos libros de sanctis, Gallo Abbate, & Othmaro, qui extant apud Surium die 16. Octobris & die 16. Nouembris. Claruit tēpore Ludouici Pij Imp. & obiisse dicitur anno Dom. 849.

De Simeone Metaphraste. 850.

Simeon Metaphrastes floruit paulo ante annum Dom. 859. siquidem Psellus, qui hoc anno viuebat, orationem habuisse dicitur in funere Simeonis Metaphrastæ. Vide Annales Card. Baronij ad hunc annum. Scripsit vitas Sanctorum per singulos menses, quas habemus Latinitate donatas in tomis Aloysij Lipomani, & ex parte apud Surium, de vitis Sanctorum. Illud autem est obseruandum, à Metaphraste scriptas fuisse historias de vitis Sanctorum multis additis ex proprio ingenio, non vt res gestæ fuerunt, sed vt geri potuerunt: addit enim Metaphrastes multa colloquia, siue dialogos Martyrum cum persecutoribus, aliquas etiam conuersiones astantium Paganorum in tanto numero, vt incredibiles videantur: denique miracula plurima, & maxima in euerfione templorum, & Idolorum, & in occisione persecutorum, quorum nulla est mentio apud veteres historicos. Illud quoque obseruandum est, aliquas historias Sanctorum videri additas à posterioribus, & non omnes esse auctoris eiusdem. Inueniuntur enim vitæ aliquæ Sanctorum, qui post obitum Metaphrastæ vixerunt, quod etiam notauit Card. Baronius tom. 10. Annalium, ad annum 859.

De Nicolao Papa primo. 858.

Nicolaus Papa primus sedere cœpit in Apostolica sede anno Dom. 858. & sedit annos decem. Vir fuit, sanctitate & doctrina, necnon magni animi constantia & virtute præditus. Scripsit epistolas plurimas, quæ extant seorsim ab aliis Pontificiis epistolis in vno magno volumine simul excusæ, quarum præcipua est ad Michaellem Imperatorem, quam ab ipso Pontifice compositam fuisse testatur Anastasius Bibliothecarius in eius vita: & quoniam stilus est idem omnium epistolarum, colligi potest, omnium esse auctorem eundem Nicolaum, non autem qui eia secretis erant.

De Photio Episcopo Constantinopolitano. 858.

Photius Episcopus Constantinopolitanus tempore Nicolai Pontificis, & Michaelis Imp. vixit: fuit homo magnæ eruditionis, sed maioris nequitie. Scripsit Nomocanonem, qui extat cum interpretatione Balsamonis.

monis. Scripsit etiam ingentem Bibliothecam, quæ etiam extat. Vide de eius ambitione, ob quam corrupit epistolas Pontificum Romanorum, & finxit Synodos, tomum 3. Conciliorum generalium Græcè & Latine Romæ excusorum: necnon Card. Baronij tomum 10. Annalium.

De Niceta David. 858.

Nicetas cognomento David vixit iisdem temporibus, quibus Photius, & fideliter scripsit vitam S. Ignatii Episcopi Constantinopolitani, & simul etiam descripsit vitia Photij, qui sanctum Ignatium mirè vexavit. Extat liber Nicetæ de vita sancti Ignatii Græcè & Latine Romæ excusus cum octava Synodo generali.

De Anastasio Bibliothecario & Abbate. 858.

Anastasius Bibliothecarius, & Abbas Romanus, vir doctus Græcè & Latine, hoc ipso tempore floruit. Scripsit vitas Pontificum Romanorum à sancto Petro vsque ad Nicolaum primum: vertit in Latinam linguam Concilium septimum generale: & scripsit Latine Concilium generale octauum, cui ipse interfuit. Vertit etiam in Latinum sermonem vitam sancti Ioannis Eleemosynarij.

De Hincmaro Remensi. 860.

Hincmarus Episcopus Remensis, vixit tempore Nicolai primi Pontificis, ad quem scripsit, & à quo sæpe literas accepit: & tandem obiit anno Dom. 882. cum sedisset annis triginta septem, teste Frodoardo in historia Remensi. Scripsit epistolam Paræneticam ad Carolum Crassum: item aliã de bono regimine ad filios Ludouici iunioris Imperatoris, quarum meminit Frodoardus in eius vita. Extant Epistolæ Hincmari excusæ Moguntia anno 1602. Scripsit quoque vitam S. Remigij Episcopi Remensis, quæ extat apud Surium die 13. Ianuarij: scripsit etiam encomium eiusdem sancti Remigij, quod extat apud Surium die prima Octobris.

De Ioanne Diacono. 873.

Ioannes Diaconus vixit tempore Ioannis Papæ octauus, cui vitam S. Gregorij dedicauit, id est, anno Dom. 873. hoc enim anno sedere cœpit Ioannes octauus. Scripsit hic auctor libros quatuor de vita sancti Gregorij Papæ primi, in quibus res eius gestas accuratissimè prosecutus est.

De Aimoino. 873.

Aimoinus Monachus Gallus multa scripsisse dicitur, sed nunc extat sola (quod ego sciam) historia de rebus gestis Francorum, quam perducit à primo Rege Pharamundo vsque ad obitum Ludouici Pij Caroli Magni filij, & annum Dom. 840.

Reliqua vsque ad annum Dom. 1165. ab aliquo alio addita esse videntur.

Ipse enim initio sui operis quatuor tantum libros se scripturum promissit, & quatuor libris comprehendit res gestas Francorum, vsque ad vltima tempora Ludouici Pij. Sed in fine libri quarti dicit, se quintum librum scribere velle de primordiis Ludouici, quæ nimis breuiter perstrinxerat in libro quarto: & in ipso quinto libro cap. 17. dicit, se interpretatum Ludouico, quid protenderet dirus Cometes: qui tunc apparuerat: & duobus sequentibus capitibus declarat finem vitæ Ludouici, quæ contigit Christi anno 840. atque ibi existimamus esse finem historiæ Aimoinj. neque vlllo modo credibile est eum superuixisse ad annum Domini millesimum centesimum sexagesimum quintum, ad quem extenditur eius historia: quare quod dicitur cap. 28. contra octauam Synodum, & venerationem Imaginum, non videtur Aimoino tribuendum, sed illi, qui historiam eius continuauit.

De Adone Viennensi. 879.

Adone Episcopus Viennensis scripsit de sex ætatibus mundi Chronicum ab Orbe condito vsque ad annum Dom. 879.

De Remigio Antisiodorensi. 890.

Remigius Antisiodorensis Monachus floruisse videtur circa annum Dom. 890. Siquidem Fulco Remensis Episcopus, qui hoc tempore sedebat, ad scholas instaurandas Magistrum Remigium Antisiodorensis Remos aduocauit, vt Frodoardus in eius vita testatur. Fuit hic Remigius vire ætate doctissimus habitus. Scripsit Commentaria in Psalmos, ex Patribus Ambrosio & Augustino multa decerpens.

Scripsit etiam in duodecim Prophetas.

Scripsit quoque de diuinis officiis: quæ omnia opera impressa extant.

Scripsit etiam expositionem Missæ, quæ habetur in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 6. edit. 2. Scripsit de aliis multis argumentis, quæ, vtrum extent, ignoro.

De

De Ambrosio Ansberto. 890.

Ambrosius Ansbertus Monachus eodem tempore floruit. Scripsit autem in Apocalypsim, in Psalmos, & in Cantica canticorum. Dicitur etiam scripsisse de cupiditate, & epistolas ad diuersos.

Seculum Decimum ab Anno 900. ad 1000.

De Leone Sapiente Imp.

Leo VII. huius nominis Imperator non sine causa Sapiens dictus est. Scripsit enim epistolam insignem ad Regem Saracenorum de Christianæ fidei veritate, & Saracenorum impietate, ubi disertis verbis Spiritum sanctum à Patre & Filio procedere affirmat. Extat hæc epistola in Bibliotheca S. Patrum tomo 3. Extant etiam in Bibliotheca Vaticana orationes huius Imperatoris plurimæ, quarum titulos, & vnam integram refert Card. Baronius tomo 10. Annalium, ad annum Dom. 911. quo anno hic Imperator obiit. Extant hæc orationes Latine redditæ, & Ingolstadij excusæ. Refert quoque Iacobus Gregerus Societatis Iesu Theologus tomo 2. de Cruce, Orationem alteram eiusdem Leonis de Cruce. Itaque illustrauit hic Imperator hoc seculum, alioqui valde obscurum.

De Idiota. 902.

Idiota quidam nomine suo suppresso circa hoc tempus scripsit egregium librum contemplationum, & alterum de humilitate: qui extant in Bibliotheca S. Patrum tomo 5. edit. 2.

De Marco Eremita. 906.

Marcus Eremita hoc eodem tempore vixit, quippe, qui Leonem VI. Imperatorem sauciam curauit, & decennium vitæ illi prædixit, vt Zonaras, & alij Græci historici narrant. Scripsit multa opuscula Theologica, quæ extant in Bibliotheca S. Patrum tomo 5. edit. 2. Sed ea opera ita scatent erroribus contra fidem, vt suspicari cogar, vel ab hæreticis nostri temporis conficta, aut valde deprauata fuisse: neque alia de causa huius auctoris memini, nisi vt admonerem cautissime esse legendum: non enim desunt alij auctores pii, qui sine tali periculo legi possunt.

De Rheginone Abbate. 908.

Rheginus Abbas Prumiensis ad initium anni nongentesimi floruisse videtur. Scripsit enim libros duos Chronicorum ab aduentu Domini usque ad annum eiusdem Domini nongentesimum octauum, ut ipse testatur initio sui operis. Sed continuauit aliquis alius anonymus usque ad annum 967. Dicitur etiam scripsisse de disciplina Christiana libros duos, quos extare non puto.

De Radulpho Flauiacensi. 910.

Radulphus Flauiacensis Monachus floruit anno Dom. 910. Scripsit in Leuiticum libros viginti, qui excusi sunt Colonia anno 1536. Scripsit etiam in epistolas S. Pauli libros 14. pro numero epistolarum.

De Luitprando Ticinensi. 946.

Luitprandus Ticinensis Diaconus, & postea Cremonensis Episcopus, vir fuit multæ auctoritatis ob eruditionem & prudentiam. Functus est legatione nomine Berengarij Imperatoris ad Constantinum Imp. Græcum, anno Dom. 946. cuius legationis ipse meminit: & extat historia huius legationis apud Henricum Canisium tomo 6. antiquæ lectionis. Scripsit historiarum libros sex de rebus gestis in Europa suo tempore. Sed Card. Baronius tomo 10. Annalium ad annum Dom. 963. non sine causa suspicatur, à capite sexto sexti libri historiam non esse Luitprandi, sed alicuius anonymi auctoris: id enim vidimus etiam in Rheginone, & in aliis, ut ab aliquo alio continuentur, & extendantur.

De Vitichindo. 946.

Vitichindus Monachus Corbeiensis eiusdem temporis auctor scripsit libros tres de rebus Saxonice, ubi res gestas Othonum Imperatorum describit.

De Stephano Eduensi. 950.

Stephanus Eduensis Episcopus scripsit de Sacramento altaris, & iis, quæ ad illud pertinent. Quod opus extat in tomo sexto Bibliothecæ S. Patrum edit. secundæ: dicitur autem floruisse anno Dom. 950.

De

De Frodoardo. 960.

Frodoardus Abbas Remensis scripsit Chronicum Remense ab anno Dom. nongentesimo decimonono vsque ad annum nongentesimum sexagesimum sextum: quo anno creditur obiisse. Extat cum aliis Scripto-ribus rerum Gallicanarum ex Bibliotheca P. Pithetii Parisiis anno 1588. excusum.

De Mose Barcepha.

Moses Barcepha Episcopus Syrus, qui dicitur floruisse hoc seculo, scripsit librum de paradiso in partes duas diuisum, qui extat in primo tomo Bibliothecæ S. Patrum, edit. secundæ. est autem hic liber cautè legendus, quia non pauca affirmat contra veram Theologiam.

Seculum vndecimum ab anno 1000. ad 1100.

De S. Fulberto Carnotensi.

Sanctus Fulbertus Episcopus Carnotensis ad initium huius seculi floruit. Obiit autem anno 1028. teste Card. Baronio in Annalibus tomo 11. ad hunc annum.

Scripsit epistolas multas ad diuersos, quarum plerasque ponit idem Card. tomo vndecimo. Extat etiam vna ad Adeodatum de Sacramento Eucharistiæ adiuncta libro Paschasij Corbeienfis. Scripsit quoque librum de officiorum Ecclesiasticorum varietate, quem inuenies in Bibliotheca S. Patrum tomo 3. edit. secundæ. Extant epistolæ, & alia opera eius, impressa Parisiis in octauo anno 1680.

De S. Burchardo Vormaciensi. 1010.

Sanctus Burchardus Episcopus Vormaciensis eodem tempore vixit, & anno 1026. Obiit sanctè, & religiosè, vt semper vixerat. Scripsit viginti libros decretorum ex Conciliis, & Pontificibus, ac S. Patribus.

De Bernone. 1014.

Berno Abbas Augiensis vixit eodem tempore. Ipse enim in libro de rebus ad Missæ officium pertinentibus cap. 2. testatur, se inter-

fuisse coronationi Henrici primi Imp. quæ facta est à Benedicto Papa octavo anno. 1014. Fuit vir doctus, & scripsit vitam S. Vdalrici Episcopi Augustani, quæ extat apud Surium die 4. Iulij. Scripsit etiam de officio Missæ, siue de rebus ad Missam pertinentibus: qui liber extat cum cæteris eiusdem argumenti impressus Colonia, & Romæ: & tomo 6. Bibliothecæ S. Patrum, edit. 2. ex quo etiam libro cap. 2. discimus, hoc primum tempore cœpisse in Romanâ Ecclesiâ cani ad Missam Symbolum fidei. Scripsit multas epistolas, & alia opera, quæ utrûm extent, ignoro.

De Glabra Rodulpho. 1040.

Glaber Rodulphus Monachus scripsit historias sui temporis libris quinque, satis accuratè. vbi tamen dicit Conradum Regem obisse anno Dom. 1041. videtur Scriptorum vitio positum esse, pro anno vndequadagesimo, idest, tricesimo nono; vt habent alij historici, ac præsertim Hermannus Contractus. Floruit circa annum Dom. 1040.

De Hermanno Contracto. 1050.

Hermannus Contractus, à membrorum ferè omnium contractione, & debilitate, sic appellatus, filius fuit nobilissimi cuiusdam Comitris, & Monachus Augiensis valde pius. Scripsit de sex ætatibus mundi Chronicum, quod perduxit vsque ad annum Domini 1052. Sed continuatum fuit à Bertoldo vsque ad annum 1065. Scripsisse præterea dicitur Antiphonam, [Salve Regina,] & [Alma Redemptoris:] necnon sequentiam illam de Spiritu sancto, Veni sancte Spiritus, & emitte cælitus lucis tuæ radium, &c.] Scripsit alia permulta ad musicam, & Astrolabium spectantia. Vide Chronicum Hermanni auctius apud Henricum Canisium tomo 1. antiquæ lectionis.

De S. Leone nono Pontifice. 1050.

Sanctus Leo Papa IX. ex Episcopo Tullensi sedere cœpit in Apostolica Sede anno Domini 1049. & sedit annis sex. Itaque obiit anno Domini 1054. scripsit insignem epistolam ad Michaellem Episcopum Constantinopolitanum contra Græcorum errores; quam Sigebertus librum appellat. Scripsit etiam & ad Constantinum Monomachum Imperatorem Græcorum, & ad alios multos, quæ extant inter Epistolas Summorum Pontificum, & seorsim apud Card. Baronium tomo vndecimo Annalium: & præter epistolas extant etiam homiliæ, & sermones impressi Louanij anno Domini 1565. & Colonia anno 1568.

De

De Humberto Cardinali. 1054.

Humbertus Cardinalis Episcopus Sylvæ candidæ à Leone nono Pontifice Romam ex Tullensi Ecclesia adductus fuit, & ab eo Legatus Constantinopolim missus, cum esset Græcè & Latinè doctissimus, scripsit librum contra Græcos de azymo, in forma dialogi. Scripsit & aliterum de ieiunio Sabbati contra Nicetam pectoratum Græcum: qui duo libri extant apud Card. Baronium in appendice vndecimi tomi Annalium; sed apud Henricum Canisium tomo sexto antiquæ lectionis, habentur etiam epistolæ Archiepiscopi Constantinopolitani, & Nicetæ, quibus Humbertus respondet. Scriptus est autem prior liber (ut initio dicitur) anno Domini 1054.

De Petro Damiani. 1060.

Petrus Damiani, sic à parentis sui Damiani nomine vocatus, nobilis Rauennas, Monachus fuit Ord. sancti Benedicti; ac deinde S. R. E. Cardinalis Episcopus Ostiensis. Vixit temporibus Gregorij sexti, & successorum eius usque ad Gregorium septimum, ad quos omnes epistolas dedit. Vir fuit valde sanctus, & deuotus, & præcipuè penitentiae, & austeræ vitæ amator ardentissimus: erat tamen interim non infacetus, nec ludendi, ac falsè carpendi artem ignorabat, ut intelligi potest ex versibus ad Alexandrum Papam, & ad Hildebrandum Cardinalem, quos refert Cardin. Baronius in Annalibus ad annum Domini 1061. Obiit in Apostolica Legatione anno Domini 1072. Scripsit epistolas plurimas, & sermones permultos; quæ duo opera typis nuper mandauit Roma Donnus Constantinus Caetanus Ord. sancti Benedicti Monachus. Scripsit etiam opuscula non pauca, quæ inueniuntur in Bibliotheca sanctorum Patrum, tomo tertio, editionis secundæ. Scripsit etiam vitam sancti Odilonis Abbatidis, quæ extat apud Surium primo die Ianuarij; & vitam sancti Romualdi apud eundem Surium die 19. Iulij, & sancti Dominici Loricati apud eundem Surium die 14. Octobris.

Observatio prima.

In epistola ad Dominicum cap. 5. narrantur quædam leuiores de animabus defunctorum, quæ die Dominico refrigerium pœnarum videntur habere; & in figura atticulorum de lacu Auerni exire cernuntur: quæ fabulis fortasse similia sunt, quam historia.

X. *Observa*

In epistola ad Firminum Episcopum liberiùs quàm par esset, videtur auctor reprehendere sanctum Leonem nonum propter bellum contra Northmannos: neque enim illicitum est Summo Pontifici armis defendere Ciuitates in quas dominium temporale habet: de qua re vide totum vndecimum Card. Baronij ad annum Domini 1053.

Observatio tertia.

In epistola ad Henricum Rauennæ Episcopum, quæ epistola dicitur etiam liber gratissimus, cap. 4. scribit auctor, Christum anno 30. in baptismo factum esse Sacerdotem: & cap. 16. scribit Liberium Papam fuisse hæreticum, & seditiosum; quæ falsa sunt: Christus enim in conceptione habuit omnem gratiam, & dignitatem: & Liberius hæreticus non fuit; vt ostendi in lib. 4. de Pontifice, cap. 9.

De Sancto Gregorio Papa VII. 1050.

Sanctus Gregorius floruit tempore Leonis ix. cæpit autem sedere in Apostolica Sede anno 1073. & non solum doctrina, & prudentia, sed etiam sanctitate & miraculis gloriosus fuit: Dedit ad varios ingentem numerum epistolarum, quarum aliquam partem non ingenio, vel manu secretariorum, sed à se propriè compositas & scriptas ipse testatur.

De Lanfranco, & Adelmanno. 1059.

Lanfrancus Archiepiscopus Cantuariensis, vir sanctus & doctus, in Concilio Romano sub Nicolao secundo Pontifice anno 1059. disputauit cum Berengario hæresiarcha, eumque ita conuicit, vt Berengarius librum suum in ignem iniecerit. Sed eo ad vomitum redeunte, scripsit idem Lanfrancus insignem librum de veritate corporis Domini in Eucharistia: qui liber extat, & seorsim excusus, & in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 6. editione secunda. Dicitur etiam idem Lanfrancus scripsisse in psalmos David, & in epistolas sancti Pauli.

Eodem tempore Adelmannus Episcopus Brixienfis, qui aliquando Berengario Diacono Andegauensi comes fuerat, & condiscipulus sub disciplina sancti Falberti Carnotensis Episcopi, scripsit epistolam valde eruditam ad Berengarium de veritate corporis Domini in sacrosancta Eucharistia, quæ extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 6. editionis secunde.

De Guilmundo Episcopo Auerfano. 1070.

Guilmundus Episcopus Auerfanus vixit Gregorio vij. summo Pontifice, ut ipse testatur initio primi libri de Eucharistia. Scripsit libros tres de corpore, & sanguine Domini in Eucharistia Sacramento: Nec solum veritatem confirmavit, sed etiam argumenta contraria doctè solidèq. destruxit. Scripsit etiam confessionem de sancta Trinitate, Christi humanitate, & corporis Domini veritate: quæ extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo sexto, editione secunda, & etiam seorsim cum Lanfranci & Algeri libris excusa. Vnum est, in quo Guilmundus reprehendi solet, quod libro 2. timuerit concedere, species Sacramentales verè posse corrumpi, & putrefieri, quæ potuisset admittere, sine vlla iniuria corporis Dominici fieri.

De Georgio Cedreno. 1070.

Georgius Cedrenus historicus Græcus scripsit compendium historiarum ab Orbe condito usque ad annum Domini 1057. quod opus extat Græcè & Latine.

De Ioanne Curopalate. 1070.

Ioannes Curopalates scripsit historiam ab anno Domini 811. usque ad annum 1081. extat cum varijs Cassiodori, excusus Venetiis anno 1570.

De Theophylacto. 1071.

Theophylactus Archiepiscopus Bulgarorum vixit tempore Alexandri Papæ secundi, & Romani Diogenis Imperatoris circa annum Domini 1071. ut Card. Baronius demonstrat ex epistolis ipsius Theophylacti. Scripsit in Prophetas minores, Oseam, Ionam, Nahum, & Habacuc. Scripsit in quatuor Euangelia, & in omnes epistolas sancti Pauli, in quibus Commentariis in Euangelia, & in epistolas, ita Chrysostomum secutus est, ut Chrysostomi abbreviator dici possit.

Porro schismaticum fuisse Theophylactum intelligi potest ex Commentario in cap. 3. Ioannis, ubi Latinos reprehendit, quod credant Spiritum sanctum à Filio etiam procedere.

XI. 2. De sancto

De sancto Anselmo Lucensi. 1077.

SANCTUS Anselmus Mantuanus, Episcopus Lucensis ab Alexandro secundo creatus, ac deinde, cum in Monasterium se abdideret, à Gregorio septimo ad Episcopatum reuocatus sanctitate & miraculis clarus obiit anno Domini 1086.

Scripsit libros duos ex Patrum sententiis, pro Gregorij vij. decreto, & rebus gestis contra Henricum Imperatorem, & contra Guibertum Antipapam, qui extant apud Henricum Canisium tomo 6. antiquæ lectionis.

Scripsit quoque in lamentationes Hieremiæ, & in Psalmos aliquot explicationem: quæ duo posteriora opera vtrum extent, ignoro: post obitum innumeris miraculis floruit: vide Annales Card. Baronij ad annum 1086. tomo 11.

De sancto Anselmo Cantuariensi. 1081.

SANCTUS Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus factus est anno Domini 1093. tempore Urbani secundæ Pontificis & Henrici tertij, alias, quarti Imperatoris. Vir fuit natione Italus, professione Monachus, ingenio acerrimo, & sanctitate admiranda cum maxima prudentia, & humilitate coniuncta, discipulus, & successor Lanfranci, de quo paulo antè diximus. eius vita ab Edinero fideliter conscripta apud Surium extat die 21. Aprilis: obiit feliciter anno ætatis 76. salutis 1109. nisi sit error in notis, & scribendum sit 1106. vixit enim annos tredecim in Episcopatu, & creatus fuerat Episcopus anno Domini 1093. quæ omnia ex ipso Edinero constant. Scripsit multa opera, sed multo plura ei falsò attribuuntur. Adscribam hîc primùm ea quæ Edinerus familiaris eius annotavit, & ipso ordine quo ab Anselmo scripta fuisse narrat Edinerus.

Primò igitur scripsit libros tres.

De veritate, I

De libero arbitrio, I

De casu Diaboli, I

Deinde scripsit alios tres.

Monologij, librum I

De Grammatica, I

Profologij, I

Scripsit paulo post responsionem ad quendam reprehensorem suum, præmissâ ipsa reprehensione. Hi libri inscribuntur, [Pro insipiente, & Contra insipientem:] atque hæc opera antequam Archiepiscopus fieret, composuit. Deinde Archiepiscopus factus scripsit librum vnum de Incar

de Incarnatione Verbi, quem Urbano Papæ obtulit, qui quæ illi gratissimus fuit.

Scriptit deinde apud Capuam in Italia librum, quem in Anglia inchoauerat, qui inscribitur, [Cur Deus homo.] Postea Lugduni in Gallia scripsit duos libros.

De conceptu Virginali, & peccato originis, lib. 1

De meditatione redemptionis humanæ, 1

Non procul à fine vitæ scripsit in Anglia,

De concordia præscientiæ, prædestinationis, & gratiæ Dei cum libero arbitrio.

Et cum moreretur, dixit optare se adhuc modicum temporis, ut quæstionem obscurissimam de origine animæ, quam cœperat, absolueret: sed hoc tempus datum ei non est, ut maius bonum ei in æternitate daretur.

Scriptit denique multas epistolas tum ante Archiepiscopatum, tum postea, quarum duodecim extant. Hæc omnia opera extant sæpius excusa, excepto ultimo, & de his nulla quæstio fieri debet. Nunc subiiciam opera, quæ feruntur sub nomine sancti Anselmi, tribus tomis distincta.

In primo Tomo:

Commentaria in Matthæum, & lectiones siue explanationes in varia loca Euangeliorum.

In secundo Tomo sunt:

Commentaria in Epistolas sancti Pauli.

Commentaria in Cantica, & in Apocalypsim.

In tertio Tomo sunt:

Opuscula, & Epistolæ: & quidem opuscula præter ea, quæ ex Edinero posuimus, hæc sunt.

De processione Spiritus sancti, lib. 1

De fermentato, & azymo, 1

De diuersitate Sacramentorum, 1

De similitudinibus, 1

De voluntate Dei, 1

De miseria hominis, 1

De mensuratione Crucis, 1

Meditationum libellus vnus, 1

De vestimentis, membris, & actibus Deo tributis, 1

De Passione Domini Dialogus, 1

Speculum Euangelici sermonis, siue stimulus

amoris, 1

Homilia de Assumptione in illud, Intrauit	
Iesus,	1
De excellentia B. V. Mariæ,	1
De Imagine mundi,	2

Observatio prima.

De Commentario in Matthæum, & lectionibus in varia loca Evangeliorum, ambigo an sint sancti Anselmi: non enim credibile est, ab Edinero potuisse omitti, qui tam minutè opuscula numeravit. Ad hæc, in editione Parisiensi anni 1544. in qua dicuntur esse omnia opera sancti Anselmi; Commentarius in Matthæum non inuenitur. Nihil tamen de finio, sed suspicionem meam aperio.

Observatio secunda.

Commentaria in Epistolas sancti Pauli in editione Parisiensi anni 1544. tribuuntur Heruæo non Anselmo: & videtur ista inscriptio verior. Primò, quia hoc opus tam prolixum & magnum ab Edinero non numeratur inter opera sancti Anselmi. Secundò, quia Heruæi habet verus inscriptio. Tertiò, quia ista Commentaria contexta sunt ex aliorum explanationibus, & sæpe leuiora sunt, quàm esse soleant scripta sancti Anselmi.

Commentaria in Cantica & in Apocalypsim, tribui solent Anselmo Laudunensi, sed faciliè fieri potuit, ut propter nominis similitudinem opera vnus sint attributa alteri, præsertim cum Edinerus horum Commentariorum non meminerit.

Observatio tertia.

Ex opusculis, quæ in Edinero non inueniuntur apertis verbis, videntur admittenda ut germana sancti Anselmi, opera, illa tria quæ sunt contra Græcos, videlicet, De processione Spiritus sancti, De azymo, & fermentato, & de diuersitate Sacramentorum. Scribit enim Edinerus lib. 2. sanctum Anselmum iussu Urbani Papæ in Concilio Barenfi disputasse cum Græcis, eosque apertissimè conuicisse: & credibile est eas disputationes ab eodem Anselmo literis fuisse mandatas. adde, quòd opusculum de azymo, & alterum de diuersitate Sacramentorum, habent stylum Anselmi, & præfixam epistolam Anselmi ad Valramum Episcopum, ut ex initio librorum constat, & in priore libro fit mentio libri de processione Spiritus sancti ab eodem Anselmo conscripti.

Item opusculum, quod inscribitur, stimulus amoris, videtur esse illud de quo

de quo Edinerus in princ. lib. dicit Ansel. scripsisse preces suas ad Deum: hoc enim opusculum nihil aliud continet, nisi pias preces ad Deum per omnes articulos vitæ, & Passionis Christi.

Eodem pertinet libellus meditationum, qui solas preces continet.

Opusculum de vestimentis, & membris, & actibus Deo tributis, præterquam quòd non habetur apud Edinerum, habetur inter libros sancti Hieronymi, & sancti Augustini, sub alio titulo, sed neque illorum Patrum est, ut supra diximus. Inter opera sancti Hieronymi inscribitur, de his quæ Deo in Scripturis attribuuntur. In operibus verò sancti Augustini inscribitur, de essentia diuinitatis.

Dialogus de Passione Domini non est sancti Anselmi, sed alicuius indocti hominis, qui multa inepta, & aliqua falsa scribit: & ipsum Anselmum, vocat Beatum Anselmum: quem titulum ipse sibi nunquam tribuisset.

Homilia de Assumptione B. Virginis extat etiam inter Homilias ab Alcuino collectas: Alcuinus autem præcessit Anselmum ferè trecentis annis.

Opusculum de excellentia B. Virginis non videtur Anselmi, non solum quia eius non meminit Edinerus, sed etiam quia non habet stilum, neque grauitatem Anselmi.

Opusculum de similitudinibus, non est Anselmi, sed alicuius discipuli eius: nam in ultimis capitibus vocat Anselmum Patrem suum, & multa narrat de eius verbis & factis.

Opusculum de Imagine mundi tribui solet Honorio Incluso, & continet multa fabulosa, & inepta, indigna quæ tribuantur Anselmo.

Opusculum de voluntate Dei breuissimum est, & nihil habet Anselmi ingenio dignum.

Opusculum de commensuratione Crucis, ambigo cuius sit, cum eius non meminerit Edinerus.

Observatio quarta.

Sixtus Senensis in sua Bibliotheca tribuit sancto Anselmo explicationem in Genesim, Exodum, Leuiticum, Numeros, Deuteronomium, Iosue, & Iudices: sed vnde hoc habeat, diuinare non possum, cum tanta opera Edinerum latuerint.

De Anselmo Laudunensi. 1077.

Anselmus Laudunensis Scholasticus sancti Anselmi Cantuariensis æqualis, aut paulo iunior, scripsit glossam interlinearem, quæ extat cum glossa ordinaria, & Lyrani. Eidem (ut paulo antè diximus)

tribuuntur Commentaria in Cantica, & in Apocalypsim, quæ habentur inter opera sancti Anselmi.

De Bertoldo Constantiensi. 1077.

Bertoldus Constantiensis, historicus fidelissimus, & pius, continuauit Chronicum Hermanni Contracti vsque ad annum 1065. & præterea scripsit historiam, siue Chronologiam rerum gestarum sui temporis vsq; ad annum Domini 1100. quo tempore putatur etiam obiisse.

De Micrologo. 1077.

Micrologus, quem aliqui Ioannem Micrologum nominant, scripsit librum de Ecclesiasticis obseruationibus, qui extat cum alijs similibus Coloniae, & Romæ excusis: vixit autem tempore Gregorij vij. & Anselmi Episcopi Lucensis: nam cap. 17. sui operis dicit, Anselmum Lucensem Episcopum obseruasse in Missa celebranda ritum quendam Gregorij vij. & sibi atque alijs obseruandum commendasse. & cap. 14. dicit, suo tempore Gregorium vij. in Sede Apostolica sedisse.

De Oecumenio, & Olympiodoro.

Oecumenius, & Olympiodorus Græci scriptores, scripserunt catenas ex antiquis Patribus: ille in Acta Apostolorum, & Epistolas S. Pauli; iste in Job: quo tempore floruerint, non omnino constat; alij enim collocant eos inter annum 800. & 900. alij post annum millesimum. Scripsit præterea Olympiodorus Commentarium in Ecclesiastem, quod extat in primo tomo Bibliothecæ sanctorum Patrum, editione secunda. Extat in eodem primo tomo catena quædam in Epistolam ad Romanos sub nomine Theoduli Presbyteri Cælesyriæ. Sed Theodulus ille multo antiquior est ipso Oecumenio, qui in hac catena citatur; imò ista catena ex Oecumenio videtur tota excerpta, & quasi compendium esse catenæ Oecumenij in epistolam ad Romanos.

Porro Theodulus presbyter Cælesyriæ obiit sub Zenone Imperatore, este Gennadio de viris Illustribus.

De Lamberto Schafnaburgensi. 1077.

Lambertus Schafnaburgensis insignis, & verax historicus, præsertim cum de contentione inter Gregorium VII. Papam, & Henricum tertium Imperatorem agit. Scripsit historiam Germanicam, & incipit ab Orbe condito vsque ad annum Dom. 1077. Sed continuauit Monachus

nachus quidam Erphesphordensis, cuius nomen proprium ignoratur, usque ad annum Dom. 1472.

De Ingulpho Anglo. 1077.

Ingulphus Abbas in Anglia viuebat anno Dom. 1050. ut ipse testatur in fine historiae suae: sed superuixit usque ad annum Dom. 1100. Scripsit historiam Monasteriorum Angliae, quae amplissima erant, sed attingit multa, quae ad res gestas Regum Angliae pertinent. Incipit ab anno Dom. 664. & definit anno Dom. 1067. quo Rex Willelmus primus regnare coepit. Extat hic auctor cum aliis, qui de rebus Anglicanis scripserunt.

De Mariano Scoto. 1083.

Marianus Scotus Monachus Fuldenfis scripsit libros tres Chroni-
corum ab initio mundi usque ad annum Dom. 1083. Sed primus liber caret principio: describit historiam vniuersalem satis diligenter. Continauit eius historiam Dodechinus Abbas S. Dysibodi usque ad annum Dom. 1200.

De B. Brunone. 1088.

Bruno Cartusianorum institutor, Colonienfis, vir doctissimus habitus est, ut testantur multa encomia sapientiae ipsius apud Surium die sexto Octobris. Vixit tempore Urbani secundi Pontificis, à quo Romam vocatus fuit ex Cartusia. Obiit autem anno Dom. 1101. ex vita eius apud Surium. Scripsit multa, quae extant impressa Parisiis apud Iodocum Ascensum: praecipua esse videntur Commentaria in Psalmos, & Commentaria in epistolas S. Pauli.

De Iuone. 1088.

Ivo Carnotensis Episcopus vixit tempore Urbani secundi, ad quem extant epistolae: sed superuixit usque ad annum 1114. Scripsit volumen decretorum. Scripsit etiam de diuinis & Ecclesiasticis officiis, & praecipuis festis diebus sermones viginti unum, qui extant excusi Coloniae cum aliis similibus libris. Scripsit quoque librum de corpore Domini, quod extat in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo 3. Scripsit denique epistolas multas ad varios, quarum nonnullas refert Card. Baronius tomo 11. & 12. Annalium. Fertur etiam sub Iuonis nomine Patnormia, seu potius Pannomia: sed ea Pannomia non dicitur Iuonis, quia sit ab Iuone

Y com-

composita, sed quia sit ex decreto Iuonis maxima ex parte desumpta: est enim Pannomia quasi compendium decreti Iuonis. & ideo mirum videri non debet, quod libro 8. multa sint decreta ex Innocentio secundo Papa, & ex historia Sigeberti, qui fuerunt Iuone posteriores.

De Samuele Marochiano. 1090.

Samuel Marochianus ex Iudæo Christianus scripsit vtilissimam epistolam, siue librum de aduentu Messiae, & de iis, quæ Iudæi moderni negant, & ob quæ in Iudaismo obstinatè perseuerant. Scripsit autem, ut ipse testatur, post mille annos ab vltima euersione Ierosolymæ sub Tiro Imp. id est, post annos mille septuaginta duos à natali Domini. Extat hic liber in tomo 4. Bibliothecæ sanctorum Patrum, edit. secundæ, & etiam seorsim excusus inuenitur.

Seculum duodecimum ab anno 1100. ad 1200.

De Leone Ostiensi. 1101.

Leo Marsicanus Episcopus Ostiensis factus à Paschali secundo, sub eodem obiit ad initium anni 1110. Scripsit Chronicum Monasterij Caslinensis à sancto Benedicto vsque ad Desiderium Abbatem, qui fuit postea Victor Papa tertius. In quo Chronico non pauca attinguntur ad historiam Ecclesiasticam illorum temporum valde vtilia.

De Zacharia Chrysopolitano. 1101.

Zacharias Episcopus Chrysopoleos vixit tempore Paschalis secundi Pontificis ad initium anni 1101. & scripsit in quatuor Euangelia quatuor libros Commentariorum.

De Sigeberto Historico. 1101.

Sigebertus Monachus Gemblacensis vixit tempore Gregorij septimi Pontificis, & obiit tempore Paschalis secundi circa annum Dom. 1112. Scripsit chronologiam, quæ extat cum aliis historicorum Germanorum libris ab anno Dom. 381. vsque ad annum 1111. continuauit Sigebertum Robenus de Monte vsque ad annum Dom. 1210.

Porrò Sigebertus in sua Chronologia iniquior fuit Gregorio septimo, ob studium erga Imperatorem: quia de causa non pauca mentitus est, & præsertim cum narrat obitum ipsius Gregorij.

Scri-

Scriptit præterea duos libros de viris Illustribus, inter quos se ipse posuit, & opuscula sua diligētissimè numeravit. Inter quæ opuscula vnū inuenitur contra Epistolam Gregorij septimi ad Episcopum Merensem, & alterum contra epistolam Paschalis secundi, quæ opuscula meritò ab Ecclesia catholica interdicta fuerunt.

Scriptit quoque, vt ipse testatur, librum contra eos qui calumniantur Missas coniugatorum Presbyterorum. qui liber periisse videtur, & iure indignus enim erat, qui lucem aspiceret. Neque enim Gregorius septimus, in cuius odium liber ille scriptus erat, reprehenderat Missas coniugatorum Presbyterorum, sed missas concubinariorum Presbyterorum: neque vetuerat Gregorius, Missas eiusmodi concubinariorum audiri, quòd existimaret illas non esse veras Missas, sed quòd iudicaret concubenarios indignos esse, qui Missam celebrarent, & qui à fidelibus populis frequentarentur. Quòd autem liber ille Sigeberti in defensionem concubinariorum Sacerdotum, scriptus esset contra Gregorij Papæ edictum; perspicuum est ex ipsa eius chronologia ad annum Dom. 1074. vbi dicit, à Gregorio septimo prohibitos fuisse vxoratos Sacerdotes diuina officia celebrare, nouo exemplo, & inconsiderato, &c. Sed in defensionem Gregorij Papæ contra calumnias Sigeberti, scripsit sanctus Anselmus in epistola ad Gulielmum Abbatem, quæ est numero octaua, vbi sic ait, [De Presbyteris, inquit, qui se apertè reproba libidinis conuersatione Deo reprobabiles exhibent, omnino tenendum est quod Apostolica prouidentia Ecclesiastico iustoque rigore constituit. Nempe nullatenus conuenit, vt ibi reuerenter adstent, vbi pertinaciter aperta & impudenti libidine færentes, Dei & sanctorum prohibitionem contemnendo, sacris altaribus deseruiunt, imò non deseruiunt, sed quantum ad ipsos, commaculant: non quo quis ea, quæ tractant, contemnenda, sed tractantes execrandos existimet: vt quæ Dei & Angelorum præsentia non reuerentur, vel hominum detestatione repulsi, sacra contaminare desistant.]

De Gofrido Vindocinensi. 1101.

Gofridus Abbas Vindocinensis, & Cardinalis tit. S. Priscæ ab Vrba-
no secundo creatus vixit vsque ad extrema tempora Innocentij secundi, vt constat ex epistola Innocentij ad ipsum. Scripsit epistolarum libros quinque, Opuscula quindecim, & sermones duodecim: quæ omnia extant excusa Parisiis anno 1610. Opera Iacobi Sirmundi è societate Iesu.

De Euthymio Zigabeno. 1118.

Euthymius Zigabenus Monachus vixit tempore Alexij Comneni Imperatoris, vt ipse testatur initio Panopliæ.

Y. 2 Scri-

Scripsit Panopliam aduersus omnes hæreses, & parte secunda tit. 23. describit errores Basilij auctoris Bogomilum, quem Alexius Imperator comburi iussit in equestri theatro.

Scripsit etiam Commentaria in omnes Psalmos, & in quatuor Evangelia. Falluntur, qui hunc auctorem floruisse scribunt anno Dom. 440. vel 1180. floruit verò anno 1118. quo Alexius Imperator obiit.

De Ioanne Zonara. 1118.

IOannes Zonaras Monachus Græcus scripsit libros tres Annalium, quibus complexus est historiam vniuersalem ab orbe condito vsque ad exitum Alexij Comneni Imperatoris Græcorum, qui obiit anno Dom. 1118.

Scripsit etiam Commentaria in Nomocanonem Photij.

De Ruperto Tuitiensi. 1119.

Rupertus Abbas Tuitiensis vixit tempore Paschalis secundi Pontificis, & Henrici 1. v. dicti v. Imperatoris circa annum Domini millesimum centesimum vndecimum: hunc enim annum ipse notat lib. 8. de diuinis officiis cap. 4. Scripsit multa opera, quorum catalogum ipse ponit in epistola dedicatoria ad Cunonem Episcopum Retisponensem, cui dedicat libros de diuinis officiis.

Opera eius hæc sunt:

De diuinis officiis, lib.	12
In Iob Commentariolum abbreviatum,	10
In Ioannem Euangelistam,	14
De operibus sanctæ Trinitatis,	42
In Apocalypsim,	12
In duodecim Prophetas minores,	30
De victoria Verbi,	13
De gloria & honore filij hominis secundum Evangelium Matthæi,	8
De glorioso Rege Dauid ex libris Regum,	11
In Cantica Canticorum,	7

Observatio prima.

Libri de officiis diuinis olim carebant nomine auctoris; nam, vt testatur Thomas Valdensis lib. de Sacrament. c. 47. 65. & 93. extabat suo tempore liber, siue opus de diuinis officiis, ex quo Io. Vviclef hæresiarcha mirificè triumphabat, & Catholicos vexabat, nunc sancti Ambrosij, nunc

nunc S. Isidori, nunc S. Fulgentij nomine eum librum vendicans. Itaque Catholici diu libri eius auctorem querentes suspicati sunt, auctorem fuisse quendam Valramum, ad quem scripsit S. Anselmus librum de azy-mo: hinc postea Dominicus à Soto, Claudius Sanctius, Gulielmus Alanus Cardinalis, & alij, auctorem erroris de impanatione fecerunt Valramum. Sed reuera opus illud de diuinis officiis à Vviclefo citatum, non est Valrami, qui nihil eiusmodi vsquam scripsisse legitur, sed Ruperti Tuitiensis Abbatis, de quo nunc agimus: siquidem initium illius operis, quod à Vviclefo citabatur apud Valdensem, erat, [Ea quæ per anni circulum:] & hoc ipsum est initium librorum Ruperti de officiis diuinis. Deinde omnia, quæ citabat Vviclefus ex auctore de diuinis officiis, inueniuntur ad verbum in lib. 2. de officiis diuinis cap. 2. & cap. 9. apud Rupertum. Præterea errores istius libri, inueniuntur etiam in libris Ruperti in Exodum, & in Ioannem, vt planè constet eundem esse auctorem omnium istorum librorum. Denique Algerus lib. 1. de Sacramento Eucharistiæ cap. 6. dicit tempore suo exortam nouam hæresim, & absurdissimam de impanatione. Atqui Rupertus vixit eodem seculo, quo Algerus, & erat Algero paulo senior: & hic ipse error, quem Algerus notat, habetur in secundo lib. cap. 2. & cap. 9. de officiis diuinis apud Rupertum. Atque hæc videtur esse causa, vt opera Ruperti Tuitiensis alioquin non mala, nec indocta, iacuerint sine luce & honore in tenebris obliuionis, annis circiter quadringentis: nam nostro primùm tempore cœperunt lucem aspicere.

Observatio secunda.

Error Ruperti in eo situs est, quod existimauit, non conuerti panem in corpus Christi dum conficitur Eucharistia, sed assumi à Verbo Diuino, quemadmodum assumpta est humanitas. Id perspicuum est ex libro sexto in Ioannem, vbi Rupertus dicit, [Verbum factum esse hominem, non destruendo, sed assumendo humanitatem: & eodem modo in Eucharistia idem verbum fieri panem non destruendo, sed assumendo panem,] & similia habet lib. 2. in Exodum cap. 10. sed clarissimè lib. 2. de officiis diuinis cap. 2. cum sic ait, [Nec duo corpora dicuntur, aut sunt, hoc quod de Altari, & illud quod acceptum est de vtero Virginis: quia videlicet vnum idemque Verbum, vnus idemque Deus sursum est in carne, hic in pane:] & cap. 9. sic inquit, [Verbum Patris carni, & sanguini, quem de vtero Virginis assumpserat, & pani ac vino, quod de altari assumpsit, medium interueniens, vnum sacrificium efficit. quod cum in ora fidelium Sacerdos distribuit, panis & vinum absumitur, & transit: partus autem Virginis cum vnito sibi Verbo Patris & in cælo, & in hominibus integer permanet, & inconsumptus:] hæc ille. vbi cum dicit, permanere

permanere in celo, & hominibus partum Virginis Verbo Patris unitum; intelligit, permanere in hominibus per fidem, non re ipsa: statim enim subiungit, [Sed in illum in quo fides non est, præter visibiles species panis & vini, nihil de sacrificio peruenit.] hæc ille. Hunc errorem explicuimus, & refutauimus lib. 3. de Sacramento Eucharistiæ, cap. 11, & 15.

De Algero Scholastico. 1130.

Algerus Scholasticus Leodiensis, ac postea Monachus Cluniacensis floruit circa annum Domini 1130. Scripsit varia opuscula de gratia, & libero arbitrio, & de Misericordia, & iustitia. Sed præcipuum eius opus est de corpore & sanguine Domini contra Berengarium, quod tribus libris comprehensum valde laudatur à venerabili Petro Cluniacensi, qui initio libri de sacrificio dicit, Lanfrancum scripsisse de Sacramento Eucharistiæ, bene, planè, perfectè: Guitmundum, melius, plenius, perfectius; Algerum, optimè, plenissimè, perfectissimè. Sed tamen obseruandum est, hunc Algerum lib. 2. cap. 1. non rectè scripsisse species Sacramentales non posse corrumpi, vel rodi à muribus, &c. quod etiam notauimus in Guitmundo, à quo id videtur Algerus accepisse. sic etiam cap. 8. perperam citauit Algerus S. Augustinum, cum ait, [Vnde, ut ait Augustinus, nec caro sine sanguine, nec sanguis sine carne ritè communicatur.] Hæc enim non sunt Augustini, sed Paschasij in libro de corpore Domini, cap. 14. Denique cap. 10. videtur Algerus velle, esse de iure diuino, ut sacrificium Missæ celebretur in azymo: quod non est verum, alioquin Ecclesia non toleraret eos, qui celebrant in fermentato. Hæc notare volui, non ut imminuam gloriam Algeri, qui magno zelo veritatem suam ætate defendit: sed ne lector offendiculum incurrat in legendo opere, isto, alioqui valde bono, cum sit commune mortalibus aliquando labi. Extrat hoc opus Algeri impressum Louanij cum Paschasio, Lanfranco & Guitmundo, nec non cum iisdem in Bibliotheca S. Patrum tomo sexto, edit. 2.

De Hildeberto Turonensi. 1125.

Hildebertus Archiepiscopus Turonensis vixit tempore Honorij secundi Pontificis, ad quem epistolam scripsit. Honorius autem sedete cæpit anno Domini 1125.

Scripsit Sermones, Epistolas, & Carmina sacra, quæ extant in Bibliotheca S. Patrum tomo 3. edit. 2. ad eum vna extrat Epistola S. Bernardi, qua eum hortatur, ut Innocentium II, ut verum Pontificem agnoscat, & veneretur.

De

De S. Bernardo. 1130.

SANCTUS Bernardus Abbas Clareuallensis, vir plane Apostolicus, & non minus gloria miraculorum, quam sapientie splendore illustris, floruit maxime tempore Innocentij II. Pontificis anno Dom. 1130. sed obiit anno 1153. ætatis suæ 63. Scripsit multa opera, sed multa etiam illi tribuuntur, quæ eius non sunt. Opera, quæ sine dubio S. Bernardum habent auctorem, illa sunt, quæ numerantur à Gofrido eius discipulo, & alumno lib. 3. vitæ ipsius cap. ultimo: vitam enim S. Bernardi primus scripsit eo viuentē Gulielmus Abbas S. Theodoricæ, unico libro comprehensam: deinde adiecit secundum librum Bernardus Abbas bonæ Vallis: tres ultimos addidit Gofridus Monachus Clareuallensis.

Opera S. Bernardi indubitata ex Gofrido Monacho.

Homiliæ in laudem Virginis Matris, siue super, Missus est Angelus, 4
De gradibus humilitatis, 1
De diligendo Deo, 1
Apologeticus ad Gulielmum Abbatem, 1
De præcepto, & dispensatione, 1
Exhortatorius ad milites templi, 1
De gratia, & libero arbitrio, 1
De Consideratione ad Eugenium, 1
In Cantica, sermones, 86
Epistolæ ad diuersos, 35
Vita S. Malachie Episcopi Hibernie.

Opera S. Bernardi secundi ordinis, quæ habentur etiam pro indubitatis.

De Aduentu Domini serm. 7
De Vigilia natalis Domini, 6
De natali Domini, 6
De Circuncisione, 3
De Epiphania, 4
De Dominica prima post Epiphaniam, 2
De Conuersione S. Pauli, 2

Y 4

De

De Purificatione B. Mariæ,	3
De Septuagesima,	2
De Quadragesima,	7
De S. Benedicto Abbate,	1
De Annunciatione B. M.	3
De Dominica Palmarum,	3
De feria quarta pœnosa,	1
De feria quinta in Cœna Domini,	1
De Pascha,	4
De octaua Paschæ,	2
De Rogationibus,	1
De Ascensione,	6
De Pentecoste,	3
De S. Ioanne Baptista,	1
De SS. & Petro & Paulo,	4
De Daud, & Golia,	1
De septem panibus,	3
De S. Victore,	2
De S. Maria Magdalena,	1
De Assumptione B. M. V.	6
De verbis, Signum magnum,	1
De natiuitate S. Mariæ,	1
De S. Michael,	2
De festo omnium Sanctorum,	5
De S. Malachia,	1
De verbis Isaïæ,	5
De S. Martino,	1
De S. Clemente,	1
In vigilia S. Andreæ,	1
In die S. Andreæ,	2
In obitu Humberti,	1
In dedicatione Ecclesiæ,	6
In Psalmum 90.	17
De diuersis argumentis,	35
De altitudine cordis,	4
De Conuersione ad Clericos,	1
Sermones parui,	66
De donis Spiritus sancti,	1
Sententiæ S. Bernardi.	1
Declamatio in illud, Ecce nos reliquimus omnia,	1

Ordo tertius operum dubiorum.

Ad fratres de monte Dei.

Meditationes.

De interiori domo.

De ordine vitæ.

De scala Claustralium.

Formula honestæ vitæ.

Speculum Monachorum.

Sermones varij.

Liber de conscientia.

Descriptio Claræ vallis.

Lamentatio Virginis Mariæ.

Doctrina sancti Bernardi.

Homilia de exeuntibus in Emmaus.

De amore Dei.

De natura, & dignitate Diuini amoris.

Sermo de Passione Domini.

Tractatus de Passione Domini.

Rhetorica sancti Bernardi.

De modo bene viuendi ad sororem suam.

De Conscientia.

Sermones de diuersis argumentis,

15

Super Salue Regina.

Epistola ad quendam, qua docetur, quid à nobis requirat Deus.

De oneribus sermones,

11

Observatio prima.

Inter opera secundi ordinis est sermo de natiuitate B. Mariæ, qui non est, vt multi existimant, de natiuitate ex sancta Anna matre sua in hunc mundum; sed de natiuitate per dormitionem mortis, in cælum. quo modo dicuntur natalitia aliorum omnium Sanctorum. Id ex contextu facile potest intelligi, hæc enim sunt prima verba, [Fœcundæ Virginis amplectitur cælum præsentiam, terra memoriam veneratur,] &c.

In eodem ordine est sermo breuissimus de Beata Virgine post sermonem quintum de Assumptione; sed ille ex sermonibus paruis est secundus, & inde huc sine causa translatus: & fortasse non est sancti Bernardi, cum auctor eius sermonis dicat, se carere virginitate, & ex primo libro, cap. 3. vitæ sancti Bernardi, probabiliter colligatur, eum virginem fuisse.

Z

In eodem

In eodem ordine inuenitur lib. Sentent. S. Bernardi, de quo libro ambigo, an sit scriptus ab ipso S. Bernardo, an ab aliquo alio, qui collegerit eas sententias ex scriptis & Sermonibus eiusdem sancti viri: video enim in iis sententiis quædam vocabula barbara, vt guerram, pro bello, & res alias leuiiores, quàm vt decere videantur sanctum Bernardum: sed nihil definio.

Observatio secunda.

In tertio ordine in quo dubia opera continentur: aliqua sunt, quæ manifestè sancti Bernardi non sunt, sed tamen graua, & vtilia sunt: alia habent suos auctores, qui in titulis prænotantur: alia sunt inepta, & indigna, quæ tanto viro attribuantur: alia denique tam proximè accedunt ad spiritum & stilum sancti Bernardi, vt eius factus iudicari possint. Ac vt dicam de singulis quod sentio:

Sermo, seu liber de vita solitaria ad fratres de monte Dei, non habet stilum, sed habet spiritum sancti Bernardi, & dignissimus est, qui legatur.

Meditationum capita sexdecim similia sunt libro superiori: non habent stilum, neque eruditionem sancti Bernardi, sed habent pietatem, & deuotionem, & vtiliter legi possunt.

Tractatus de interiori domo, non est malus, sed ad superiores duos non pertingit.

Tractatus de ordine vitæ, siue de doctrina puerorum, similis est superiori.

Scala claustralium, siue de modo orandi, non habet stilum sancti Bernardi, sed alioqui insignis libellus est, & lectu dignus.

Formula vitæ, cum annexo documento, & speculum Monachorum, vtilissima continent documenta, ac Religiosis viris planè necessaria, quamuis à stilo sancti Bernardi longè absint.

Sermones de Natali Domini, qui ordine succedunt, non sunt B. Bernardi, neque eruditi: siquidem in primo sermone auctor laudat, Abbatem Clareuallensem, id est, sanctum Bernardum; proinde non est ipse S. Bernardus sermonis auctor. Idem ipse auctor dicit, nocte Natalis Domini corruisse templum pacis Romæ, quod æternū futurum sperabatur. At nascente Domino nondum templum illud ædificari cœptum erat, denique stilus turgidus est, sed vocabulis barbaris non caret.

Idem de aliis sermonibus eiusdem auctoris iudicium fieri potest.

Inter sermones est vnus de Villico iniquitatis, cui præmittitur epistola Bernardi ad Matthæum Episcopum Albanensem, cui sermo ille transmittitur, & quidem sermo stilum sancti Bernardi non habet, sed alioqui eruditam explicationem continet. Itaque vel sanctus Bernardus

solitam

solitam suam eloquentiam in hoc sermone neglexit, vel alius Bernardus est, qui sermonem istum conscripsit.

Liber de conscientia pius & utilis est: quamvis sancti Bernardi esse non videatur.

Descriptio Claræ Vallis non est sancti Bernardi, sed alicuius, qui eam bene nouerat.

Lamentatio B. Virginis indigna est, quæ sancto Bernardo tribuatur, quippe, quæ ineptias, & falsa nonnulla continet.

Sermo de duobus discipulis eunibus in Emmaus, insignis est, sed S. Bernardi stilum non habet.

Liber de amore Dei stilum potius sancti Augustini, quam sancti Bernardi habere videtur: qui enim librum illum composuit, imitari voluit sanctum Augustinum in libris Confessionum cum Deo colloquentem.

Liber de natura, & dignitate amoris diuini, subtilis & obscurus est, nec cuius sit affirmare possum.

Sermones duo de Passione Domini, quorum prior incipit, [Iesum Nazarenum,] & posterior longè prolixior, [Ego sum vitis vera,] docti sunt, & utiles; sed non videntur sancti Bernardi, si è stilo iudicium fiat.

De Rhythmis, hoc solum dicere possum, illum qui incipit, [Iesu dulcis memoria,] longè præstare cæteris omnibus.

Liber de modo bene viuendi, qui scriptus dicitur à sancto Bernardo ad sororem suam; utilissima documenta continet; sed neque stilum habet sancti Bernardi, neque ad sororem eius scribi potuit: hic enim liber ad sororem Virginem, & cum Virginibus in monasterio degentem scribitur, ut perspicuum est ex cap. 21. Sanctus autem Bernardus unicam habuit sororem, eamque primò coniugatam, deinde sanctimoniam. Vide lib. vitæ sancti Bernardi cap. 11 & 6.

Liber de conscientia, de gradibus humilitatis, sermones de Cæna Domini, & cætera usque ad finem secundi tomi, non solum longè distant à stilo sancti Bernardi, sed etiam verisimile non est de iisdem argumentis toties sanctum Bernardum disseruisse.

De Petro Cluniacensi. 1130.

Petrus venerabilis Abbas Cluniacensis sancti Bernardi æqualis fuit, ut epistolæ testantur, vltro citroque missæ. Fuit nobilis Aquitanus, ac primò miles, deinde monachus. Scripsit libros duos de miraculis sui temporis.

Scripsit librum, per formam epistolæ, aduersus errores Petri de Brui, in quo egregiè tractat,

De baptismo paruulorum.

De auctoritate libri Actuum Apostolorum.

- De auctoritate epistolæ B. Pauli.
- De auctoritate Ecclesiæ.
- De auctoritate veteris Testamenti.
- Iterum de baptismo paruulorum.
- De Basilicis, templis, & aris.
- De veneratione sanctæ Crucis.
- De sacrificio Missæ, & veritate transubstantiationis.
- De suffragiis defunctorum.
- De laudibus Dei in canticis, & musicis instrumentis.

Scriptit quoque libros multos epistolarum ad diuersos, quarum nonnullas refert Card. Baronius tomo 12. Annalium. Addit Trithemius, eum scripsisse de conuersatione Eremitica. Sed hunc librum non vidi, neque utrùm extet, scio.

De Hugone de sancto Victore. 1130.

Hugo de sancto Victore, natione Saxo, professione Monachus, dignitate Abbas sancti Victoris, æqualis fuit sancti Bernardi, ut ex epistola sancti Bernardi ad hunc ipsum Hugonem constat. Scripsit multa, quæ tribus tomis comprehenduntur in editione Veneta, anni 1588.

- Primi tomi hæc sunt:
 - De scripturis, & scriptoribus sacris, prænotationes.
 - Annotationes elucidatoriæ in Pentateuchum, Iudices, libros Regum, Psalmos aliquot.
 - In Ecclesiastem homiliæ 19.
 - Annotationes elucidatoriæ in Threnos, in Ioelem, & Abdiam.
 - Annotationes elucidatoriæ allegoriarum in totum testamentum vetus, exceptis Prophetis, & libris Sapientialibus.
 - Annotationes elucidatoriæ allegoriarum in quatuor Euang.
 - Annotationes literales, & quæstiones in epistolas S. Pauli.
 - Annotationes elucidatoriæ in Dionysium Areopagitam.

Secundi Tomi hæc sunt:

- Institutiones in decalogum.
- Expositio in Regulam sancti Augustini.
- De Institutione nouitiorum.
- De Claustro animæ.
- De anima libri quatuor.
- De medicina animæ.
- De artha animæ.
- De laude charitatis.
- De modo orandi.
- De fructu carnis, & spiritus.

De nuptiis

- De nuptijs carnalibus & spiritualibus libri duo.
De vanitate mundi libri quatuor.
De meditatione libellus.
De Arcæ mysticæ descriptione.
De Arca Noë libri quatuor.
Sermones centum de varijs argumentis.
Sermo de Assumptione B. Mariæ.
Tertij tomi hæc sunt:
Didascalici libri septem, quorum ultimus de Trinitate differit;
reliqui sex ad artes liberales pertinent.
De potestate, & voluntate Dei, libellus.
De quadruplici voluntate in Christo, libellus.
De sapientia animæ Christi, libellus.
De vnione corporis & spiritus, libellus.
De Verbi Dei efficacia, libellus.
Apologia de Verbo Incarnato.
De Verbo Incarnato disputationes tres.
De perpetua Virginitate B. Mariæ.
Miscellaneorum secundi codicis, libri quinque.
De filia Iephthæ tractatus.
Speculum de mysterijs Ecclesiæ.
De ceremonijs, Sacramentis, & officijs Ecclesiasticis lib. 3.
De canone mystici libaminis, libellus.
Dialogus de Sacramentis legis naturalis, & scriptæ.
Summa sententiarum septem tractatibus comprehensa, quorum est
Primus de Fide, Spe, & Charitate, de Trinitate, & Incarnatione.
Secundus de creatione, & statu angelicæ naturæ.
Tertius de creatione, & statu humanæ naturæ.
Quartus de Sacramentis in genere, & præceptis diuinis.
Quintus de Sacramento Baptismi.
Sextus de Sacramento Confirmationis, Eucharistiæ, Pœnitentiæ, & Extremæ vnctionis.
Septimus de Sacramento coniugij.
De Sacramentis Christianæ fidei libri duo.

Observatio.

Non pauca sunt in operibus Hugonis, quæ non videntur germana eius opera; sed quoniam auctor editionis Venetæ suis locis hæc annotauit, & mihi non licuit per angustias temporis omnia excutere, remitto lectores ad notas, quæ in ipsis operibus extant. Hoc solum addam, extare apud Card. Baronium insignem epistolam Hugonis ad Ioannem

Archiepiscopum Hispalensem apostatam à fide, tomo 12. ad annum Dom. 1136.

De Richardo de sancto Victore. 1130.

Richardus de sancto Victore, natione Scotus, Monachus Ordinis Canonorum regularium, Hugonis tempore claruit, & in eodem monasterio sancti Victoris sanctissime vixit. Fuit quoque sancti Bernardi amicissimus, ut ex libris ad eum scriptis perspicuum est. Eius opera duobus tomis continentur.

Primi tomi opera:

De exterminatione mali, & promotione boni tract.	1
De statu interioris hominis,	3
De eruditione interioris hominis libri	3
Beniamin minor, idest, de præparatione ad contemplationem.	
Beniamin maior, idest, de gratia contemplationis libri	5
Allegoriæ tabernaculi fœderis,	1
De Trinitate,	6
De tribus appropriatis personis in Trinitate, ad sanctum Bernardum,	1
De Incarnatione Verbi, ad eundem,	1
De Emánuele libri	2
Exceptionum,	4
De potestate ligandi & soluendi tract.	1
De contemplatione plagarum in fine mundi,	1
De iudiciaria potestate in finali iudicio,	1
De spiritu blasphemiarum,	1
De gradibus charitatis,	1
De quatuor gradibus violentæ charitatis,	1
De gemino Paschate,	1
In die Paschæ sermo,	1
Declaratio difficultatum Scripturæ Sanctæ, ad sanctum Bernardum,	1
Quomodo Spiritus sanctus sit amor Patris, & Filij,	1
De differentia peccati mortalis, & venialis,	1
De superexcellenti Baptismo Christi,	1
De missione Spiritus sancti sermo,	1
De comparatione Christi ad florem, & B. M. ad virgam,	1
Quomodo Christus ponitur in signum populorum,	1

De differentia sacrificij Daud, & Abrahæ,	1
De differentia sacrificij Abrahæ, & B. Mariæ.	1

Opera tomi secundi:

Explanatio difficultatum ex tabernaculo fœderis.
De templo Salomonis ad literam.
De concordia temporum in libros Regum.
Explanatio variorum locorum in Psalmis.
Explanatio libri Cantici canticorum.
De visione Ezechielis.
De templo Ezechielis.
Decisio dubiorum in Apostolo.
In Apocalypsim Ioannis libri septem.

Observatio.

Hæc omnia opera, vno excepto, quod inscribitur, Exceptionum libri quatuor, videntur mihi docta, & pia, & dignissima ingenio acutissimo Riccardi, neque scio de eis ab ullo esse dubitatum, an sint legitima Riccardi opera. De libris exceptionum non nihil ambigo, an sint eiusdem auctoris, non quod non sint libri illi eruditione varia pleni, sed quod quædam contineant, quæ non videntur à Riccardo scribi potuisse. Libro primo cap. 24. sic loquitur, [Inventores Theologiæ fuerunt apud Græcos Linus, apud Latinos Varro, & nostris temporibus Ioannes Scotus.] At cur Ioannes Scotus inventor Theologiæ? cur non magis Moses, aut Athanasius, aut Augustinus, aut Ioannes Damascenus? Deinde non sunt noti Ioannes Scoti nisi duo, vnus trecentis annis ante Riccardum, alter centum & amplius annis post Riccardum: quis igitur ille est, de quo hæc dicitur, [Et nostris temporibus Ioannes Scotus?] Eodem capite dicit hic auctor, inventorem Rhetoricæ fuisse Demosthenem. Id quod est manifestè falsum: Demosthenes enim insignis orator fuit, sed ante illum fuerunt alij, vt Isocrates, Pericles, & alij; & cum ipso claruit Æschines: & eodem tempore floruit Aristoteles, qui de Rhetorica egregiè scripsit. In tertio libro cap. 7. scribit de Insulis, & Scotiam suam tantùm nominat. Et cap. 8. describit ciuitates celebres totius mundi, & Luteriam Parisiorum, vbi ipse degebat, ne nominat quidem, vt neque Londinum, neque Cantuariam, neque Edimburgum, neque alias Britannia, vel Scotia Ciuitates. In quarto libro numerat Pontifices Hebræorum, & omittit Aaron, Eleazarum, Phinees, & nonnullos alios inter præcipuos.

De *V*illelmo Malmesberienſi. 1130.

Villelmus, ſeu Gulielmus, Monachus Anglus, dictus Bibliothecarius, & Malmesberienſis, vixit eodem tempore, quo prædicti quatuor ſcriptores. Scripſit libros quinque de rebus geſtis Regum Anglorum, uſque ad Henricum primum. Item hiftoriæ nouellæ libros duos. Denique de rebus geſtis Pontificum Anglorum libros quatuor.

De Henrico *V*tidoniensſi. 1140.

Henricus Vtidoniensſis ſcripſit hiftoriam Anglicanam libris octo uſque ad Stephani Regis obitum, id eſt, uſque ad annum 1153.

De Gratiano. 1145.

Gratianus Patria Cluſinus, profeſſione Monachus ſancti Benedicti, claruit tempore Eugenij tertij Pontificis, & Conradi tertij Imperatoris, ad annum Dom. 1145. Scripſit Decretum, ſiue concordiam diſcordantium canonum: opus valde laborioſum, in quo canones plurimos collegit ex ſcripturis, ex reſponſis Pontificum, ex Concilijs, & ex Patribus. Et quamuis multi alij viri docti in hoc genere ſcriptionis laborauerint, ut Dionyſius Exiguus, Iſidorus, Creſconius, Burchardus, Iuo, & ſi qui alij ſunt: ipſe tamen ſolus obtinuit, ut publicè in gymnaſijs prælegeretur, & multorum doctiſſimorum virorum Commentarijs illuſtraretur.

Scripſit hoc opus Bononiæ in monaſterio ſancti Felicis ex ſententia Trithemij in ſecundo libro de viris Illuſtribus Ord. ſancti Benedicti, anno Dom. 1127. vel, ut alij volunt, anno Dom. 1151. niſi forte Trithemius inchoationem, alij conſummationem operis annotauerint.

Porro hoc opus à mendis purgatum, & ſuæ integritati reſtitutum fuit à viris quibuſdam erudiſſimis auctoritate Gregorij XIII. Pontificis anno ſalutis 1580.

Obſeruatio in Gratianum.

Gratianus id vnum habet, quod reprehendi poſſe videtur, quòd non habuit delectum auctorum, ex quibus decreta collegit. annotabo hinc aliqua loca per modum exempli.

Primo, diſtinctione xvj. can. Septuaginta, citatur epiſtola ſancti Athanaſij Episcopi Alexandrini de canonibus Nicænis incendio conſumptis, ad Marcum Papam. Sed Card. Baronius tomo 3. Annalium demonſtrat, eo tempore Athanaſium fuiſſe exulem in Gallijs, & incenſionem illam canonum Nicænorum contigſſe diu poſt obitum Marci Papæ, & ipſum Marcum

Marcum defunctum iam fuisse, quando scribitur respondisse ad epistolam Athanasij: ut vndique nutet fundamentum harum epistolarum, & septuaginta canonum Nicæni Concilij.

Secundo, distinctione 63. can. Adrianus, & can. in Synodo: ponuntur duo canones ex historia Ecclesiastica Sigeberti, quibus affirmantur inuestitura Episcoporum concessa Imperatoribus ab Hadriano primo, & à Leone octauo summis Pontificibus: quos canones confictos fuisse à Sigeberto schismatico historico probat multis argumentis Card. Baronius tom. 9. Annalium, ad annum tertium Hadriani primi Pontificis. Neque obstat, quòd iidem canones habentur etiam apud Iuonem in Pannomia lib. 8. cap. 135. & 136. cum tamen Iuo Sigebertum ætate præcesserit. hoc (inquam) non obstat: quoniam Pannomia non dicitur Iuonis, quia sit ab Iuone composita, sed quia sit ex decreto Iuonis maxima ex parte decerpta. Quòd autem auctor Pannomiae sit recentior Iuone, perspicuum est ex libro octauo, vbi multa sunt decreta Innocentij secundi Pontificis, qui fuit Iuone posterior.

Tertio, causa 24. quæst. 1. can. Hæc est fides: tribuitur iste canon sancto Hieronymo in Symbolo ad Damasum. Sed re vera desumptus est ex libello fidei Pelagij hæresiarchæ ad Innocentium primum Pontificem. Id satis constat ex sancto Augustino libro de gratia Christi cap. 30. 31. 32. & 33. vbi ponit ipsa verba huius Symboli, & dicit esse verba libelli, quem de fide sua Pelagius ad Innocentium misit.

Quarto, causa 10. quæst. 1. can. Quia Sacerdotes. Iste canon sumitur ex epistola sancti Hieronymi ad Damasum, de oblationibus altaris. Sed ea epistola indigna est, quæ sancto Hieronymo tribuatur: nam inter sancti Spiritus organa numerat auctor huius epistolæ Eusebium Chronographum, quem sanctus Hieronymus Arianum hæreticum passim appellat.

Item scribens ad Damasum citat Chrysostomi Commentarium in Matthæum: at eo tempore, quo Chrysostomus scripsit in Matthæum, Damasus iam ante multos annos obierat. Obiit enim Damasus anno septimo Theodosij Senioris: Chrysostomus autem anno sequenti ordinatur Presbyter, & incipit concionari ad populum: inter quas homilias sunt etiam illæ, quibus explicatur Euangelium sancti Matthæi. Omitto quòd stilus huius epistolæ impolitus & barbarus cum sit, nihil habet simile cum stilo sancti Hieronymi.

Quinto, causa 22. can. Nec artificioso: citatur sanctus Augustinus in libro de conflictu virtutum & vitiorum cap. 19. At is liber non potest esse S. Augustini, cum in fine eius libri commendetur Regula S. Benedicti, qui fuit plus centum annis Augustino posterior.

Sexto, causa 27. can. Nubendi licentia: iterum citatur idem liber cap. 24. qui nullo modo Augustini esse potest. Adde quòd plurimis in locis

Gratianus citat Chrysostomum pro auctore operis imperfecti, & Hieronymum pro Origene.

De Petro Lombardo. 1145.

Petrus Lombardus, Episcopus Parisiensis, eodem tempore floruit, quo Gratianus, & sicut iste collegit Canones, & Canonistarum quasi magister fuit: sic ille collegit sententias factorum Theologorum, & magister sententiarum & Theologorum Scholasticorum dici meruit. Ferunt Gratianum, & Petrum Lombardum, & Petrum Comestorem, germanos fratres fuisse: sed fundamento caret ea opinio. Certè in patria non conveniunt: Gratianus enim Etruscus fuit ex Clusio Civitate: Magister Petrus, Lombardus ex Novaria; Petrus Comestor Gallus ex Trevis. Quæ scripserit Petrus Lombardus, ex epitaphio sepulchri eius, quod est in Ecclesia S. Marcelli Parisiis, cognosci potest: sic enim ibi legitur, [Hic iacet Magister Petrus Lombardus Episcopus Parisiensis, qui composuit librum Sententiarum, Glossas Psalmorum, & Epistolarum.]

Porro libri Sententiarum, quod est præcipuum opus Magistri Petri, quatuor sunt.

Primus continet sententias Patrum de Trinitate, & Unitate Dei.

Secundus, de creatione Mundi, ac præcipuè Angelorum, & hominum, & de gratia Dei.

Tertius, de Incarnatione Verbi, deque virtutibus, & vitiis.

Quartus, de Sacramentis, & novissimis, id est, Resurrectione, Iudicio, &c.

Observatio.

Quævis Petrus Lombardus Magister appelleretur, tamen discipuli eius, Scholastici doctores, viri acuti, & docti, non omnia probant, quæ Magister docuit: notantur enim articuli viginti sex, in quibus Magister rejicitur, in additione ad Magistrum excusatus typis. Nec solum opiniones eius aliquando refelluntur: sed etiam non defuerunt, qui eum ad Alexandrum tertium Pontificem detulerint, hæresis nomine, quod docuisset, Christum, ut hominem, non esse aliquid. Quam eius sententiam damnatam fuisse in Concilio quodam Parisiensi, iubente Alexandro Pontifice, testatur Matthæus Paris in historia Anglicana, in Henrico secundo pag. 132. quæ damnatio contigit annis nouemdecim post obitum eiusdem Petri. Non diu postea accusatus fuit à Ioachim Abbate, quod docuisset, unam summam rem esse Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum. Sed Concilium Lateranense sub Innocentio tertio, Petri Lombardi sententiam approbavit, & contrariam Ioachimi Abbatris reprobavit.

De

De Ottone Frisingensi. 1145.

Otto Frisingensis Episcopus, insignis nobilitate, pietate, & doctrina, fuit Henrici quarti Imperatoris nepos, Henrici quinti sororius, Conradus Regis frater uterinus, Friderici primi patruus. initio Monachus fuit Cisterciensis, ac paulo post Abbas Morimundensis, deinde Episcopus Frisingensis: tandem in ipso eodem monasterio pie Deo animam reddidit anno Dom. 1159. & quoniam Gilbertum Porretanum aliquando valde laudauerat, in morte reuocauit, si quid in eius laudem dixisset, quod fidei Christianæ contrarium videri posset. Siquidem aliqui articuli in Concilio Episcoporum ab Eugenio tertio Pontifice damnati fuerant sub nomine Gilberti. Vide hæc omnia apud Radeuicum lib. 2. de gestis Friderici Imperatoris cap. 11.

Scripsit Otto Frisingensis libros septem Chronicorum ab orbe condito usque ad annum Dom. 1146. quibus addidit librum octauum de fine mundi, Antichristi persecutione, Resurrectione mortuorum, iudicio finali, & gloria beatorum, ac suppliciis damnatorum.

Scripsit præterea de gestis Friderici primi Imp. libros duos; quibus duos alios addidit Radeuicus Canonicus Frisingensis.

De Petro Comestore. 1150.

Petrus Comestor, qui & Magister historiæ Scholasticæ, hoc ipso tempore floruit: dedicauit enim opus suum Vvilelmo Archiepiscopo Senonensi, cui Alexander tertius Papa commisit, vt sententiam quandam Petri Lombardi damnaret, vt supra diximus. Scripsit historiam sacram 16. libris, qui sunt libri sacri historiales, videlicet Genesis, Exodus, Leuiticus, Numeri, Iosue, Iudices, Ruth, primus Regum, secundus Regum, tertius Regum, quartus Regum, Tobias, Ezechiel, Daniel, Iudith, Esther, Machabæorum, Historia Euangelica, & historia Actuum Apostolorum. Scripsit autem inferens verbis sacris multa ex Glossis, & ex prophanis auctoribus, & non raro admiscens incertas historias.

De Theoriano. 1170.

Theorianus quidam Græcus vir doctus, missus fuit à Manuele Imperatore ad Armenos, vt eos ab erroribus circa fidem Christianam reuocaret: quod ille egregie præstitit anno Dom. 1170. Extat dialogus Theoriani Orthodoxi cum generali Armenorum, in tomo quarto Bibliothecæ sanctorum Patrum edit. secundæ, estque dialogus lectu dignus. quamuis Genebrardus lib. 4. Chronologiæ conetur excusare

Armenos ab errore Petri Gnaphei, tamen iudicent lectores, an rectè excusauerit.

De Hugone Etheriano. 1177.

Hugo Etherianus natione Thuscus, vir doctus Græcè & Latinè, Constantinopoli degens scripsit valde eruditè librum de processione Spiritus sancti, aduersus errores Græcorum: quem librum ad Alexandrū tertium Pontificem misit anno 1177. teste Card. Baronio tomo 12. Annalium, vbi & epistolam eiusdem Alexandri ponit, qua gratias agit Hugoni. Scripsit etiam de regressu animarum ab inferis. Vtrunque opus extat in tomo 9. Bibliothecæ SS. Patrum, edit. 2.

De Arnolodo Carnotensi. 1177.

Arnoldus Carnotensis, Abbas bonæ Vallis, vir admodum pius, & doctus, & sancti Bernardi discipulus, & amicus in primis, ad quem etiam scripsit epistolam 310. de obitu suo iam imminente. Scripsit insignè opusculum de septem verbis nouissimis à Christo in Cruce prolatis. Scripsit item de laudibus Virginis Mariæ Matris Dei: quæ duo opera extant in Bibliotheca sanctorum Patrum tomo primo edit. secundæ. Scripsit quoque secundum librum vitæ sancti Bernardi, qui habetur ad finem operum sancti Bernardi.

De Ioanne Saresberienfi. 1177.

Ioannes Saresberienfis, Episcopus Carnotensis, vixit tempore Alexandri tertij. Scripsit multa, & in iis vitam S. Thomæ Cantuariensis, Opus pœnitentiale, Obiurgationem Cleri, Polycraticum libris octo, De nugis curialium, Epistolas ad diuersos. Extant impressa anno 1513.

De Petro Blesensi. 1177.

Petrus Blesensis, Archidiaconus Bathoniensis, vixit tempore Alexandri iij. Pontificis, & Henrici secundi Regis Anglorum, cui diu familiaris & administer fuit. Scripsit multa sapienter & eloquenter. quæ nunc extant opera Ioanis Bursæ: edita sunt Moguntia anno 1609, videlicet epistolæ 180.

Tractatus de transfiguratione Domini.

Tractatus de Conversione sancti Pauli.

Compendium in Iob.

Tractatus de Hierosolymitana peregrinatione.

Instructio fidei ad Soldanum Iconij.

Liber de confessione Sacramentali.

Liber de satisfactione à Sacerdote iniungenda.

Canon Episcopalis, siue de institutione Episcopi.

Inuectiua contra deprauatorem.

Tractatus de amicitia Christiana.

Ad hæc meminit ipse in Inuectiua aliorum operum suorum quæ non videntur extare. Inueniuntur multæ huius Petri epistolæ in tomo 12. Annalium Card. Baronij : & instructio fidei ad Soldanum, inuenitur etiam apud Matthæum Parisiensem ad annum Dom. 1191 sub nomine Alexandri III. Pontificis. Pontifex enim eam direxit nomine suo, quamuis à Petro Blesensi conscriptam.

De Gulielmo Tyrio. 1180.

Gulielmus Archiepiscopus Tyri vivebat anno Dom. 1180. quo anno Manuel Imperator Græcorum obiit, ut ipse testatur libro 22. historiarum suarum cap. 4. & 5.

Scriptit historiam de bello sacro libris viginti tribus, sed liber vicellimus tertius ab ipso inchoatus, non absolutus fuit. Incipit ab anno Dom. 1095. & perduxit historiam usque ad annum 1180. sed continuauit Ioannes Heroldus additis libris sex ad annum Dom. 1525.

De Helmoldo Butsoniensi. 1180.

Helmoldus Canonicus Butsoniensis eodem tempore scripsit historiam Henetorum, siue Sclauorum, à Carolo Magno usque ad annum Dom. 1168.

De Gothefrido Viterbiensi. 1186.

Gothefridus Viterbiensis Notarius Conradi III. & Friderici primi Imperatorum, scripsit Chronicum vniuersale, quod appellauit Pantheon, fortasse, quod contineret res gestas omnium Principum, tum Ecclesiasticorum, tum temporalium. Principes enim Dii appellantur in scripturis. Scripsit autem partim prosa, partim carmine, & diuisit opus suum in partes viginti, & dedicauit illud Urbano III. summo Pontifici, ad cuius Pontificatum historiam suam perduxit, id est, ab initio mundi usque ad annum Dom. 1186.

Potro hoc ipso anno nupsit Constantia filia Rogerij Regis Sicilia, Henrico sexto filio Friderici primi, adolescenti annorum viginti & vnus, adhuc viuente parente eius Friderico primo, ut idem Gothefridus testatur parte decima septima extrema.

Ex quibus refellitur fabula de Constantia filia Rogerij, Sanctimoniali, & vetula, per dispensationem Cælestini III. nubente Henrico sexto. Cælestinus enim tertius sedere cœpit anno Dom. 1191.

De Gulielmo Neubrigensi. 1190.

Gulielmus Neubrigensis eodem tempore scripsit historiam Anglicanam libris quinque, & lib. 4. cap. 13. deplorat infelicem exitum Friderici primi, ob iniustam persecutionem factam legitimo Pontifici Alexandro III. Cœpit historiam suam ab anno Dom. 1066. & breuissimè pertransiit vsque ad annum 1135. quo anno se natum fuisse testatur, & ab hoc anno fusè scribit historiam gentis suæ vsque ad annum 1197.

De Rogerio historico. 1190.

Rogerus de Houeden insignis historicus scripsit libros duos Annalium Anglicanorum valde diligenter, & peruenit vsque ad Ioannem Regem, qui regnare cœpit anno Dom. 1199.

De Theodoro Balsamone. 1191.

Theodorus Balsamon Patriarcha Antiochenus vixit tempore Xiphilini Patriarchæ Constantinopolitani, cui dedicauit suum opus. Georgius autem Xiphilinus anno 1191. sedere cœpit, teste Baronio Card. tomo 12. Annalium, ad annum 1191. Scripsit Balsamon duos libros Commentariorum, vnum in Nomocanonem Photij, alterum in Canones variorum Conciliorum, & S. Patrum. Fuit autem Balsamon schismaticus, & Romanæ Ecclesiæ infensus, non minùs quàm Photius. Vide Baronium loco citato.

De Ioachimo Abbate. 1195.

Ioachimus Abbas Florentis Monasterij viuebat anno 1195. Scripsit in Isaiam, & Hieremiam, & Apocalypsim, & Concordiam testamenti veteris & noui: quæ omnia extant. Circunferuntur quædam vaticinia sub eius nomine de futuris Pontificibus Romanis, quæ quam fidem mereantur, aliorum sit iudicium: illud mirum est, quòd cum ea vaticinia ad solos quindecim Pontifices pertineant: tamen curiositas hominum ad nostrâ vsque tempora extendere illa conatur.

Seculum

Seculum Decimumtertium ab Anno 1200. ad 1300.

De Innocentio tertio Pontifice.

Innoctius III. Pontifex maximus sedere cepit in Apostolica sede Anno 1198. & sedit usque ad annum 1216. Vir fuit multæ pietatis, & doctrinæ, nec minoris prudentiæ in Ecclesia gubernanda. Eius opera duobus tomis continentur.

In priore habentur:

Sermones de tempore.

Item de Sanctis, tum proprij, tum communes.

Item de consecratione Pontificis, quatuor.

Ad hæc libri:

De Elcemosyna.

In septem Psalmos pœnitent.

De laude charitatis,

De mysteriis Missæ,

De contemptu mundi,

Encomium in Christum, & eius Matrem.

Precationes de passione Christi,

De Sanctorum veneratione,

Hymnus in Christum, & eius Matrem,

Conciones paræneticæ ad Concilium,

Acta atque decreta Concilij Lateranensis.

In posteriore tomo sunt:

Epistolarum libri duo: & Constitutionum decretalium libri quinque.

Observatio.

Qui libros Innocentij tertij edidit, præmisit ante Concilium Lateranense admonitionem, in qua dixit, Concilij illius decreta non à Concilio, sed ab ipso Innocentio post Concilium conscripta, atque edita fuisse: quod inde probat, quia in capitulis quibusdam fit mentio Concilij Lateranensis iam peracti, ac præsertim in cap. 29. 33. & 41. Sed hic auctor, quicumque fuerit, omnino deceptus est, & alios nonnullos scriptores decepit. Siquidem Concilium Lateranense, cuius fit mentio in his capitulis, non est Lateranense sub Innocentio III. sed sub Alexandro III. atque ad hunc errorem tollendum è medio, in editione Romana Conciliorum generalium Græcè & Latine editorum, In Concilio sub Innocentio III. notatur ad marginem, vbi sint capitula Lateranensis Concilij sub Alexandro III. ibi citata. Itaque decreta Concilij sub Innocentio III.

edita, verè Concilij generalis sunt, & ab ipso Concilio constituta, & edita, non a solo Innocentio post Concilium.

De Gunthero. 1203.

Guntherus Monachus Parisiensis scripsit historiam Constantinopolitanam, quæ tempore suo contigit, quando videlicet Constantinopolis à Latinis capta est, & Balduinus Flandræ Imperator creatus: quæ historia extat apud Henricum Canisium tom. 5. part. 2. antiquæ lectionis.

De Helinando. 1203.

Helinandus Monachus Gallus scripsit historiam ab orbe condito usque ad annum 1212. libris quadraginta octo; quem auctorem præcipuè sequuti sunt Vincentius Bellouacensis, & S. Antonius in historia scribenda. Scripsit etiam sermones, & epistolas, & alia, quæ utrùm excusa extent, ignoro.

De Niceta Choniata. 1205.

Nicetas Acominatus, siue Choniates, floruit post annum 1200. Scripsit enim historiam, quæ extat Græcè, & Latine, ab anno 1118. usque ad annum 1205. id est, ab Imperio Io. Comneni, Alexij filij, usque ad obitum Balduini primi ex Latinis Imperatoris Constantinopolitani. Dicitur etiam scripsisse libros quinque de fide Orthodoxa, Græco idioma te, quos non vidi, sed Parisiis excusos esse accepi.

De Conrado Vrspergensis Abbate. 1215.

Abbas Vrspergensis, cuius nomen diu fuit incognitum, sed tandem Conradum esse innotuit, vivebat tempore Innocentij III. Pontificis: testatur enim ipse, se anno Dom. 1202. factum Presbyterum, & anno 1207. factum esse monachum Præmonstratensem: & anno 1215. factum esse Abbatem Vrspergensis.

Scripsit historiam, siue Chronicum à primo Rege Assyriorum Belo usque ad Fridericum secundum Imperatorem, id est, usque ad annum Dom. 1229. & Friderici Imperatoris nonum.

Observatio.

Necesse est, hanc historiam, vel non esse vnus auctoris, vel Conradum hunc, inseruisse aliqua in historia sua, ex scriptis aliorum. Siquidem

anno

anno 1102. scribit se Romæ fuisse, cum Paschalis secundus Pontifex feria quinta in Cœna Domini publicè Imperatorem Henricum excommunicatum pronuntiavit. At ipse (vt paulo antè notauimus) scribit, se anno 1215. factum esse Abbatem Vrspergensis: quæ certè non cohærent, nisi fortè factus sit Abbas cum esset plusquam centum & quindecim annorum. Sed neque hoc dici potest; cum ipse idem loquens de initio Pontificatus Innocentij tertij, idest, de anno 1198. dicat, se tunc fuisse in minori ætate, & adhuc laicum; quomodo enim esse poterat in minori ætate, si plusquam centenarius erat?

Illud quoque obseruandum est, hunc auctorem, ob amorem erga Imperatores suæ nationis, non pauca contumeliosa scripsisse de Innocentio tertio, & Gregorio nono Pontificibus valde piis & doctis: aliqui autem scriptorem esse satis diligentem, & dignum, qui legatur.

De Honorio Augustudunensi. 1220.

Honorius Augustudunensis Presbyter claruit anno Domini 1220. ex Trithemio, qui ei multa opera attribuit, quæ fortè non extant. Extat autem excusa Basileæ anno 1544. summa historiarum, siue Chronicum magnum: extat etiam commentarius in libros Salomonis editus Colonia anno 1544. Extat quoque liber inscriptus Gemma animæ, qui liber solet excudi cum auctoribus qui scripserunt de officiis diuinis.

De S. Antonio de Padua. 1220.

Sanctus Antonius, de Padua appellatus, quia in ea Ciuitate post multa sanctitatis edita signa, obiit, & in eadem sepultus mirificè honoratur: patria fuit Vlyssiponensis, & viuente adhuc sancto Francisco, eius ordinem ingressus, doctrina, & miraculis plurimos conuertit, vel ab hæresi ad rectam fidem, vel ab improbis moribus ad pœnitentiam agendam. Extant eius conciones tum de tempore, tum de Sanctis. Migravit in cælum anno Dom. 1231. & anno sequenti à Gregorio nono Pontifice inter Sanctos relatus est.

De S. Raymundo de Penna forti. 1230.

Sanctus Raymundus de Penna forti Barcinonensis, Ord. Prædicatorum, floruit tempore Gregorij noni, cuius iussu collegit in vnum volumen quinque libris distinctum epistolas decreta et summorum Pontificum, vt ipse Gregorius Papa testatur in proœmio Decretalium. Idem scripsit egregiam summam, quæ cum duâ manuscripta ferretur,

B b

tandem

tandem typis mandata est. Obiit senex admodum Barcinonæ anno Dom. 1275. illustris vitæ sanctitate, & miraculorum gloria: & nostro tempore, ac me ipso præsentem, in sanctorum numerum relatus est à Clemente octauo summo Pontifice, anno Dom. 1601.

De Gulielmo Antisiodorensi. 1240.

Gulielmus Antisiodorensis Episcopus hoc seculo scripsit summam Theologicam Scholastico more, distinctam in libros, tractatus, capita, & quæstiones. Vna eius sententia notari solet, vt singularis, quod videlicet merita hominum iustorum prius & principalius à fide quam à charitate dependeant. Sic enim docet libro tertio, tractatu duodecimo, capite primo, quæstione secunda: & capite secundo quæstione prima. Et quamuis ipse fidem prædicet longè alio sensu, quàm Lutherani faciant; tamen sententia eius, hoc porissimum tempore, vitanda esse videtur. Vide, si placet, quæ scripsimus libro quinto de iustificatione cap. 15.

De Gulielmo Parisiensi. 1240.

Gulielmus Episcopus Parisiensis vivebat anno Dom. 1240. vt colligitur ex articulis quibusdam ab ipso hoc anno damnatis, qui habentur in additione ad libros sententiarum Petri Lombardi.

Vir fuit admodum pius, & doctus: eius opera hæc extant Venetiis excusa:

De sancta Trinitate, lib.	1
De primo principio,	1
De Sacramentis,	1
Cur Deus homo,	1
Summa virtutum,	1
Summa vitiorum,	1
De fide, & legibus,	1
De animabus hominum,	1
De bono, & malo,	1
De vniuerso,	6
De professione nouitiorum,	1
De dono scientiæ,	1
De operibus virtutum,	1
De remediis tentationum,	1
De pluralitate beneficiorum,	1
De claustro animæ,	1
De Rhetorica diuina,	1
De pœnitentia,	1

De Domo

De Dæmonibus,	I
In Exameron,	I
In Psalterium,	I
In Prouerbia Salomonis,	I
In Ecclesiastem,	I
In Cantica canticorum,	I
In Euangelium Matth.	I
Sermonum,	I
Epistolarum,	I
De collatione, & pluralitate beneficiorum Eccle-	
siasticorum tractatus duo.	

De Iacobo à Vitriaco. 1240.

Iacobus à Vitriaco, natione Gallus. S. R. E. Cardinalis, & Episcopus Tusculanus à Gregorio nono creatus, multis laboribus pro Ecclesia Dei perfunctus in Oriente & Occidente, piè obiit anno Dom. 1240. de quo multa narrat Thomas Cantapratenfis eius fermè equalis.

Scriptit magnum volumen concionum de tempore, in quibus multus est in sacris Scripturis citandis, & exponendis.

Scriptit libros duos historię Hierosolymitanę, & Occidentalis.

Item librum vnum contra Saracenos.

Item libros duos de vita B. Marię Oegniacensis, qui extant apud Surium, die 23. Iunij. Denique scripsit epistolas ad diuersos.

De S. Edmundo Cantuariensi. 1240.

Sanctus Edmundus Archiepiscopus Cantuariensis à Gregorio nono Pontifice creatus, obiit anno Dom. 1240. & paulo post ab Innocentio IV Pontifice in sanctos relatus fuit.

Scriptit vtilem librum, qui speculum Ecclesię dicitur, & extat in tomo quinto Bibliothecę sanctorum Patrum, edit. 2.

De Innocentio. IV. 1243.

Innoctius quartus Pontifex, patria Genuensis, vir doctrina & prudentia clarus, sedere cœpit anno Dom. 1243. & obiit anno 1254. Scripsit apparatus super Decretales breuem, sed eruditum. Scripsisse dicitur etiam alium librum, Nouellas, siue authenticas, appellatum, necnon librum de Pontificis auctoritate, & Imperatoris iuribus contra Petrum de Vineis. Sed hos duos posteriores libros ego non vidi.

Bib. De Alexan

De Alexandro de Hales. 1245.

Alexander Halensis, natione Anglus, Ordinis sancti Francisci, vir doctissimus, & sanctorum Bonaventuræ & Thomæ Aquinatis præceptor, scripsit iussu Innocentij Papæ quarti summam Theologiæ egregiam & copiosissimam, quæ notissima est. Scripsit postillam in tota Biblia: nec non summam virtutum. Obiit anno Domini 1245. ut testatur Petrus Rodulphus à Tossiniano in historia Seraphica.

De Hugone de S. Caro. 1245.

Hugo de sancto Caro, natione Burgundus, Ordinis Prædicatorum, Cardinalis sanctæ Sabinae ab Innocentio quarto Pontifice creatus fuit anno Domini 1244. & pie ac sanctè obiit anno 1264.

Scripsit Commentaria breuia in vniuersa sacra Biblia.

Scripsit etiam seorsim in Psalmos: quamuis omnino non constet an Commentaria illa in Psalmos sint huius Hugonis, an Alexandri Halensis.

Item Hugo excogitauit concordantias Bibliorum, teste sancto Antonino 3. part. summe historialis tit. 19. cap. 5. §. 2. & per homines à se delectos opus laboriosissimum perfecit: cui operi (ut facile est inuentis addere) posteriorum industria multa addidit.

De Humberto, quinto Generali Prædicatorum. 1245.

Frater Humbertus, patria Viennensis, natione Gallus, quintus Generalis Ordinis Prædicatorum, æqualis fuit Hugonis, quem etiam traxit ad Ordine S. Dominici. Scripsit multa utilia & valde pia: videlicet:

Expositionem Regulæ sancti Augustini.

Librum de septem gradibus contemplationis.

Librum de votis essentialibus religiosorum.

Librum de eruditione Concionatorum.

Alium de officiis Ordinis Prædicatorum à Generali usque ad Ianitorem.

Alium de vitis primorum Patrum sui Ordinis.

Denique sermones multos valde viiles, qui nuper, idest, anno 1603. recusi sunt Veneriis.

De Matthæo Parisiensi. 1245.

Matthæus Paris, siue potius Parisiensis (sic enim vocatur in ipso meo libro, & in indice libri) fuit monachus Albanensis in Anglia tempore

tempore Henrici tertij Regis Anglorum. Scripsit historiam Anglicanam à Vvillelmo primo vsque ad annum tricesimum quintum Henrici tertij, idest ab anno Dom. 1067. vsque ad annum 1230. & hoc ipso anno habentur hæc verba, [Hic terminatur fratris Matthæi Parisiensis Monachi S. Albani Chronica.] & ibidem insinuaturs eius mors. Continuauit autem aliquis alius vsque ad obitum Henrici tertij, idest, ad annum Dom. 1273.

Observatio.

Hæc historia multa habet scitu digna, præsertim de rebus Ecclesiasticis, de Concilio Lugdunensi, de dissidio inter Ecclesiam, & Imperiam. Sed quoniam edita est ab hæreticis Tigurinis, cautè legenda est: non pauca enim leguntur tum in ipso libro, tum in notis marginalibus, quæ videntur addita ab hæreticis, ad inuidiam conflandam Ecclesiæ Romanæ.

De Martino Polono. 1250.

Martinus Polonus natione, Monachus professione, Archiepiscopus dignitate, & Pœnitentiarius Innocentij quarti Pontificis, scripsit Chronicum, in quo breuiter res gestas Pontificum & Imperatorum persequitur vsque ad sua tempora, idest, vsque ad Honorium quartum, qui sedere cœpit ad annum Dom. 1285. quem auctorem in hoc meo libro non posuisssem, nisi citaretur ab historicis Magdeburgensibus, atque ab alijs hæreticis: fuit enim Martinus vir simplex, & fabellas pro historijs obtrudit, qualis in primis est illa de Ioanne Papa femina. Quod enim Magdeburgenses dicunt, hanc narrationem de Ioanne femina haberi apud Marianum Scotum, & Sigebertum, qui Martinum Polonum præcesserunt, falsum est, vt ostendi in lib. 3. de summo Pontifice capitul. 24. nam in impressis codicibus Mariani & Sigeberti irrepit hæc fabula ex Martini Poloni libro: sed in antiquis manuscriptis non habetur.

De Vincentio Bellouacensi. 1250.

Vincentius Bellouacensis Episcopus ex Ord. Prædicatorum, vixit tempore Innocentij quarti Pontificis. Scripsit opera laboriosissima, ac præsertim quatuor specula, Doctrinale, Historiale, Naturale, & Morale.

Doctrinale speculum continet lib. 17. & tractat de omnibus scientijs à Grammatica vsque ad Theologiam.

Historiale speculum tradit historias ab initio mundi vsque ad annum

Domini 1244. sed cōtinuauit aliquis alius vsque ad annū Domini 1494.

Naturale speculum continet libros 32. & tractat de rebus omnibus, herbis. auiibus, &c. & in vltimo libro de locis, & temporibus: & sua tempora dicit fuisse anno Dom. 1250.

Morale speculum continet libros tres, diuisos in partes, & distinctiones, & tractat de passionibus animi, de legibus, de gratia, de vitijs & virtutibus copiosissimè. Obijt autem anno Dom. 1256. teste Antonio Senensi in Bibliotheca Ordinis Prædicatorum, qui Vaseum testem adducit.

De speculo morali, vide infrà, vbi de S. Thomæ scriptis differimus.

De Henrico Card. Episcopo Hostiensis. 1261.

Henricus natione Gallus hortatu Alexandri Papæ quarti scripsit in Epistolas decretales accuratam expositionem. Scripsit celeberrimam summam multa eruditione canonica plenam. Hic ab Urbano Papa quarto Card. Episcopus Hostiensis creatus, vixit vsque ad annum Dom. 1281.

De Guidone Papa. 1265.

Guido Grossus, patria Narbonensis, qui postea fuit Clemens Papa quartus: dum in minoribus esset, scripsit plurima ad ius ciuile pertinentia, cuius iuris consultissimus erat. Scripsit etiam in primum & secundum Decretalium. Obijt anno Dom. 1268. piè & sanctè, vt semper vixerat.

De Roberto Sorbona. 1265.

Robertus Sorbona tempore sancti Ludouici Regis Francorum, vir multæ doctrinæ & pietatis, quique Collegium Sorbonæ toto orbe celeberrimum Parisijs instituisse dicitur: Scripsit opuscula nonnulla, vt de Conscientia, de Confessione: De itinere ad Paradisum: quæ extant tomo quinto Bibliothecæ sanctorum Patrum editionis secundæ.

De Alberto Magno. 1265.

Albertus ob sapientiam singularem cognomento Magnus, natione Sueuus, professione Religiosus, Ordinis S. Dominici, dignitate Episcopus Ratisponensis, ad quam dignitatem ab Urbano quarto Pontifice assumptus fuit: scripsit plurima opera tum Philosophica, tum Theologica, ac omnis philosophicis, extat Summa Theologiæ, sed imperfecta.

Commentaria

Commentaria in libros sententiarum.

Commentaria in 12. Prophetas minores.

Commentaria in quatuor Euangelia.

De quatuor coëvis liber vnus.

De virtutibus liber vnus.

De adhiærendo Deo liber vnus.

Compendium Theologicæ veritatis lib. 7.

Enchiridion de veris perfectisque virtutibus.

Multo plura tribuuntur Alberto à venerabili Patre, F. Antonio Senensi in Bibliotheca Prædicatorum, & alijs, quæ an extant, ignoro. Obijt autem Magnus Albertus anno Dom. 1280.

Observatio.

Inscribuntur libri duo, vnus de mirabilibus, & alter de secretis mulierum, Magno Alberto. Sed vterque liber indignus est, qui tanto viro tribuatur: nam superstitiosa quædam continent, & multa vana.

De Thoma Cantapratenſi. 1265.

Thomas Cantapratenſis, quem alij Gulielmum, alij Henricum appellarunt; fuit natione Brabantinus, professione Religioſus S. Dominici, dignitate Episcopus ſuffraganeus Archiepiſcopi Cameracenſis, & auditor Alberti Magni, vt ipſe in opere ſuo teſtatur, libro ſecundo cap. vltimo num. 50. condiscipulus S. Thomæ Aquinatis, quem nobilem adoleſcentem vocat lib. 1. cap. 20. num. 10. Scripſit vtiliſſimum opus de proprietatibus apum duobus libris comprehenſum, in quo ſub figura apum multa ſcribit de officio Prælatorum, & ſubditorum: & miracula, atque exempla ſui temporis verè fideliterque deſcribit. Editum eſt hoc opus Duaci anno 1597. cum annotationibus, & vita auctoris.

Scripſit præterea idem auctor vitam B. Chriſtinæ mirabilis, quæ extat apud Surium, menſe Iunio, die vicesimo tertio, & vitam ſanctæ Ludgardis, quæ extat apud eundem, menſe eodem, die ſexto decimo: & addidit vnum librum ad vitam ſanctæ Mariæ de Oegnies. Scripſit autem magno labore & longo tempore librum de natura rerum, cuius ipſe meminit in præfatione libri de proprietatibus apum. Sed hoc opus tam laborioſum non videtur extare. Dicitur denique hic idem auctor in gratiam ſancti Thomæ vertiſſe Ariſtotelem è Græco idiomate in Latinum, de qua re conſulat lector vitam huius auctoris præpoſitam libris de proprietatibus apum.

De S. Thoma Aquinate. 1265.

Sanctus Thomas Aquinas, natione Italus, patria Neapolitanus, professione Religiosus, Ordinis Prædicatorum, Illustris genere, sed illustrior sanctitate & sapientia: natus est anno Domini 1224. & obiit anno 1274 quo anno obiit etiam sanctus Bonaventura, eius amicissimus; sed hic in mense Martio, ille in mense Julio.

Eius opera (ut sanctus Hieronymus de sancto Cypriano scripsit) Sole sunt clariora, ut superuacaneum videatur eorum indicem texere. Describam eorum indicem ex Romana editione, quæ iussu Pij quinti Pontificis maximi confecta censetur omnium optima. Tomi sunt septemdecim.

Primus tomus continet vitam B. Thomæ, & Commentaria in libros Perihermenias, & Posteriorum analyticorum.

Secundus tomus continet Commentaria in libros octo Physicorum, in lib. 4. de cælo, & mundo, & in lib. 2. de generatione.

Tertius tomus continet Commentaria in lib. 4. Meteororum, in lib. de anima, & in parua naturalia.

Quartus tomus continet Commentaria in lib. 12. Metaphysicorum, Tractatum de ente, & essentia, cum Commentarijs Card. Caietani: & Expositionem in librum de causis.

Quintus tomus continet Commentaria in libros 10. Ethicorum, & in libros 8. Politicorum.

Sextus tomus continet Commentaria in primum & secundum sententiarum.

Septimus tomus continet Commentaria in tertium & quartum sententiarum.

Octauus tomus continet Quæstiones disputatas, & Quodlibeta.

Nonus tomus continet Summam contra gentiles cum Commentarijs Francisci Ferrariensis.

Decimus tomus continet Primam partem summæ Thologiæ cum Commentarijs Card. Caietani, & expositionem S. Dionysij de diuinis nominibus.

Undecimus tomus continet Primam secundæ, & Secundam secundæ cum Commentarijs Card. Caietani.

Duodecimus tomus continet Tertiam partem cum Commentarijs Card. Caietani.

Tertiodecimus tomus continet Commentarium in Iob: in primam quinquagenam Psalmorum, in Cantica canticorum, in Isaiam, in Hieremiam, & Threnos.

Quartus decimus tomus continet Commentaria in Matthæum, & in Ioannem.

Quintus

Quintus decimus tomus continet Auream Catenam ex Patribus contextam in quatuor Euangelia.

Sextus decimus tomus continet Commentaria in omnes epistolas sancti Pauli, & sermones de tempore, & de Sanctis.

Septimus decimus tomus continet septuaginta tria opuscula. & Scriptum secundum in quatuor libros sententiarum, ad Anibaldum Cardinalem.

Observatio prima in opera sancti Thomae.

PRæter libros in editione Romana numeratos feruntur sub nomine sancti Thomæ Commentaria in Genesim, & in libros Machabæorum, & in septem epistolas canonicas. Sed Commentarium in Genesim à sancto Antonino tertia parte summæ historialis tit. 18. cap. 10. reijcitur, vt spurium. Scribit quidem Antonius Senensis in Bibliotheca Ordinis Prædicatorum à sancto Antonino reiici Commentarium in Genesim, quod tunc extabat: non illud, quod nuper inuentum & editum est. Sed cum ego Commentarium neutrum viderim, non possum de hac re ferre iudicium. De Commentario in libros Machabæorum Lutetiæ excuso, non habeo quod dicam, quia Commentarium illud non vidi. Commentaria verò in epistolas canonicas videntur mihi erudita, & digna ingenio sancti Thomæ, præsertim cum in iis cernatur stilus, & modus procedendi sancti Thomæ. neque obstat, quòd in editione Romana hoc opus non recensetur. Siquidem eo tempore hoc opus nusquam inueniebatur, & primùm in lucem prodiit Antuerpiæ anno 1592.

Observatio secunda.

Ex opusculis, quæ sancto Thomæ tribuuntur, aliqua sunt, quæ non est certum esse germana eius opera; quæ quia in editione Romana notata sunt diuersitate characteris, de illis nihil dicam. In aliis vnum est, quod inscribitur de Regimine Principum ad Regem Cypri: quod mihi multis de causis suspectum semper fuit. primùm quia lib. 3. cap. 20. scribit auctor huius operis suo tempore accidisse, vt Adolphus Imperator Rodolpho & Albertus Adolpho succederet. At sanctus Thomas obiit anno 1274. Adolphus autem Rodolpho successit anno 1292. & Albertus Adolpho anno 1299. Posset quidem fieri, vt ista verba ex margine annotata ab aliquo posteriore in textum irrepsent: sed oratio continuata non videtur admittere istam responsionem. Deinde lib. 3. cap. 10. non semel vocat iste auctor summum Pontificem Christi successorum. quod improprie dictum esse nemo nescit, qui Christum Pontificem æternum esse nouit, cui nemo succedit, sed omnes ministrant: at sanctus Thomas ita improprie loqui non solet. Præterea iste auctor stilum habet à stilo sancti

C c Thomæ

Thomæ valde diuersum: hic enim pressè & breuiter scribit, & multa paucis complectitur; ille contra verbis abundat, & pauca multis explicat. Adde, quòd hic auctor non pauca leuia profert, de nominibus magistratuum lib. 3. cap. 22. & lib. 4. cap. 26. quæ sancto Thomæ nunquam excidissent. quæ causæ fortasse fuerunt, vt in editione Louaniensi anni 1562. libri isti de regimine Principum inter opuscula sancti Thomæ adscripta non inueniantur. Adde vltimò, cùm sanctus Thomas scripserit septem libros de eruditione principum, planè vtilissimos, qui habentur inter opuscula Romæ edita, non videbatur necessarium, vt scriberet etiam de regimine Principum.

Observatio tertia.

Mirū est valde, quòd magna pars primæ secundæ, & secundæ secundæ inueniantur iisdem verbis in primo, & tertio libro speculi moralis Vincentij Bellouacensis. & quidem non videtur Vincentius potuisse speculum suum morale conficere ex doctrina & verbis sancti Thomæ, cùm ipse obierit anno Domini 1256. vt testatur Antonius Senensis ex Vafæo, in Bibliotheca Patrum Prædicatorum; & sanctus Thomas obierit anno Domini 1274. & in extrema ætate summam Theologiæ confecerit. Sed neque est vlllo modo credibile sanctum Thomam summæ suæ partem secundam, eamque nobilissimam, ex alio scriptore hausisse. In his angustiis nihil mihi occurrit, nisi speculum illud morale fortasse non esse Vincentij Bellouacensis, sed alicuius auctoris posterioris, qui fortasse Vincentius etiam diceretur, quique secundam partem sancti Thomæ in compendium redigere voluerit. Id quod videtur posse confirmari ex eo quòd speculum morale grauius multo esse videtur, quàm sint speculum doctrinale, naturale, & historiale, quæ tria sine vlllo dubio sunt Vincentij Bellouacensis.

De sancto Bonauentura. 1265.

Sanctus Bonauentura natione Italus, patria Balneoregiensis, Ordinis sancti Francisci Minister Generalis, ac postea Albanensis Episcopus, & Cardinalis à Gregorio decimo creatus, non in feriis Pentecostes, & in Lugdunensi Concilio, vt multi scribunt, sed ante Concilium, & fortè in quatuor temporibus Decembris anni 1273. Nam in ipso Concilio Lugdunensi, quod Romæ nuper est editum, inuenitur sanctus Bonauentura Cardinalis residere cum cæteris in prima sessione. prima autem sessio celebrata est anno 1274. die 7. Maij, triduo ante Ascensionis festum. Vir fuit sanctissimus, & doctissimus, & multa scripsit, quæ Romæ edita sunt iussu

iussu Sixti V. Pontificis, in octo tomos distributa.

Primo Tomo continentur, Principium sacre Scripturæ, Expositio in Exameron, id est, sermones viginti tres in diuersa loca Exameron ex ore dicentis ab auditoribus excerpta. Expositio item in Psalterium, in Ecclesiastem, in Sapientiam, in Lamentationes Hieremiæ Prophetæ.

Secundo Tomo continentur, Expositio in caput sextum Matthæi, Expositio in Euangelium sancti Lucæ, Postilla in Euangelium sancti Ioannis, & Collationes in eundem.

Tertio Tomo continentur, Sermones de tempore, & de Sanctis.

Quarto Tomo continentur, Commentaria in primum & secundum librum Magistri Sententiarum.

Quinto Tomo continentur, Commentaria in tertium, & quartum librum Sententiarum.

Sexto Tomo continentur prima & secunda pars opusculorum; videlicet prima pars quæ est:

De reductione artium ad Theologiam.

Breuioloquium.

Centiloquium.

Pharetra.

Declaratio terminorum Theologiæ.

Principium compendiosum in libros Sententiarum.

Quatuor libri Sententiarum carmine digesti.

De quatuor virtutibus Cardinalibus.

De septem donis Spiritus sancti.

De tribus ternariis peccatorum.

De Resurrectione à peccato ad gratiam.

Diæta Salutis.

De Ecclesiastica hierarchia.

Secunda pars:

Soliloquium.

De meditatione vitæ Domini nostri Iesu Christi.

Libellus meditationum.

De septem gradibus contemplationis.

De quinque festiuitatibus Pueri Iesus.

Officium de Passione Dominica.

De sancta Cruce laudatio.

Lignum Vitæ.

Speculum de laudibus B. Mariæ.

De Corona Beatæ Mariæ.

De compassione eiusdem.

Philomela passioni Domini aptata per septem horas.

De septem verbis Domini in cruce.

Psalterium B. Mariæ maius.

Psalterium eiusdem minus.

In Salutationem Angelicam.

In Salve Regina.

In septimo Tomo continetur pars tertia opusculorum, quæ est:

De institutione vitæ Christianæ.

De regimine animæ.

Speculum animi.

De decem præceptis.

De gradibus virtutum.

Itinerarium mentis in Deum.

De septem itineribus æternitatis.

Stimulus diuini amoris.

Paruum bonum, siue incendium amoris.

Amatorium.

Exercitiorum spiritualium libellus.

Fascicularius.

Viginti quinque memorialia.

Confessionale.

De ratione confitendi.

De puritate conscientie.

De preparatione Sacerdotis ad Missam.

Expositio Missæ.

De sex alis Cherubim.

De sex alis Seraphim.

Octauo tomo continetur pars quarta opusculorum, quæ est,

De triplici statu Religiosorum.

Speculum disciplinæ propter nouitios.

Viginti passus Nouitiorum.

In Regulam Nouitiorum.

De processu Religionis.

De contemptu Seculi.

De reformatione mentis.

Alphabetum paruum boni Monachi.

De perfectione vitæ ad Sorores.

Declaratio Regulæ Minorum.

Quæstiones circa eandem Regulam.

Quare Fratres Minores prædicent, &c.

De paupertate Christi.

Quod Christus & Apostoli nudis pedibus incedebant.

Apologia Evangelicæ paupertatis.

Contra calumniatorem Regulæ Franciscanæ.

Apologeticus in eos qui Ordini Minorum aduersantur.

De non frequentandis quæstionibus.

Collationum libellus ad Fratres.

De reformandis Fratribus, Ad ministros Prouinciales.

Appendix continet Compendium Theologiæ.

De essentia, inuisibilitate, & immensitate Dei.

De Mystica Theologia.

Obiit vir S. Deo & hominibus amabilis valde, anno Dom. 1274.
Mense Iulio, die quintadecima, quæ erat Dominica, sub auroram, in
Concilio Lugdunensi, vt in ipso Concilio legitur.

De Petro Tarantasiensi. 1265.

Petrus Tarantasiensis Ordinis S. Dominici Cardinalis Hostiensis à
Gregorio X. Pontifice cum S. Bonauentura creatus, ipsi Gregorio
succedens, & Innocentius V. appellatus; quinto mense obiit, anno
Dom. 1276.

Scriptit in quatuor libros Sententiarum: dicitur etiam scripsisse in
Pentateuchum, in Psalmos, in Euangelium Lucæ, & in epistolas S. Pauli;
& denique Compendium Theologiæ. Non defuerunt, qui plusquam
centum propositiones eius reprehenderent: sed iussu Ioannis Vercellen-
sis Magistri generalis Ordinis Prædicatorum à S. Thoma defensæ sunt,
vt ex opusculo eius perspicuum est.

De Henrico Sterone. 1265.

Henricus Stero Monachus Chronicam scripsit ab anno 1. Frederici
I. vsque ad Rodulphum Aspurgium, id est, ab anno Dom. 1152. vsque
ad annum 1273. vide Henricum Canisium tomo 1. antiquæ lectionis.

De Udalrico Argentinenfi. 1280.

Vdalricus de Argentina Ordinis Prædicatorum, & Alberti Magni
auditor, scripsit in libros quatuor Magistri Sententiarum: & sum-
mam Theologiæ, ac librum de anima. claruit anno Dom. 1280.

De Ruperto de Russia. 1280.

Rupertus, siue Robertus de Russia, Ordinis Minorum, claruit eodem tempore, & circa annum Dom. 1280. scripsit Commentaria in quatuor libros sententiarum: Expositionem Regulæ S. Francisci, & librum de anima.

De Gulielmo Durante. 1280.

Gulielmus Durantes, dictus Speculator, natione Vasco, Episcopus Mimatenfis, iureconsultus insignis, scripsit Speculum in tria volumina distinctum ad Cardinalem Othobonũ, qui fuit postea Hadrianus Papa V. Scripsit etiam rationale diuinorum officiorũ libris octo, & Repertorium iuris, & Commentaria in Canones Concilij Lugdunensis. Viuebat tempore Nicolai III. Pontificis anno Dom. 1280.

De Guidone Archidiacono. 1283.

Guido Baifius, Archidiaconus Bononiensis, scripsit Commentarium in Decretum Gratiani, quod Rosarium appellauit. Scripsit etiam in epistolas Decretales: claruit anno 1283.

De Aegidio Romano. 1290.

Aegidius Romanus ex nobili familia Columnensium, Ordinis S. Augustini Prior generalis, ac postea Archiepiscopus Bituricensis, S. Thomæ auditor, & eius doctrinæ defensor acerrimus, plurima scripsit tum Philosophica, tum Theologica; sed magna ex parte non extant, nisi manuscripta in variis Bibliothecis. Quæ extant Theologica impressa, hæc sunt:

In primum & secundum Sententiarum Commentaria.

In Exameron libri duo.

In Cantica Canticorum lectiones nouemdecim.

In Epistolam ad Romanos lectiones.

In cap. Firmiter, & in cap. Marthæ expositio.

In Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam explanatio.

Tractatus de corpore Christi, de distinctione articulorum Fidei, & de arca Noe.

Theoremata de Sacramento altaris, & de corpore Christi.

Tractatus de renuntiatione Papæ.

Libellus

Libellus scriptus occasione Clerici minùs sufficienter ad Subdiaconatum promoti.

Quomodo Reges possint bona Regni Ecclesiis elargiri.

De Regimine Principum libri tres.

Quodlibeta.

Tractatus contra exemptos.

De diuina influentia in beatos.

De laudibus diuinæ sapientiæ.

De defectu malorum culpæ.

De prædestinatione, præscientia, paradiso, & inferno.

De peccato originali.

Castigatorium in corruptorium librorum Thomæ Aquinatis.

Extat etiam manuscriptus liber, quem ego vidi, De potestate Ecclesiastica.

Ex Philosophicis hæc habentur typis mandata:

In Metaphysicam Aristotelis, expositio.

In eiusdem libros de anima.

In eiusdem libros de generatione.

In eiusdem libros Priores analyticos.

In eiusdem libros Rhetoricorum.

De materia cæli.

De formatione corporis humani.

Super auctorem libri de causis.

De esse, & essentia.

De motu Angelorum.

De mensura Angelorum.

De cognitione Angelorum.

Sed hi tres postremi tractatus possunt inter opera Theologica numerari. Floruit hic auctor circa annum Dom. 1290.

Observatio.

Opusculum in orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam, & tractatus de corpore Christi; non sunt omnino certa opera Aegidij. Solet citari liber in quartum Sententiarum nomine Aegidij, vt etiam liber de intellectu possibili contra Auerroem, & de gradibus formarum: sed vtrum ij libri extent, ignoro.

De Raymundo Lulla. 1290.

Raymundus Lullus ex insula Maiorica, vixit tempore Philippi Pulchri Regis Francorum, circa annum Domini 1290. Scripsit lingua

sua vulgari, multa opera, quorum aliqua versa sunt in linguam Latinam, ut Ars magna, & parua. Hunc Raymundum Eimericus in directorio Inquisitorum, scribit accusatum fuisse ad Gregorium XI. Papam, vel potius accusata fuisse scripta eius, quod continerent plusquam trecentos errores: & Bernardus de Lutzemburgo Raymundum hunc ponit in Catalogo hæreticorum. Contrà autem non desunt, qui eundem Raymundum colant, ut S. Martyrem, & vocent Doctorem illuminatum, & scripta eius orthodoxa esse confirmant: de qua re editus est liber anno 1604. cum hac inscriptione, [Sententia definitiua in fauorem Lullianæ doctrinæ iuris ordine, & Apostolica auctoritate lata, & in veritatis triumphum, inque gloriosæ vindicationis memoriam, denuo impressa, & principalibus rescriptis munita.] Quid in hac controuersia tenendum sit, nondum videtur esse definitum ab Apostolica Sede, cum tam directoriū Eimerici, quàm liber illi oppositus, publicè, & sine prohibitionem legatur.

De Richardo de media Villa. 1290.

Richardus de media Villa, natione Anglus, Ordinis S. Francisci, scripsit in libros quatuor Sententiarum dilucida Commentaria, in quibus S. Thomæ doctrinam imitari visus est.

Scripsit etiam in quatuor Euangelia, & in Regulam Fratrum Minorum, & contra Petrum Ioannem librum vnum. Dicitur etiam scripsisse de Conceptione B. Virginis, & in epistolas S. Pauli, & de ordine iudiciorum, quod an ita sit, non mihi constat.

De Henrico Gandauensi. 1290.

Henricus à Gandano natione Belga Archidiaconus Tornacensis, vir doctissimus, scripsit egregium opus Quodlibetorum. Item summam quæstionum ordinariorum. Item de Virginitate, & Pœnitentia. Denique etiam Commentaria in libros Physicorum, & Metaphysicorum Aristotelis. Dicitur etiam scripsisse librum De viris illustribus. Obiit anno Domini 1293.

De Ioanne Parisiensi. 1296.

Ioannes Parisiensis, Ordinis Prædicatorum, claruit circa annum 1296. Scripsit in quatuor libros Sententiarum, & Quodlibeta varia: sed præcipuè De potestate Regia, & Papali: & quoniam incidit in tempora turbulenta ob discordiam inter Bonifacium VIII. Pontificem, & Philip-pum Pulchrum Regem Gallorum, & ipse Parisiis agebat, & docebat, videtur propensior fuisse erga Regem, quàm erga Pontificem.

De

De Dino Mugelano. 1299.

Dinus Mugelanus scripsit in titulum de regulis iuris in sexto. claruit tempore Bonifacij Papæ VIII. anno 1299.
Seculum decimumquartum ab anno 1300. ad 1400.

De Ioanne Duns Scoto.

Ioannes Duns Scotus, natione Anglus, Ordinis Minorum, vir fuit acutissimo ingenio præditus, & cum docuisset primum Oxonij, deinde Parisiis, immatura morte diem extremum obiisse dicitur anno Domini 1308. Scripsit hæc,

Scriptum Oxoniense in quatuor libros Sententiarum.

Scriptum Parisiense in eisdem libros.

Librum Quodlibetorum.

Librum Collationum Parisiensium.

Librum de primo principio rerum.

Librum Theorematum.

Librum de cognitione Dei.

Tetragrammata quædam.

Sermones de tempore, & de Sanctis.

Commentaria in Genesim, in Euangelia, & in Epistolas, valde obscura.

Item in Philosophicis.

Scripsit Quæstiones in Porphyrium, item in Aristotelis prædicamenta. Perihermenias, Priora, Posteriora, Elenchos, de anima, Metaphysica, & Physica.

De Augustino Anconitano. 1301.

Augustinus Triumphus, patria Anconitanus, professione religiosus sancti Augustini, vir pius, & doctus, floruit ad initium anni 1300. sed obiit anno 1328. cum esset annorum octoginta quinque, ut ex inscriptione sepulchri ipsius constat, quod habetur Neapoli in Ecclesia Fratrum Eremitarum sancti Augustini. Scripsit egregiam summam de potestate Ecclesiæ, quæ extat Romæ edita anno 1584. Scripsit etiam Commentarium in Canticum Beatæ Virginis Mariæ, quod extat Romæ excusum anno 1590. Scripsit plurima alia tum in sanctam Scripturam, tum in Magistrum Sententiarum, tum etiam in Aristotelem, & sermones, ac tractatus varios, qui extare dicuntur in Bibliotheca Vaticana.

Dd

De Bar-

De Barlaamo. 1303.

Barlaamus Episcopus Hieracensis, vixit circa annum Dom. 1303. & scripsit Epistolas multas ad Græcos de vnione cum Ecclesia Romana, quas edidit Henricus Canisius num. 6. antiquæ lectionis.

De Siffrido. 1305.

Siffridus Presbyter Misnensis eodem tempore scripsit epitomen historiæ libris duobus comprehensam ab anno Domini 458. vsque ad annum Dom. 1307. Extat hoc opus impressum cum aliis historicis Germaniæ.

De Nicephoro Callisto. 1305.

Nicephorus Callistus historicus Græcus, vixit tempore Andronici Senioris Imperatoris, cui dedicauit historiam suam: proinde vixit post annum Dom. 1300. Historia, quæ nunc extat Nicephori Callisti, continetur libris octodecim, & incipit à natiuitate Christi, ac desinit in annum eiusdem 625. Credibile autem est, multo plures ab eo libros scriptos fuisse sed periisse.

Porò in historia huius auctoris, vt Græci, & Schismatici, non mirum videri debet, si inueniantur errores proprii Græcorum, vt de processione Spiritus sancti à solo patre, in ipsa præfatione. Magis mirum est, inueniri non paucos errores in rebus historicis, vt ex Annalibus Card. Baronij constat.

De Eberardo. 1305.

Eberardus Archidiaconus Ratisponensis scripsit Chronicum ab anno 1123. vsque ad annum 1305. Vide Henricum Canisium primo tomo antiquæ lectionis.

De Petro Aureolo. 1317.

Petrus Aureolus Ordinis Minorum, ex Prouinciali Aquitanix, Archiepiscopus Aquensis, floruit anno Dom. 1317. & multa scripsisse dicitur, sed Commentarium in primum librum sententiarum, idque solum Romæ impressum vidi, anno 1596.

Citantur multa ex Aureolo apud Ioannem Capreolum, sed ea typis mandata non extant.

De Anto

De Antonio Andrea. 1317.

Antonius Andrea, natione Aragonius, Ord. sancti Francisci, Scoti, discipulus, scripsit in quatuor libros sententiarum: quod scriptum editum est Venetiis anno 1578.

De Durando à sancto Portiano. 1320.

Drandus à sancto Portiano, natione Gallus, Ordinis Prædicatorum, & Episcopus Meldensis, Theologus insignis, scripsit in quatuor libros Magistri sententiarum Commentaria satis dilucida, in quibus quamvis nonnulla scripserit, quæ à communi Doctorum sententia abhorrent, quædam etiam ab Ecclesia improbata sunt, ipse tamen in præfatione commentarii sui in Magistrum, disertis verbis asseruit ad Ecclesiam Catholicam Romanam pertinere iudicium de doctrina, seque omnia sua scripta eiusdem Ecclesiæ censuræ submittere.

Scripsit etiam librum egregium de origine iurisdictionum. Floruit circa annum Dom. 1320.

De Herueo Natali. 1320.

Herueus Natalis Brito, Ordinis Prædicatorum Magister generalis, & Durandi æqualis, ac Theologus doctissimus. Scripsit in Epistolas sancti Pauli, quod opus habetur inter opera sancti Anselmi, ut supra diximus.

Scripsit etiam in quatuor libros Magistri sententiarum.

Item scripsit tractatum de potestate Papæ.

Alium de Sacramentis.

Alium de Christi & Apostolorum paupertate.

Alium de vtraque potestate Papali, & regali.

Alium de beatitudine.

Item scripsit Quodlibeta.

Item librum aduersus Durandum, in iis, in quibus à sancto Thoma dissentit:

Et seorsum librum de vnitatem formarum contra eundem.

Nec non libros aliquot contra Henricum à Gandauo.

Et multa alia Philosophica scripsit,

De materia cæli,

De æternitate mundi,

De voluntate,

De secundis intentionibus.

D d 2

Denique

De Scriptoribus Ecclesiasticis

Denique scripsit de Verbo.

De motu Angeli,

De relationibus.

Obiit anno Domini 1325.

De Francisco Mayrone. 1320.

Franciscus Mayronis natione Scotus, professione Religiosus Ordinis sancti Francisci, Scoti discipulus, vixit tempore Ioannis XXII. Papæ, anno Dom. 1320.

Scripsit Commentaria in libros quatuor Magistri sententiarum.

Item Quodlibeta.

Formalitates.

De primo principio.

De expositione diuinorum nominum.

Et de Inuocatione.

Quæ omnia simul edita sunt Venetiis anno. 1520. & 1556.

Scripsit præterea Quadragesimale, & Sermones de Sanctis.

Item de paupertate Christi, & Apostolorum.

De virtutibus, & vitiis capitalibus.

De articulis fidei.

De Baptismo.

De humilitate.

De Indulgentiis.

De corpore Christi.

De Angelis.

De suffragiis defunctorum.

De pœnitentia.

De ieiunio.

De ultimo iudicio.

De septem donis Spiritus sancti.

Quæ omnia iam olim impressa fuerunt Basileæ.

De Gulielmo Ockam. 1320.

Gulielmus Ockam natione Anglus, Ordinis Minorum, Scoti discipulus, & æqualis Francisci Mayronis, vir doctus, sed fautor Ludouici Imperatoris quarti, nimis ardens, ob quam causam in aliquos errores lapsus meruit, vt in Indice librorum prohibitorum eius nomen poneretur.

Scripsit in quatuor libros Magistri sententiarum.

Librum Quodlibetorum.

De fautoribus hæreticorum.

De Sacramento Altaris.

Compendium Theologiæ.

De actibus hierarchicis.

De ingressu scientiarum.

De paupertate Apostolorum,

De potestate Pontificum, & Imperatorum.

Opus nonaginta dierum, & dialogos, quæ duo opera cum alijs contra Ioannem XXII. scriptis interdicta sunt in Indice librorum prohibitorum.

De Monaldo. 1320.

Monaldus Dalmata Ordinis Minorum, & postea Archiepiscopus Beneuenti, scripsit summam Iuris Canonici, quæ aurea dicitur, & impressa fuit Lugduni anno Dom. 1516.

Scripsit etiam quæstiones in quatuor libros sententiarum, & sermones. Obijt anno Dom. 1332. Martyrio coronatus, apud Saracenos, ut testatur Antonius Possevinus in apparatu sacro, tomo secundo.

De Nicolao Lirano. 1320.

Nicolaus Liranus ex Iudaismo conuersus ad fidem Christianam, & Ordine Minorum assumpto, scripsit Commentarium, siue postillam in vniuersa Biblia: quod opus notissimum est; & recognitum impressum est Lugduni anno 1590.

Scripsit præterea librum de corpore Christi.

Sermones de tempore, & de Sanctis,

Librum contra Iudæos.

Commentaria in quatuor libros sententiarum.

Quæstiones veteris & noui Testamenti.

Tractatum de Visione Dei.

Expositionem decem præceptorum.

Tractatum de idoneo ministrante, & suscipiente Sacramentum altaris. Obijt dicitur anno Dom. 1349.

De Pelagio Aluaro. 1320.

Pelagius Aluarius, natione Hispanus, Religiosus Ordinis Minorum, & Episcopus Syluens, vixit tempore Ioannis XXII. Pontificis, circa annum Dom. 1320. cuius Pontificis defensor acerrimus fuit.

Scripsit insigne opus De planctu Ecclesiæ.

Apologiam contra Gulielmum Ockam.

Speculum Regum.

Et in libros Magistri sententiarum.

De Petro Bertrando. 1329.

Petrus Bertrandus Episcopus Eduensis, postea Cardinalis, vir doctissimus, disputauit de libertate Ecclesiæ contra Petrum de Cugner, coram Philippo Rege Francorum, anno 1329. & ea disputatio habetur tomo 4. Bibliothecæ SS. Patrum. Scripsit etiam librum de origine & usu Iurisdictionum, siue de spirituali & temporali Potestate. Obijt anno 1348. 24. Iunij.

De Nicephoro Gregora. 1330.

Nicephorus Gregoras, historicus Græcus, viuebat anno Domini 1344. vt ex fine operis illius intelligi potest.

Scripsit libros vndecim de rebus Imperij Orientalis ab eo tempore quo Imperium Orientale deuenit in potestatem Latinorum, & perduxit historiam vsque ad obitum Andronici iunioris, idest, ab anno Dom. 1200. vsque ad annum 1344.

De Petro Paludano. 1330.

Petrus Paludanus natione Burgundus Ord. sancti Dominici, Patriarcha Hierosolymitanus, vir pius, & doctus, claruisse dicitur anno Dom. 1330. tametsi alij eum posteriorem faciant, sed nulli eum collocant ante annum Dom. 1300. nec post annum 1400.

Scripsit in quatuor libros Magistri sententiarum, sed non extant, quod sciam, Commentaria eius, nisi in tertium & quartum librum.

Scripsit etiam tractatum egregium de causa immediata Ecclesiasticæ potestatis.

Scripsit quoque sermones de tempore, qui editi sunt Antuerpiæ anno 1572. multa alia scripsisse fertur, quæ non extant typis excusa.

De Ioanne Villano. 1330.

Ioannes Villanus historicus Florentinus, vixit tempore Ioannis XXII. Pontificis, & successorum eius Benedicti xij. & Clementis vj. & obijt anno 1348.

Scripsit historiam vniuersalem temporis sui satis accuratè, quamuis etiam

etiam leuiter attigerit priora tempora ab erectione turris Babylonæ, usque ad sua tempora.

Scripsit autem idiomate Italico, & totam historiam libris duodecim comprehensam perduxit ad annum Dom. 1348.

Quamuis autem propositum eius fuerit scribere historiam ciuitatis Florentiæ: tamen multa commemorat vtilia de rebus Ecclesiasticis, quæ ab alijs minùs fideliter narrata fuisse inueniuntur.

De Guidone Carmelita. 1330.

GVido natione Catalanus, Prior generalis Ordinis Carmelitani, ac postea Episcopus Maioricensis, scripsit ingens volumen de omnibus hæresibus: quod extat impressum Parisijs. Multa alia scripsisse fertur, quæ ad manus meas non peruenerunt. Claruit anno 1330.

De Astesano Astensi. 1330.

Astesanus Astensis scripsit summam casuum conscientiæ libris octo, quæ typis mandata fuit Venetijs. Viuebat anno Dom. 1330.

De Adamo Goddam. 1330.

Adamus Goddamus, Anglus, scripsit Commentaria in quatuor libros sententiarum, quæ edita fuerunt Parisijs anno 1512. Viuebat auctor anno 1330.

De Landulpho Carthusiano. 1330.

Landulphus, siue Ludolphus natione Saxo, professione Carthusianus, vir valdè pius, scripsit historiam vitæ Domini nostri Iesu Christi ex Euangelijs depromptam. Scripsit etiam Commentaria in Psalmos, iuxta sensum præcipuè spirituales, claruit circa annum Dom. 1330.

De Lupoldo Bambergensi. 1330.

Lupoldus Bambergensis, vir eruditus, æqualis Landulphi Carthusiani, scripsit librum de iuribus Imperij, in quo multa admiscet ad historiam Ecclesiasticam vtilia.

De Ioanne Andrea. 1330.

Ioannes Andreas Bononiensis Iureconsultus doctissimus floruit tempore Ioannis XXII. Papæ, sed obiit anno 1348. Scripsit in quin-

que libros decretalium, quod opus Nouellas appellauit. Scripsit etiam Glossas in sextum, & Clementinas. addidit quoque ad speculum Guilielmi Durantis.

De Bartholomæo Pisano. 1335.

Bartholomæus Pisanus Ordinis Prædicatorum edidit summam, quæ dicitur Pisanella: quam imitatus est Angelus de Clauasio.

De Joanne Calderino. 1340.

Ioannes Calderinus Bononiensis filius adoptiuus Ioannis Andreae, scripsit in libros Decretalium. Item Consilia, & Decisiones.

De Ioanne de Baccone. 1340.

Ioannes de Baccone Anglus, & Ordinis Carmelitarum, Prior Prouincialis, Theologus, & Philosophus doctissimus, floruit tempore Clementis vj. Pontificis, & obiisse dicitur anno 1346. Scripsit Commentaria in quatuor libros Magistri sententiarum; Compendium legis Christi; & Quodlibeta: quæ typis excusa extant. Alia permulta scripsisse dicitur, quæ non vidi.

De Alberico. 1341.

Albericus Roxiatus Bergomensis, scripsit in sextum Decretalium.

De Simone de Cassia. 1340.

Simon de Cassia, natione Hernicus, Religiosus Ordinis sancti Augustini, admodum pius, vixit eodem tempore quo Ioannes de Baccone, & obiit Florentiæ anno Domini 1348.

Scripsit libros quindecim de rebus gestis Domini Saluatoris.

Scripsit etiam librum de Speculo Crucis.

Librum epistolarum ad diuersos.

Scripsit quoque lingua Italica libros duos de vita Christiana, & expositionem Symboli Apostolici.

De Henrico Susone.

Henricus Suso natione Germanus, Ordinis sancti Dominici, vir fuit piissimus, & deuotissimus.

Scripsit

Scripsit horologium sapientiæ.

Librum de nouem rupibus.

Meditationes de Passione Domini, & alia. viuebat anno 1340.

De Roberto Holkoth. 1349.

Robertus Holkoth, natione Anglus, professione Dominicanus, scripsit in librum Sapientiæ lectiones 213.

Item lectionem in Cantica canticorum: & in septem priora capita Ecclesiastici.

Scripsit etiam Commentaria in quatuor libros Magistri sententiarum, & alia quædam. Floruit circa annum Dom. 1349.

De Thoma Argentinensi. 1350.

Thomas de Argentina, natione Germanus, Ordinis sancti Augustini Prior generalis, vixit tempore Clementis vj. & Innocentij vj. & obiit Viennæ anno 1357.

Scripsit Commentaria in Magistri Sententiarum libros.

Scripsit etiam quæstionum è sacris Scripturis solutiones.

Sermones, & Epistolas, & librum Meditationum.

De Nicolao Cabasila. 1350.

Nicolaus Cabasilas Græcus, vixit tempore Io. Cantacuzeni Imperatoris, vel potius Tyranni. Fuit vir valde doctus, & Archiepiscopus Thessalonicensis, sed schismaticus. Scripsit tomos sex de vita in Christo, qui Latinè impressi sunt Ingolstadij. Extant etiam libri de tribus Sacramentis, Baptismo, Vnctione, & Eucharistia, impressi ibidem. Extat explicatio Liturgiæ apud Bignæum in Bibliotheca Patrum tomo 6. edit. 2. ex qua caput 29. & 30. omnino expungenda essent, vel cautissimè legenda. Denique præter alia multa, scripsit de processione Spiritus sancti contra Latinos, vbi se hostem Ecclesiæ apertè demonstrat. Sed hunc librum impressum non vidi.

De Gregorio Ariminensi. 1350.

Gregorius Ariminensis, æqualis fuit Thomæ Argentinensis, & eiusdem Ordinis S. Augustini Prior generalis.

Scripsit Commentarium in primum & secundum librum Magistri sententiarum.

Scripsit etiam in Epistolas S. Pauli, & in epistolam S. Iacobi.

E e

De

De Richardo Armachano. 1350.

Richardus Radulphus, Archiepiscopus Armachanus, vixit tempore Innocentij vj. Pontificis, & obiit anno 1359.

Scriptit libros nouemdecim aduersus errores Armenorum.

Scriptit etiam librum aduersus Religiosos Mendicantes pro Parochis: dicitur etiam scripsisse in libros quatuor sententiarum: ne non libros de paupertate, & de intentionibus Iudæorum, & sermones aliquot.

Observatio.

Hic auctor, cautè valde legendus est, præsertim libro 10. contra Armenos cap. 4 & cap. 23. & 24. & lib. 11. cap. 4. & sermone primo, & 4. in quibus locis multos errores habet de potestate Presbyterorum, de paupertate Christi, & de statu Religiosorum Mendicantium: consulat lector Thomam Valdensen, qui errores Armachani, & Io. Vviclefi, qui ab Armachano aliqua accepit, diligenter refutat: consulat etiam, si placet, quæ nos scripsimus lib. de Monachis cap. 45. & 46.

De Francisco Petrarcha. 1350.

Franciscus Petrarcha, patria Florentinus, Archidiaconus Parmensis, & Canonicus Patauinus, lusit aliquando elegantissimis versibus Italicis, amores suos erga Lauram, seu veros, seu confictos, vt haberet materiam exercendæ Musæ; sed pœnitentia ductus, & tempus in cantuunculis illis consumptum defleuit, & in solitudine positus vitam Christiano & pio homine dignam egit, & multa opera graui atque vtilia scripsit, ac tandem piè sanctèque obiit anno Dom. 1374. ætatis suæ 70.

Eius opera quatuor tomis continentur.

In primo tomo hæc habentur:

De remedijs vtriusque fortunæ, lib.	2
De vita solitaria,	2
De Otio Religiosorum,	2
De vera sapientia, dialogi	2
De contemptu mundi, dialogi	3
Septem Psalmi pœnitentiales ad imitationem Davidis.	
De Rep. optimè administranda, lib.	1
De officio & virtutibus Imperatoris, lib.	1
Rerum memorabilium, lib.	4
Epitome vitarum virorum Illustrium.	

De pa-

De pacificanda Italia Exhortatio.

Ad veteres Rom. Reip. defensores Oratio.

De libertate capeſſenda hortatoria Oratio ad Nicolaum Laurentium.

De obedientia, & fide vxoria.

De Auaritia vitanda.

Itinerarium Syriacum.

In tomo ſecundo hæc ſunt:

Epistolæ familiarium, lib. 8

Epistolæ ad quosdam ex veteribus illustriores, 1

Epistolæ sine titulo, 1

Epistolæ de rebus ſenilibus, 16

Epistolæ variarum, 1

De ſui ipſius, & multorum ignorantia, 1

Gallianonymi in Petrarcham inuectiua.

Apologia Petrarchæ contra Gallum.

In Medicum quendam inuectiuarum, lib. 4

In tertio tomo ſunt:

Epistolæ octo de Laurea ſumenda.

Privilegium receptæ Laureæ.

Eclogæ duodecim.

Africæ, ſive de bello Punico carminum, lib. 9

Epistolæ carmine ſcriptarum, 3

Testamentum Petrarchæ.

In quarto tomo ſunt carmina Italica.

De Nicolao Gorram. 1350.

Nicolaus de Gorram, natione Gallus, Ordinis Prædicatorum, viuebat anno Dom. 1350.

Scriptis Commentaria in Pentateuchum,

In Psalmos,

In Cantica,

In Eccleſiaſtem,

In Eccleſiaſticum,

Item in Hieremiam,

In Euangelia,

In Epistolæ S. Pauli,

In Epistolæ Canonicas,

In Apocalypſim.

Denique etiam in libros ſententiarum Magiſtri.

Ee 4

De

De Alphonso Vargas. 1359.

Alphonsus Vargas Hispanus, Archiepiscopus Hispalensis, obiit anno 1359. Scripsit in primum Sententiarum, & in libros de Anima: quæ impressa sunt Venetiis anno 1566.

De Ioanne Taulero. 1350.

Ioannes Taulerus natione Germanus, Ordinis sancti Dominici, concionator insignis, & piissimus, scripsit:

Sermones de perfectione vitæ interioris.

Tractatus de virtutibus.

Epistolas ad diuersos.

Cantica spiritualia.

De nouem gradibus Christianæ perfectionis.

Speculum & exemplar Domini nostri Iesu Christi.

Exercitia de vita & Passione Christi.

Vixit circa annos Domini 1350.

Porro hunc virum, vt suspectum circa fidem, contempsit Ioannes Eckius; sed egregiè eum defendit Ludouicus Blosius.

De Manuele Caleca. 1375.

Manuel Caleca, Græcus, vir doctus, scripsit librum contra errores Græcorum pro Latinis, quem vertit in Latinum idioma Ambrosius Camaldulensis, iussu Martini quinti Pontificis: & eum in libros quatuor partitus est. Vixisse videtur hic auctor post schisma Urbani vj. & Clementis vij. & ante schisma Eugenij iv. & Felicis v. nam libro 4. sui operis scribit, Romanam Ecclesiam suo tempore gubernatam fuisse à duobus Pontificibus. vbi videtur loqui de schismate illo diuturno Urbani vj. & Clementis vij. siquidem in eodem libro meminit Concilij Lugdunensis sub Gregorio x. à tempore autem illius Concilij non fuit schisma celebre, nisi schisma Urbani & Clementis: quod enim excitauit Ludouicus Imper. inter Ioannem xxj. & Nicolaum v. breuissimum fuit. Itaque falsum est quod quidam dicunt, interfuisse Calecam in Concilio sub Gregorio x.

De Henrico de Hassia. 1380.

Henricus de Hassia Carthusianus scripsit:
In Magistrum Sententiarum.

In Ge-

In Genesim.

In Exodum.

In Prouerbia Salomonis.

In Apocalypsim S. Ioannis.

Dialogum inter Episcopum, & Presbyterum.

Sermones varios.

Regulas ad discernendum peccatum lethale à veniali.

De obitu eius variant scriptores. Alij volunt obiisse anno 1317. alij 1397. alij 1428.

De Ioanne Rusbrochio. 1380.

Ioannes Rusbrochius, natione Belga, Prior Monasterij Vallis Viridis, vir diuinæ contemplationi addictissimus, scripsit lingua sua patria, varia opera, quæ in Latinam linguam conuersa, edita sunt Colonia anno Dom. 1552.

Sunt autem hæc:

Summa totius vitæ spiritualis.

Speculum salutis æternæ.

Commentaria in tabernaculum Moïsis.

Tractatus de præcipuis virtutibus.

Liber de fide, & Iudicio.

De quatuor tentationibus.

De septem custodiis.

De septem gradibus amoris.

De nuptiis spiritualibus libri 3.

Vixit hic auctor anno Domini 1390.

Hunc etiam Doctorem carpsit Io. Gerson, & defendit Dionysius Carthusianus. Id enim accidere solet iis qui scribunt de mystica Theologia, ut eorum dicta ab aliis reprehendantur, ab aliis laudentur, quia non eodem modo ab omnibus accipiuntur.

De Baldo. 1390.

Baldus Vbaldus, natione Italus, patria Perusinus, celeberrimus Iureconsultus, ac Bartoli quondam auditor.

Scripsit præter ea quæ ad ius ciuile pertinent.

Commentaria in libros Decretalium.

Obiit anno Domini 1420.

Seculum decimumquintum ab anno 1400. ad 1500.

De Petro Ancharano. 1410.

Petrus de Ancharano Bononiensis Baldi auditor floruit anno 1410. Scripsit in libros Decretales, & in Clementinas, & Consilia.

De Antonio de Butrio. 1410.

Antonius de Butrio Bononiensis, æqualis Petri de Ancharano. Scripsit in Decretales, & Clementinas, & Repertoriū Iuris Canonici.

De Ioanne Capreolo. 1410.

Ioannes Capreolus, Tolosanus, Ordinis Prædicatorum, S. Thomæ doctrinæ defensor egregius. Scripsit Commentaria in quatuor libros Magistri sententiarum, in quibus S. Thomæ doctrinam ex ipso S. Thoma explicat, & obiectiones eorum, qui illam oppugnarunt, optimè dissolvit. Viuebat anno Dom. 1410.

De S. Vincentio. 1410.

Sanctus Vincentius Ferrerius Valentinus Ordinis Prædicatorum, vir Apostolicus, obiit anno Dom. 1418. prædicauit multis in locis verbum Dei cum summa vtilitate populorum, Deo cooperante, & sermones eius confirmante sequentibus signis. Extant sub eius nomine tres tomi vtilissimarum concionum: quæ etsi fortè ab eius discipulis scriptæ sint, tamen doctrinam eius continent.

Scripsit ipse tractatum de vita spirituali, breuem, sed plenum optima institutione.

Scripsit etiam epistolas varias.

In Catalogū Sanctōrū relatus est à Callisto tertio summo Pontifice.

De Francisco Zabarella. 1410.

Franciscus Zabarella, patria Patauinus, Archiepiscopus Florentiæ, & Cardinalis creatus à Ioanne XXIII. Papa. Obiit anno 1417.

Scripsit in Decretales, & in Clementinas.

Scripsit etiam Consilia, & repetitiones varias.

Necnon de horis Canonicis.

Sed occasione longissimi schismatis scripsit etiam librum de schismate,

mate, in quo sunt aliqua corrigenda : quare in Indice librorum prohibitorum liber eius de schismate cum præfationibus, Argentinae impressus ab hæreticis, prohibitus est, donec corrigatur.

De Petro ab Alliaco. 1410.

Petrus ab Alliaco Archiepiscopus Cameracensis, & Cardinalis, creatus à Ioanne XXIII. anno 1411. Obiit sub Martino V. anno 1426.

Scriptit in quatuor libros sententiarum.

Item de laude Scripturæ, & Ecclesiæ stabilitate.

Quæstiones in Exameron.

Paraphrasim in Psalmos.

Meditationes in Psalmum 30. & 41.

In principium Euangelij secundum Marcum.

In Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam.

In Cantica B. Mariæ, & Zachariæ, & Simeonis.

Speculum considerationis.

Compendium contemplationis.

De spiritali scala.

De Sacramentis.

De legibus, & sectis.

De electione summi Pontificis.

De exercitio spiritali.

De Concilio generali.

De duodecim honoribus S. Ioseph.

Sermones, & epistolas.

De concordia Theologiæ, cum Astrologia, & historia.

De anima, & accidentibus eius.

Quæstiones in sphaeram Io. de Sacrobosco.

Tractatum in libros Meteororum.

Scriptit quoque vitam S. Petri Cælestini, grauitè, & piè, & renunciationem Pontificatus ab ipso factam laudat, & defendit contra detractores. Neque verum est, quod aliqui dicunt, hanc vitam non esse scriptam à Petro de Alliaco Archiepiscopo, & Cardinale, sed à quodam alio Petro de Alliaco Gymnasij Nauarrici Archididascalo. hoc, inquam, non esse verum, perspicuè constat ex præfatione ad ipsam vitam, ubi se auctor Episcopum nominat. Vnum est, in quo reprehenditur hic auctor, quòd videlicet sensisse videatur, Christi Natiuitatem prænosci potuisse ex genethliacis obseruationibus, atque ad hoc adduxerit apparitionem stellæ, quæ apparuit Magis, de qua re vide Sixtum Senensem lib. 5. Bibliothecæ sanctæ, annotatione 15. & 81. & lib. 6. annotat. 10.

De Ioanne Gerson. 1420.

IOannes Gerson, Gallus, Monachus Cælestinus, Cancellarius Parisiensis, vir doctus, & pius, obiit anno Dom. 1429. multa opera scripsit, quæ tribus tomis edita sunt Argentorati anno 1488. quibus addita est quarta pars. Sed quia, ut plurimum, opuscula sunt parua, & in maximo numero, piguit ea describere. Tribui solet huic auctori præclarissimū opusculū de imitatione Christi, quatuor libris distinctū. Sed quia nō numeratur inter opera Gersonis nec in Catalogo, quem scripsit frater ipsius Gersonis, nec in tomis editis Argentorati; meritò dubitatum est, an illud sit Gersonis. Imò communiter iam illud opus adscribitur Thomæ de Kempis, viro admodum pio. Sed nec inter huius opera numeratur, ut paulo post videbimus. Itaque valde probabile est auctore illius opusculi esse Ioannem quendam Abbatem de Gersen, siue de Gessen, ut habet inscriptio vetustissima huius libri, in codice manuscripto, qui asservatur in Monasterio Aronensi, quod olim fuit Monachorum sancti Benedicti, & nunc est domus Nouitiorum Societatis Iesu. Et hinc apparet, hoc opus tributum fuisse Ioanni Gersoni propter similitudinem nominis: quia verus auctor erat Ioannes de Gersen: & tamen quia non inueniebatur hoc opus inter opera Ioannis Gersonis Cancellarij Parisiensis, tributum fuisse Thomæ de Kempis ob similitudinem aliquam stili, quamvis neque inter opuscula eiusdem Thomæ inueniretur. Sed cuiuscunque sit, opusculum est utilissimū, & iure in tota Ecclesia summo omnium consensu receptum, & frequentatum, & in omnes linguas couersum. Ego certè ab adolescentia, & vsque in senectam hoc opusculum sæpissime volui, & reuolui, & semper mihi nouum apparuit, & nunc etiam mirificè cordi meo sapit.

Posteaquam hæc scripseram, incidit in manus meas præfatio Henrici Sommalij in libros quatuor de imitatione Christi, editos Romæ anno 1610. in qua præfatione affirmat idem Henricus inuenisse se hos libros manu ipsius Thomæ de Kempis conscriptos in bibliotheca Canoniorum regulariū sancti Martini apud Lonanium. Et quoniam magni facio testimonium Henrici Sommalij, qui & mei ordinis est, & notæ probitatis & doctrinæ; nec tamen audeo superiorem coniecturam prorsus reiiicere: rem in medio ponam, & Lectori iudicium relinquam.

De Thoma Valdensi. 1420.

Thomas Valdensis, Anglus, Ordinis Carmelitarum Prior Prouincialis, floruit tempore Martini v. Pontificis, cui opus suum dedicauit, & obiit Rhotomagi in Gallia, anno 1430.

Scripsit

Scriptit opus egregium, quod inscripsit Doctrinale fidei antiquæ, tribus tomis distinctum.

In primo tomo disputatur contra hæreticos Vviclefitas & Hussitas, de Deo, De Christo, De Petro, De Ecclesia, De Religiosis.

In secundo, de Sacramentis, contra eosdem.

In tertio, de Sacramentalibus, contra eosdem.

Dicitur etiam scripsisse in multos libros diuinæ Scripturæ, & in Magistrum sententiarum Commentaria, & varios tractatus: sed ego non vidi, nisi tomos illos tres doctrinales fidei antiquæ: nec scio an alia extent typis excusa.

De Augustino de Roma. 1430.

Augustinus de Roma, Episcopus Nazarenus, Ordinis sancti Augustini, scripsit,

In primum librum sententiarum.

Item in omnes epistolas sancti Pauli.

In epistolas canonicas.

In Apocalypsim.

Scripsit etiam de peccato originali.

De libero arbitrio.

De potestate Papæ.

De Sacramento diuinitatis Iesu Christi, & Ecclesiæ.

De Christo capite, & eius inclyto principatu.

De charitate Christi circa electos, & de eius infinito amore.

Sed hæc tria opera prohibita inueniuntur in Indice librorum prohibitorum, donec expurgentur. Obiit anno Dom. 1445.

De Ioanne de Imola. 1430.

Ioannes de Imola Iureconsultus celebris, scripsit super tres libros Decretalium: super sextum, & Clementinas. Obiit anno Dom. 1436.

De Paulo Burgenfi. 1430.

Paulus de sancta Maria, relicta Iudaica secta, in qua natus erat, Episcopus Burgenfis creatus, scripsit additiones ad postillam Nicolai Lirani, quæ extant in ipso Lirano. Scripsit etiam scrutinium scripturarum libris duobus. Viuebat an. 1430.

De Ioanne Archidiacono. 1430.

Ioannes de Anania, Archidiaconus Bononiensis, scripsit Commentaria in Decretales.

Scripsit etiam volumen Consiliorum. Obiit anno Dom. 1455.

De Io. Raguseo. 1438.

Ioannes Ragusæus Ordinis Prædicatorum in Basileensi Concilio orationem habuit doctissimam per octo dies de communione sub vtraque specie contra Hussitas, quæ extat apud Henricum Canisium tomo tertio antiquæ lectionis, vbi etiam multa habentur alia de hæresibus Bohemorum.

De Henrico Kalteisen.

Henricus Kalteisen Ordinis sancti Dominici, in eodem Concilio Basileensi disputavit contra Hussitas de libera prædicatione Verbi Dei, per tres dies: & disputatio, siue oratio extat apud Henricum Canisium tom. 4. par. 2. antiquæ lectionis.

De S. Bernardino Senensi 1438.

Sanctus Bernardinus, patria Senensis, professione Franciscanus, vir doctrina & miraculis clarus, vniuersam Italiam sacris Concionibus illustravit.

Obiit Aquilæ, vbi corpus eius integrum inuissit, anno Dom. 1443. & à Nicolao quinto summo Pontifice in sanctos relatus est anno 1450.

Scripsit sermones de tempore.

Sermones de Sanctis.

Sermones contra Iudæos.

Scripsit etiam in Apocalypsim.

De Euangelio æterno.

De Christiana Religione.

De Conceptione B.M. Virg.

De passione Domini.

De virtutibus & vitiis.

De fructibus Eleemosynæ.

De triplici statu animæ.

De triplici amore Magorum.

De sacrificio Abraham.

De veri

De veritate.
De amore Dei & animæ.
De Spiritu sancto.
De calibus proprietatis.
Offi ium nominis Iesu.
De mundana prosperitate.
De Pastoraligubernatione.
De S. Ioseph sponso Virginis.
De circumstantiis nationum.
De diuino amore.
De triplici Christi natiuitate.
De tribus tormentis peccatorum.
De obedientia.
Defensorium veritatis.

De Ioanne de Polemar. 1438.

Ioannes de Polemar Archidiaconus Barchinonensis, in eodem Concilio Basileensi orauit per tres dies contra Hussitas de ciuili dominio clericorum: & oratio extat apud Henricum Canisium tomo 4. par. 2. antiquæ lectionis.

De B. Ioanne de Capistrano. 1440.

B Ioannes de Capistrano, natione Italus, Ordinis Minorum S. Bernardini amicissimus, laboribus maximis pro Ecclesia perfunctus obiit anno Dom. 1456.

Scripsit de dignitate Ecclesiastica ad Nicolaum v. Papam.

De illustranda conscientia.

De censuris.

De pœnis Inferni & Purgatorij.

De pœnis iniungendis.

De restitutione, & contractibus.

De Matrimonio.

De Conceptione B. Virg.

De ludicio vninertali, & Antichristo.

De potestate Papæ, & Concilij.

De auctoritate Concilij, siue Ecclesiæ.

Specu'um Clericorum.

De cupiditate.

De Passione Domini.

Contra Hussitas.

De Scriptoribus Ecclesiasticis

Aduersus Ioannem Rochefanum, hæreticum Hussitam.

Scrisit denique Epistolas ad varios.

De Alphonso Tonstato. 1440.

Alphonsus Tonstatus natione Hispanus Episcopus Abulensis, vir sanctitate & doctrina celeberrimus: vixit tempore Eugenij quarti Pontificis, circa annum Dom. 1440.

Scrisit Commentaria copiosissima in Pentateuchum, In Iosue, Iudices & Ruth: necnon in libros Regum, & Paralipomenon, & in Evangelium sancti Matthæi: in quibus Commentariis dissoluit quæstiones innumerabiles, vt meritò de eo scriptum sit, [Hic stupor est mundi, qui scibile discuit omne,] & quod magis est admirandum, tanta scripsit breuissimo tempore, cum non vixerit nisi annos quadraginta. Neque solum Commentaria illa scripsit, sed etiam opuscula plurima, è quibus extant,

Defensorium trium conclusionum.

Liber de sancta Trinitate.

Liber contra Sacerdotes concubinos.

Paradoxa.

Explicatio verborum Isaïæ, Ecce Virgo concipiet.

Liber de statu animarum post mortem.

Liber de optima politica.

De Blondo Historico. 1440.

Flavius Blondus patria Foroliuiensis, à secretis fuit Eugenio quarto summo Pontifici; & scripsit historiam Romanam, in qua multa Ecclesiastica continentur, ab inclinatione Imperij vsque ad sua tempora, idest, ab anno Domini 407. vsque ad an. 1400.

De Nicolao Panormitano. 1440.

Nicolaus Tudesus, natione Siculus, patria Catanensis, Ord. S. Benedicti, Abbas, & postea Archiepiscopus Panormitanus, ac demum S. R. E. Cardinalis creatus, sed in schismate, à Felice quinto Antipapa. Vir fuit Iuris Canonici peritissimus, & plurima scripsit, quæ tomis octo comprehenduntur in editione Veneta anni 1592.

In primo & secundo tomo habentur Commentaria in primum librum Decretalium.

In tertio, quarto, & quinto tomo habentur Commentaria in secundum librum Decretalium.

In sexto

In sexto tomo habentur Commentaria in tertium Decretalium.

In septimo tomo habentur Commentaria in quartum & quintum Decretalium : & in epistolas Clementinas.

In octauo tomo habentur Consilia 226. quæstiones septem.

Item Relectio in cap. Per tuas, de Arbitris.

Item Practica eiusdem.

Dicitur etiam scripsisse Commentarium inchoatum in Decretum : sed nescio, an extet. Dicitur etiam scripsisse librum pro Conc. Basileensi, sed hunc librum, ut in mala causa scriptum, & proinde erroneum, credibile est ex eius operibus abrasum fuisse. Ego certè inter eius opera variarum editionum eum nusquam reperi. Quamuis autem hic auctor sederit in Concilio Basileensi, etiam quo tempore Concilium acephalum & schismaticum erat : tamen in eo bene se gessit, quòd introducentibus in Concilium multitudinem Presbyterorum, ob defectum Episcoporum, liberimè contradixit : ut testatur Aeneas Syluius, qui præsens aderat, in historia Concilij Basileensis. Sciebat enim, & docebat, in Concilijs, præsertim generalibus, locum non esse simplicibus Presbyteris, quo ad votum decisiuum, nisi locum tenerent absentium Episcoporum. Obijt Nicolaus, Abbas Panormitanus, anno 1445.

De S. Antonino Florentino. 1445.

SANCTUS Antoninus, patria Florentinus, Ordinis Prædicatorum, ac postea Florentiæ Archiepiscopus, vir doctissimus, & sanctissimus, obijt anno Dom. 1459. ætatis septuagesimo, quem in sanctorum Catalogum retulit Adrianus vj. Pontifex.

Scripsit Summam historiam in tres partes diuisam.

Summam Theologicam, in quatuor partes diuisam.

Librum de eruditione Confessorum, qui dicitur, defecerunt, quia incipit, Defecerunt scrutinio.

Dicitur etiam scripsisse Trialogum de Christo, & duobus discipulis euntibus in Emmaus, in quo explicantur omnia quæ de vita, morte, & Resurrectione Domini prædicta sunt.

De Aenea Syluio. 1450.

AEneas Syluius, patria Senensis, vir doctus, prudens, & magni animi, ac primùm à secretis Imperatoris, deinde Episcopus Senensis, tum Cardinalis, denique summus Pontifex Pius secundus, dum expeditionem magnam aduersus Turcas Christiani nominis hostes moliretur, obijt anno Dom. 1464.

Scripsit de rebus Ecclesiasticis contra Thaboritas librum vnum.

Ff 3 Ad

Ad Nicolaum de Cusa, lib. 1.
 De Fide ad Imperatorem Turcarum.
 De historia Bohemorum.
 De clade Constantinopolitana.
 De clade vniuersalis Ecclesiæ.
 De conuentu Mantuano, Oratio.
 Ad Callistum Papam, Oratio.
 Ad Cardinales Oratio.
 Decadum Blondi, Epitomem.
 Epistolas multas.
 De Concilio Basileensi, libros duos.
 Retractationem.
 Commentaria de rebus à se gestis.
 Responsum ad Martinum Meier pro Ecclesia
 Romana.
 Scripsit præterea multa ad humanitatem, ad poesim,
 ad Chorographiam pertinentia.

Observatio Prima.

Quæ scripsit Aeneas pro Concilio Basileensi, cum iuuenis esset, retractauit senex, & Pontifex Maximus: & quamuis libri illi de Concilio Basileensi merito prohibiti sint ab Ecclesia Catholica: tamen hæretici Basileenses, qui nuper eisdem libros recuderunt, non tam Ecclesiæ Catholice, quam causæ suæ detrimentum attulerunt. Siquidem ex historia illa Aeneæ Syluij de Concilio Basileensi, apparet illud Concilium initio fuisse legitimum: sed ubi verum Pontificem Eugenium quartum deponere aggressi sunt Patres illi, iam non habuisse formam veri Concilij, non solum, quod acephalum esset, sed etiam quod contra formam omnium veterum Conciliorum plures essent in eo Conuentu Presbyteri cum voce decisua, quam Episcopi: notissimum enim est, concilia generalia, vt etiam prouincialia, Episcoporum esse, non minorum Sacerdotum: sic enim legimus in Concilio Chalcedonensi actione prima, [Mitte foras superfluos; Concilium Episcoporum est.] Vide, si placet, quæ scripsimus lib. 3. de Ecclesia cap. 16.

Observatio secundâ.

Extant Commentaria de rebus gestis Pij secundi sub nomine Ioannis Gobellini, sed dubium est, an illud opus sit ipsius Pij Pontificis, an verò eius, sub cuius nomine prodijt: extant enim manuscripta commentaria eadem sub nomine Pij secundi & stilus videtur esse idem in hoc opere, & in alijs eiusdem auctoris, sed res non est magni momenti.

De

De Andrea Barbatio. 1460.

Andreas Barbatius Siculus, floruit anno 1460.
Scripsit in Decretales.
Scripsit etiam de Cardinalium præstantia.
Scripsit quoque varia consilia.

De Laonico Chalcondyla. 1460.

Laonicus Chalcondyla Atheniensis, scripsit historiam libris decem, de origine & rebus gestis Turcarum usque ad sua tempora, idest, ad annum Dom. 1462. cui historię adiecta est appendix, qua continuatur historia usque ad annum Dom. 1565. hunc auctorem ponimus inter Ecclesiasticos, quoniam eius historia plurima continet ad res Christianas pertinentia.

Quia tamen hic auctor ab hæretico homine Latinitate donatus est, & annotationibus in margine positis auctus in Indice librorum prohibitorum, eius lectio interdicta inuenitur. Ipse etiam Laonicus non caret narrationibus falsis, quas temere credidit rerum nostrarum ignarus.

De Joanne Bassolio. 1460.

Ioannes Bassolius Ordinis Minorum, scripsit in quatuor libros sententiarum non contemnenda commentaria. viuebat anno Dom. 1466.

De Beato Laurentio Iustiniano. 1440.

Blaurentius Iustinianus, patria Venetus, ac primùm Canonicus Regularis, deinde Episcopus Venetiarum, postremò primus eiusdem Urbis Patriarcha, floruit doctrina, sanctitate, & miraculis, temporibus Eugenij quarti, & Nicolai quinti Pontificum Romanorum, circa annum Dom. 1440. Obijt anno 1455. Scripsit volumina quindecim, quorum hi sunt tituli:

Lignum vitæ.

De disciplina Monastica.

De connubio Verbi, & Animæ.

De humilitate.

De spiritali interitu animæ.

De triumphali agone Christi.

De interiori conflictu.

De complanctu Ecclesiæ.

De corpore, & sanguine Christi.

De vita solitaria.

De contemptu mundi.

De sermone Domini in cœna.

De officio Pastoralis.

De obedientia.

De gradibus perfectionis.

Scriptis præterea sermones quadraginta. Obijt anno ætatis 74. Episcopus vicelimo quarto, sed quinque annis vltimis fuit etiam Patriarcha.

De Ioanne de Turrecremata. 1440.

Ioannes de Turrecremata, natione Hispanus, Ordinis Prædicatorum Cardinalis Presbyter S. Sixti ab Eugenio quarto creatus, postea Episcopus Cardinalis Sabinus, Theologus, & Iureconsultus eximius obiit anno Dom. 1468. ætatis 80. maior.

Scriptis Summam de Ecclesia, quatuor libros.

Apparatum super Decretum Eugenij quarti de vnione Græcorum cum Latinis.

Commentaria in Decretum Gratiani.

In Psalterium.

In Euangelia Dominicalia.

In Euangelia de Sanctis.

De corpore Christi contra Bohemos.

De salute animæ.

De aqua benedicta.

De Conceptione B. Virginis.

In Regulam sancti Benedicti.

Meditationes de vita Christi.

De Matthæo Palmerio. 1440.

Matthæus Palmerius Florentinus, vixit tempore Concilij Florentini, vt ipse testatur in Chronico. Scripsit, siue continuauit Chronicum ab anno 449. vbi desijt S. Prosper, vsque ad annum 1449. Scribit quidem Io. Trithemius, hunc Matthæum postea de hæresi conuictum, & damnatum fuisse, sed in Chronico ipsius nullum ego erroris inueni vestigium.

De Matthia Palmerio. 1440.

Matthias Palmerius Pisanus, vixit eodem seculo, & continuauit Chronicum Matthæi ab anno 1450, vsque ad 1481.

De

De Bessarione Cardinali. 1440.

Bessarion natione Græcus, patria Trapezuntius, dignitate Episcopus Nicænus, postea Cardinalis S. R. E. ab Engenio quarto Pontifice creatus, multis legationibus perfunctus, multisque aliis piis laboribus fatigatus, obiit anno Dom. 1472. Sixto quarto sedente.

Scripsit Orationem pro vnione, prolixam, & doctissimam, quæ extat Græcè & Latine sess. 25. Concilij Florentini.

Scripsit quoque aliam breuiorem, quæ pariter extat Græcè & Latine, sessione 1. eiusdem Concilij.

Scripsit etiam librum aduersus Marcum Ephesium pro defensione Ecclesiæ Romanæ.

Scripsit quoque de verbis consecrationis aduersus eundem Marcum.

Scripsit de illo Ioannis 21. Si eum volo manere, donec veniam.

Scripsit denique multa Philosophica in defensionem Platonis: & Metaphysicam Aristotelis Latinitate donauit: & libros tres consolatorios ad Imperatorem Græcorum misisse dicitur.

De Georgio Scholario. 1440.

Georgius Scholarius vir inter Græcos sapientissimus.

Scripsit Orationes quatuor de pace inter Græcos & Latinos ineunda, quæ habentur Græcè & Latine post Concilium Florentinum: hic idem censetur esse ille Gennadius (quippe qui mutauerit nomen assumptus ad Patriarchatum Constantinopolitanum) qui scripsit quinque Orationes de quinque articulis controuersis pro veritate Catholica.

De processione Spiritus sancti.

De primatu Papæ.

De Azymo.

De Purgatorio.

De visione Dei ante resurrectionem corporum.

De Iosepho Methonensi. 1440.

Ioseph Episcopus Methonensis eodem tempore scripsit librum responsionis pro Concilio Florentino ad librum Marci Ephesij calumniatoris eiusdem Concilij. Extat autem hæc responsio Græcè & Latine post idem Concilium.

De Gregorio Protosincello. 1440.

Gregorius Magnus Protosincellus, ac postea Patriarcha, scripsit responsionem aliam contra Epistolam Marci Ephesij: quæ responsio

G g

im-

impressa est Græcè & Latinè post Concilium Florentinum. Dicitur autem iste Gregorius Romæ sepultus fuisse, & miraculis coruscasse.

De Nicolao de Cusa.

Nicolaus de Cusa, natione Germanus, Decanus S. Florini, deinde Episcopus Brixinensis, denique Cardinalis S. Petri ad Vincula, à Nicolao V. Pontifice creatus, vir fuit æquè pius ac doctus. Obiit anno Dom. 1464. ætatis 63.

Scripsit de Visione Dei.

De docta ignorantia.

De reparatione Calendarij.

De cribratione Alcorani.

De venatione sapientiæ.

De ludo globi mysticè.

Aduersus Bohemos.

Coniecturam de nouissimis diebus.

De dato Patris luminum.

De quærendo Deo.

Directorium speculantis.

De filiatione Dei.

Dialogum de Genesi.

De concordantia catholica.

Sermones per annum, & epistolas ad diuersos.

Scripsit de Mathematica perfectione.

De Berillo.

De apice theorica.

De quadratura circuli; & De fortuna.

Atque hæc in primo tomo.

In secundo tomo habentur:

Dialogus De Deo abscondito.

De annunciatione Dominica.

Excitationum libri decem.

Epistolæ septem.

Correctio tabularum Alfonsi.

De perfectione mathematica.

De Arithmetica complementis.

De transmutationibus geometricis.

Complementum Theologicum.

Obfer-

Observatio.

Nicolaus de Cusa Concordantiam Catholicam scripsit Iuuenis, inchoante videlicet concilio Basileensi; & quia magna tunc erat fama concilij Basileensis, cœpit & ipse cum multis aliis exaltare potestatem Concilij, & deprimere auctoritatem Apostolicæ sedis: sed postea ubi vidit pertinaciam eorum, qui concilio adhærebant, ut etiam auderent schisma facere, & aduersus legitimum Pontificem, idolum erigere; cœpit & grauissimis epistolis eos detestari, & pro extinctione schismatis plurimum laborare. In qua re imitatus est Iulianum S. Angeli Cardinalem præstantissimum, & Æneam Syluium, postea Pium II. Pontificem, qui initio concilium Basileense contra Eugenium Pontificem defenderunt: postea verò pro Eugenio Pontifice contra Concilium depugnarunt. Vide retractationem Pij II. in iis quæ spectant ad Iulianum Cardinalem: & epistolam Nicolai de Cusa ad Rodericum, in iis quæ ad ipsius Nicolai sententiam & iudicium pertinent.

De Dionysio Carthusiano. 1450.

Dionysius Carthusianus, natione Belga, vir fuit sanctissimus, & doctissimus, vixit in ordine Carthusiano annos 48. obiit anno ætatis suæ 69. qui erat annus salutis 1471.

Scripsit in omnes libros Scripturæ diuinæ.

Scripsit in quatuor libros Magistri sententiarum.

Scripsit plurima, quorum Catalogum, vnâ cum vita ipsius, inuenies post finem Commentarij in librum quartum sententiarum.

In libello de quatuor nouissimis cautè legendus est circa statum animarum in Purgatorio degentium.

De Thoma de Kempis. 1460.

Thomas de Kempis, natione Belga, professione Canonicus regularis, vir magnæ pietatis, obiit anno Domini 1471. ætatis 91. ut in vita eius, quæ præfixa est operibus ipsius, legitur.

Scripsit multorum opinione, quatuor libros de imitatione Christi: de quo opere locuti sumus, cum de Ioannis Gersonis operibus ageremus.

Scripsit sermones ad nouitios.

Sermones ad Fratres.

Dialogos nouitiorum.

De vita solitaria.

De tribus tabernaculis.

De vera compunctione.

Hortulum rosarum.

Vallem liliorum.

Alphabetum Monachi.

Consolationem pauperum.

Epitaphium Monachi.

Qualis debeat esse Monachus.

Manuale paruulorum.

Doctrinale Iuuenum.

De contemptu Mundi.

Epistolas ad diuersos.

De Henrico Harphio. 1464.

Henricus Harphius, natione Belga, patria Mechliniensis, professione Franciscanus, vixit tempore Pauli secundi Pontificis.

Scriptit de decē praeceptis, quod opus, Speculum aureum nominauit.

Item de tribus partibus poenitentiae:

Tractatum de effusione cordis.

Directorium aureum contemplatiuorum.

Collationes tres.

Sermones per Quadragesimam.

Denique de mystica Theologia libros tres.

Quod est praecipuum inter opera Harphij. Sed hoc opus interdictum fuit in Indice librorum prohibitorum, nisi repurgatum esset ad exemplum eius quod repurgatum prodiit Romae an. 1585.

De Alexandro Imolensi. 1470.

Alexander Tartaginus de Imola, scripsit in sextum, & Clementinas; praeter multa consilia, & alia, quae scripsit in codicem, & digestum.

De Baptista Platina. 1472.

Baptista Platina, patria Cremonensis, vixit tempore Sixti Papae quarti, cui dedicauit librum de vitis Pontificum Romanorum, & obiit anno Dom. 1481.

Scriptit librum de vitis Pontificum à sancto Petro, vsque ad Paulum secundum, cui libro addidit Onuphrius Panuinius notas non contemnendas; & praeterea vitas sequentium Pontificum vsque ad Pium quintum, quam tamen solum inchoauit.

Scriptit praeterea librum de naturis rerum, & libros decem de honesta voluptate, & valetudine, & epistolas ad diuersos.

De

De Ambrosio Camaldulensi. 1480.

Ambrosius Camaldulensis, Florentinus, Abbas generalis Ordinis sui, vir fuit doctus, & prudens, & obiit anno 1490.
 Scripsit Tractatum de Spiritu sancto.
 Item de Sacramento Corporis Christi.
 Item orationes, quarum vnam Græco idiomate habuit Ferrariæ coram Imperatore Græco, & Episcopis Græcis.
 Scripsit etiam Epistolas multas.
 Et vitas S. Eugeniz Virginis, & Martyris.
 Necnon Proti, & Iacinti Martyrum.
 Vertit autem ex lingua Græca in Latinam librum S. Basilij de Virginitate.

Vitam S. Ioannis Chrysostomi.

Et Homilias eiusdem in Matthæum.

Item libros S. Dionysij Areopagitæ.

Et alia non pauca.

De Pacifico. 1480.

Pacificus Ordinis Minorum, vixit circa annum 1480. Scripsit summam casuum conscientiz, quæ Pacifica nominatur: ea summa ex Latino idiomate in Italicum conuersa edita fuit Venetiis anno 1574. & 1580.

De Angelo Clauasio. 1480.

Angelus à Clauasio, Ligor, Ordinis Minorum, scripsit summam Casuum Conscientiz, quæ Angelica dicitur. vixit circa annum Dom. 1480.

De Baptista Trouamala. 1483.

Baptista Trouamala Ordinis Minorum eodem tempore scripsit Louanij summam Casuum conscientiz, quæ dicitur Rosella.

De Vuernero Vesphalo. 1484.

Vernerus Vesphalus scripsit Fasciculum temporum ab initio mundi vsque ad annum 1484. continuauit hoc opus Ioannes Linturinus vsque ad annum 1514.

De Gabriele Biel. 1490.

Gabriel Biel, natione Germanus, qui Tubingæ diu docuit, floruit circa annum Dom. 1490. Scripsit Commentaria in quatuor libros Magistri sententiarum. Item expositionem Canonis Missæ, & Sermones varios.

De Marsilio ab Ingen. 1490.

Marsilius ab Ingen, natione Germanus, æqualis Gabrieli, docuit Heidelbergæ, & scripsit ipse quoque in quatuor libros sententiarum Commentaria non inutilia.

De Jacobo de Valentia. 1490.

Jacobus de Valentia Episcopus Christopolitanus, vixit circa annum 1490. vt colligitur ex proæmio Fini Hadriani. Scripsit Commentaria in Psalmos, & in Cantica Salomonis. Scripsit etiam in Cantica Zachariæ, B. Virginis, & Simeonis, & in Hymnum, [Te Deum laudamus,] & contra Iudæos de Christo reparatore generis humani.

De Cypriano Beneto. 1490.

Cyprianus Benetus Aragonensis Ordinis Prædicatorum, scripsit quatuor Tractatus, qui extant: vnum, de prima Orbis sede: alterum, de Concilio: tertium, de potestate Ecclesiastica: quartum, de Pontificis maximi potestate.

De Fino Hadriano. 1490.

Finus Hadrianus Ferrariensis, vivebat senex anno 1503. vt ipse testatur in proæmio sui operis, scripsit in vltima sua ætate volumen magnum, & egregium, libris nouem distinctum, quod inscripsit, Flagellum in Iudæos. Extat excusum Venetiis anno Dom. 1538.

De Ioanne Pico. 1490.

Ioannes Picus Mirandulæ Comes, vit ingenio, & doctrina (pro ætate) maximus. vixit annos solum triginta tres, & obiit anno Dom. 1494. scripsit tamen:

In

In primum caput Genesis, & de opere sex dierum expositionem multiplicem libris septem comprehensam.

Item explicationem Orationis Dominicæ.

Item conclusiones nongentas, quas disputandas publicè proposuit.

Item Apologiam aduersus eos qui aliquot eius conclusiones carpebant.

Item de ente, & vno.

Item de hominis dignitate.

Item regulas Christianæ vitæ, ad vincendas tentationes & mundum, perutiles.

In Psalmum XV. Conserua me Domine, explicationem.

De Christi Regno, & Mundi vanitate.

De Astrologia, siue potius contra Astrologiam iudiciariam lib. 12.

Item in conuiuium Platonis libros tres. Denique elegias, & epistolas varias. Quid si hoc ingenium aliis triginta annis excoli potuisset? Omnino enim nihil ei defuit nisi maturitas.

De Marsilio Ficino. 1490.

Marsilius Ficinus, Florentiæ natus est, vt ipse testatur in quadam epistola, anno Dom. 1433. Obiit verò anno 1499. Vir fuit peritus non vulgariter, tum sacre Theologiæ, tum etiam Platonice philosophiæ.

Opera eius duobus tomis excusa sunt Basileæ anno 1561.

In primo tomo:

De Christiana religione, lib. 1

De immortalitate animorum, lib. 18

In epistolas B. Pauli, ascensus vsque ad cælum ad Paulum intelligendū. Sed non explicat nisi epistolā ad Romanos.

Prædicationes habitæ ad Fratres.

De sanitate tuenda studiosorum, lib. 1

De vita producenda, lib. 1

De vita cælitus comparanda, lib. 1

Apologia, in qua, de Medicina, Astrologia, vita Mundi, & de tribus Magis agitur.

Antidotus Epidemiorum.

Epistolarum, lib. 12

De sole, liber allegoricus, & anagogicus.

De lumine liber.

De voluptate liber.

In secundo Tomo sunt:

Aut versiones librorum, aut opera Platonica.

De Iacobo Philippo Bergomensis. 1494.

Iacobus Philippus Bergomensis, Ordinis S. Augustini, viuebat anno Dom. 1494.

Scripsit historiam ab initio mundi vsque ad annum Dom. 1436. libris quindecim, quod opus inscripsit *supplementum Chronicorum*.

Scripsit etiam de claris mulieribus Christianis.

De Antonio Bonfinio. 1500.

Antonius Bonfinius viuebat anno 1500. Scripsit historiam Hungaricam: & Commentarium de pudicitia, Sed hoc in Indice Romano prohibitum est.

De Roberto Gaguino. 1500.

Robertus Gaguinus Gallus, Ordinis S. Trinitatis Generalis, viuebat anno Dom. 1500.

Scripsit pro Conceptione B. Virginis tam carmine quam soluta Oratione libros duos.

De miseria humana, lib.

Orationes, & epistolas.

Denique de origine, & Regibus Francorum, libros duodecim vsque ad Carolum VIII.

Quæ est historia annorum mille, & ducentorum.

De Marco Antonio Cocchio Sabellico. 1500.

Marcus Antonius Coccius Sabellicus, vir valde eruditus, viuebat anno Dom. 1500. Eius opera quatuor tomis Basileæ excusa fuerunt anno 1560.

In primo Tomo continetur historia ab Orbe condito, per enneades quinque, idest, libros quadraginta quinque.

In secundo continetur continuatio historiæ per enneades sex, idest, libros quadraginta septem: nam enneadis vltima non habet nisi libros duos. In eodem tomo continetur historia Veneta per decades tres, & quartæ libros tres.

In tertio continetur supplementi per alios additi libri viginti nouem.

In quarto exemplorum libri decem.

De Aquileiæ antiquitate lib.

De Veneræ Urbis situ,	4
De Venetis Magistratibus,	1
De Prætoris officio,	1
De officio scribæ dialogus.	
De Latine linguæ reparatione dialogus.	
Epistolarum, lib.	12.
Orationes	12
Poemata varia.	

De Paulo Middelburgio. 1500.

Paulus Middelburgius Episcopus Forosempronij, viuebat anno 1500. & scripsit ad Leonem decimum libros de tempore Paschali, & ad Maximilianum Imperatorem libros de die passionis Domini, qui notissimi sunt.

De Ioanne Nauclero. 1500.

Ioannes Nauclerus Præpositus Tubingensis viuebat an. 1500. Scripsit Iugens Chronicum continens res memorabiles ab initio mundi vsque ad annum Dom. 1500. Opus distinguitur in duo volumina, & primum quidem continet generationes 63. ab Adam vsque ad Christum: alterum continet generationes quinquaginta, & vnā.

De Alberto Krantzio. 1500.

Albertus Krantzius Bambergensis, vir admodum diligens in historiis conscribendis, viuebat anno Dom. 1500.

Scripsit Metropolim, quæ continet historiam Ecclesiasticam.

Item historiam Saxoniam, & Vandalicam, & Chronicum aliarum septentrionalium regionum. Sed impiæ notæ ad marginem additæ ab hæreticis, fecerunt, vt libri huius auctoris prohiberentur in Indice Romano, donec purgarentur.

De Felino. 1500.

Felinus Sandeus Ferrariensis, Iurisconsultus celeberrimus, viuebat anno Dom. 1500.

Scripsit in libros Decretalium.

Item Tractatum de Iure patronatus.

Sermonem de Indulgentia plenaria, & alia.

Hh

De Ioanne

De Ioanne Trithemio. 1500.

Ioannes Trithemius, natione Germanus, Abbas Spanhemensis, Ordinis sancti Benedicti, viuebat anno 1500. & obiit anno 1519. ætatis suæ 57.

Scriptit opera plurima, sed notiora sunt historica, quæ simul edita sunt Francofurti anno 1600.

Scriptit igitur:

De Illustribus viris Germanis.

De Illustribus viris Ordinis sancti Benedicti.

De Scriptoribus Ecclesiasticis.

Chronicum Monasterij Hirsaugiensis.

Chronicum Monasterij Spanhemensis.

De origine Francorum.

De successione Ducum Bauariæ, & Comitum Palatinorum.

Scriptit etiam Epistolas, Sermones, & varia opera spiritualia. Denique scripsit de septem secundis intelligentiis orbem mouentibus, & opus inscriptum *Heganothaphiam*, id est, occultam scripturam, quod opus prohibitum merito est, cum sit plenum perniciosi dogmatibus ad Magiam pertinentibus, quod & ipse agnouit, & confessus est.

De Iacobo Vvimphelingio. 1500.

Iacobus Vvimphelingius Presbyter Ecclesiæ Spirensis, Orator, Poëta, & Historicus non contemnendus, viuebat anno Dom. 1500. Scripsit præter alia Epitomen rerum gestarum per Germaniam.

De Baptista Mantuano. 1500.

Baptista Mantuanus, Ordinis Carmelitarum Prior generalis, Poëta fuit doctus, & pius: & multa carmina scripsit in laudes Sanctorum. viuebat anno Dom. 1500.

De Thoma Caietano. 1500.

Thomas de Vio, patria Caietanus, Ordinis Prædicatorum Prior generalis, ac postea Cardinalis Presbyter à Leone decimo creatus, vir fuit summi ingenij, nec minoris pietatis. viuebat anno Dom. 1500. & obiit anno Dom. 1534. ætatis 66.

Scripsit Commentaria in omnem sacram Scripturam, præterquam in Prophetas, & in Apocalypsim.

Scriptit

Scriptit etiam Commentaria in totam Summam S. Thomæ. Denique opuscula permulta, & librum Ientaculorum, & Summam Casuum conscientiarum, quæ notissima sunt.

De Dominico Iacobatio.

Dominicus Iacobatius Romanus, Rotæ auditor, & postea Cardinalis à Leo. X. creatus anno 1517.

Scriptit insigne opus de Conciliis.

De Iacobo Sanazario. 1500.

Iacobus Sanazarius eodem tempore scripsit egregium Carmen de partu Virginis.

De Francisco Ferrariensi. 1500.

Franciscus Ferrariensis, Ordinis Prædicatorum Prior generalis, vivebat anno Dom. 1500. & obiit anno 1528.

Scriptit egregia Commentaria in Summam sancti Thomæ contra gentes: scripsit etiam de vita B. Olanne Mantuanæ lib. sex. & multa philosophica.

De Ioanne Francisco Pico. 1500.

Ioannes Franciscus Picus Ioannis Pici nepos, vir doctus, & pius, vivebat anno Dom. 1500.

Scriptit de rerum prænotione libros novem aduersus vanitatem Astrologorum.

Scriptit etiam pro veritate religionis Christianæ contra superstitiones gentiliū: & opera alia permulta, tum prosa tum versu, quæ satis nota sunt.

De Joanne Tabiensi. 1500.

Ioannes Tabienfis natione Ligur Ordinis Prædicatorum, Theologus, & Canonista, scripsit summam Casuum conscientiarum, quæ Tabiena dicitur, quam Thomæ Caietano dicauit.

De Hectore Boethio. 1500.

Hector Boethius Scorus, scripsit libros 17. historiarum Scotiarum: scripsit etiam descriptionem Regni Scotiarum, & Regum Scotorum.

De Iacobo Almaino. 1500.

Iacobus Almainus, Doctor Parisiensis, viuebat anno Domini 1500. & scripsit in tertium & quartum sententiarum.

Item moralia.

Item opuscula varia.

De Ioanne Maiore. 1500.

Ioannes Maior, natione Scotus, viuebat anno Dom. 1500.

Scripsit in quatuor lib. sententiarum; item Commentarium in Matthæum, & historiam maioris Britanniae.

De Adriano VI. 1500.

Adrianus sextus Pontifex, natione Traiectensis in Belgio, viuebat anno Dom. 1500. & obiit anno 1523. Vir fuit optimus, & doctissimus, & merito doctrinae & pietatis ex humili loco & pauperrima domo ascendit ad magnas opes, & maiores honores. Scripsit disputationes in quartum sententiarum: & epistolas insignes, quarum vna valde prolixa & docta ad Saxoniae Ducem, extat in tomis conciliorum.

De Francisco Lycheto. 1500.

Franciscus Lychetus Ordinis Minorum Minister generalis, viuebat anno 1500. edidit Commentaria in tres primos libros sententiarum, iuxta doctrinam Scoti.

De Syluestro Prierate. 1500.

Syluester Prieras, natione Pedemontanus, Ordinis Prædicatorum, Magister sacri Palatii, ac postea Prior generalis, viuebat anno Dom. 1500. & primus omnium scripsisse dicitur aduersus Martinum Lutherum.

Sed scripsit etiam in quatuor libros sententiarum.

Item Summam casuum conscientiae.

Librum super Euangelia inscriptum, Aurea Rosa.

Librum de strigibus.

Conflatum ex operibus S. Thomæ, quatuor voluminibus comprehensum, & alia nonnulla.

De Io.

De Io. Eckio.

IOannes Eckius, natione Sueuus, viuebat anno 1500. & ex primis fuit, qui hæresiarchæ Luthero, & coram disputando, & scriptis libris strenuè se opposuit.

Scriptit Enchiridion, in quo controuersias ferè omnes breuiter & dilucidè comprehendit.

Scriptit etiam seorsim de sacrificio Missæ libros duos.

Et deinde iterum alios tres.

Item de primatu S. Petri.

De pœnitentia, & virtutibus pœnitentiæ annexis.

Item postillas, siue homilias de tempore, & de Sanctis.

Scriptit quoque multa Philosophica in libros 8. Physicorum,

In libros de cælo,

In libros de generatione,

In Meteora,

In libros de Anima, & alia.

De Conrado Koellin. 1500.

Conradus Koellin Germanus, Ordinis Prædicatorum, viuebat anno 1500. & obiit senex anno 1536.

Scriptit egregiè in primam secundæ S. Thomæ.

Scriptit etiam Quodlibeta multa: & præterea opus inscriptum Euerfio Lutherani Epithalamij 4. libris comprehensum.

De Francisco Titelmano. 1500.

Franciscus Titelmanus, Belga, Ordinis Minorum, vir sanctus, & doctus, cuius omnia scripta, etiam Philosophica, miram pietatem spirât, viuebat anno 1500. & scriptit Apologeticum pro editione vulgata scripturæ: & simul collationem super epistolam ad Romanos contra Iacobum Fabrum, & Desiderium Erasmus, adhuc viuentes, quæ excusa sunt Antuerpiæ ann. 1529. Scriptit in Psalmos, in Cantica, in prima capita Iob, & alia, quæ notissima sunt.

De Ioanne Roffense. 1500.

IOannes Fischerus, natione Anglus, Episcopus Roffensis, ac postea S. R. E. Cardinalis, &, quod longè gloriosius est, Martyr Christi, occisus Henrici octauæ Regis Anglorum iussu anno Dom. 1535. iam

senex, & multis perfunctus laboribus: proinde florebat anno Dom. 1500.

Scripsit aduersus articulos Lutheri, quos Leo decimus Papa damnauerat.

Scripsit etiam contra librum eiusdem Lutheri, qui inscribitur, de captiuitate Babylonica.

Et de Christiano Sacerdotio contra eundem.

Scripsit item de Eucharistia contra Oecolampadium.

Item de vnica Magdalena contra Iacobum Fabrum.

Item in septem Psalmos. Eiusdem esse creditur assertio septem sacramentorum, quæ nomine Regis Henrici octauæ prodijt.

Porro liber de fiducia, & misericordia Dei, qui in Indice Romano prohibetur, aut est alterius Ioannis Fischeri, aut falsò nostro attributus fuit.

De Thoma Moro. 1500.

Thomas Morus æqualis fuit Ioannis Fischeri, ei que amicissimus, & nobilis collega Martyrij. Fuit autem vir doctrina varia excultus, & ingenij amœnissimi: quippe Theologus, Philosophus, Orator, Poeta, Historicus, linguæ Græcæ & Latinæ peritus.

Scripsit, vt Theologus, insignem responsionem ad epistolam Martini Lutheri: necnon explicationem passionis Dominicæ.

Item libellum, Quòd pro fide Christi mors fugienda non sit.

Vt Philosophus libros duos de optimo statu Reip. quos *Vtopiam* inscripsit.

Vt Orator, declamationem Lucianicæ respondentem:

Vt Poeta, Epigrammata plurima:

Vt Historicus, res gestas Richardi tertij Angliæ Regis:

Vt linguæ vtriusque peritus, Dialogos Luciani è Græca lingua in Latinam conuertit.

De Ioanne Fabro. 1500.

Ioannes Faber, Episcopus Viennensis, viuebat anno 1500. & vnus fuit ex præcipuis Doctoribus, qui Luthero & Lutheranis restitit.

Scripsit Malleum hæreticorum libris sex.

Orthodoxæ fidei Catholicæ defensionem aduersus Balthassarem Pacimontanum.

Librum de potestate summi Pontificis contra Lutherum.

Homiliarum de sanctissima Eucharistia, & aliorum argumentorum ingentem numerum, & alia, quæ notissima sunt.

De

Ab anno Dom. 1400. ad 1500.

247

De Iohanne Cochleæ. 1500.

Iohannes Cochleæus Norimbergensis, vir doctissimus, & fidei Catholice propugnator eximius, viuebat anno 1500. sed obiit 1552. Scripsit opuscula plurima contra Lutherum, Melancthonem, & alios sectarios.

Scripsit librum de Actis, & scriptis Lutheri, valde vtilem ad Lutheranos confundendos.

Scripsit Septicipitem Lutherum, vt ostenderet Lutheri contradictiones, & inconstantiam.

Scripsit historiam Hussitarum libris duodecim.

Denique non solum scriptis plurimis Lutheranos exagitauit, sed obtulit se ad disputandum cum quouis Lutherano, sub pœna capitis, si in probationibus defecisset: cuius rei testis est Surius in historia anni 31. & ipse etiam Cochleæus in libro de actis, & scriptis Lutheri.

De Francisco Viçtoria. 1500.

Franciscus Viçtoria, natione Hispanus, Ordinis Prædicatorum, viuebat anno 1500. & obiit anno 1546. Vir fuit egregie doctus, & scripsit Relectiones valde eruditas.

De potestate Ecclesiæ.

De Indis.

De potestate ciuili.

De Matrimonio.

De potestate Concilij.

De augmento charitatis.

De eo ad quod tenetur perueniens ad vsum rationis.

Extat sub eius nomine summa de Sacramentis. Sed eam non ipse, sed discipuli eius ex scriptis ipsius collegerunt.

De Dominico Soto. 1500.

Dominicus Sotus, patria Segobiensis, Ordinis Prædicatorum, vir doctissimus, & pius valde, qui Carolo Quinto Imperatori à sacris Confessionibus fuit, & Concilio Tridentino interfuit anno 1545. & obiit anno 1560.

Scripsit opera, quorum ipse Catalogum texit in recognitione operum suorum, quam posuit in extremo libro suo in quartum sententiarum.

Scripsit igitur Commentarium in epistolam ad Romanos.

De natura & gratia libros tres.

De ratione tegendi, & detegendi secretum, libros tres.

De Iustitia & Iure libros decem.

Commētaria in quatuor libros sentētiarū, in duobus tomis diuisa.

Hh 4

Ad hæc,

Ad hæc, in Dialecticam, & Philosophiam Aristotelis, Commentaria, & opuscula minutiora de iuramento, In causa pauperum, & alia id genus, hæc ille: qui postea scripsit etiam Apologiam aduersus Ambrosium Catharinum, qui de certitudine gratiæ cum eo contendere cœperat: quæ Apologia habetur adiuncta libris de natura & gratia.

De Ambrosio Catharino. 1500.

Ambrosius Catharinus, patria Senensis, Ordinis Prædicatorum, Archiepiscopus Compsæ, viuebat anno Dom. 1500. & obiit senex anno 1552. Multa scripsit, quæ extant, sed aliqua iudicio Ecclesiæ improbata, vt de verbis, quibus Christus confecit Sacramentum Eucharistiæ: Aliqua communiter à Doctoribus refelluntur, vt de certitudine gratiæ, De prædestinatione, De loco decedentium cum peccato originali, & alia.

Quare opera eius cautè legenda sunt.

Scripsit in quinque priora capita Genesis:

Et in Epistolas sancti Pauli.

Et in Epistolas Canonicas.

Scripsit aduersus Martinum Lutherum, opus impressum anno 1521. & alia, quæ nota sunt.

De Iacobo Latomo. 1500.

Iacobus Latomus Belga, professor S. Theologiæ in Louaniensi Academia, viuebat anno 1500. & scripsit infra scripta opera:

Responsionem ad articulos Lutheri.

De primatu Pontificis contra Lutherum.

De Fide & operibus, & Votis monasticis.

De Confessione secreta.

De quæstionum generibus, quibus Ecclesia certat foris & intus.

Pia viuorum opera defunctis prodesse.

Viuos, Sanctorum suffragijs iuuari.

Christi Sanctorumque imagines honorandas esse.

De ciborum delectu & ieiunijs.

De Missa.

De Ioanne Driedone. 1500.

Iohannes Driedo à Thurnhuth, Belga, viuebat anno 1500. & scripsit præclara opera, quæ edita sunt Louanij anno 1556.

De

De Scripturis & dogmatibus Ecclesiasticis lib.	4
De libertate Christiana lib.	3
De gratia & libero arbitrio lib.	2
De captiuitate & redēptione generis humani lib.	1
De Cōcordia liberi arbitrij & Prædestinationis lib.	2

De Martino Nauarro.

Martinus Aspilcueta Nauarrus, vir doctissimus, & piissimus, viuebat Anno 1500. Quippe qui natus est anno 1493. & peruenit ad annum 1586. ætatis suæ 94. vt est in epiraphio ipsius: & colligitur ex verbis eius, qui octogenarium se fuisse scripsit, cum Manuale dedicauit Gregorio XIII. Pontifici anno eius primo.

Scripsit multa opera, quæ sex tomis continentur, edita Venetiis 1602.

In primo tomo sunt:

Vita eius.
Manuale.
De vsuris.
De Cambiis.
De simonia mentali.
De furto notabili.
De necessitate defendendi proximum.
De homicidio casuali.

In secundo Tomo sunt:

De silentio in diuinis officiis.
In cap. Inter verba.
Sexta Conclusio perfecta.
De fama, & infamia.
De Regularibus.
De alienatione rerum Ecclesiasticarum.
De spoliis Clericorum.
De redditibus Ecclesiasticis.
Propugnaculum pro libro superiore.
In cap. Humanæ aures.
De incompatibilitate beneficiorum.
De finibus humanorum actuum.

In tertio Tomo sunt:

Commentaria in septem distinctiones de pœnitentia.
De Indulgentijs, siue de Iubilæo.
De Eleemosyna.

De datis, & promissis pro iustitia, vel gratia obtinenda.
De lege pœnali.

In quarto tomo sunt:

Libri de horis Canonicis, & Oratione.

Miscellanea de Oratione.

In cap. si quando, & in cap. cùm contingat, de rescriptis.

In Rubricam de Iudiciis.

Relectio in cap. Nouit, de Iudiciis.

Relectio in cap. Accepta, de restitut. spoliat.

In cap. Ita quorundam, de Iudæis.

In quinto & sexto tomo sunt Consilia, & Responsiones.

Atque hic finis sit libri de Scriptoribus Ecclesiasticis. Cæteri enim Scriptores, qui post annum millesimum quingentesimum nati sunt, omnem penè numerum excedunt, & plurimi eorum adhuc viuunt, vt æquum non sit de eorum operibus iudicare.

INDEX

INDEX EXPLANATORVM

Sacræ Scripturæ.

In omnem Scripturam.

Rabanus Maurus.
Anselmus Laudunensis.
Strabus.
Hugo Cardinalis.
Nicolaus Liranus.
Dionysius Carthusianus.

Et nostro tempore.

Emmanuel Sà.

In Genesim.

Origenes.
S. Ioannes Chrysostomus.
S. Cyrillus Alexandrinus.
Eucherius.
Procopius.
Beda.
Rupertus.
Alphonfus Abulensis.
Thomas Caietanus.

Item quaestiones in Genesim.

S. Hieronymi.
S. Augustini.
Theodoreti.
Bedæ.
Alcuini.

Item in primum caput Geneseos, sive in Exameron.

S. Basilii.
S. Ambrosii.
S. Augustinus de Genesi ad literam, &
lib. 13. Confessionum.
Anastasiu Sinaita.
S. Bonauentura.
Ioannes Picus.

Et nostri temporis.

Aloysius Lipomanus.

Ambrosius Catharinus.
Benedictus Pererius.
Ascanius Martinengus.
Hieronymus Oleaster.
Hieronymus Vielmius.
Martinus del Rio.
Ludouicus Ystella.

In Exodum.

Origenes.
Procopius.
Beda.
Rupertus.
Abulensis.
Caietanus.

Quaestiones.

Augustini, &
Theodoreti.

Et nostri temporis.

Lipomanus.
Oleaster.
Pererius.
Ludouicus Ystella.

In Leuiticum.

Origenes.
Ysichius.
Procopius.
Beda.
Rupertus.
Abulensis.
Radulphus.
Caietanus.

Et quaestiones.

Augustini, &
Theodoreti.

Et nostri temporis.

Petrus Serranus.
Hieronymus Oleaster.

I N D E X.

In Numeros.

Origenes.
Procopius.
Beda.
Rupertus.
Abulensis.
Caictanus.

Et quaestiones.

Augustini, &
Theodoreti.

Et nostri temporis.

Hieronymus Oleaster.

In Deuteronomium.

Procopius.
Beda.
Rupertus.
Abulensis.
Caictanus.

Et quaestiones.

Augustini, &
Theodoreti.

Et nostri temporis.

Hieronymus Oleaster.

In Iosue.

Origenes.
Procopius.
Abulensis.
Caictanus.
Nicolaus Serrarius.

Et quaestiones.

Augustini.

Et nostri temporis.

Andreas Mafius, &
Cosmus Magallianus.

In Iudicos.

Origenis homiliae.
Augustini quaestiones.
Hugo Victorinus.
Abulensis.
Caictanus.

In Ruth.

Abulensis.
Caictanus.
Franciscus Feuarentius.

Nicolaus Serrarius.

In libros Regum.

Theodoretus.
S. Gregorius in primum Regum.
Angelomus.
Eucherius.
Beda.
Hugo Victorinus.
Richardus Victorinus.
Abulensis.
Caictanus.

In libros Paralipomenon.

Abulensis.
Caictanus.

In Esdras.

Beda.
Caictanus.

In Tobiam.

Beda.

Et nostri temporis.

Nicolaus Serrarius.

In Iudith.

Rabanus.

Et nostri temporis.

Nicolaus Serrarius.

In Esther.

Thomas Caictanus.

Et nostri temporis.

Nicolaus Serrarius.
Franciscus Feuarentius.

In Iob.

Origenes, si tamen sit eius opus.
Olympiodori Catena.

S. Gre

INDEX.

S. Gregorius in Moralibus.

Beda,

S. Thomas Aquinas, si tamen sit eius.

Et nostri temporis.

Franciscus Titelmännus,

Franciscus Feuardentius,

Ioannes de Pineda,

In Psalmis.

S. Hilarius,

S. Ambrosius,

S. Basilius,

S. Io. Chrysostomus,

S. Hieronymus,

S. Augustinus,

Theodoretus,

Ruffinus,

Apollinarius,

Cassiodorus,

Remigius,

Beda,

Ahimo,

Arnobius,

S. Bruno,

Hugo Victorinus,

Euthymius,

Rupertus,

Gulielmus Parisiensis,

S. Thomas, in 50 Psalm.

S. Bonaventura-

S. Gregorius in septem,

Innocentius III. in septem,

S. Bernardus in Psalmum 90.

Thomas Caietanus,

Incognitus,

Iacobus de Valentia,

Franciscus Titelmännus,

Et nostro tempore.

Augustinus Struchus,

Cornelius Ianfenius,

Genebrardus,

Antonius Agelius,

Robertus Bellarminus,

Ioannes Laurinus,

In Proverbia.

Salonius,

Beda,

Honorius,

Gulielmus Parisiensis,

Caietanus,

Et nostri temporis.

Cornelius Ianfenius,

Theodorus Pelcanus,

In Ecclesiasten.

S. Gregorius Thaumaturgus,

S. Gregorius Nyssenus,

S. Hieronymus,

Olympiodorus,

Salonius,

Alcuinus,

Hugo Victorinus,

Gulielmus Parisiensis,

S. Bonaventura,

Caietanus,

Et nostri temporis.

Franciscus Titelmännus,

Ioannes Laurinus,

In Cantica.

Origenes,

Philo Carpathius,

Gregorius Nyssenus,

S. Gregorius Papa,

Beda,

Angelomus,

Theodoretus,

Ambrosius Ansbertus,

Honorius Augustus,

Aponius,

S. Bernardus,

S. Thomas,

Ægidius Romanus,

Rupertus Tuitiensis,

Robertus Olkor,

Ludouicus Soto maior.

Et nostri temporis.

Franciscus Titelmännus,

Ludouicus Legionensis,

Martinus Delrius,

Io, à Iesu Maria Carmelita,

In Sapientiam.

Robertus Olkor,

Et nostri temporis.

Cornelius Ianfenius,

Ioannes Laurinus,

I N D E X.

In Ecclesiasticum.

Robertus Olkot,
Nicolaus de Gorram.

Et nostri temporis.

Cornelius Iansenius.

In Isaiam.

Origenes,
S. Basilus,
S. Hieronymus,
S. Cyrillus,
Procopius,
S. Thomas,
Ioachim Abbas.

Et nostri temporis.

Adamus Sasbour,
Hector Pintus,
Leo à Castro.
Franciscus Forerius.

In Hieremiam.

S. Hieronymus,
Origenes,
Theodoretus,
Ahimo,
Ioachim Abbas,
S. Thomas.

Et nostri temporis.

Christophorus Castrius, &
Andreas Capella Carthusianus.

In Threnos Ieremia.

Paschasius Rabbertus,
Hugo Victorinus,
S. Bonaventura.

Et nostri temporis.

Antonius Agellius,
Christophorus Castrius,
Martinus del Rio.

In Ezechielem.

Origenes,
S. Hieronymus,
Theodoretus,
S. Gregorius Papa,
Richardus Victorinus.

Et nostri temporis.

Hector Pintus,
Hieronymus Pratus, &
Io. Baptista Villalpandus.

In Daniele.

S. Hieronymus,
Theodoretus,
Ioachim Abbas.

Et nostri temporis.

Benedictus Pererius.

In Prophetas Minores.

S. Hieronymus,
S. Cyrillus,
Theodoretus,
Theophylactus,
Rupertus,
Remigius Antifiodor.
Hugo Victorinus in duos.

Et nostri temporis.

Benedictus Arias Montanus, sed cau-
te legendus,
Franciscus Ribera,
Franciscus Feuardentius in Ionam.

In Habacuc.

Antonius Guevara,

In Aggaum.

Ioann. Eckius.

In libros Machabaeorum.

Nostro tempore.

Nicolaus Serrarius, &
Iosephus Stephanus Episcopus Orio-
lanus.

In Mattheum.

S. Theophilus Antiochenus,
Origenes,
S. Hilarius,
S. Io. Chrysostomus,
S. Hieronymus,
S. Augustinus de sermone Domini in
monte, & quaestiones.
S. Gregorius Nyssenus in cap. 5. & 6.
S. Chromatius in cap. 5.
Beda,
Claudius Scorus,
Theophylactus,

Euthy-

I N D E X.

Euthymius,
Christianus Druthmarus,
Rupertus,
S. Anselmus,
S. Thomas,
Alphonſus Abulenſis,
Zacharias Chryſopolitanus,
Gulielmus Pariſienſis,
Richardus de Media Villa,
Caictanus.

Et noſtri temporis.

Ioannes à Louanio.
Ioannes Ferus,
Alphonſus Salmeron,
Paulus Palatius.
Cornelius Ianſenius,
Ioannes Maldonatus,
Franciſcus Lucas Brugenſis,
Sebaſtianus Baradius,
Iohannes de la Haye Seruius.

In Marcum.

S. Theophilus Antiochenus.
Beda.
Theophylaſtus.
Zacharias Chryſopolitanus.
Euthymius.
Caictanus.

Et noſtri temporis.

Cornelius Ianſenius.
Ioannes Maldonatus.
Ioannes Suarez.
Sebaſtianus Baradius.
Ioan. de la Haye Seruius.

In Lucam.

S. Theophilus Antiochenus.
S. Ambroſius Mediolanenſis.
Theophylaſtus.
Beda.
Euthymius.
S. Bonauentura.
S. Bernardus ſuper Miſſus eſt.
Thomas Caictanus.
Zacharias Chryſopolitanus.

Et noſtri temporis.

Didacus Stella.
Cornelius Ianſenius.
Ioannes Maldonatus.
Franciſcus Toletus Card.
Sebaſtianus Barradius.
Ioan. de la Haye Seruius.

In Ioannem.

S. Theophilus Antiochenus.
Origenes.
S. Ioannes Chryſoſtomus.
S. Auguſtinus.
S. Cyrillus Alexandrinus.
Beda.
Theophylaſtus.
Euthymius,
Rupertus.
Hugo Viſtorinus.
S. Thomas.
S. Bonauentura.
Richardus de Media Villa.
Zacharias Chryſopolitanus.
Caictanus.

Et noſtri temporis.

Ioannes Ferus,
Cornelius Ianſenius.
Ioannes Maldonatus.
Benedictus Peretius.
Franciſcus Toletus Card.
Sebaſtianus Barradius.
Iohan. de la Haye Seruius.

In Acta Apoſtolorum.

S. Ioannes Chryſoſtomus.
Beda.
Oecumenius.
Caictanus.

Et noſtri temporis.

Ioannes Gagneus.
Ioannes Laurinius.
Alphonſus Salmeron.

In Paulum, id eſt, in omnes Epiſtolas.

S. Ambroſij nomine Commentarius.
S. Ioannes Chryſoſtomus.
Theodoretus.
Primaſius.
Beda.
Sedulius.
Aymo.
Theophylaſtus.
Radulphus Flauiacenſis.
Oecumenius.
S. Anſelmus, ſeu potius Heruæus.
Bruno.
Petrus Lombardus.

Hugo Victorinus,
S. Thomas Aquinas,
Gregorius de Arimino,
Thomas Caietanus,

Et nostri temporis.

Ambrosius Catharinus,
Ioannes Gagnæus,
Benedictus Iustinianus,

In Epistolam ad Romanos.

Origenes,
S. Augustinus,
Ægidius Romanus,

Et nostri temporis.

Dominicus à Soto,
Adamus Sasbout,
Franciscus Titelmannus,
Iacobus Sadoletus,
Franciscus Toletus Card.

In Epistolam ad Galatas.

S. Hieronymus,
S. Augustinus,

Et nostri temporis.

Adamus Sasbout,

In Epistolam ad Ephesios.

S. Hieronymus,

Et nostri temporis.

Adamus Sasbout,

In Epist. ad Coloss. & Philipp.

Adamus Sasbout,

In priorem ad Timotheum.

Ioannes à Louanio,
Adamus Sasbout,
Claudius Espencæus, sed hic caute legendus,

In posteriorem ad Timotheum.

Adamus Sasbout,

In Epistolam ad Titum.

S. Hieronymus,
Adamus Sasbout,

In Epistolam ad Philemonem.

S. Hieronymus,

Et nostri temporis,
Franciscus Feuardentius,

In Epistolam ad Hebræos.

Adamus Sasbout,
Ludouicus Tena,

In Epistolas Canonicas.

Clemens Alexandrinus,
Didymus Alexandrinus,
Beda,

S. Thomas,
Occumenius,
Caietanus,

Et nostri temporis.

Ioannes Gagneus,
Nicolaus Serrarius,

In Epistolam S. Iacobi.

Gregorius de Arimino,

In Epistolas S. Petri, & Ioannis.

Ioannes Lorinus,

In priorem S. Petri.

Ioannes à Louanio,
Franciscus Feuardentius,

In posteriorem S. Petri.

Adamus Sasbout,
Franciscus Feuardentius,

In primam S. Ioannis.

S. Augustinus,

Et nostri temporis.

Ioannes à Louanio,

In Epistolam Iudæ.

Adamus Sasbout,

In Apocalypsim.

S. Victorinus Martyr,

Andreas Cæsariensis,

Primasius,

Beda,

Haymo,

Ambrosius Ansbertus,

Richardus Victorinus,

Occumenius,

Anselmus,

Arethas,

Rupertus,

Ioachinus Abbas,

Et nostri temporis.

Cælius Pannonius,

Ioannes Gagneus,

Benedictus Pererius,

Franciscus Riberay,

Blasius Viegas.

INDEX EORVM

qui scripserunt aduersus hæ-
reticos.

S. Ignatius contra Simonem Magum,
Menandrum, Ebionem, & alios,
S. Ireneus contra Valentinum, & alios
plurimos, qui vsque ad suum
tempus Ecclesiam impugnarunt,
Tertullianus contra Marcionem, &
alios sui temporis,
S. Cyprianus Carthaginensis cōtra No-
uatianos,
S. Athanasius Alexandrinus)
S. Gregorius Beticus)
S. Sebadius Agennensis) contra A-
S. Hilarius Pictauiensis) rianos.
Lucifer Carabitanus)
S. Pacianus Barchinensis, contra Noua-
tianos,
S. Optatus Mileuitanus contra Dona-
tistas,
Titus Bostrenus contra Manichæos,
S. Basilus Magnus contra Eunomium,
S. Gregorius Nazianzenus contra Aria-
nos, & Eunomianos,
S. Epiphanius Cyprius contra omnes
hæreses,
S. Ambrosius Mediolanensis contra A-
rianos,
S. Philastrius contra omnes hæreses,
S. Hieronymus contra Origenem, Ioui-
nianum, Heluidium, Vigilant-
ium, Pelagium,
Theophilus Alexandrinus contra Ori-
genem,
S. Augustinus contra Manichæos, Aria-
nos, Donatistas, Pelagianos, Ioui-
nianistas,
S. Innocentius Papa contra Pelagianos,
S. Cyrillus Alexandrinus contra Nesto-
rium,
Theodoretus Cyriæ contra omnes
hæreticos,
Ioannes Cassianus contra Eutychia-
nos,
Vincentius Lirinensis contra omnes, sed
breuissimè.

S. Leo Papa contra Nestorium, Euty-
chem, & Priscillianum.
S. Prosper Aquitanus contra Pelagianos,
& Semipelagianos,
S. Fulgentius Ruspensis contra Arianos,
& Pelagianos,
Petrus Diaconus contra eosdem,
Ioannes Maxentius contra Semipelagia-
nos,
S. Sophronius Hierosolymitanus contra
Monothelitas,
S. Maximus Martyr contra Monotheli-
tas,
S. Ildephonsus Toletanus contra negan-
tes Virginitatem B.M.
S. Ioannes Damascenus contra Icono-
machos,
S. Theodorus Studites contra eosdem,
Theorianus Græcus contra errores Ar-
menorum,
Humbertus Cardinalis contra errores
Græcorum,
Lanfrancus Cantuarien.)
Guilmundus Auerfanus) contra Beren-
Algerus Scholasticus) garium,
S. Anselmus Cantuariensis contra erro-
res Græcorum,
S. Bernardus Abbas contra Petrum A-
bailardum, & Gilbertum, & Henri-
cianos & Petrobusianos,
Petrus Cluniacensis contra eosdem Pe-
trobusianos,
Hugo Etherianus contra Græcos,
S. Thomas Aquinas contra Græcos, &
contra impugnantes ordines religio-
sos.
S. Bonauentura contra eosdem,
Pelagius Aluarus contra Marsilium de
Padua, & alios impugnantes Pontifi-
ciam potestatem,
Guido Carmelita contra omnes hære-
ses,
Thomas Valdensis contra Ioannem
Vviclephum,

I N D E X.

Bessarion Card. contra Græcos,
 Georgius, siue Gennadius Scholarius
 contra Græcos,
 Io. de Turrecremata contra impugnantes Pontificis potestatem,
 Æneas Syluius contra Ioannem Hus, & Hussitas,
 Syluester Prieras,
 Ioannes Eckius
 Thomas Caieranus,

Thomas Morus,
 Ioannes Rossensis,
 Ioannes Faber,
 Ioannes Cochlaus,
 Dominicus Sotus,
 Ambrosius Catharinus.

} contra Lutheranos.

Hos sequuti sunt innumerabiles, qui nostro tempore contra præsentis seculi hæreses scriptis libris dimicauerunt, & dimicant.

I N D E X

INDEX THEOLOGO- rum Scholasticorum.

Petrus Lombardus,
Gulielmus Antistodorenſis,
Gulielmus Pariſienſis,
Alexander Halenſis,
Vincentius Bellouacenſis,
Albertus Magnus,
S. Thomas de Aquino,
S. Bonauentura Cardinalis,
Petrus de Tarantafia, Innoc. V.
Vdalticus Argentinenſis,
Rupertus à Ruſſia,
Ægidius Romanus,
Richardus de Media Villa,
Henricus de Gandaui,
Ioannes Pariſienſis,
Ioannes Duns Scotus,
Auguſtinus de Ancona,
Petrus Aureolus,
Antonius Andrea,
Durandus de ſancto Pontiano,
Heruſus Natalis Brito,
Franciſcus Mayronis,
Gulielmus Okam,
Monaldus Dalmata,
Nicolaus Liranus,
Pelagius Aluarus,
Petrus Paludanus,
Guido Carmelita,
Adamus Goddamus,
Ioannes de Bachone,

Robertus Olkor,
Gregorius Ariminenſis,
Thomas Argentinenſis,
Richardus Armachanus,
Nicolaus de Gorram,
Alphonſus Vargas,
Henricus de Haſſia,
Ioannes Capreolus,
Petrus Alliacenſis Cardinalis,
Ioannes Gerſon,
Thomas Valdenſis,
Auguſtinus de Roma,
Ioannes de Capiftrano,
Ioannes Baſſolius,
Ioannes de Turrecremata Card.,
Nicolaus de Cuſa Cardinalis,
Dionyſius Carthuſianus,
Gabriel Biel,
Marſilius ab Ingen,
Ioannes Picus Mirandulanus,
Thomas Caletanus Cardinalis,
Iacobus Almainus,
Ioannes Maior,
Franciſcus Ferrarienſis,
Sylueſter Prieras,
Hadrianus Papa,
Franciſcus Lychetus,
Conradus Koellim,
Franciſcus Victoria,
Dominicus Sotus,

INDEX

INDEX COLLECTORVM, & expositorum sacrorum Ca- nonum.

Dionyſius Exiguus,
Martinus Bracarenſis,
Crefconius,
Iſidorus Hiſpalenſis,
Burchardus Vormaciенſis,
Iuo Carnorenſis,
Gratianus,
Innocentius iv. Papa,
S. Raymundus de Penna Forti,
Henricus Hoſtienſis,
Guido Papa,
Vdalricus de Argentina,
Gulielmus Durantes ſpeculator,
Guido Archidiaconus,
Dinus Mugellanus,
Monaldus,

Ioannes Andreas,
Ioannes Calderinus,
Baldus Peruſinus,
Petrus de Ancharano,
Anronius de Butrio,
Franciſcus Zabarella,
Ioannes de Imola,
Ioannes de Anania, Archidiaconus,
Nicolaus Abbas Panormitanus,
S. Antoninus Florentinus,
Andreas Barbatius,
Ioannes de Turrecremata,
Alexander Tartaginus, de Imola,
Felinus Sandeus,
Dominicus Iacobatius,
Martinus Nauarrus.

INDEX EORVM QUI ſcribunt de caſibus conſcientiæ.

S Raymundus de Penna Forti,
S. Antoninus Florentinus,
Aſteſanus Aſtenſis,
Bartholomæus Piſanus,
Pacifiſcus, auctor paciſicæ ſummæ,
Angelus de Clauaſio,
Baptiſta Trouamala, auctor Roſellæ,

Thomas Caietanus,
Ioannes Tabienſis,
Sylueſter Prieras,
Alexander de Arioſtiſ,
Bartholomæus Fumus, auctor Armillæ,
Martinus Nauarrus.

INDEX

INDEX ORATORVM

Christianorum.

- O** Rigenes,
 S. Cyprianus,
 S. Athanasius,
 S. Basilus,
 S. Ephrem,
 S. Gregorius Nazianzenus,
 S. Ambrosius,
 S. Gregorius Nyssenus,
 S. Gaudentius,
 S. Io. Chrysostomus,
 S. Maximus,
 S. Augustinus,
 S. Eucherius,
 S. Petrus Chrysologus,
 S. Leo Papa,
 S. Gregorius Papa,
 S. Sophronius Hierosolymitanus,
 S. Eligius Episcopus,
 S. Ildephonsus,
 S. Beda,
 S. Io. Damascenus,
 S. Theodorus Studites,
 Haymo Alberstatensis,
 Leo IX Papa,
 Petrus Damiani,
 Iuo Carnotensis,
 Hildebertus Tironensis,
 S. Bernardus,
 Hugo Victorinus,
 Richardus Victorinus,
 Innocentius III. Papa,
 S. Antonius de Padua,
 Gulielmus Parisiensis,
 Iacobus à Virriaco,
 S. Thomas,
 S. Bonaventura,
 Ioannes Taulerus,
 S. Vincentius,
 S. Bernardinus,
 Aeneas Syluius, Pius II.
 B. Laurentius Iustinianus,
 Bessarion Nicænus,
 Ambrosius Camaldulensis.

INDEX POETARVM

Sacrorum.

- HEBRÆI.**
M Ofes, qui librum Iob,
 Dauid, qui Psalmos omnes,
 Salomon, qui Cantica canticorum,
 Hieremias, qui Threnos vario carmi-
 num genere conscripserunt.
CHRISTIANI.
 S. Cyprianus,
 Lactantius,
 Iuuenius,
 S. Hilarius,
 C. Marius Victorinus,
 S. Gregorius Nazianzenus,
 S. Damasus,
 S. Ambrosius,
 Aur. Prudentius,
 Ausonius,
 S. Paulinus,
 Synesius,
 Sedulius,
 Sidonius Apollinaris,
 S. Prosper,
 Hilarius Arelatenus,
 Alcimus Auitus,
 Boetius Seuerinus,
 Venantius Fortunatus,
 Paulus Diaconus,
 Theodulphus,
 Rabanus,
 Petrus Damiani,
 Hildebertus,
 Gotheфриdus Viterbiensis,
 Franciscus Petrarcha,
 Robertus Gaguinus,
 M. Ant. Sabellicus,
 Iacobus Vvimpelingius,
 Baptista Mantuanus,
 Ioannes Picus,
 Iacobus Sanazarius,
 Thomas Morus,
 Ambrosius Camaldulensis,
 Marfilius Ficinus.

INDEX HISTORICORVM

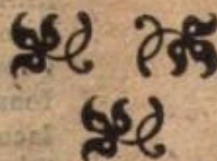
Ecclesiasticorum, omiffis Scripto-
ribus facris.

Iosephus Hebræus,
Egesippus,
Iulius Africanus,
Eusebius Cæsariensis,
Ruffinus Aquileiensis,
Paulus Orosius,
Palladius,
Seuerus Sulpitius,
Theodoretus,
Socrates,
Sozomenus,
Victor Vricensis,
Cassiodorus,
Dacius Mediolanensis,
Euagrius Scholasticus,
Gregorius Turonicus,
Beda venerabilis,
Paulus Diaconus,
Eginarthus,
Freculphus,
Nicetas David,
Luithprandus,
Vuitichindus,
Frodoardus,
Glaber Rodulphus,
Georgius Cedrenus,
Ioannes Curopalates,
Ingulphus Abbas,
Io. Zonaras,
Vvilelmus Malmesberienfis,
Henricus Vtidonensis,
Petrus Comestor,
Otho Frisingensis,
Gulielmus Tyrius,

Helmoldus Bussoniensis,
Gulielmus Neubrugenfis,
Rogerus de Houeden,
Nicetas Choniates,
Conradus Abbas Urspergensis,
Honorius Augustudunensis,
Iacobus à Vitriaco,
Matthæus Paris, siue Parisiensis,
Vincentius Bellouacensis,
Nicephorus Callistus,
Nicephorus Gregoras,
Io. Villanus,
Flavius Blondus,
S. Antoninus Florentinus,
Æneas Syluius,
Laonicus Chalcondyla,
Baptista Platina,
Antonius Bonfinius,
Robertus Gaguinus,
M. Ant. Sabellicus,
Io. Philippus Bergomenfis,
Ioannes Nauclerus,
Albertus Krantzius,
Iacobus Vvimpfelingius,
Io. Trithemius,
Hector Boethius.

Et nostro tempore:

Cæsar Baronius Congregationis Ora-
torij Presbyter, & postea S. R. E. Car-
dinalis, incredibili labore & diligen-
tia historiam Ecclesiasticam vniuer-
sam ab aduentu Domini vsque ad an-
num 1200. tomis 12. comprehendit.

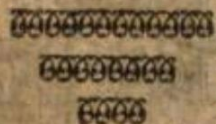

INDEX CHRONOLOGICORUM.

Eusebius Cæsariensis scripsit tempora ab orbe condito vsque ad annum Domini 330
S. Hieronymus continuauit vsque ad annum 381
S. Prosper continuauit vsque ad annum 448
Cassiodorus perduxit ad ann. 519
Marcellinus Comes ad ann. 525
S. Isidorus Hispalensis ad ann. 625
Beda venerabilis ad ann. 725
Nicephorus Constantinopolitanus ad annum 842
Ado Viennensis ad annum 879
Rheginus Abbas ad annum 905
Hermannus Contractus ad ann. Dom. 1050
Lambertus Schaphnaburgensis ad ann. 1077
Marianus Scorus ad annum 1083
Leo Hostiensis ad annum 1087
Bertoldus Constantiensis ad ann. 1100
Sigebertus Gemblacensis ad ann. 1112
 Henricus Samerius,)
 Iacobus Gordonus,)
 Augustinus Tornellus)

Gothefridus Viterbiensis ad annum 1185
Dodéchinus continuator Mariani, ad annum 1200
Robertus de monte continuator Sigeberti, ad annum 1212
Martinus Polonus ad annum 1285
Siffridus Presbyter ad annum 1307
Matthæus Palmerius ad ann. 1449
Matthias Palmerius ad ann. 1481
Vvernerus auctor Fasciculi temporum, ad annum 1484
Ioannes Nauclerus ad annum 1500
Ioannes Linturius, continuator Vvernerij, ad annum 1514
Paulus Langius ad annum 1515
Alexander Sculterus ad ann. 1541
Gilbertus Genebrardus ad annum 1566
Onuphrius Panuius ad ann. 1570
Gerardus Mercator ad ann. 1577
Robertus Bellarminus ab orbe condito ad ann. Dom. 1612

Ab orbe condito vsque ad Aduentum Christi.

INDEX PIORVM

Libellorum.

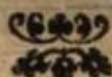
Martyrium S. Andreæ.
Martyrium S. Cypriani.
Vita S. Antonij per Athanasium.
Vitæ SS. Pauli, Hilarionis, Malehi, &
Paulæ per Hieronymum.
Vita S. Gregorij Thaumaturgi per Gre-
gorium Nyssenum.
Ephrem Syri tractatus.
Lausiaca historia Palladij.
Vita S. Martini per Sulpitium.
Confessiones S. Augustini.
Historia religiosa Theodoret.
Collationes Io. Cassiani.
Scala Ioannis Climaci.
De gloria Martyrum & Confessorum
Gregorij Turonici.
Dialogi S. Gregorij Papæ.
Pratum spirituale Io. Mosci.
Vita B. Columbani per Ionam.
Vita S. Ioannis Eleemosynatij per Leon-
tium.
Vitæ sanctorum per Bedam.
Vita Barlaam & Iosaphat per Io. Dama-
scenum.

Vita S. Suiberti per Ludgerum & Mar-
cellinum.
Vita S. Gregorij per Ioannem Diaco-
num.
Contemplationes Idiotæ.
Vita S. Romualdi & aliorum per Petrum
Damiani.
Vita S. Anselmi per Edinerum.
Opera omnia S. Bernardi.
Vita S. Bernardi, per Gulielmum, &
alios.
De contemptu mundi, Innoc. III.
Opuscula Humberti Ord. Præd. De pro-
prietatibus apum.
Thomæ Cantapratensis.
Opuscula S. Bonaventuræ.
Opuscula Hentici Susonis.
Opuscula Laurentij Iustiniani.
Opuscula Dionysij Carthusiani, De imi-
tatione Christi.
Thomæ de Kempis, siue potius Io. de
Gersen.
Tractatus de vita spirituali sancti Vin-
centij.

CHRONOLOGIA
BREVIS.
AB ORBE CONDITO.
vsque ad annum Domini
M. D C X I I.

E O D E M A V C T O R E.

CHRONOLOGIAE PARS PRIOR,

ab anno Mundi 1. ad 4055.

Anni Mundi.	Patriarcha.	Monarcha Assyrio- rum.	Varia.
1	Adam vixit ann. 930		<p>Quæ dicuntur de Adam, & cæteris Patriarchis, habentur in Genesi cap. 5. & 11. præterquam de Cainan filio Arphaxad. is enim non habetur in textu Hebræo, sed addidimus propter Lucæ auctoritatem ex interpretatione Lxx.</p>
130	Seth. 912		
235	Enos. 905		
325	Cainan. 910		
395	Malaleel. 895		
460	Laret. 962		
622	Enoch. 364		
687	Mathusala. 969		
874	Lamech. 777		
1056	Noe. 950		
1556	Sem. 600		<p>Porro annos Beli, & cæterorum Regum Assyriorum, annotauimus ex Eusebio; nec enim apud alium antiquiorem habentur: tamen initium huius regni, posuimus in loco altiore, quam fecerit Eusebius. tum ut esset locus Regibus Medorum quos infra subiiciemus: tum etiam quia cum Belus sit Nembrot nepos Cham, & Ninus sit Assur, nepos Noe, ut vult Aug. lib. 16. Ciuit. cap. 3. vel certe filius Nembrothi, non videtur credibile, eos non fuisse ante tempora Thare, qui fuit decimus à Noe.</p>
1656	Diluuium durat. an. 1		
1658	Arphaxad. 338		
1693	Cainan. 368		
1723	Sale. 433		
1753	Heber. 464		
1787	Phalech. 239		
1791		Belus reg. an. 65	
1817	Reu. 239		
1849	Sarug. 230		
1856		Ninus. 52	<p>Belum esse Nembrothum qui Gen. 10. edificauit Babylonem, & Ninum esse Assur, qui Gen. 10. edificauit Ninu-um, probari potest tum ex eo quod Abydenus apud Eusebium lib. 9. præparat. Euangel. cap. ultimo, testatur Babylonem à Belo conditam: & constat Ninu-um à Nino edificatam, de quo vide Diodorum lib. 2. cap. 1. tum etiam ex eo quod primus Rex Orbi terrarum cognitus iuxta Scripturas sacras est Nembroth, & iuxta profanas est Belus. ex quo non malè coniici-mus Nembrothum esse Belum. Mirum autem est cur Mereator Nembrothum velit esse Ninum, & tamen fateatur ante eum regnasse Belum, cum Scriptura aperte dicat, primum qui cepit esse potens in terra, fuisse Nembrothum.</p>
1879	Nachor. 148		
1908	Thare. 105	Semiramis. 42	
1950		Zameis. 38	
1978	Abraham. 175		
1988		Arius. 30	
2018		Analius. 40	
2058		Xerxes Bala-neus. 30	
2078	Isaac. 180		
2088		Armametres. 38	

Anni Mūdi	Indicis Hebraeo- rum.	Monarch & Affy- riorum.	Varia.
2126		Belochus. 35	Ann. 20. Armametrus claruit
2138	Iacob. 147		Phoroneus legislator primus.
2161		Baleus. 52	
2213		Altadas. 32	Anno 26. Belochi fuit diluuium
2229	Ioseph. 110		Ogigis.
2245		Mamitus. 30	Anno 32. Sparcei Cecrops Athe-
2275		Mancaleus. 30	nas condidit.
2305		Iphareus. 20	
2325		Mamylas. 30	Per idem tempus fuit diluuium
2355		Sparetus. 40	Deucalionis.
2395		Alcades. 40	Anno 6. Alcadis Isis venit in Ae-
2403	Moses. 120		gyptum; & litteras docuit.
2435		Amyntas. 45	Anno 1. Belochi Cadmus floruit,
2480		Belochus. 25	qui litteras Græcas dicitur inue-
2485	Moses ducit Po- pulum annos 40.		nisse.
2505		Bellopareus. 30	Eodem anno rapta fuit Europa,
2523	Iosue. 20		ex qua nati sunt Minos, & Rada-
2535		Lamprides. 32	manthus.
2549	Interregnum ann. 10		Pontificum Iudæorum annos exa-
2559	Orthoniel Iudex annis. 40		cæ descriptos non inuenimus: con-
2567		Sofares. 20	stat tamen à Mosis tempore usque
2587		Lamparos. 30	ad Machabæos fuisse hos. 1. Aa-
2599	Aoth. 80		ron. 2. Eleazarum. 3. Phineas. 4. He-
2617		Panias. 45	li. 5. Achitoph. 6. Abiathar. 7. Sa-
2662		Sofarmus. 19	doch. 8. Achimaas. 9. Azariam. 10.
2679	Barac, & Delbora. 40		Azariam alium, qui prohibuit O-
2681		Mitreus. 27	ziam adolere thus. 11. Vriam. 12.
2708	Gedeon. 40		Sobnam tempore Ezechia. 13. Elia-
2740		Tanteus. 40	chim tempore Manassæ. 14. Hel-
2759	Abimelech. 3		ciam tempore Iosue. 15. Sarcam oc-
2762	Thola. 23		cisum à Nabuchodonosor. 16. Io-
2780		Thineus. 30	sedech, in captiuitate. 17. Iesum fi-
2785	Iair. 22		lium Iosedech. 18. Ioachim. 19. Elia-
			lib. 20. Ioachim. 21. Iohannam. 22.
			Iaddum. 23. Oniam. 24. Simonem.
			25. Eleazarum. 26. Manassæ. 27.
			Oniam. 28. Simonem. 29. Oniam.
			30. Alcimum. 31. Iudam Macha-
			bæum. Hæc ex Chronologia Nicc-
			phori.

Anni Mūd.	Indicis Hebraeorum.	Monarcha Assyrio- rum.	Varia.
1807	Icphre. 6		
1810		Dercilus. 40	
1813	Abefan. 7		
1820	Aialon. 10		Hunc Aialon Septuaginta non habent.
1830	Abdon. 8		Anno 1821. euerfa fuit Troia.
1838	Sampfon. 10		
1850		Eupales. 38	
1858	Heli. 40		Aeneas in Latio regnat. In annis Heli includuntur etiam anni Sampfonis, ideo Lxx. Interpretes folū 20. annos adscribunt Heli.
1878	Samuel. 10		
1888		Laostenes. 45	
	<i>Reges Hebraeorum.</i>		
1898	Saul Rex. 10		Anni Samuel, & Saul in Scriptura veteri non habentur, fed Aët. 13. dicuntur fuiſſe 40.
1919	Dauid. 40		
1933		Piriciades. 30	Anno 1928. Carthago condita eſt.
1959	Salomon. 40		
1963		Ophrateus. 20	
1983		Ophratanes. 50	
	<i>Reges Iuda.</i>	<i>Reges Iſrahel.</i>	
1999	Roboam. 17	Hieroboā. 21	
3016	Abia. 3		
3019	Afa. 41		
3021		Nadab. 2	
3023		Baafa. 24	
3033			Ocraxapes. 41
3047		Hela. 2	
3048		Zambri. dieb. 7	
3060	Iofaphar. 25	Amri. anni 12	
3074		Achab. 22	
3082			Sardanapalus. 20
3083		Ochozias. 1	
3085	Ioram. 5	Ioram. 12	
3090	Ochozias. 1	Ichu. 28	
	Athalia. 7		

Monarchia Assyriorum vſque ad Sardanapalū ſtetit annis 1330. quamvis Eusebius dicat 1240. & Iuſtinus lib. 1. 1300. & Diodorus lib. 1. 1400. & Oroſius lib. 1. 1160. Deſtructa fuit à Medis, quorum annos deſcribimus ex Crefia Cnido, qui ex publicis Annalibus eoſ refert apud Diodorum lib. 2.

Anni Mūdi	Reges Iuda.	Reges Israel.	Reges Me- dorum.	Reges Af- syriorum.	Varia.
3094			Arbaces. 28		Annos Assyriorum & Babyloniorum, partim ex Scriptura, partim ex Beroso apud Iosephum lib. 1. contra Appionem petemus.
3097	Ioas. 40				
3118		Ioachaz. 17			
3122			Mādanēs. 50		Assyrij rursus incipiunt in Niniue regnare, regnantibus nihilominus etiam Medis. Huius Phul mentio fit 4. Reg. 15.
3135		Ioas. 16			
3137	Amasias. 29				
3151		Hieroboam. 41		Phul. 48	Olympiades incipiunt anno 4. Ioathan, id est, anno mundi 3209. Nam constat Cyrum regnare cœpisse Olympiade 55. ut Eusebius, & omnes alij docent: porro Cyrus regnare cœpit anno mundi 3425. non igitur recte Eusebius earum initium ponit anno 50. Azariz.
3163					
3166	Azarias. 52. sed cum patre annis 12. so- lus. 40		Sarfomenes. ann. 30		
3172		Zacharias men. 6. Sellum m. 1. Manaem an. 10			Quod si initium regni Cyri ponatur anno 3547. Olympiades incipiet anno 10. Achaz, mūdi 3232.
3191			Artecarmis. ann. 50		
3202		Phaceas. 2			
3204		Phacee. 20			Roma conditur an. 12. Achaz, mundi 3233.
3206	Ioathan. 16			Teglath phalassar. ann. 25	
3211					
3222	Achaz. 16				Salmanasar transfudit decem tribus in captiuitatem. 4. Reg. 17. & Tob. 1.
3224		Osee. 9			
3236				Salmanas- sar. 9	
3238	Ezechias. 29				Merodach Baladan regnabat in Babylone eo ipso tēpore, quo Asaraddon in Niniue, ut patet ex 4. Reg. 19. & 20. Tamen posuimus eius initium hoc loco, quia post Asaraddon cœpit Merodach regnare etiam in Niniue: unde non fit Amplius mentio in Scripturis Regum Assyriorum, sed solum Babyloniorum.
3245				Sennache- rib. 7	
3252			Arbrianus, seu Cardiceas. 22	Assar. ad- don. 18	
3267	Manasses. 55			Reges Ba- bylonie.	
3270				Merodach Baladā 40	
3274			Arteus, q & Deioces. 53		

Anni Mūdi	Reges Iuda.	Reges Medorum.	Reges Babylonis.	Varia.
3310			Ben Merodach. ann. 21	Hunc Merodac putamus esse eum, qui in libro Iu- dith dicitur Nabuchodonosor. Sicut etiam Articum, seu Deiocem putamus esse Ar- phaxad de quo ibidem agi- tur. Porro Deioce dedimus 53. annos, quia hunc nume- rum notauit Herodotus lib. 1. vbi etiam dicit a Deioce œdificatam Ecbatanam, quod in lib. Iudith tribuitur Arpha- xad.
3322	Amon an. 2			
3324	Iofias. 31			
3327		Artines, qui & Phraortes. ann. 22		
3331			Nabulassar. 29	
3349		Artabanus, qui & Gyaxares. ann. 40		Ex numeris Regum Baby- loniorum, qui habentur ex Beroso apud Iosephum lib. 1. contra Appionem, solum mu- tauimus duos annos, quos tri- buit Euilmerodacho Berosus in 22. annos. nam. 4. Reg. vlt. dicitur Euilmerodach regna- re cepisse anno 37. transmi- grationis Regis Iochim: ex quo tempore vsque ad finem Regni Babylonici constat ef- se annos 44. qui tamen nō col- ligerentur, nisi daremus Euil- merodacho 22. annos. credi- bile est esse errorē impresso- rum, præsertim cum omnes alii Chronologi dent ei 22. aut 23. annos.
3353	Iochaz m. 3 Iocim an. 11			
3360			Nabuchodonosor magnus ann. 43	
3366	Iochim m. 3 Sedechias. 11			
3377	CAPTIVITAS annorum 70	Reges Medo- rum.	Reges Per- siarum.	Reges Ba- bylonis.
3389		Astyages. 38		
3403				Euilmero- dach. 22
3425			Cyrus. 29	Niriglis- foor ann. 4
3429				Laboro Sor- docus m. 9
3430				Baltasar qui & Naboni- dus. 17
	Duces Iudæorum.	Monarchia Persiarum.		
3447	Captiuitas sol- uitur.	Cyrus cum Dario ann. 1. solus ann. 7		tum lib. 1. Diodorum lib. 2. & Iustinū lib. 1. Secundo, quia Berosus apud Iosephum lib. 1. contra Appionem, & Herodotus lib. 1. Iustinus, lib. 1. & alij dicunt, Cyrum post adeptum Imperium Asiæ tandem venisse contra Babylonem: non igitur in- cipit Regnum Cyri post euerfam Babylo- nem, sed antea cepit. Tercio, quia He- rodotus lib. 1. tribuit Cyro annos 29. Xe- nophon autem lib. vlt. Cyri prædix tribuit tantum septem, quorum vtrumque con- cordari potest, si dicamus, Cyrum regna- se in vniuersum annos 29. sed post ade- ptum imperium Babylonis annos septem. Quis igitur (inques) est Darius Medus, qui regnat anno vno post Baltasarem? Danielis 5. 6. & 9. dico eum esse Cyaxa-
3448	Zorobabel. 32			
3453		Cambyfes ann. 7. men. 6		
3461		Magus cum fratre men. 6.		
3463		Darius Hydaspis. 36		
3480	Refa. 46			
3499		Xerxes. 21		
3520		Artabanus men. 7		

Anni Mūdi	Duces Iudaorum.	Monarchia Persarum.	Varia.
3521		Artaxerxes Longimanus. 40	rem Astyagis filium, cuius meminit Xenophon: tametsi enim Medus iam nihil erat, nisi Cyri praefectus quidam, aut Regulus, placuit tamen Cyro honorare illum titulo regni Babylonici, quod consanguineus, & senior esset. Vide Iosephum lib. 10. antiquitatum, cap. 12 & Hieronym. in Daniele.
3530	Ioannes. 40		
3561		Xerxes alius. men. 2	
		Sogdianus. men. 7	
3562		Darius nothus. 9	
3570	Iudas. 14		Annos Regum Persarum descripsi- mus ex Diodoro lib. 11. 13. & 17. item ex Herodoto lib. 2. & 3. & ex Eusebio: sed ubi non conveniunt Diodorum se- quuti sumus.
3581		Artaxerxes Mnemon. 43	
3584	Ioseph. 7		Alexander Magnus anno 7. Regni sui Macedonici expugnauit Dariū, & transtulit Monarchiam Persarum ad Graecos: deinde cum imperasset adhuc annos quinq; , tandē mortuus est anno 33. aetatis, 12. Regni, & 6. Monarchiae, post cuius obitum diuisa est Monar- chia in plures Reges Vide Diodorum. lib. 17. & 18. & Iosephum lib. 12. anti- quitatum.
3591	Semei. 11		
3602	Matathias. 12		
3614	Maat. 9		
3623	Nagge. 10		
3624		Artaxerxes Ochus. 23	
3633	Helli. 8		
3641	Nahum. 7		
3647		Artes. 4	
3648	Amos. 14		
3651		Darius. 6	
		Monarchia Graecorum.	
3657		Alexander Magnus an. 5	
3661	Mathathias. 10		
Diuisio Monarchiae in quatuor Regna.			
	Reges Macedonia.	Reges Aegypti.	Reges Syria. Reges Asia.
3663	Philippus A- rideus an. 7	Ptolemaeus Lagi. 40	
3668			Antigonus ann. 18
3670			
3672	Ioseph. 60		
3676			
3686			
3689			
		Seleucus Nicanor. ann. 32	
			Demetrius ann. 17
		Antigonus, & Alexander. 4	
			Theophras- tus, Zenon Epicurus & Menander, tē- pore Ptole- maei Lagi. A Seleuco numerant li- bri Macha- bzeorum an- nos Graeco- rum Euseb. Demetrius Rex Asiae a Seleuco ca- ptus, Impe- rio

Anni Mūdi	Duces Iudæo- rum.	Reges Mace- donia.	Reges Æ- gypti.	Reges Sy- riæ.	Varia.
3693		Demetrius. 6			rio priuatur : ita remanent tres tantum Alexandri suc- cessores. Eusebius.
3699		Pyrrhus mē. 7			
3700		Lyfimachus. 5			
3703			Ptolemæus Philadel- phus. 38		<i>Res Romana.</i> Roma condita est 11. kal. Maij. Plutar. in Romulo, & Eutropius lib. 1. Olympiade 7. anno 1. Solinus cap. 2. Cle- mens Alex. Strom. 1. Dio- nyf. Halicarnass. pagina 58. ex quo sequitur conditam eam fuisse anno 12. Achaz, mundi 3233. nam Olympi- ades cœperunt anno 4. Ioa- chan, mundi 3209.
3705		Ptolemæus Ce- raunus. 1			
3706		Meleager, m. 2. Antipater, d. 45. Softe- nes, ann. 1			
3708		Antigonus, ann. 36		Antiochus Sorher. 19	Regnatum est Romæ an- nis 244. Liuius, & Dionys. Halicarn. nimirum regnauit Romulus annis 37. inter- regnum fuit ann. 1. Numa Pompilius regnauit ann. 43. Tullus Hostilius 32. Ancus Marcius 24. L. Tarquinius Priscus 38. Seruius Tull ⁹ 44. L. Tarquinius superbus 25.
3727				Antiochus Theos. 15	
3732	Ioannes Hyr- canus. 17				
3742			Ptolemæus Euergetes ann. 26	Seleucus Gallinicus ann. 20	Consules cœperunt anno mundi 3478 Olympiade 68. anno 15. Darij Hydaspis. Du- rauit regimen consulare vs- que ad Imperium Iulij Cæ- saris annos 462.
3744		Demetrius, ann. 10			
3754	Interregnum apud Iudæos.	Antigonus, ann. 15			
3762				Seleucus Ceraunus, ann. 13	Secessio plebis in sacrum montem, & creatio prima Tribunorum, accidit anno 261. ab Vrbe condita, anno mundi 3495. Olymp. 72. Liu. lib. 2.
3765				Antiochus Magnus. ann. 36	
3767			Ptolemæus Philopater ann. 17		
1769		Philippus. 42			Magistratus Decemuiro- rum cœpit anno Urbis con- dita 303. durauit vix tres an- nos. Liu. lib. 3.
3783			Ptolemæus Epiphanes ann. 24		
3801				Seleucus Philopater ann. 12	
					Bellum

Anni Mūdi	Duces Iu- daorum	Reges Mace- donia.	Reges Aegy- pti.	Reges Syria.	Varia.
3806			Prolemæus Philometor. anno 35		Bellum Romanorū cum Pyrrho Rege anno Urbis 473. Liu.lib.13.
3811		Perfes. 10			Romani ingressi sunt mare, & primum bellum Punicum gesserūt Olym- piade 129. anno Urbis 489. mundi 3723. Poly- bius l.1. durauit. 12. annos. Eutropius lib.3.
3813				Antiochus Epiphanes. ann. 11	Initium secundi belli Pu- nici fuit Olympiad. 140. anno Urbis 537. mundi 3771. Polyb. lib.3. dura- uit annos 17. Liu.lib.30.
3821		Regnū Macedo- niæ deficit.			
3822	Matathias, ann. 1				Bellum Romanorum cum Philippo Rege Ma- cedoniæ cepit anno Vr- bis 554. mundi 3788. fi- nitum est anno 3821. ca- pto Perse Rege à L. Ae- milio Paulo. Vide Liuium lib.44. & 45.
3823	Iudas Ma- chabæus. 6			Antiochus Eupator. 2	
3824				Demetrius Soter. 12	
3826					Bellum Asiaticum fœ- liciter confectum est à L. Scipione Africani Scipio- nis fratre contra Antio- chum magnum Regem Syriæ anno Urbis 564. mūdi 3798. vide Liu. l. 37.
3829	Ionathas, ann. 19			Alexander. ann. 10	
3838			Prolemæus Euerget. 29		Bellum Punicum ter- tium cepit anno Urbis 603. mundi 3836. finitū est intra quinquennium à Scipione Africano mino- re. Florus lib. 49. & 51. Eu- trop. lib. 4.
3840				Demetrius alius. 3	
3848	Simon. 8			Antiochus Sedetes. 9	
3851					
3856	Ioanes Hyr- canus. 26			Demetrius iterum. 4	Bellum Numantinū an- no Urbis 620.
3860				Antiochus Griphus seu Tryphon. 12	Bellum Iugurthinum anno Urbis 643. mundi 3877. vide Sallustium. Bellum Cimbricum an- te Iugurthinum cepit, sed post Iugurthinum finitum est à C. Mario.
3864			Prolemæus Physcon. 17		
3868				Antiochus Cyzicenus ann. 18	Antiochum hunc Pom- peius Regno spoliavit. Ap- pianus Alexandrinus in Syriacis.
3876	Reges Iudæ- orum.				Aristobulus primus post Regem Sedechiam, dia- dema
3882	Aristobu- lus. 1				

Anni Mūdi	Reges Iuda- rum.	Reges Aegypti.	Reges Syria.	CHRISTVS.	Anni Dñi.	Varia.
3883	Ianneus A- lexander. an. 27					dema sibi regniū imposuit. Iosep. lib. 15. antiq. c. 18.
3884		Ptolemæus A- lexander. 10				
3894		Ptolemæus Physcon ite- rum. 8	Philippus. 2			Philippo à Ga- binio capto ces- sat regnum Sy- riæ. Eusebius in Chronico.
3902		Ptolemæus Dionysius. 30	Regnum Sy- riæ deficit.			
3910	Alexandra an. 9					
3919	Hyrchanus. ann. 34		Imperatores Romani.			
3932		Cleopatra. 22				
3937			Iulius Cæ- sar. ann. 4			
3941			Interregnū ann. 1. & ½.			
3942			Octavianus Augustus cū Triumviris an. 12. solus 44. Sueton.			
3953	Herodes A- scalonita. 37	Regnum Ægy- pti deficit.				
3984				IESVS naf- citur.	1	
3990	Archelaus. ann. 9			Iesus redit ab Ægypto.	7	
3998	Herodes An- tipas. 24		Tiberius. ann. 12. m. 6. d. 26. Suet.		15	
4013				Iesus baptiza- tur.	31	
4016				Iesus moritur, & resurgit.	34	
4022	Agrippa. 7				39	
4029	Agrippa iu- nior. 26				46	
4055	Regnum Iu- dæorum deficit.				72	

CHRONOLOGIÆ PARS ALTERA:

ab anno Domini 1. ad 1612.

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperatores.	Scriptores.	Hæresiarchæ.	Varia.
0		Julius Cæsar. an. 4.			Anno 42. Augusti inchoāte nascitur Iesus Christus. Nā anno 15. Tiberij compleuerat Iesus an. 30. Luc. 3. ergo an. 1. Tiberij compleuerat Iesus annos 15. ergo si demas ex annis Augusti quindecim ann. concutret annus primus Christi cum anno 42. Augusti.
6		Augustus. ann. 56			Christus mortuus est, & resurrexit, & Petrum Ecclesiæ præfecit, anno suo 34. Scribit enim Beda lib. de ratione temporum cap. 45. Fidem Ecclesiæ habere, vixisse Christum in carne mortali paulo amplius triginta tribus annis.
17		Tiberius. ann. 22. m. 6.			Concilium primum Hierosolymitanum sub S. Petro, anno Domini 51.
34	S. Petrus. ann. 35. men. 3				Persecutio prima sub Nerone.
39	S. Petrus Antiochiæ ann. 7	Caius an. 3. men. 10	S. Petrus. S. Paulus. S. Matth.	Simon Magus primus hæresiarcha, existimauit donum Dei pecunia possideri. Act. 8. docuit præterea mundum non esse creatum à Deo: se esse Deum, qui in Samaria apparuit, vt Patrem, in Iudæa vt filium, in gentibus, vt Spiritum sanctum; nō esse liberum arbitrium: non esse necessaria opera bona: Animas migrare de corpore in corpus. Vide Irenæum lib. 1. cap. 20.	Eusebius in Chronico scribit, Neronē imperasse annis 14. m. 8. sed non ita est: imperauit enim annis 13. m. 7. ex Suetonio. Dionē, & aliis. Proinde S. Petrus non fuit crucifixus anno 14. Neronis, vt S. Hieronymus, Eusebiū secutus scripsit, in li. de Script. Eccles. sed ann. 13. alioqui martyriū S. Petri non contigisset die 29. Iunii, vt Ecclesia celebrat. Obiit enim Nero die 10. Iunii an. 14.
43		Claudius. an. 13. m. 8	S. Ioannes. S. Iacobus. S. Iudas.		Anno 1. Vespasianus Hierosalem capitur, incendi- primis diaconis, docuit licet, euertitur, vt nō remaneret in ea lapis super latrothytis. Iren. lib. 1. c. 27. Alij tamen existimant, Nicolaum diaconum fuisse virum probum, sed Nicolaitas, qui arguitur Apoc. 2 & qui ea docebant, fuisse hæreticos, falso nomine Nicolaitas dictos. Vide Euseb. lib. 3. hist. cap. 23.
44	S. Petrus Rom. 25		S. Marcus. S. Lucas.		
57		Nero ann. 13. m. 7.	Philo.		
70	Linus. 11.	Galba m. 7. d. 25.	Iosephus.		
71		Orho. m. 3. Vitellius. m. 8.		Menander, Saturninus, Basilides. Discipuli Simonis, Iren. lib. 1. ca. 21 & 22.	
72		Vespasianus. an. 9. m. 11.			
81	Cletus. 12	Titus ann. 2. m. 2.			
83		Domitianus. an. 15. m. 15.	Hermes.		
93	Clemens. 9		Clemens.		

Anni Dni.	Pontifices.	Imperato- res.	Scriptores.	Hæresiarchæ.	Varia.
99		Nerva an. 1. m. 4.	Ignatius. Polycar- pus.		
100		Traianus. an. 19. m. 6.	Dionysius Areopagi- ta.		Persecutio tertia sub Traiano.
103	Anacle ^{us} . an. 9. m. 3.			Cherinthus, & Ebion eius discipulus, Iesum esse purum hominem ex Iosepho & Ma- ria natum docuerunt. Iren. lib. 3. cap. 3. & lib. 1. cap. 25. & 26.	Hic Traianus vir o- ptimus existimatus est ab infidelibus, ita ut acclamarét nouis Prin- cipibus, Augusto felici- or, Traiano melior, Eutropio teste: fuit ta- men vino deditus, & puerorum amoribus, Dione teste, quæ illi vitia non agnoscebant, cùm sint enormia, & contra naturam.
112	Euaristus. an. 9. m. 3.				
120		Hadrianus. ann. 20. m. 11.	Aquila in- terpres Scri- pturæ.		
121	Alexander an. 10. m. 5.				
132	Sixtus an. 10. m. 1.		Iustinus.	Chiliasæ: qui docent, San- ctos regnatos mille annis post resurrectione cum Chri- sto in terris: coeperunt tem- pore Sancti Ioannis per Pa- pianum eius discipulum. Vide Eusebium lib. 3. hist. cap. 39.	
140		Antoninus an. 22. m. 8.	Melito.		Persecutio quarta sub Antonino.
142	Telespho- rus ann. 11. m. 9.		Athena- goras.		
154	Hyginus. ann. 4.		Theophi- lus Antio- chenus.	Gnostici, auctore Carpo- crate, secundum Irenæum lib. 1. cap. 24. vel Nicolao, se- cundum Epiphaniū hæresi 26. vel Valentino, secundum Hieronymū in lib. de Script. Eccles. docuerunt, Animam esse substantia Dei. Vnum esse Deum bonum, alterum malum, & alia id genus. vide Augustinum hæresi 6.	
158	Pius an. 9. m. 6.		Egesippus		
163		M. Aurel. L. Verus. an. 19.	Tatianus.		Hoc tempore quæ- stio de Festo Paschæ celebrando die Domi- nico, an cum Hebræis decimaquarta Luna, diu Ecclesiam vexauit.
167	Anicetus. an. 8. m. 9.		Irenæus.	Carpocrates docuit, Iesum Christum ex Ioseph natum, mundum ab Angelis factum, nihil esse bonum, vel malum, nisi opinione hominum. O- mnia opera esse exercenda, quantumuis pessima, & toties animam ad corpus, quasi ad carcerem redituram, donec expleat, iuxta illud, Non exies inde, donec reddas nouissimum quadrantem.] Irenæus lib. 1. cap. 24.	
175	Soter. 5.				
179	Eleutheri ^{us} . ann. 15. d. 23.		Hippoly- tus.		Lucius Rex Britan- norum ab Eleutherio Pontifice petit & im- petrat, qui cum cum sua gente Christianum faciant. Bedæ, Ado, & alii in Martyrologio. & Tertullianus lib. ad- uersus Iudæos cap. 7.
182		Commo- dus an. 12. m. 9.			
194	Victor. an. 9. m. 1				

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperatores.	Scriptores.	Hæresarcha.	Varia.
195		Pertinax. m. 3. Didius Iu- lianus. m. 2. Seuerus. an. 17. m. 8.		Caiani inde dicti sunt, quod Cainum, Iudam, Sodomitas, Chore, Dathan, & Abiron, saluos esse dicunt. negant carnis resurrectionem. Iren. lib. 1. cap. 35.	Quinta persecutio sub Seuero, qui annis fere decē Christianos pacem habere permisit, sed po- stea crudeliter occidi mandauit.
203	Zephyrinus annos 18. d. 18.		Tertullia- nus.	Valentinus innumeras fa- bulas inuenit. de quo vide Iren. lib. 1. c. 1.	
213		Antoninus Caracalla. an. 6. m. 2.		Marcion duo principia po- suit, vnum bonum, alterum malum. Iren. lib. 1. c. 29.	
219		Macrinus. an. 1. m. 2.		Hermogenes posuit mate- riam Deo cōternam: & in Deo vnam tantum esse perso- nam. Tertull. lib. contra Her- mogenem.	
220		M. Aurel. Antonin. Helioga- balus. ann. 3. m. 9.	Iulius Afri- canus.	Montanus Phryx, vnde Ca- taphryx, asseruit se paracle- tū esse, & plurimos seduxit, inter quos ipsum etiam Ter- tullianum. Epiphani. hæresi 48. August. hæresi 26. & 86.	Heliogabalus & Se- uerus adolescentes con- sobrini, vnus post alte- rum Imperium rexit, il- lo nihil turpius, & ne- quius: isto nihil iustius, & sanctius, si fides ei Christi non defuisset.
221	Calistus. ann. 5. m. 1.		Minutius Felix.	Origenes ex philosophia Platonis deceptus multa do- cuit contra fidei veritatem, præsertim de inæqualitate diuinarū personarū; de ori- gine animarum; de resurre- ctione corporum; de salua- tione demonū. vide Epipha- nium hæresi 64. & Hierō. ad Auitum, & ad Pāmachiū de erroribus Origenis, & quin- tam Synodum generalem.	Vbiq̃ scribi iubebat, [Quod tibi non vis, al- teri ne feceris.]
224		Alexander Seuerus. ann. 13.	Origenes.		
227	Vrbanus. ann. 6. m. 7		Ammonius Alexand.		
233	Pontianus ann. 5.		Gregorius rhaumatur- gus.		
237		Maximi- nus. an. 3.		Helcheseitz docebant, li- citur esse fidem ore negare, modò in corde retineretur. vide Euseb. lib. 6. hist. c. 28.	Sexta persecutio sub Maximino.
238	Anterus. ann. 1.			Rebaptizantes in Africa, Agrippino, qui sanctum Cy- prianum in Episcopatu Car- thaginensi præcessit, auctore exorti sunt. docuerunt, bap- tizatos ab hæreticis, iterum esse in Ecclesia baptizandos. & quamuis Agrippinus, & S. Cyprianus hæretici appella- ri non possint, cum Ecclesiæ communione numquā reli- querint: tamen postea eorū Donatistæ, qui pertinaciter anabaptismum defenderunt, merito hæretici habiti sunt. vide S. August. lib. 2. de bap- tismo contra Donatistas.	Fabianus descensu co- lūbæ cœlitus missa de- claratus fuit à Deo Pō- tifex futurus. Euseb. lib. 6. hist. cap. 22.
239	Fabianus. ann. 14.				
240		Maximus & Balbi- nus. an. 1.			
241		Gordianus ann. 5.			
246		Philippus ann. 6.	Cornelius Cyprianus.		Septima persecutio sub Decio Imperat. quam continuarunt Gallus & Volusianus.
253		Decius. ann. 1. m. 3.	Pontius Diaconus.		

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperato- res.	Scriptores.	Hæresiarum.	Varia.
254	Cornelius. ann. 2.	Gallus, & Volusianus. ann. 3.	Dionysius Alexandri- nus.	Nouatiani à Nouatiano presbytero Romano, & à Nouato presbytero Car- thaginensi dicti sunt: do- cuerunt non esse in Eccle- sia potestatem remittendi peccata post baptismum commissa, neque esse ba- ptizatos sacro chrismate confirmandos, & secundas nuptias esse illicitas. vide Epiphani. hæresi 59. & Au- gustinum hæresi 38.	Primum schisma in Rom. Ecclesia Nouatiani Antipa- pe contra Cornelium.
255	Lucius. an. 1. m. 8.				Gothi Rom. Imperium infestare incipiunt.
257	Stephanus. an. 3. m. 3.	Valerianus & Gallie- nus. an. 8.			Octava persecutio sub Valeriano, quem Sapores Rex Persarum à se captū, vilissimè habuit, ut etiam dorsum eius calcaret cum equum ascendere vellet.
260	Sixtus. II. ann. 1.		Zeno.		
261	Dionysius. an. 1. m. 3.		Victorinus Pictaui- nensis.	Sabellius Noeti discipu- lus, docuit Patrem, & Fi- lium, & Spiritum sanctū, esse vnam personam, sed nomina tria. Epiph. her. 17.	
263		Gallienus solus an. 7			
269		Claudius. ann. 3.		Paulus Samosatenus Epi- scopus affirmavit Christū non esse Deum, sed homi- nem tantum. Circumelsio- nem seruandam, non ba- ptizandum in nomine triū personarum diuinarum. Epiphanius hæresi 61. Au- gustinus hæresi 44.	
271		Aurelia- nus. ann. 6			Nona persecutio sub Au- reliano, vel eius Præfe- ctis.
273	Felix ann. 2. m. 5.				
275	Eurychia- nus. an. 8. m. 6. d. 4.				
278		Tacitus. m. 6. Florianus m. 2.		Manes, siue Manichæus anno 4. Aureliani agnosci cepit. docuit, duo esse prin- cipia cœterna, vnum bo- num, alterum malum. ni- hil esse verè spirituale, sed omnia esse corporalia. ho- minem non esse liberi ar- bitrij, & omnium peccato- rum causam esse naturam mali principij. Manichæū esse Spiritum sanctum pa- pæceterum, quem Christus promisit; carnē & vinum esse res immundas natura- lia; & ideo ab iis abstinē- dum esse. Animas migra- re de corpore in corpus. Vetus Testamentū esse à malo principio, & ideo reiciendum. vide Epipha- nium hæresi 65. & Augu- stinum hæresi 46.	Probus Imperator for- tissimus à Chroco Rege Alemannorum Gallias li- berat caesis quadringentis millibus hostiū. Vopiscus. & tunc simul Ecclesia Gal- licana post longas perie- cutiones aliquantulum re- quieuit. Gregorius Turo- nicus lib. 1. cap. 32.
279		Probus. ann. 5.			Carus Imperator, quāvis Ethnicus, Ecclesiā Thessa- lonicēsem à tributis im- munem facit. lib. 8. Cod. de sacrosanctis Ecclesijs.
284	Caius. an. 12. m. 4.	Carus cum filijs Cari- no, & Nu- meriano ann. 2.	Ambrosius Afer.		Diocletianus Curino de- victo, Maximianum colle- gam assumit anno Imperij tertio.
285		Diocletia- nus & Ma- ximianus. ann. 20.	Lactantius Esimianus.		Decima persecutio se- uissima sub Diocletiano, & Maximiano, qui nihilomi- nus
297	Marcelli- nus. an. 8.		Eusebius Cæsariensis.		

Anni Dni.	Pontifices.	Imperato- res.	Scrip: pres.	Hæresiarcha.	Varia.
304	Marcel- lus ann. 5. m. 1. d. 25.	Constan- tius & Ga- lerius. an. 3.	Methodi- martyr.		auscū non possent præ- ualere, deposuerunt Im- perium, tradētes illud Cō- stantio, & Galerio. Gale- rius, Maximinum & Lici- nium Imperatores fecit: & Romæ Maxentius, Maxi- miani filius, Imperium as- sumpsit, sed bæui omnibus extinctis, solus Constanti- nus feliciter totum orbem Romanum diu tenuit.
306		Constan- tinus Ma- gnus. ann. 31.	Iuuenicus presbyter.		
309	Eusebius. an. 2. m. 7.		Antonius Abbas.	Donatus initio schisma fecit, postea hæresim con- didit, docuit rebaptizan- dos baptizatos ab hære- ticis. In sola Africa, & in sola parte Donati esse Ec- clesiam. August. hæ. 69.	
311	Miltiades an. 1. m. 1.		Pachomius Macharius. Oreses.		
314	Syluester. annos. 21. m. 10.				Concilium generale pri- mum Nicæ habitum 318. Episcoporum, in quo A- rius damnatus fuit.
325			Athana- sius.	Arius presbyter Alexan- drinus docuit, filium Dei esse creaturam. non esse coeternum Patri, non esse coessentialē Patri. Chri- stum hominem non habere animam: sed eius loco esse Verbum. Epiphani. hæ. 69. August. hæresi 49. Theo- doretus lib. 4. de fabulis hæreticorum.	
336	Marcus. m. 8.		Serapion.		
337	Julius. an. 15. m. 5.	Constanti- nus iunior ann. 4. Constans ann. 13. Constanti- us an. 24.	Julius Fir- micus. Lucifer. C. Harius. Victori- nus. Hilarius.	Photinus Sirmiēsis Epi- scopus docuit, Christum non esse Deum, sed purum hominem. Deum non esse trinum, Epiphani. hæ. 71.	Persecutio XI. sub Con- stantio Ariano.
352	Liberius. an. 15. m. 4.		Greg. Bæ- ticius. Sebadius. Pacianus. Didymus.	Macedonius Episcopus Constantinopolitanus do- cuit, Filium quidem Dei esse Patri per omnia simi- lem, sed Spiritum sanctum esse creaturam. Epiphani. hæresi 78. Augustinus hæ- resi 52.	Schisma secundum Feli- cis cum Liberio: sed uter- que aliquo tempore legi- timus fuit.
358	Felix II. an. 1. m. 3. vivente Li- berio.		Optatus. Titus Bo- stren. Cyrillus Hierosol. Ephrem. Basilus.	Aetius, & Eunomius eius discipulus, docuerunt, Fi- lium Dei esse omnino dis- similem Patri. Spiritum sanctum esse creaturam Fi- lij. Opera non esse neces- saria, sed fidem solam suf- ficere ad salutem. Basilus lib. 1. & 2. in Eunomium, August. hæresi 54.	Persecutio XII. sub In- iano atrox sed brevis.
361		Julianus an. 1. m. 9.	Greg. Na- zian. Andreas Cæsariē. Epiphani. Philo Car- pathius.		
364		Iovianus. m. 7. d. 10.			

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperat. Occident.	Imperator. Orient.	Scriptores.	Hæresiarcha	Varia.
364		Valentinianus. ann. 12.	Valens. ann. 25.	Ambrosius. Mediol. Philastrius. Idacius.	Aetius, quia Episcopus tum obtinere non potuit, docere cepit, Episcopos & presbyteros esse omnino æquales, addidit, non esse orationes & sacrificia of- ferenda pro defunctis, non esse feruida ieiunia, & fe- sta ab Ecclesia indicta. Epiphanius hæresi 75. Augu- stinus hæresi 53.	Persecutio XIII. sub Va- lente Ariano.
367	Damasus. an. 17. m. 3.			Gregorius Nyssenus. Amphilochius.		Schisma III. Vrsicini con- tra Damasum.
375		Gratianus. ann. 8. & Valentinianus iu- nior, ann. 17.		Hierony- mus. Theophilus Ale- xand. Dorotheus. Diadochus. Ruffinus.	Apollinarius Laodiceus grammaticus, & poeta me- lior, quam Theologus, do- cuit Verbum Dei accepisse carnem humanam sine ani- ma rationali: diuinas per- sonas esse inæquales, ma- gnum videlicet esse Spiri- tum sanctum, maiorem Fi- lium, maximum Patrem. Epiphanius hæresi 77. Au- gustinus hæresi 55.	
379			Theodo- sius. an. 17.		Vadius, Anthropomor- phitarum auctor, docuit, Deum habere formam hu- manam. Epiphanius hæresi 70.	Secunda Sy- nodus genera- lis, prima Cō- stantinopolita- na, contra Ma- cedonium, & alios negantes diuinitatem Spiritus sancti.
381						
385	Siricius. an. 13. m. 1.					
395		Honorius an. 28. m. 5.	Archadius. an. 13. m. 3.			
398	Anastasius. an. 4. m. 1.			Palladius. Gaudetius Prudentius. Chromatius. Io. Chryso- stomus.	Helvidius docuit, B. Vir- ginem post Christi natiui- tatem, habuisse ex Ioseph alios filios, Hieron. contra Helvidium.	
402	Innocen- tius. ann. 15. m. 1.			Seuerianus. Augustinus Maximus. Ausonius. Synesius. Paulinus. Sulpitius. Lucianus. Orosius. Sedulius. Cyrillus. Alexand. Theodor. Proclus.	Priscillianus docuit, ani- mas esse eiusdem substan- tiæ cum Deo; mundum crea- tum à Principe maligno: & alia multa stultissima. Augustinus hæresi 70.	
408			Theodo- sius iunior ann. 43.		Ioninianus docuit, pec- cata esse paria, præmia Sanctorum esse æqualia, virginitatem non præstare coniugio, & alia. August. hæresi 82.	Ann. 410. Ro- ma capta est ab Alarico Rege, anni 1102. ab eius conditione.
417	Zozimus. an. 1. m. 4.					
419	Bonifacius. an. 4. m. 10.					Schisma IV. Eulalii contra Bonifacium.
424	Celestinus. an. 8. m. 5.					
425		Valenti- nianus III. ann. 30.			Vigilantius docuit, non esse honorandas reliquias Sanctorum, inanem esse inuocationem Sanctorum. Hieron. contra Vigilant.	Hoc tempore cōditur ciui- tas Venetiæ an. Dom. 421.
432	Sixtus III. an. 7. m. 11			Eucherius. Claudian. Sidonius. Io. Cassia- nus.	Pelagius Brito monachus anno Domini 415. cepit docere, peccatum originale non esse in hominibus: sine Dei gratia posse impleri omnia mandata, & alia. Augustinus hæresi 88.	Tertia Syno- dus generalis habetur Ephe- si an. Domini 431. contra Nestorium.
440	Leo Ma- gnus. ann. 10. m. 11.			Vincentius Lirinens. Socrates.	Nestorius Episcopus Cō- stantinopolitanus anno 430. cepit	Attila Rex Hunnorum, fla- gellat Italiā.
451			Marcianus an. 6. m. 6.			

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperat. Occid.	Imperat. Orient.	Scriptores.	Hæresiarcha.	Varia.
455		Maximianus. m. 3. Auitus. m. 10.		Sozomenus Nilus. Simeon Stilita. Hilarius Arelatenf. Prosper. Petrus Chrysologus.	cœpit docere, B. Virginē non esse matrē Dei, & in Christo duas esse per- sonas, alterā di- uinam, alteram humanā. Theo- dor. lib. 4 de fa- bulis hæret. & Prosp. in chr.	Quarta Synodus ge- neralis habetur Chal- cedone, anno 451. cō- tra Eutychetē, & Dioscorum.
457		Maioresanus. an. 4.	Leo. an. 18			Vesuvius mōs Cam- paniæ, qui anno pri- mo Titi Imp. ingen- tem copiam minutif- simi pulueris euomue- rat, teste Suetonio, & aliis: iterum hoc tem- pore, anno 471. ita immensam copiam euo- muit, vt totā fere Eu- ropam obtenebraret.
461	Hilarius. an. 6. m. 10.	Seuerus. ann. 5.				Marcellin⁹, & alij. Et non diu postea tēpore Theodorici Regis Ita- liæ idem accidit, quā eruptionem pulchre describit Cassiodo- rus lib. 4. variarū, epi- stola quinquagesima.
467		Anthemio⁹ ann. 6.				In Augustulo defe- cit Imperiū Occiden- tale, vt in Augusto cœpit. Iulius enim Cæ- sar Dictator perpetu- us fuit, non propriè Imperator, quāvis re- ip̃a imperaret.
468	Simplici⁹. ann. 15. m. 5					Odoacer etiam, & Theodoricus, nō Im- peratores, sed Reges Italię dici voluerunt.
473		Olibrius. m. 7.				Hoc tempore perfec- utio Vādalica in A- frica Catholicos cru- deliter vexabat.
474		Glicerius. ann. 1.	Zeno. ann. 18.			Hoc eodē tempore Imperator Anastasius Eutychianus hæreti- cus erat. Reges Italię, Hispaniæ, & Africę Ariani. Reges Frāco- rum, Anglorum, Ger- manorum, Pagani, & tamen Christiana Ec- clesia destrui non po- tuit, quia fundata est super petrā, & portę inferi aduersus eam non præualebunt.
475		Iulius Ne- pos menses paucos. Momyllus Augustu- lus. m. 10.				Schisma quintum Laurētij contra Sym- machum.
476		Odoacer Rex Italiæ. ann. 16.	Basiliscus occupat Im- perium, & te- net annis fere duobus, dein- de iterū im- perat Zeno.			
483	Felix III. ann. 9.					
491			Anastasius ann. 27. m. 3.			
492	Gelasius. an. 4. m. 8.					
493		Theodori- cus Gothus ann. 34				
497	Anastasius II. ann. 2.					
499	Symmach⁹ ann. 15. m. 8.					

Anni Dni.	Pontifices.	Reges Ita- lia.	Imperat. Graci.	Scriptores.	Hæresiar- cha.	Varia.
514	Hormisdas. ann. 9.			Io. Maxen- tius. Auitus Al- chimus.		
518			Iustinus, ann. 9. m. 2.			
524	Ioannes, an. 2. m. 9.			Victor A- fricanus.		Ordo Monachorum fan- cti Benedicti hoc tempore incipit.
526	Felix I V. an. 4. m. 2.	Athalaric- us, ann. 9.		Boetius. Dionysius exiguus.		Theodoricus Rex Aria- nus: sed alioqui prudens & Ecclesiæ Romanæ, & sū- mo Pontifici multum ho- noris deferens, & ideo fe- liciter regnans, ubi Ioannē Pontificem in carcerem coniecit, & Symmachum ac Boetium interfecit, eo- dem anno miserrimè cum Regno vitam amisit.
527			Iustinia- nus, ann. 38	Cassiodo- rus. Victor Ca- puanus.		Bonifacius secundus suc- cessorem sibi elegit Vigi- lium, sed cassauit paulò post electionem illam quā sentiebat omnibus displicere.
530	Bonifacius I I. ann. 1. d. 2.			Iustus Or- gelitanus.		Schisma VI. Dioscori cō- tra Bonifacium I I.
532	Ioannes I I. ann. 3.			Anastasius Sinaita.		Schisma VII. per Vigi- lium contra Syluerium.
534		Theoda- tus, ann. 3.		Arator Subdiac.		Vigilius, qui corruptus ambitione schisma fece- rat, & multa malè promi- serat Augustæ, mox vt legitimus Pōtēfex esse cō- pit, à Deo mutatus constā- tissimè restitit Augustæ, & pro fide Catholica fortis- simè dimicauit.
535	Agapit. ann. 2.			Iunilius. Primasius.		Quinta Synodus genera- lis Constantinopolitana secunda.
537	Syluerius ann. 3.	Virigis, ann. 4.		Martinus Bracarenf.		Post Theiam nullus am- plius fuit Rex Gothorum in Italia: sed Narfes titulo Ducis eam rexit, sed paulo post irritatus ab vxore Iu- stiniani, Longobardos in Italiam vocauit.
540	Vigilius, ann. 15.			Procopius Gazarus.		
541		Theodo- bald. ann. 1. Araricus, m. 3.		Ioannes Climacus.	Iulius Halicar- nasseus au- ctor eorū qui docue- rūt Chri- sti corpus à Conce- ptione im- passibile. vide Ioā. Damasc. in libr. de hæresibus, & Eua- griū libr. 4. c. 38 & 39.	
542		Totila, ann. 10.		Dacius Me- diolan.		
553		Theias, an. 1.		Liberatus Archid.		
554		Narfes Eu- nuchus, an. 17.		Venātius Fortuna- rus.		
555	Pelagius, an. 4. m. 10			Euagrius historicus.		
560	Ioannes III. an. 13.					

Anni Dñi.	Pontifices.	Reges Italia.	Imperatores.	Scriptores.	Heresiarcha.	Varia.
566			Iustinus iunior, an 16 m. 9.		Agnoitz auctore Themistio diacono Timothei Alexandrini Episcopi, ad errores Euty- chetis & Dio- scori addide- runt, Christum ignorare diem iudicii, vide Io. Damascenū in lib. de heresi- bus, & Liberatū in Breuiario ca. 19.	Alboinus Rex Longobar- dorum, regnare cepit in Italia anno. 568. Sed breui- occisus fuit, vt etiam eius successor Clephis, deinde per annos decem Rege ca- ruerunt Longobardi, & Du- ces multi Prouincias sibi di- uiserunt, donec iterum Au- taris Rex electus est: cate- rā Longobardi numquā tota Italia potiti sunt: sem- per enim partem Italię cum ipsa Vrbe Imperatores Gre- ci per Exarchos tenuerunt.
568		Alboinus ann. 3. m. 6.				
570		Clephis Daphom. an. 1. m. 5.				
573	Benedictus an. 4. m. 1.					
578	Pelagius II. ann. 12. m. 3.					
582			Tiberius. ann. 5.			
585		Autaris Flauius. 7.				Anno 589. inundatio Ty- beris maxima, quam sequu- ta est pestis grauissima.
586			Mauritius annos. 17.	S. Greg. Turonic⁹.	Iacobus Syrus docuit cādenti ferro inurēdam frontem bapti- zatorum. Nice- phor. lib. 18. c. 45.	S. Gregorius Papa missis in Angliam sanctis Mona- chis, Augustino, & Sociis, Domino cooperante, & ser- monē confirmante sequen- tibus signis, magnam per- tem Angli Saxonum à Pa- ganismo ad Fidem Christi conuertit, meritō à Beda vocatus Apostolus Anglo- rum.
590	Gregorius ann. 13. m. 6. d. 9.			S. Grego- rius Papa. Illichius Hierosoly- mitanus.		
591		Agilulphus annos. 25.				
603			Phocas. ann. 8.		Io. Philopo- nus Tricheita rū auctor fuit, qui tres perso- nas diuinas, tres Deos esse vo- lunt. Nicepho- rus lib. 18. cap. 46. & 48.	
605	Sabinianus m. 5. d. 19.					
606	Bonifacius III. m. 8. d. 23.					Sub hoc Pontifice templū Agrippæ, quod Pantheon dicebatur, consecratum fuit B. Mariæ Virgini, & omni- bus sanctis Martyribus, Ro- mæ, Phoca Imperatore con- sentiente.
607	Bonifacius. IV. ann. 8. m. 6. d. 13.				Armeni seque- bantur errores Eutychianorū, & multa adde- bant. Vide Ni- cephorum lib. 18. cap. 53. Ni- conem de erro- ribus Armeno- rum, & Theo- riani disputa- tionem tomo 3. & 4. Bibliothecæ Patrum.	
610			Heraclius annos. 31.			
615	Deusdedit. ann. 3.					Heraclius, dum Catholi- cus esset, à Deo protectus, Persas magnis eladibus af- fecit, & lignum sanctæ Cru- cis recuperauit, sed postea hæreticus Monothelita fa- ctus, imbellis, & inglorius infelicitissimo exitu periit.
616		Adaluual- dus. an. 10.				
618	Bonif. V. ann. 7. m. 10. d. 25.					

Anni Dñi.	Pontifices.	Reges Ita- lia.	Imperato- res.	Scriptores.	Hæresarcha.	Varia.
626	Honorius. an. 12. m. 5.	Arioualdus hæreticus Arianus. annos. 12.		Sophro- nius.		Mahometes pestis orbis terrarum hoc tempore se- ctam suam inchoavit, & anno Domini 629. Regnum Saracenorum occupavit.
639	Seuerinus m. 11.	Rotaris. annos. 10.		Ioannes Moschus.		Honorius Papa accusatur à Græcis, quod fauerit Mo- nothelitis: sed egregie de- fenditur à sancto Maximo Græco, auctore illius tem- poris, & Martyre.
640	Ioannes I V. ann. 1. m. 9.			Leontius. Ionas.		
641	Theodorus an. 7. m. 5.		Constans. ann. 27.	Antiochus. S. Isidorus.		
649	Martinus. an. 6. m. d. 12.			S. Eligius. Berengo- sius.	Monothelitz à Cyro Episcopo Alexandrino, & Sergio Constā- tinopolitano originē ducūt. Initium huius hæresis fuit an- no 630. doctri- na eorum erat, in Christo vnā tantū fuisse vo- luntatē, & vnā operationē. ex quo sequebatur vnā tantū fuisse naturam. vide Io. Dama- scenum in lib. de hæresibus.	
654	Eugenius. m. 6. d. 23.	Rodoaldus ann. 5.		Esaïas Ab- bas. S. Maximus Martyr.		
655	Vitalianus. an. 14. m. 5.			S. Ilde- phonfus.		
660		Aripertus annos. 2.				
662		Gundiper- tus ann. 1.				
663		Grimoal- dus. ann. 9.				
668			Constanti- nus Pogo- natus. 17			Ab hoc anno Regnum Francorum per magistros domus gubernari cepit, solo fere nomine Regibus relictis: quod genus regi- minis continuatum est vs- que ad Pepinum, id est, vs- que ad annū Domini 750. Sigebertus, & alij.
669	Adeodatus ann. 7. m. 2.					Sub Adeodato Pontifice, ac de eius licentia Veneti Ducem eligere incipiunt. Petrus Iustinian' lib. 1. hist. Ven.
673		Garibaldus m. 3. Pertaritus annos. 17.				
676	Donus. an. 1. m. 5.					
678	Agarho. ann. 4.					
680				S. Iulianus Toletanus.		Hoc anno cometa tribus mensibus arsit, & tribus an- nis sequentibus non pluit.
682	Vacat Se- des.					Sexta Synodus Generalis Cōstantinopolitana tertia, contra Monothelitas.

Anni Dñi	Pontifices.	Reges Ita- lia.	Imperato- res.	Scriptores.	Haresiarcha.	Varia.
683	Leo II. m. 10. d. 8.					Anno 608. post ecclipsim Lunæ, grauissima pestis grassari cœpit in Vrbe, quæ non cessauit, nisi altari san- cto Sebastiano Martyri e- recto in Ecclesia sancti Pe- tri ad Vincula. Paulus Diaconus.
684	Benedictus II. an. 1.					
685	Ioannes V. an. 1. d. 11.		Iustinianus iunior an. 10.			
687	Conon. m. 11. d. 23.			Anastasius Nicens.		
688	Sergius. an. 13. m. 8.					S. Kilianus Monachus Hibernus per hæc tempora Francis Orientalibus euā- gelizat fidem, & eorum ap- pellatur Apostolus.
691		Cunipertus Catholicus & Pius. an. 12.				Anno 690. celebratur Sy- nodus quinisexta, vnde sunt Canones Trullani: quæ Beda meritò erraticam vocat, & à Sergio Papa reie- ctam fuisse testatur in lib. de sex ætatibus.
694			Leontius. an. 3.			
696			Aasimar Tiberius. an. 5.			
702	Ioānes VI. an. 3. m. 1.					
703		Luispertus. m. 8.	Iustinianus iunior, ite- rum. an. 8.			
704		Regimper- tus. m. 3. Aripertus ann. 11.				Hic Aripertus restituit Alpes Cœnias Rom. Eccle- siaz. Paulus Diaconus, & Leo Ostiensis.
705	Ioan. VII. an. 2. m. 7.					
708	Sisinnius. d. 20. Constanti- nus an. 6. m. 1.					Constantino Pontifici Constantinopolim profici- scenti, Nicomediz Impera- tor occurrens, prostratus, publicè pedes deo sculatur. Anastasius in vita Constan- tini.
711			Philippicus ann. 1. m. 6.			Per hæc tempora regnat in Anglia Ina Rex, qui an- no Domini 740. Gregorij tertij, 10. fecit Regnum suū væcigale Apostolicæ Sedi. Polydorus.
713			Anastasius an. 1.			

A. D.	Pontifices.	Reges Italia.	Imperatores.	Scriptores.	Heresiarcha.	Varia.
715	Gregorius II. an. 16. m. 8.		Theodorus ann. 1.	S. Gregorius secundus.		
716		Aspirandus m. 3. Luitprandus an. 30.	Leo Isaurus Iconomachus an. 24. m. 2.	S. Anthelmus. S. Marcellinus.	Iconomachi, idest, oppugnatores sacrarum Imaginum, fuerunt sepe Hebraei, & Mahumethani: nā Ezides Rex Arabum persuasit a quodam Hebræo malefico, in toto regno suo iussit imagines e templis Christianis auferri. & Leo Isauricus alio Hebræo impulsore edictum proposuit, ut ubique sacræ imagines de templis tollerentur: unde Iconomachus dictus est, ut testatur Cedrenus, Zonaras, Paulus Diaconus, & alij historici.	Hoc anno contigit inundatio Tiberis maxima. Itē admiranda visio de pœnis Purgatorij, & Inferni, cuiusdam qui a mortuis surrexit, & scripta est a S. Bonifacio Episcopo, & martyre, in Epistola quam integrè ponit Card. Baronius in como Annalium 9.
731	Gregorius III. an. 10. m. 9. d. 12.		Constantinus Copronicus, Iconomachus, ann. 34. m. 2.	S. Germanus. S. Beda.		
741				S. Ioannes Damascenus.		
742	Zacharias ann. 10. m. 3.			S. Bonifacius Moguntinus.		Rachis cum ut hostis contra Ecclesiam Romanam armatus veniret: a Zacharia Pontifice non solum placatus est, sed etiam ita permotus, ut Monachus in monte Casino factus fuerit.
746		Hildebrandus m. 7. Rachis an. 6.		Antonius Melissa.		Hoc anno Pepinus auctoritate Pontificis Zachariae Rex Francorum efficitur.
750		Aistulphus an. 6.				Schisma octauū per Theophylactum Antipapam
752	Stephanus II. dies 4. Stephanus III. an. 5. d. 18.					Constantinus Copronicus cum moreretur, clamabat, Viuens adhuc igni sum inextinguibili traditus. Cedrenus & alij.
757	Paulus an. 10. m. 1. & vacat sedes annum vnum.	Desiderius ultimus Longobardorum an. 18.				Notent, & horreant nostri temporis Iconomachi
768	Stephanus IV. an. 3. m. 5. d. 18.					
772	Hadrianus ann. 23. m. 10.			Hadrianus Papa Primus.	Felix Vrgelianus, & Eliandus Episcopus Toletanus docuerūt, Christum esse filium Dei adoptiuū, & damnati sunt	Primus Episcopus datus Venetis ab Hadriano Papa, anno 772. Obeliatu nomine. Sabellicus Enn. 8 l. 8.
776			Leo Ann. 4. 5.	Paulus Diaconus.		Anno 774. Carolus Rex Francorum singulos gradus

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperat. Occid.	Imperat. Orient.	Scriptores.	Heresiarcha.	Varia.
780			Constantinus cum Irena matre an. 10.	Paulinus Aquileiensis. Eginarth. Albinus Alcuinus.	tanquam renouantes Nestorianismum in Concilio Francfordiensi, & ab Adriano Papa in epistola ad Episcopos Gallicie. Vide Adonem in Chronico.	780 787 790 796 797 800 802 812 814 816 817 821 824 827 828
787						787 790 796 797 800 802 812 814 816 817 821 824 827 828
790			Constantinus solus an. 7.			790 796 797 800 802 812 814 816 817 821 824 827 828
796	Leo III. ann. 10. m. 5.					796 797 800 802 812 814 816 817 821 824 827 828
797			Irene sola an. 5.			797 800 802 812 814 816 817 821 824 827 828
800		Carolus Magnus ann. 14.		S. Nicephorus Constantinopol.		800 802 812 814 816 817 821 824 827 828
802			Nicephorus an. 10.	Vsuardus.		802 812 814 816 817 821 824 827 828
812			Michael Curopalates an. 2.	S. Ludegarius.	Claudius Episcopus Taurinensis docuit non esse venerandam Crucem Domini, nec sepulchra, & reliquias Sanctorum, peregrinationem ad limina Apostolorum esse inutile. Vide Iohannem Aurelianensem li. 3. de cultu Imaginum.	812 814 816 817 821 824 827 828
814		Ludouicus Pius an. 27.	Leo Armenius an. 7.	Aponius.		814 816 817 821 824 827 828
816	Stephanus V. m. 7.					816 817 821 824 827 828
817	Paschalis ann. 7. m. 3. d. 16.			S. Theodorus Studites.		817 821 824 827 828
821			Michael Balbus an. 9.	Paschasius Rabbertus.	Michael Balbus Imperator, teste Cedreno, & Zonara, Resurrectionem corporum negabat, prophetas irridebat, demones esse non credebat, scortationem peccatum non esse dicebat, Iudam proditorem inter Beatos collocabat.	821 824 827 828
824	Eugenius II. ann. 3. m. 2. d. 20.			Claudius Scotus. Jonas Aurelianensis.		824 827 828
827	Valentinus d. 4.			Halitgarus. Amalarius. Nithardus. Fieculphus.		827 828
828	Gregorius IV. an. 16.					828

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperat. Occid.	Imperat. Orient.	Scriptores.	Hæresiar- cha.	Varia.
830			Theophilus an. 12.	Hilduinus. Theodulph. Rabanus.		Theophilus Balbi successor persecutionem in Catholicos continuat, ob cultum sacratum imaginum.
841		Lotharius an. 15.		Strabus. S. Eulogius martyr.		
842			Michael cum Theodora matre. ann. 25.	Haymo. Angelomus.		
844	Sergius II. ann. 3. m. 1.			Christianus Drutmarus.		
847	Leo IV. an. 8. m. 3. d. 5.			Valfridus Strabo. Simeon Metaphrastes.		Inter Leonem IV. & Benedictum III. fingitur Ioannes, femina. Schisma decimum per Anastasium Antipapam.
855	Benedictus III. ann. 2. m. 6.					Anno 848. Leo IV. Urbem Leoninam condidit aduersus irruptiones Saracenorum. Ita Basilica S. Petri, quæ extra Urbem erat, intra Urbem esse cepit.
856		Ludouicus iunior an. 20.				Nicolai primi tempore Tyberis ex alueo suo egressus, bis Urbem grauissime afflixit.
858	Nicolaus ann. 9. m. 6. d. 20.			Photius.		
867			Basilus Macedo ann. 20.	Nicetas Dauid.		
868	Hadrianus II. ann. 4. m. 17.			Anastasi ^o bi- bliothecari ^o Hincmarus.		
869						Ostaua Synodus generalis, Constantinopolitana quarta, contra Photium pro sancto Ignatio Patriarcha Constantinopolitano.
873	Ioannes VIII. an. 10			Ioannes Diaconus.		
876		Carolus Caluus ann. 2.		Aimoinus.		
878		Ludouicus III. ann. 1.		Ado Vien- nensis.		His temporibus agitur alia Synodus Constantinopolitana pro restitutione Photij, in qua vix credi potest quanta impudètia Photi ^o falsauerit literas Roma
881		Carolus Crassus 7.				

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperat. Occid.	Imperat. Orient.	Scriptores.	Hare- siarcha.	Varia.
883	Marinus an. 1.d.20.					Romani Pontificis, & Le- gatos eius deceperit. Vide Concilia generalia Romæ edita, anno 1611.
884	Hadrianus III. an. 1. m. 3.d.19.					Post Carolum Crassum magna est orta perturba- tio in Imperio. Alios enim creabant Germani, alios Itali. Vide tomum decim- um Annal. Card. Baron.
885	Stephanus VI an. 6.					
886			Leo VI. an. 25.m.3.			
888		Arnulphus an. 12.		Remigius An- tisiodorensis.		
891	Formosus. an. 4.m.6.			Ambrosius Ansbertus.		Schisma vndecimum Ser- gij Antipapæ contra For- mosum.
895	Bonifacius VI.d.15.					Formosus Papa doctri- na & sanctitate insignis fuit, quicquid aliqui di- cant. Id testatur Luitpran- dus, qui eo tempore vixit; & ex operibuseius id ipsum demonstrat Card. Baronius tomo 10. Annalium: quod autem in eius memoriam peccavit ex ignorantia suc- cessor eius Stephanus VII. reformavit postea Ioannes IX.
897	Stephanus VII.an.4.					
900		Ludoui- cus IV. an. 6.		Leo Sa- piens Im- perator.		
901	Ioannes IX. an. 4.			Idiota.		
905	Benedictus IV.an.3.			Marcus Ere- mita.		
906		Conradus an. 7.		Rhegino Ab- bas.		
907	Leo V. d. 40.			Radulphus Flauiacensis.		
908	Christopho- rus m. 7. Sergius III. an. 2.					
910	Anastasius III.an. 2.m.2.					Ordo Cluniacensis.
912	Lando, m. aliquot. Ioannes X. an. 16.	Henricus an. 20.	Constan- tinus VIII. an. 49.			Anno 915. apud Cordu- bam nobilissimus & formo- sissimus puer sanctus Pela- gius, annorum tredecim, pro fide & castitate fortiter pugnans, crudelissimo sup- plicio interficitur à Rege A- rabum, Habbarragman Vi- de appendicem ad Eulo- gium.
918	Leo VI. m. 7.					
919	Stephanus VIII.an.1.					

Anni Dni.	Pontifices.	Imperat. Occid.	Imperat. Orient.	Scriptores.	Hære- siarchæ.	Varia.
931	Ioannes X I. an. 3.					
936	Leo V I I. an. 4.	Otho ann. 26. titulo Regis.				Anno 938. Sanctus Ven- ceslaus Bohemia Princeps optimus à proprio Fratre necatus inter sanctos Mar- tyres numeratur.
940	Stephan ^o IX. an. 3. m. 4.					
943	Martinus II. an. 3. m. 3. d. 13.					
946	Agapitus II. an. 10. m. 10. d. 10.			Luitprandus Vvifichind ^o .		Anno 950. Ramirus Rex Legionenſis fortiffimus Sa- racenos ad internecionem deleuit, prælio ingenti apud apud Talauera commiſſo.
956	Ioannes XII. an. 9.			Stephanus Eduenſis. Frodoardus		
961			Romanus an. 2.	Mofes Bar- cepha.		
962		Otho idem vt Impe- rar. an. 12.				Hoc anno Otho primus coronatur: ideo ab hoc an- no multi numerant annos Imperij ipſius.
963			Nicepho- rus Phocas an. 7.			Schiſma duodecimum inter Leonem, & Benedi- ctum; & Ioannem duode- cimum.
964	Leo VIII. an. 1.					Leo octauus initio non fuit legitimus Pontifex: quia creatus fuit ab Im- peratore, Ioanne 12. ad- huc vlente. Sed mortuo Iohanne, & abdicante ſe Benedicto, cepit eſſe legi- timus; ſed non diu ſuper- uixit.
965	Benedictus V. an. 1.					Vide ſeculum infelix, in quo nulli Scriptores Illu- ſtres, nulla Concilia, Pon- tifices parum ſolliciti de rep. Sed diuina providen- tia fecit, vt nulla ſurgerent hæreſes nouæ.
966	Ioannes XIII. ann. 6. m. 11. d. 5.					Otho III. accuſatus, quod innocentem Comitem oc- ciſiſſet, adductus precibus vxoſis, quæ ſe ab illo, de pudicitia poſtulatam dixe- rat: cum contra illa Co- mitem caſtiſſimum ſolli- ciſſet: paratus erat & ipſe
970			Ioannes Ze- miſcis. 6.			
972	Donus I I. m. 3.					
973	Benedictus VI an. 1. m. 3.	Otho II. an. 10.				
975	Benedictus VII. ann. 9. d. 10.		Baſilius, & Conſtanti- nus an. 50.			
984	Ioannes XIV. an. 1.	Otho III. an. 18.				

Anni Dñi	Pontifices.	Imperat. Occid.	Imperat. Orient.	Scriptores.	Hæresiar cha.	Varia.
985	Ioānes XV. ann. 10.					ipse occidi, nisi proceres impediissent, & impudi- cam ac iniustam vxorem comburi iussissent. Vide Gotifredum Viterbiensem.
995	Ioān. XVI. m. 4.					
996	Gregor. V. an. 2. m. 8.					Schisma XIII. per Anti- pam Ioānem contra Gre- gorium quintum.
999	Syluest. II. 4. m. 6. d. 12					De hoc Syluestro multa fabulantur aliqui. Sed ve- rè fuit vir magnus, doctus & pius, vt ex inscriptione sepul- chri eius, quæ extat in Eccle- sia Lateranensi, cognosci po- test.
1001		Henric ⁹ . II. Rex, sed nondū Im- per. an. 12.				Sed quoniam Philosophia & Geometria peritus erat, indoctum vulgus existima- uit necromanticum fuisse, & cum diabolo pactum ha- buisset.
1003	Ioānes xvij m. 5. Ioan. xvij. an. 6.					
1009	Sergius IV. an. 2. m. 8.					Ordo Camaldulensium auctore S. Romualdo.
1011	Benedictus VIII. an. 2.			S. Fulbertus Carnotensis.		Anno 1009. Princeps Ba- bylonis à perfidis Iudæis excitatus Basilicam Hie- rosolymitanam. vbi Domi- ni sepulchrum conserva- tur, funditus euertit. Sed paulo post mater Principis eiusdem, quæ Christiana e- rat, eandem Basilicam ma- iori nobilitate & splendore reædificandam curauit: & Iudæi vndique pelli cœpe- runt. Glaber.
1014		Henricus Rex, hoc anno co- ronatur, & Imper. an. 11.		S. Burcard ⁹ Vormaciē- sis.		
1024	Ioān. XIX. an. 10.			Berno Au- gientis.		
1025		Conradus II. an. 15.				
1026			Cōstātinus solus an. 3.			His temporibus, quibus Pontifices Romani à pie- tate veterum degeneraue- rant, Principes seculi san- ctitate florebat; talis fuit Imperator Henricus cum vxore Chunegunda: Roma- nus Imp. Græcus, Chnutus Rex Danicæ, & Angliæ: Ste- phanus Rex Hungariæ cum filio sancto Emerico: Rober- tus sanctus Rex Francorum.
1029			Romanus an. 5.			
1034	Benedictus IX. an. 11.		Michael IV. an. 8.			
1040		Henricus III. an. 16.		Glaber Ro- dolphus.		
1042			Michael V. an. 1.			
1043			Cōstātinus Monoma- chus an. 12			Schisma xiv. Syluestri & Ioannis, Antipaparu, quibus sublati, & Benedicto nono renunziante, creatus est Gre- gorius VI.

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperat. Occid.	Imperat. Orient.	Scriptores.	Heresiarcha.	Varia.
1044	Gregorius VI. ann. 3.					Gregorius VI. depositus fuit tan- quam simoniacus à concilio quodam Suttrino, presente Imperatore. Sed viri grauíssimi se- ntiunt, Concilium illud egisse, quod non poterat: & Gregorium non fuisse simoniacū, sed virum optimū. Vide Card. Baro- nium tomo. 11.
1047	Clemens II. m. 9.					
1048	Damasus II. d. 23. & vacat sedes ann. 1.			Hermānus Contractus Humber- tus Card. Lambertus Scaphna- burgensis. Ingulphus.	Græci ceperūt qui- dem tempore Nico- lai primi, auctore Photio schisma fa- cere: tamen hoc tē- pore apertissimē se ab Ecclesia Romana diuiserūt, & errores suos de processione Spiritus sancti à so- lo Patre, & de sacri- ficio non celebrādo in azymo, & de pri- matu summi ponti- ficis, & alios defen- dere ceperunt. S. Antoninus sum- mæ hist. p. 3. tit. 22.	
1049	Leo IX. an. 5. m. 2. d. 8.			Petrus Da- miani. Lāfrancus. Guitmun- dus.		
1055	Victor, II. an. 2. m. 3. d. 13.		Theodora Porphyro- genita ann. 1. m. 9.	Georgius Cedrenus. Bertoldus.		Leo IX. miracu- lis claruit. Leo Ostiensis libro 2. cap. 88.
1057	Stephanus. 10. m. 9.	Henricus IV. ann. 50.	Michael VI. ann. 1.			
1058	Nicolaus II. ann. 2. m. 6.		Isaacius Comnenus ann. 4.	Theophy- lactus. Microlo- gus.	Berengarius Archi- diaconus Andega- uens, docuit in Eu- charistia non esse ve- rum Christi corpus, & sanguinem: dein- de cum hunc erro- rē reuocasset, docuit cum corpore Chri- sti esse etiam substā- tiam panis, addidit paruulos non esse baptizandos, sed a- dultos tantum. Ita- que viam aperuit hæreticis nostri tem- poris, Zuingliani in primo errore, Lu- cherani in secundo, & Anabaptistis in tertio: tandem tamē resipuit, & in fide Catholica obiit. Vi- de Laufrancum, & Guitmundum cōtra Berengarium: & Blondum decadis 2. lib. 3.	Schisma xv. per Benedictum Anti- pāpam.
1061	Alexander II. ann. 11. m. 6. d. 12.		Constanti- tinus Duca. a. 7.	Anselmus Cantuariē- riensis. Anselmus, Lucensis. Io. Curopa- lates.		Schisma xvj. per Honorium Anti- pāpam, qui Cada- lous dicebatur, cō- tra Alexandrum, qui etiam miracu- lis claruit.
1068			Romanus Diogenes ann. 4.			
1071			Michael 7. ann. 6.	Oecume- nius. Olympio- dorus.		
1073	Gregorius VII. an. 12. m. 1. d. 3.			Marianus Scotus. Bruno. Iuo Carno- notensis. Samuel Marochia- nus.		Gregorius VII. miraculis multis claruit: teste Lam- berto Scaphna- burgensi.
1078			Nicepho- rus Boto. ann. 3.			Schisma xvij per Guibertum, qui Clemens dici vo- luit.
1081			Alexius Cōnenus ann. 38.			Ordo vallis vm- brose, auctore S. Ioanne Gualber- to.

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperat. Occid.	Imperat. Orient.	Scriptores.	Heresiarcha.	Varia.
1084		Henricus iv. hoc anno coronatur, & Imperatoris nomen assumit.				Petrus Igneus Cardinalis, sic nominatus, quod cum esset monachus, iussu sancti Ioann. Gualberti, per ignem maximum illatus transiit, ut probaret, Episcopum Florétinum per simoniam ascendisse ad Episcopatum.
1086	Victor. III. an. 1.				Bogomiles, auctore Basilio, qui ab Alexio Comneno Imp. in theatro exustus fuit, docebant, non esse in Deo Trinitatem, Deum humana forma præditum esse, Mundum à Dæmonibus creatum, & alia: testis Euthymius in Panoplia parte 2. titul. 23.	
1087	Vrban ^{us} II. ann. 11. m. 4. d. 18.					Schisma xviii Alberti, & Theodorici contra Paschalem.
1099	Paschalis II. ann. 18. m. 5.			Leo Ostiēsis.		Ordo Cisterciensis auctore S. Roberto.
1106		Henricus v. an. 20.		Zacharias Chrysop.		Ordo Canonico- rum Regularium.
1118	Gelasius II. an. 1. d. 4.			Sigebertus Gemblacēsis.		Ordo equitum S. Ioannis Hierosolymitani anno Domini 1113. sub Paschali.
1119	Callixtus II. an. 5. m. 10.		Io. Comnenus an. 24.	Godefri- dus Vindocin.		Concilium Generale, Lateranense primum anno 1119. sub Callixto II. Pontifice.
1125	Honorius II. an. 5. m. 1. d. 17.	Lotharius ij. an. 14.		Euthymius Zigabenus		
1130	Inno. II. an. 13. m. 7.			Io. Zonaras.		
1139		Conradus iij. an. 3.		Rupertus Tuitiensis	epistola contra hanc hæresim.	Ordo Templariorum anno eodem 1119.
1143	Cælestinus II. m. 5. d. 13.		Manuel Comnenus ann. 38.	Hildebertus Turo- neus.	Petrus Abailardus, & Arnoldus Brixiensis, S. Bernardi tempore docebant gradus esse inæquales in diuinis personis; si- dem sine ratione admittendam non esse, & alia id genus multa: testis S. Bernardus in epist. 190. resipuit postea, & sancte obiit, teste Petro Cluniacensi lib. 5. epist. 3. & 20.	Ordo Premonstratensium.
1144	Lucius II. m. 11. d. 14.			Algerus.		Ordo militū The- tonicorum.
1145	Eugenius iij. an. 8. m. 4. d. 13.			S. Bernard.		Schisma xix. Petri Leonis contra Innocentium II.
1152		Fridericus Enobarbus an. 37.		Petrus Cluniacensis.		Consilium Generale, Lateranense II. sub Innocentio II. anno 1139.
1153	Anastasius iv. an. 1. m. 4. d. 14.			Hugo de S. Victore		
				Richardus de S. Vict.		
				Vvilelm ^{us} .		
				Malmesberien- sis.		
				Gratianus.		
				Petrus Lō- bardus.		

Anni Dñi	Pontifices.	Imperat. Occid.	Imperat. Orient.	Scriptores.	Heresiarcha.	Varia.
1134	Hadrianus I V. ann. 4. m. 8. d. 28.			Petrus Comestor. Orho Frisingensis. Theoria- nus.	bus, Sacramenta nihil valere; & alia, de quibus vide Ioan. de Turrecremata, in summa de Ecclesia, lib. 4 p. 2. cap. 35.	Hadrianus Papa quartus, natione Anglus, vir sapiens, & pius, Hiberniam Insulam Henrico secundo Regi Anglorum concessit, ea conditione, ut in ea Insula virtutes plantaret, & vitia eradicaret: ut à singulis domibus quotannis denarium S. Petro pendere curaret: ut iura Ecclesiastica illibata servaret. Extat diploma to. 12. an. Card. Baro.
1162	Alexander III. ann. 12.			Hugo E- therianus. Arnoldus Carnoten- sis.	Valdesius, unde Valdenses, qui & pauperes de Lugduno, anno 1170. docere cepit non esse obediendum Pontifici Romano: potestatem absolventi à peccatis, & conficiendi Eucharistiam laicis etiam esse concessam: Indulgentias nihil valere; non extare Purgatorium. Sanctos non attendere precibus nostris: Festa & ieiunia indicta non esse servanda: & alia. De quibus vide S. Antoninum in Summa p. 4. art. 11. ca. 7. & Claudium Cussordium contra Valdenses.	Schisma 11. Victoris Callixti, & Paschalis contra Alexandrum.
1181	Lucius III. ann. 4. m. 1. d. 28.		Alexius Comnenus an. 1.	Petrus Blesensis. Gulielmus Tyrius. Helmoldus Gothifre- dus Vite- biensis.		Concilium generale, Lateranense tertium, sub Alexandro III. ann. 1180.
1183			Androni- cus Comnenus. 3.			Ordo Carmelitarum confirmatur ab Alexandro III. anno 1180. Item ab Innocentio III. an. 1199.
1186	Urbanus III. ann. 1. m. 10. d. 15.		Isaacus Angelus. an. 10.			Item ab Honorio III. anno 1216 mitigatur ab Innocentio IV. anno 1248.
1187	Gregorius VIII. m. 2.					Ordo Cruciferorum dicitur confirmatus à Cælestino III. ann. 1197.
1188	Clemens III. ann. 3. m. 2. d. 26.					Ordo Minorum confirmatur ab Innocentio III. & postea ab Honorio III.
1191	Cælestinus III. ann. 6. m. 9. d. 11.	Henricus VI. an. 8.		Gulielmus Neubru- gensis. Rogerius Hoveden. Theodorus Balsamon. Ioachim Abbas. Innocentius Gunterus Helinadus. Nicetas Choniates.	Petrus Ioannis hoc tempore docuit Christo latus perforatum adhuc viventi: animam rationalem non esse formam corporis: Ecclesiam universalem esse Babylonem de Apocalypsi: & Papam esse mysticum Antichristum. Guido Carmelita, & Bernardus de Lutsemburgo in Catalogo hæresu.	Concilium generale, Lateranense quartum, sub Innocentio III. an. 1215.
1195			Alexius Angelus. an. 6.			Ordo redemptionis captivorum confirmatur ab Innocentio III.
1198	Innocentius III. an. 18. m. 6. d. 9.					Ordo Prædicatorum confirmatur ab Honorio III.
1200		Philippus an. 9.	Balduinus Belga an. 9.			Ordo Sacerdotum confirmatur.
1209		Otho IV. an. 4.	Henricus an. 7.	Honorius Augustu- dunensis. Conradus Abbas V- spergensis. S. Antonius de Padua.	Almaricus Doctor Parisiensis docuit legem Dei Patris durasse usque ad Adventum Christi: legem Christi usque ad Almaricum: legem Spiritus sancti usque ad finem mundi. Docuit multa alia perniciosissima. Vide Ioan. de Turrecremata lib. 4. Summa part. 2. c. 35. & Vincetium in Speculo historiali lib. 99. cap. 107.	
1211		Fridericus II. an. 33.				
1216	Honorius III. ann. 10. m. 8.		Petrus. m. aliquot. Robertus ann. 11.			
1227	Gregorius IX. ann. 14. m. 5.		Balduinus II. ultimus Latin. 34.	Raymundus de pen- na forti.		

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperat. Occid.	Imperat. Orient.	Scriptores.	Heresiarcha.	Varia
1241	Cælestinus IV. d. 17. vacat Se- des. an. 2.			Gulielmus Antisiod. Gulielmus Parisiensis. Iacobus à Vitriaco. Edmundus Cantuar. Innocen- tius.	Albigenses tempore Innocentij III. & for- tè antea, exorti sunt, qui non solum con- cionibus, sed etiam armis Ecclesiam diu vexauerunt. Errores eorum recenset S. An- toninus in Summa Theo- logica, part. 4. tit. 11. cap. 7. quod videlicet ponerent duo princi- pia coeterna, vnum bonum, alterum ma- lum, more Manichæo- rum: & alia id genus. Vide S. Antoninum in Summa historiali, 3. part. tit. 19. cap. 1.	Ordo Eremitarum sancti Augustini ab Innocentio IV. hoc nomen accepit, cum antea Gugliemiti di- cerentur.
1243	Innocen- tius IV. an. 11. m. 5. d. 14.			Alexander de Hales.		Ordo Syluestrino- rum confirmatur ab Innocentio IV. anno 1248.
1245		Imperium vacat ann. 28.		Hugo de S. Caro. Humber- tus.		Concilium genera- le, Lugdunense pri- mum, sub Innocentio IV. in quo deponi- tur Fridericus Impe- rator, & decretum expeditio pro terra sancta recuperanda.
1254	Alexander IV. ann. 6. m. 5. d. 5.			Matthæus Parisiensis. Martinus Polonus. Vincētius Bellouac. Guido Pa- pa. Robertus Sorbona. Albertus magnus. S. Thom. S. Bona- uentura. Henricus Stero. Vdalicus Argentini. Petrus de Tarantasia. Rupertus de Russia.	Guillelmus de S. a- more, Doctor Pari- siensis, tempore Ale- xandri Papæ IV. odio religiosorum mendi- cantium, docuit, illi- citur esse omnia res- linquere, nisi quis co- gatur. Quod idem De- siderius Longobar- dus docuit, & addi- dit, non esse licitum instituere, vel ingre- di ordinem religio- sum, qui non habeat possessiones, saltem in communi. Scripserunt contra hanc heresim S. Tho- mas in opusculo con- tra impugnantes Re- ligionem. & S. Bona- uentura in opusculis varius.	Ordo Eremitarum S. Augustini ab Ale- xandro IV. reducitur ad vnum & eundem habitum, qui hodie est in vsu.
1261	Urbanus IV. ann. 3. m. 1. d. 4.		Michael Palæologus an. 33.			Albigensium ad cen- tum milia vincun- tur, diuino miraculo, ab octo millibus Ca- tholicorum, Duce Si- mone, Comite Montis fortis Aemilius libro 6. hist. Francorum.
1265	Clem. IV. ann. 3. m. 9. d. 25. va- cat Sedes ann. 2. m. 9.					Concilium genera- le, Lugdunense secun- dum, sub Gregorio X. pro vnione Græco- rum cum Latinis.
1271	Gregorius X. an. 4. m. 4. d. 10.					
1273		Rodolphus an. 20.				
1274						
1276	Innoc. V. Ordo Præ- dic. m. 5. Hadrianus V. d. 19. Ioan. XX. m. 8. d. 8.					Mirum, cur iste Ioan- nes Papa dicit volue- rit xxj. cum nullus præcesserit xx.
1277	Nicolaus III. ann. 2. m. 8. d. 29.					
1281	Martinus II. dictus IV. ann. 4. m. 1.			Guido Ar- chidiac. Guilelmus Durantes. Ægydus Romanus.		

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperat. Occid.	Imperat. Orient.	Reges Tur- carum.	Scriptores.	Hæresiarchæ.	Varia.
1285	Honorius IV. ann. 2. d. 2.				Raymun- dus Lullius Richardus de media villa.	fices à tempore sancti Sylvestri fuerint prava- ricatores, ex- cepto Cælesti- no V. Hæc & fi- milis damnauit Bonif. viij. vi- de Nauclerum generat. 44. & Io. de Turre- cremara lib. 4. summa part. 2. cap. 37.	Cælestinus Papa, raro exemplo, di- missa sponte summa digni- tate, ad mo- nasterium re- diit.
1288	Nicol. IV. Ord. Min. ann. 4. m. 1. d. 14.				Henricus de Ganda- uo.		
1294	Cælest. V. m. 5. d. 17. Bonifacius VIII. an. 8. m. 9. d. 18.	Astaolphus ann. 6.	Andro- nicus an. 40.		Dinus Mu- gellanus. Io. Parisien- sis. Io. Scotus Augustinus de Ancona. Barlaamus Hieracensis	Begardi, & Be- ghinæ, auctore Bogonato (e- rant autem Be- gardi, Mona- chi, & Beghi- næ, Moniales, sed absque vo- tis) docebant, hominem posse in hac vita fieri impeccabilem: & nō teneri am- plius ad ieiun- ia, vel oratio- nem: & in gra- tia crescere non posse, & alia id genus. Vide Al- uarum de plan- ctu Ecclesiæ lib. 2. cap. 52. & Io. de Turrecrema- ta lib. 4. part. 2. cap. 36.	Ordo Cæle- stinorum. Ordo Ser- uorum B. Ma- riæ. Hoc anno incipit Iubi- læum, cente- simo quoque anno celebrā- dum.
1299		Albertus ann. 10.			Nicepho- rus Callis- tus. Eberaldus. Petrus Au- reolus. Antonius Andreas. Pelagius Al- uarus.		
1300				Othoman- nus an. 28.	Durandus Heræus. Franciscus Maironis. Gulielmus Okam.		
1303	Bened. X. dictus XI. Ord. Præ- dic. m. 8. d. 6. vacat Se- des m. 11.				Monaldus Nicolaus de Lyra. Nicepho- rus Grego- rias. Petrus de Palude. Io. Villa- nus.		Hic Ponti- fex transtulit sedē Aposto- licam in Gal- liam, ubi mā- sit annis cir- citer septua- ginta.
1305	Clemēs V. an. 8. m. 10. d. 16. vacat Sedes an. 2.				Guido Car- melita. Asteffanus. Adam God- dam.		
1309		Henricus VII. an. 5.					
1311							
1315		Ludouicus IV. an. 33.					Cōcilium ge- nerale Vien- nense, sub Cle- mente V. in quo deletus fuit Ordo tē- plariorum.
1316	Ioan. XXI. dictus xxij. ann. 18. m. 3. d. 18.						Anno 1327. opera Ludo- uici Imperat. schisma 22. fa- ctum est Ni- colai Antipa- pæ cōtra Ioan- nem.
1328				Orchannes ann. 22.			
1334	Benedictus XI. dictus XII. ann. 7. m. 4.		Androni- cus iu- nior an. 14.				Ordo equi- tū Christi in Lusitania in- cipit.

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperat. Occid.	Imperat. Orient.	Reges Tur- carum.	Scriptores.	Heresiarcha.	Varia.
1342	Clemens VI. an. 10. m. 7.				Landul- phus. Lupoldus. Ioan. An- dreas. Bartholo- mæus Pi- sanus. Ioan. Cal- derinus. Ioann. de Bachone. Albericus Simon de Cassia. Henricus Suso. Robertus Olkot. Grego. de Arimino. Thom. de Argentina. Franc. Pe- trarcha. Armacha- nus. Nicolaus Gabasila. Nicolaus Gorram. Io. Taule- rus. Alphōsus Vargas. Manuel Caleca. Ioan. Ruf- brochius. Henricus de Hassia. Petrus de Anchara- no. Augustin. de Butrio. Ioan. Ca- preolus. S. Vincen- tius.	summa errorū est, quod san- ctus Petrus non fuerit caput Ec- clesiæ, & quod Christus solue- rit didrachma necessitate coa- ctus, non ex cō- descensione. Flagellantes orti quidē sunt in Italia, sed in Germania ma- ximè propagati. Docebant, non posse saluari eos, qui non se baptizarent in proprio sangui- ne, flagellantes se nodosis funi- bus: sacramen- ta, & cætera o- pera bona con- temnebant. Pur- gatoriū in alia vita esse nega- bant. Denique plurimis errori- bus laborabant. Vide Bernardū Lutsemburgen- sem in catalogo hæresum, & Ni- colaum Sande- rum de visibili monarchia Ec- clesiæ. Ioannes Vyicle- phus Anglus an. 1372. hæresim perniciosissimā docere cœpit de qua vide Con- cilium Constan- tense sess. 8. & Ioannem Coch- leum in historia Hussitarum li. 3. Io. Hus Bohē- mus ex libris Vyiclephi hære- ses hausit & pro- pagauit in Bohē- mia. Errores ei- referuntur, & dam-	An. 1350. Clemēs Pa- pa reuocat Iubilæum, ad annum quinqua- gesimum. Ordo Iesua- torū, aucto- re B. Ioāne Colūbino Senense. Gregorius Papa redu- cit sedē ad Vrbem. Ordo Mō- tis Oliueti. Schism. 23 omniū gra- uissimū, & lōgissimū, Clementis Antipapæ cōtra Vr- banum VI. Nam Cle- menti suc- cessit in schismate Bened. xiiij. cui schis- mati volēs Conc. Pisa- num reme- dium adhi- bere, illud auxit, crea- to Alexan- dro V. inde enim tres Pontifices simul sede- bant; Gre- gorius xij. nenedictus xij. & Ale- xāder V. & paulo post, Ioan. xxij.
1348		Carolus IV. an. 32.	Calo Ioan- nes an. 30.				
1350				Sulaima- nes, & mox A- morathes an. 23.			
1352	Innocent. VI. ann. 9. m. 8. d. 26.						
1362	Vrbanus V. ann. 8. m. 2. d. 23.						
1371	Gregorius XI. ann. 7. m. 6. d. 5.						
1373				Baiazethes an. 25.			
1378	Vrbanus VI. an. 11. m. 6. d. 5.		Manuel an. 2.				
1380		Venceflaus ann. 22.	Androni- cus III. an. 39.				
1389	Bonifacius IX. an. 14. m. 11.						
1398				Iosue ann. 4.			
1402		Robertus an. 10.		Mulsu- ma- nes an. 2.			
1404	Innocent. VII. an. 2. d. 21.			Moses ann. 2.			
1406	Greg. XII. an. 8. m. 7. d. 5.			Maometh ann. 13.			
1409	Alexander V. m. 10. viuente Greg. XII.						

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperat. Occid.	Imperat. Orient.	Reges Ise- carum.	Scriptores.	Hæresiarcha.	Varia.
1410	Ioann. xxij. dict. xxij. an. 5. d. 15. viuente Greg. xij.				Franc. Za- barella. Petrus ab Alliaco. Io. Gerson. Thomas Valdensis. Augustinus de Roma. Ioannes de Imola. Ioann. de Anania. Ioã. de Ra- gusa. Henricus Kalreisen. S. Bernardi- nus Senen- sis. Ioã. de Ca- pistrano. Ioã. de Po- lemar. Alphonfus Tonstatus. Flavius Blō- dus. Nicolaus Abbas Panormita- nus. S. Antoni- nus Floren- tinus. Æneas Syl- uius. Io. de Tur- recremata. Bellarion. Andreas Barbatus. Georgius Scholarius Laonicus. Ioan. Basso- lius. B. Laurent. Iustinian⁹.	damnantur in Concilio Con- stantiensi sess 15. Vide de hac hæresi, quæ ad huc viget, hi- storiæ Io. Co- chlæi, & Aeneæ Sylvium in lib. de origine Bo- hæmorum c. 35.	Ordo S. Hie- ronymi. Ordo Scope- rum. Ordo sancti Georgij de Alga. Concil. gene- rale Constan- tense, pro schismate tol- lendo, in quo Gregorius xij. abdicauit se sponte; idē paulo post fecit Ioann. xxij. Benedictus fuit deposi- tus, sed noluit dimittere pre- hensam di- gnitatem. Schisma 25. Clementis Antipapæ cō- tra Martinum V. mortuo Be- nedicto xij. an. 1424. Schisma 26. Felicis Anti- papæ contra Eugenium iv. an. 1439. Concil. gene- Florentinum sub Eugenio iv. pro vnione Græcorum cum Latinis. Constantino- polis capitur a Turcis ann. 1452. in ipsis feriis Pente- costes; sic Deo vltiscēte per- fidiam Græ- corum circa processionem Spiritus san- cti à Patre, & Filio.
1412		Sigismun- dus an. 27.					
1417	Martinus III. dictus V. ann. 13. m. 3. d. 10.						
1419			Io. Palæo- logus an. 28.	Amora- tes iunior an. 23.			
1431	Eugenius IV. an. 15. m. 11. d. 21.					Hussitæ diui- duntur in varias sectas. Alij enim dicuntur, Ore- bitæ. Alij Tha- boritæ. Alij Orphani. Alij Adamitæ, siue Pichardi, aucto- re quodam Gal- lo, qui diceba- tur Pichardus, & Bohemos multos seduxit, dicens se esse fi- lium Dei & vo- cari Adamum. Vide Aeneam Sylvium de ori- gine Bohemo- rum, cap. 40. 41. 43. & 47.	
1440		Albertus iunior ann. 2.					
1441		Fridericus III. ann. 54.					
1447	Nicol. V. an. 8. d. 19.		Constā- tinus XI ann. 6.	Musta- pha an. 3.			
1452			Maumethus Rex Turcarum euer- so Imperio Orienta- li, an. 28.				
1455	Callistus III. an. 3. m. 4.						
1458	Pius II. an. 5. m. 11. d. 27.						
1464	Paulus II. an. 6. m. 10. d. 26.						
1471	Sixtus IV. ann. 10. d. 4.						
1480			Baiazethes an. 32.				

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperat. Occid.	Tyrann. Orient.	Scriptores.	Hæresiarcha.	Varia.
1484	Innocent. VIII. ann. 7. m. 10. d. 27.			Iosephus Methon. Greg. Proto sincellus. Nicolaus de Cusa	Hermannus Rissuich na tione Batauus, tempore Ale xandri VI. docuit animam mori cum corpore: nullū ef se Infernum: Christū fuisse stultum: fidem nostram esse fabulosam: Euangelium fal sum. Bernardus Lutembur gensis in catalogo hæreti corum.	Ordo Minimo rum auctore S Francisco de Paula. Sixtus IV. re uocat Iubilæū ad annos 25. Hic Hermannus videtur fuisse omnium hære ticorum perdi tissimus, & stul tissimus, quip pe, qui cum do ceret, animum mori cum cor pore: tamē ma luit viuis exu ri, quam suam hæresim reuo care.
1492	Alexander VI. ann. 11. m. 8.			Dion. Cart. Th. de Kép. Hér. Harph. Alex. de Im. Bapt. Plat. Ambr. Cam. Gabriel Biel.	Martinus Lutherus Ger manus hæresiarcha, & Pater hæresiarcharū anno Domini 1517. perturbare cepit Ec clesiam, & perturbauit vsq; ad annum 1546. in quo mi sere obiit. Docuit errores plurimos. Sed præcipui sunt, hominem sola fide iustifica ri: liberum arbitrium perijs se per peccatum: Papam esse Antichristum: in Eucharis tia remanere substantiam panis cum corpore Christi Indulgentias nihil valere: non esse Purgatorium: per Sacramēta non dari gratiā: peccata cum remittuntur, non deleri, sed non imputa ri: & alia id genus multa. Vi de Ioannem Cochleum in libro de actis, & scriptis Mar tini Lutheri.	Concilium ge nerale Latera nense quintum inchoatur sub Iulio an. 1511. & absoluitur sub Leone an no 1518.
1494		Maximilia nus. ann. 26.		Io. Picus. Iacobus de Valentia. Marsilius Ficinus. Cyp. Benet. Robertus Gaguinus. M. Antonius Sabellicus. Iacobus Phi lippus Berg. Io. Naucler. Albertus Krantzius. Felin Sade. Iacob. Vvim phelingius. Ant. Bofini. neftor boet. Tho. Caiet. Iac. Almain. Franciscus Ferrariensis. Io. Francis cus Picus. Io. Tabienf. Io. Maior. Hadrian. vj. Syluester Prieras. Io. Roffenf. Tho. morus. Io. Eckhius. Io. Faber. Io. Cochle. Iacobus La tomus. Io. Driedo. Franciscus Victoria. Ambrosius Catharinus. Dom. à Sor. Martinus Nawarrus.		
1503	Pius III. d. 26.					
1503	Iulius II. an. 9. m. 3.					
1512			Selimus. ann. 8.			
1513	Leo X. an. 8. m. 8. d. 20.					
1520		Carolus. V. an. 38.	Solima nus ann. 46.		Andreas Caroloftadius, qui primus ex discipulis Lu theri vxorē publicē duxit, cum esset Sacerdos, & cum eo Huldricus Zuinglius, & Ioannes Oecolampadius sa cramentariam hæresim in choarunt anno 1526. docē tes, in Eucharistia non esse corpus Christi, nisi in signo; & addiderūt, Imagines Chri sti, & sanctorum esse con fringendas. Vide Io. Coch leum in libro de actis Lu theri anno 1526.	Equitibus Rho diensibus fortis simè resistenti bus, Rhodus In sula capitur, nō sine magna cla de Turcarum.
1522	Hadrianus VI. ann. 1. m. 8. d. 6.					Ordo Clerico rum Regula rium confirma tur à Clemen te vij. an. 1524.
1523	Clemens. VII. an. 10. m. 10.					Ordo Capuci norum ab eo dem 1530.
1534	Paulus III. ann. 15. d. 25.				Balthasar Pacimontanus, & Bernardus Rothmannus sectam Anabaptistarum in stituerunt ann. 1527. quæ etiam proles Lutheranismi est, & in varias sectas di uisa. Docent hi non esse paruulos baptizandos, & si baptizati fuerint, iterum esse baptizandos, quando adulti erunt. Alios pluri mos	Ordo Clerico rum S. Pauli ab odem ann. 1533. Henricus viij. Rex Angliæ anno 1535. ab Ecclesia Catho lica deficiens caput Ecclesiæ Anglicanæ di ci voluit: & re pugnantes Ioā nem

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperat. Occid.	Tyrann. Orient.	Hæresiarcha.	Varia.
				mos errores doceat, de quibus vide Io. Cochleum de actis Lutheri ann. 1527. & Card. Hosium lib. 1. de hæres. nostri temporis.	nem Roffensē & Thomā Morum cum aliis multis occidit.
1540				Philippus Melancthon Lutheri discipulus Confessionem Augustanam composuit an. 1530. vnde Confessionistæ & molles Lutherani dicti sunt, qui eam sequuntur. Multos habent errores, ut quod partes pœnitentiæ sint duæ tantum, contritio, & fides, id est, terrores conscientie, & fides, qua credimus per Christum nobis remissa esse peccata. Vide Cochleum in lib. de act. Lutheri	Anno 1540. Ordo Societatis Iesu auctore B. Ignatio Loyola, confirmatur à Paulo III.
1545				Ioannes Caluinus Nouiodunensis Zuin- glij discipulus, contempto magistro propriam familiam instituit an. 1538. docuit, filios baptizatorum nasci sanctos: gratiam semel habitam non posse amitti: omnes veros fideles esse prædestinatos. hæc, & his similia habentur in libris quatuor Institutionis. Obiit an. 1567. morbo pediculari, teste Surio in historia ad hunc annum; & blasphemans, ac desperans, teste Hieronymo Balseco in eius vita.	Concilium Tridentinum generale inchoatur anno 1545.
1550	Iulius III. an. 5. m. 1. d. 16.			Michael Seruetus Hispanus cum esset annorum 25. summū se orbis prophetā esse iactabat. Scripsit autem libros septem de erroribus Trinitatis. in quibus docuit, nullam esse in Deo realē generationem: non esse in Deo personalem distinctionem: non debere homines baptizari, nisi anno 30. tandem an. 1555. ab ipso Caluino Genæ igni traditus est. Vide Io. Cochleum de actis Lutheri ad annum 1532. & Surium in historia eiusdem anni.	Regnum Angliæ sub Iulio Pontifice, & Catharina Regina Angliæ ad Ecclesiæ unitatem redit: sed post paucos annos sub Elisabetha Regina hæretica iterum ad schisma & hæresim reuertitur.
1555	Marcellus II. d. 22. Paulus IV. an. 5. m. 2. d. 27.				
1558		Ferdinandus ann. 6.		David Georgius Delphis in Batavia natus, prædicauit se esse eximium Prophetarum. & Filium Dei Christo Iesu maiorem, & anno tertio post mortem resurrecturum, & Regnum Israel restitutum. Sed iam anni circiter sexaginta ab eius obitu præterierunt, & nondum surrexit, neque resurget, nisi in die nouissimo cum aliis impostoribus gehennæ æternis ignibus cruciandus. Vide totam historiam apud Surium in historia anni 1555.	Caluinistæ sub nomine Hugonotorum Regnū Galliarum infestare incipiunt anno Domini 1560.
1560	Pius IV. an. 5. m. 2. d. 15.				
1563					
1564		Maximilianus iunior ann. 12.			Concilium Tridentinum generale concluditur sub Pio IV. anno 1563. Medica insula summa vi à Turcis oppugnatur, sed maiore virtute à Christianis defenditur.
1566	Pius V. Ord. Prædic. an. 6. m. 3. d. 24.		Selimus iunior ann. 8.	Gaspar Suenchfeldius, vnus ex confessionistis, propria dogmata adinuenit. Humanam Christi naturam post ascensionem in diuinam esse mutatam: & solo spiritu contentos nos esse debere, vocale verbum, tanquam occidentem literam esse reiiciendum. Vide Fridericum Staphilum in lib. de concordia Lutheranorum.	

Anni Dñi.	Pontifices.	Imperat. Occid.	Tyran.O- rient.	Hæresiarcha.	Varia.
				Andreas Osiander, vnus ex confes- sionistis, sed propter nouas hæreses, ipsis etiam confessionistis hæreticus, docuit, Charitatem, & Iustitiam, & Sa- pientiam, quibus homo iustus, & sa- piens est, esse ipsam Dei essentiam: & Christum iustificare homines solum, iuxta naturam diuinam. Vide Frideri- cum loco citato, & Surium in historia anni 1551.	Caluinistæ sub nomine Geuse- orum, id est, vi- lium persona- rum, Belgiū tu- multibus reple- re incipiunt, an- no 1566.
1571				Io. Brentius non minimus inter con- fessionistas, docuit, Christi humanitatē ab ipsa Incarnatione, semper fuisse vbi- que. Vnde nati sunt Vbiquistæ, aduer- sus quos acriter diu pugnarunt Theo- dorus Beza, & alij. Vide Surium in hi- storia anni 1564.	Hoc ann. 1571. ingens victoria naualis de Tur- carum classe à Christianis re- portata est, cum sancto fœdere iuncti esset Pius v. Papa, Philip- pus ij. Rex, & Resp. Veneto- rum.
	Gregorius XIII. ann. 12. m. 10. d. 27.			Matthias Flaccius Illyricus auctor præcipuus historiae centuriatæ Magde- burgensis, & Lutheranorum rigidorum Pater, præter alia stultissima dogma- ta, docuit peccatum originale esse sub- stantiam. Vide in nostris controuersijs lib. 5. de amissione gratiæ c. 1. v. l. orig.	An. 1572. men- se Nouembri ap- paruit noua stel- la miræ pulchri- tudinis in signo Cassiopeiæ, & durauit ultra annum, & pau- larim minui cepit, donec e- uanesceret.
1574			Amurates III. an. 20		
1577		Rodolphus II. an. 35.			
1585	Sixtus V. Ord. Min. an. 5. m. 4.			Libertini auctore quodam Quintino Piccardo, docent, licitum esse simula- re, & dissimulare fidem, & religionem, & cum omnibus communicare: vnum esse tantum spiritum immortalem; An- gelos, & animas hominum non esse im- mortales: Christum non verè obijisse in cruce, sed opinione tantum. Alia mul- ta docent, sed clam, & inter se. Quorum non alium auctorem habeo, nisi Ioan- nem Caluinum, hæresiarcham, in libro contra Libertinos, vbi dicit, sibi notum esse, multa millia esse in hac secta.	
1590	Vrbani VII. d. 12.				
1590	Gregorius XIV. m. 10 d. 10.				
1591	Innocent. IX. m. 2.				Ordo Clerico- rum Minorum à Sixto V. con- firmatur anno 1588.
1592	Clemen ^s VIII. ann. 13. m. 1. d. 3.			Valentinus Gentilis, patria Consen- tinus an. 1558. Arianismum renouans docere cepit, tres personas diuinas es- tres spiritus æternos, essentiali nume- ro differētes: sed Patrem esse maiorem filio, & Spiritu sancto. Ob quam hære- sim ab ipsis hæreticis Bernæ capite ple- xus est. Extat hæc historia apud Benedi- ctum Aretium, auctorem damnatum, quem citamus, quia alios non habemus.	Ordo ministræ tiū infirmis cō- firmatur à Gre- gorio xiv. ann. 1591.
1595			Maume- thus III. an. 8.		
1603			Amath. ann.		
1605	Leo XI. d. 26.			Franciscus David cum cæteris mini- stris Transsylvanis, nouis Samosatensis, & Ebionitis: docent, solum Patrem esse Deum verum; Filium, & Spiritum san- ctum esse virtutes Dei, non distinctas à Patre persona, vel relatione, vel essen- tia. Christum esse purum hominem, sed dici Verbum Dei, quia verba Dei an- nuntiavit, quomodo Io. Baptista dici- tur vox. Vide, si placet, in nostris con- trouersijs, lib. 1. de Christo cap. 1. & 2.	Clemens VIII. anno Iubilæi 1600. multa præbuit exem- pla pietatis, & humilitatis, nō solum obien- frequentem se- ptem Ecclesias: sed etiam pere- grinis pedes la- uans, & eorum victui largiter prospiciens.
1605	Paulus V. ann.				
1612		Matthias ann.			

Ann. Dati.	Tempus.	Oratio.	Tempus.	Tempus.
1770	Gregorius XIII.			
1771				
1772				
1773				
1774				
1775				
1776				
1777				
1778				
1779				
1780				
1781				
1782				
1783				
1784				
1785				
1786				
1787				
1788				
1789				
1790				
1791				
1792				
1793				
1794				
1795				
1796				
1797				
1798				
1799				
1800				

Sic nonnulla restituet Lector, quae in aliquot exemplaria irrepperunt.

Numerus paginam designat, litera (l) lineam.

Pag. 18. linea gustinus, lege, lib. 2. de doctrina. 24. l. caelestem, lege, Euangelium, 25. l. Græci, lege, Menologio l. ult. lege, Hieron. post fol. 36. lege, 37. post fol. 39. lege, 40. pag. 42. l. canonicas, lege, quæ explanatio an ea sit. 45. l. ult. lege, Latini auctoris. 47. l. prima, lege, Ab anno Dom. 55. l. prima, lege, 100. ad 300. 57. l. prima, lege, 300. ad 400. 61. l. expli, lege, æqualitatem. 64. l. ult. lege, noluisse omnia. 88. l. 1. in, lege, 132. l. sequenti, lege, ad finem totius Commentarii 98. l. 12. mira, lege, falsæ sunt. 105. l. prima, lege, 400. ad 500. 149. & 151. l. prima, lege, 800. ad 900. 211. l. prima, lege, 1300. ad 1400. in Chronologia, pag. 16. l. prima, lege, Chronologia.

Et si quæ talia incidant, fauens restitue.

1770	Gregorius XIII.			
1771				
1772				
1773				
1774				
1775				
1776				
1777				
1778				
1779				
1780				
1781				
1782				
1783				
1784				
1785				
1786				
1787				
1788				
1789				
1790				
1791				
1792				
1793				
1794				
1795				
1796				
1797				
1798				
1799				
1800				

2

LABORATORIO
DI
RESTAURO

Via del Teatro
di Marcello 32
00186 ROMA

